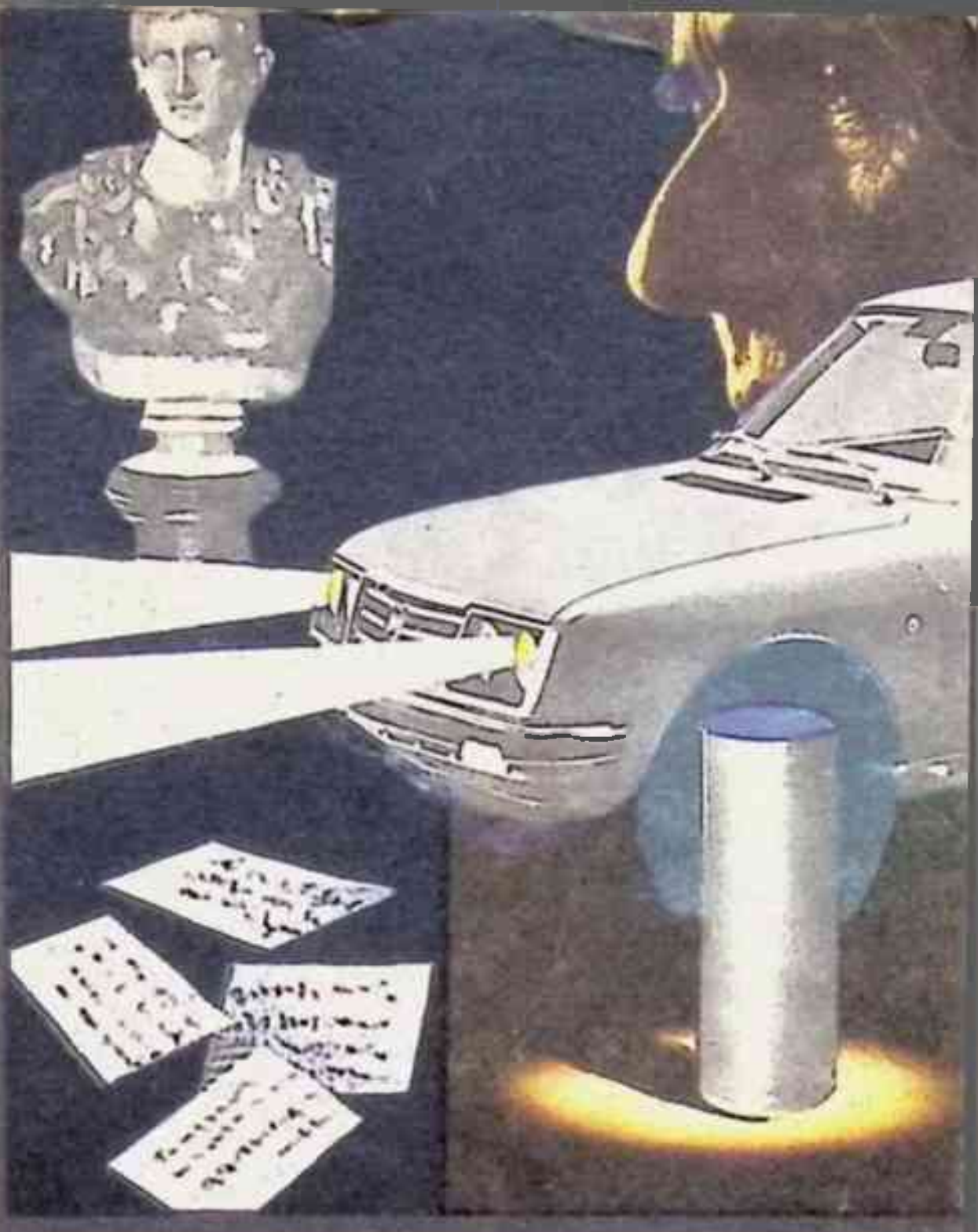

OLIMPIAN UNGHEREA

PRIZONIERUL SPERANȚELOR

45

OLIMPIAN UNGHEREA

PRIZONIERUL SPERANȚELOR

roman

De același autor

- **Bătrîna domnișoară n-are alibi,**
  Editura „Scrisul românesc", 1976
- **Versiunea maiorului Vlad,**
  Editura „Junimea", 1977
- **Testamentul,**
  Editura „Scrisul românesc", 1979
- **Spovedania unui spion,**
  Editura „Dacia", 1982

OLIMPIAN UNGHEREA

PRIZONIERUL SPERANȚELOR

— Roman —

EDITURA JUNIMEA ● IAȘI

1983

„Unei istorii frumusețea îi stă numai în partea ei de taină ; dacă i-o dezvălui... își pierde tot farmecul".

Mateiu Caragiale

„Nu luați ficțiunea unui artist drept realitate, dar nici nu excludeți realitatea din ficțiunea lui".

O. Șt. Băcescu

Coperta : MIHAI BUJDEI

CAPITOLUL 1

Oraşul se desena ciclopic în spatele gării : pietros, cubic, dezlănţuit pe verticală. Forfota peronului. Strigăte, şoapte, interogaţii, sfaturi, îmbrăţişări. Gesturi pripite, grăbite, semnele despărţirii, speranţa revenirilor, ochi inhibaţi de aşteptare, frenezia plecării. Într-o gară, lumea se ţese şi se deşiră la nesfîrşit.

Trenul aştepta nepăsător, aparent nepăsător, aparent inert, dospind energii devorante. Zbaterea umană aluneca nerăbdătoare, se lăţea imponderabilă, se fragmenta apoi în entităţi distincte, căţărîndu-se pe scări, inundînd culoarele, compartimentele, pardon, scuzaţi, sînteţi amabil, fumători, nefumători, clasa întîi, clasa a doua, mergeţi departe ? acesta e vagonul cinci ?

Rapidul 68 îşi absoarbe ultimii pasageri...

Marian Horga, un tînăr atletic, blond, elegant, prea elegant, dichisit cu ostentaţie, cu scîrţ, privea curios, nu curios, ci, mai degrabă, cu un soi de impertinenţă iscoditoare, lumea care se foia în jurul său: vagonul cinci, compartimentul patru, locul patruzeci şi unu, clasa întîi. Locul de lîngă uşă. Punct strategic. Primise biletul de călătorie, conform consemnului, ieri , într-un plic, odată cu ziarul cumpărat de la recepţia hotelului „Unirea". Izbutise ! Gata. De-acum, viaţa lui va căpăta alt sens, altă curgere. Va fi alt om. Va să zică, se poate ! Doamne, şi cîte îndoieli a avut atunci !... Ce să caute el în combinaţia aceasta ? Cum o să răzbească ? Ce şanse

are ? Ce-i trebuie lui încurcături, aventuri, pericol ? Mai ales pericol. E tînăr, abia a trecut de treizeci de ani, leafa e bună, slujba cuminte, cu perspective, cu ieşiri în străinătate : o pîine albă. De ce să intre, să se vîre, de ce să se lase el vîrît într-o afacere în care îşi poate risca libertatea, îşi poate frînge gîtul ? Miza era însă tulburătoare. O asemenea miză te scoate din minţi. Un milion de lei te face să priveşti lumea altfel, lumea, viaţa, oamenii între care te mişti, trăieşti, călătoreşti...

Pe fotoliul din faţă, o duduie plinuţă, ispititoare, trăgea disperată de fustiţă, încercînd zadarnic să-şi acopere pulpele marmoreene, cu vinişoare albăstrii, sub care se ghiceau temperaturi abisale. Alături, un militar cu vipuşcă roşie, sobru şi calm, se adîncise într-o carte groasă, grea, cu colţuri răsucite, răsfrînte. Locul de lîngă fereastră era ocupat de un domn posac, negricios, care se scobea preocupat între dinţi, frunzărind tot atît de preocupat nişte fotografii de familie. Vizavi se înfipsese în fotoliu, se aşezase acolo, gravă şi dreaptă, o doamnă în vîrstă, căruntă şi slabă ca o scîndură, cu chipul stafidit şi prelung, privind ţintă înainte, undeva nedefinit, o privire fascinantă, bizară ; poate că ochii bătrînei căpătaseră această irizare neobişnuită din cauza ochelarilor imenşi, cu multe, foarte multe dioptrii. Între ea şi Marian Horga locul era liber. Cineva venise, îşi lăsase pălăria, servieta, o servietă din piele maron, apoi dispăruse. Ciudat, abia acum Marian Horga observă că servieta aia semăna perfect cu servieta lui, aşezată alături, deasupra capului său, aceleaşi catarame nichelate, acelaşi model, moda asta uneori te exasperează, toarnă totul în acelaşi tipar, frumosul se multiplică şi tocmai prin multiplicare se anulează, se contestă, şi tare mai seamănă a cazarmă viaţa noastră cea de toate zilele... De pe culoar, prin geamul compartimentului, două figuri juvenile se

holbau cu desfrînare la pulpele femeii. Se auzi un fluier scurt, strident, electric. După cîteva clipe trenul se urni, purtînd în viscerele lui o lume de dorinţi, de nebunii, de ticăloşii, de gînduri nerostite. Erau ceasurile treisprezece şi treisprezece minute.

Linia ferată nu se dezlipea brusc, nu ţîşnea dintre canaturile cetăţii brusc şi radial, ci ocolea prelung oraşul celor şapte coline, ca într-o însoţire de adio, înainte de a se prăvăli între spaţii şi timp, între dealuri de păduri, podgorii şi calcar, în periplul ei către porţile altor cetăţi. Marian Horga privea încordat oraşul ce se desfăşura curb prin faţa ferestrelor, ce se întindea tentacular peste celebrele coline — Copou, Ţicău, Şorogari, Socola, Nicolina, Galata, Păcurari — scruta oraşul din care evadase, îl prefira din ochi, încordat şi învingător, îşi repezea de colo, colo privirile înguste, sinilii, răpind imagini ample, hălci întregi din peisajul grandios şi nud, între tîmple zbîrnîindu-i ritmat acelaşi gînd orgolios: am izbutit, am izbutit!...

Deşi era un tip echilibrat, măsurat, cu reacţii cenzurate, totuşi, ori de cîte ori îşi fura cu coada ochiului servieta de sus, din plasa de bagaje, servieta lui din piele maron, încătărămată cu grijă şi aşezată acolo cu precauţii de bijutier, ori de cîte ori o mîngîia cu priviri deopotrivă fugare şi agere, inima se pornea deodată să-i bubuie în opintiri extrasistolice, sinistre, răscolitoare. Zvîcnirile acestea lăuntrice durau cîteva secunde numai, secunde lungi, fierbinţi, apoi se potoleau, de fapt se îndepărtau, se distanţau doar, avînd să revină mai tîrziu, nu prea tîrziu, ca într-un cerc vicios, pe acelaşi traiect către sufletul lui Marian, zgrepţănînd acolo cu ghiare de spaimă.

Gînduri contradictorii îl fulgerau, îl sîcîiau. Servieta era aproape şi totuşi nu era, pentru că se afla

tocmai sus, în plasa de bagaje, hăt departe, deasupra capului... Nu poți să-ți lipești privirea neîntrerupt de ea, să stai înțepenit cu ochii într-acolo. Dar cum să scapi din ochi o asemenea comoară ? Cum să nu te bîntuie cele mai negre gînduri ? Marian se ridică dezinvolt, apucă servieta, se așează, o deschise, căută o revistă, era o revistă ilustrată, închise liniștit servieta și se apucă de răsfoit. Asta-i bună, cum o să țină servieta pe genunchi ! ? Taman că astfel bate la ochi, stîrnește curiozitate, întrebări. Marian Horga aproape că se înfurie. Ia mai las-o dracului de servietă ! Și o săltă neglijent iarăși în plasa de bagaje. Cu cît mai naturale sînt gesturile, preocupările noastre, cu atît mai ușor scapă ele atenției celorlalți. Lumea nu e curioasă, nu se dă în vînt decît după insolit. Asta-i ! conchise Marian, răsfoind revista și ciupind ici-colo titlurile mari, arătoase, unele roșii, altele negre, titluri incitante, extravagante...

Gesturile le poți cenzura, le poți contraface, dar gîndurile ? Marian Horga zîmbi, reamintindu-și figura caraghioasă, năucă a pictorului Gheorghe Colibaba din Dealul Sărăriei. Pictorul era un tip taciturn, pirpiriu, talentul era și mai pirpiriu, se mulțumea cu puținul hărăzit de natură, se mulțumea cu slujba la muzeu hărăzită de nevastă — șefă de cabinet undeva pe la etajele superioare ale județului — se simțea bine în lumea lui pustie și palidă, pictînd naturi moarte, fără ambiții, fără complicații, fără a rîvni lauri sau bani. Cînd Marian Horga i-a oferit cincisprezece mii pe o pînză cu fructe livide, a crezut că e luat peste picior, a zîmbit timid, a ridicat umerii parcă așteptînd o scatoalcă după ceafă, nu s-a supărat, abia cînd Marian, rece și inabordabil, a repetat prețul, abia atunci a făcut Colibaba figura aia caraghioasă și năucă.

Mai tîrziu, cîteva săptămîni mai tîrziu, prin Colibaba a ajuns Marian Horga la muzeul de artă. Pictorul era şef de depozit, un fel de magaziner, de gestionar al vechiturilor din muzeu. Clădirea imensă, cu ziduri ample şi străvechi, adăpostea de fapt muzeul unei provincii întregi şi, într-o astfel de instituţie, în subsolurile ei, se adună, se concentrează, polarizează acolo tot soiul de lucruri vechi, de obiecte rătăcite din toate timpurile, desigur, nu toate obiectele sînt de artă, nu toate au valoare artistică, dar valoarea, chiar şi într-un asemenea lăcaş, nu se măsoară numai cu instrumentele artei. Unele obiecte sînt banale, nu povestesc nimic, simple volume care n-au nici valoare artistică, dar nici istorie n-au, nu reprezintă în sine decît efortul material de a fi fost construite. Alte obiecte se înfăţişează cu un chip ciudat, încifrat, aparent materie amorfă, aparent numai, pentru că un aer straniu le înconjoară, simţi încă, privindu-le crispat astăzi, mîna meşterului de acum cîteva veacuri, dar ce a vrut să ne spună, să ne transmită, dar dacă n-a apucat să-şi termine gîndul ? ! Există şi lucruri, adunate acolo, în magaziile de la subsol, despre care nici nu ştii de unde au venit, cine le-a împins în catacombele alea. Altele sînt copii monstruoase ale unor capodopere, şi totuşi nu le-a distrus nimeni, ci poartă cu ele, ca şi celelalte, veşnicul număr de inventar, dăinuind sub straturi seculare de praf. Obiecte eterogene, născute în cîmpul artei, dar neîmplinite, neterminate, zac alături de trunchiuri diforme, busturi de piatră despicate, şolduri de marmoră strivite, cu liniile dumnezeeşti de altădată spulberate de ura sau nepăsarea oamenilor, ori de lucrarea oarbă a timpului.

Peste toată această împărăţie greu de explorat, fără hotare precise, stăpînea pictorul Gheorghe Colibaba. La drept vorbind, pictorul nu-şi exercita nici un fel de

prerogative în imperiul acela subteran, stăpînirea lui concretizîndu-se exclusiv în spaţiul unei încăperi semicirculare, o încăpere de subsol, o jumătate amplă de cerc cu diametrul pe linia nesfîrşită a culoarului obscur şi prăfuit, curbura odăii îngropîndu-se adînc, departe în ziduri, sub tavanul boltit şi înalt, durat cine ştie cînd din gresie şlefuită, întunecată. Colibaba transformase încăperea aceasta în atelier. Un atelier ciudat, fără ferestre, fără mobilier, lumina soarelui nu putea, n-avea cum să răzbată pînă aici. Pe jos, peste lespezile groase şi lustruite erau împrăştiate o saltea, mai multe perini, cîteva pături, haine, unelte de pictat şi vopseluri. De-a lungul pereţilor spînzurau pînze şi cartoane stranii, în substanţa cărora sclipirea unui bec electric răsfrîngea nuanţe de ceară. Colibaba picta direct pe suprafeţele acelea, înşirate la nivelul umerilor, picta stînd în picioare, avea ceva stins şi trist în mişcări. Se mişca de la o pînză la alta, de la un carton la altul, parcă în transă, absorbit de o sfîrşeală cumplită, ori mai degrabă ros de boala surdă şi cruntă a renunţării, a ratării, strivit de sentimentul covîrşitor al neputinţei.

În atelierul acesta îşi făcea veacul Gheorghe Colibaba, pictînd flori palide, trandafiri galbeni, fructe pămîntii, o natură subordonată definitiv culorilor stinse.

Marian Horga s-a prezentat pictorului sub numele de Profir, poetul Alexandru Profir, a ştiut să şi-l apropie, s-au împrietenit, după o vreme era nelipsit din atelierul său. Colibaba picta şi asculta versuri triste, se agăţase cu toate speranţele de tînărul acesta blond, frumos, atletic, cu priviri sigure, pline de siguranţă, dar pline şi de răceală. Curios, însă, tocmai răceala aceea din ochii tînărului îl atrăgea spre ascultare, subjugat de un farmec bizar, necunoscut lui pînă atunci. În puţine cuvinte, cu zgîrcenie chiar, pictorul aflase de la ciudatul

său prieten că e scriitor, că e poet, că e fecior de banigata, taică-său e ministru adjunct pe la construcţii, n-a reţinut ce fel de construcţii, şi că el, Alexandru Profir, şi-a luat un concediu de creaţie de cîteva luni pentru a scrie un poem, nu un poem ci mai multe, nişte poeme delicate, subţiri, rafinate, nişte poeme ciudate, cu formă fixă şi cu un număr fix de versuri, paisprezece, o carte în versuri despre nordul Moldovei, despre oamenii de aici şi istoria lor, şi altele... Colibaba îl asculta tulburat cum recita din Nichita Stănescu, din Sturzu, din Păunescu, din Lesnea, şi ceasurile treceau, într-o sfîntă beţie de culori şi cuvinte...

Marian Horga îşi reamintea despre toate aceste lucruri cu intensitate, faptele de ieri, de alaltăieri năvăleau, reveneau în mintea lui cu o deosebită acuitate, reveneau în matricea lor cu forţă, şi umpleau, inundau clipa zilei cu senzaţii puternice, dar oricît de puternice şi de tiranice ar fi fost acele senzaţii ale retrăirii, toate păleau sub fulgerul intermitent al unui gînd ce izbucnea din adîncuri în sclipiri orbitoare : am izbutit ! am izbutit !... Cît de simple par toate izbînzile, după ! După ceasul victoriei. După limpezirea tuturor întrebărilor. Atunci, la început, acolo, departe, pe malurile Senei, cînd i s-a propus afacerea aceasta, a fost avertizat, i s-au înfăţişat franc şi brutal toate primejdiile ce-l aşteptau, i s-a explicat riscul ce şi-l asumă, că poate să refuze şi poate să accepte, e dreptul lui, este liber... A fost luat din scurt, fără menajamente, de îndată ce a pătruns în separeul acela cochet şi luxos din cabaretul doamnei Lemoigne. Ceea ce l-a şocat, l-a uluit atunci, în primele momente, nu a fost afacerea propriu-zisă, ci cîte lucruri ştia despre el bătrînul acela, şi despre serviciul lui, şi despre familia lui, despre intenţii şi înclinaţii, despre posibilităţile lui de mişcare, studiile,

prietenii, rudele, aspirațiile, gusturile, despre aversiuni și slăbiciuni. Marian avea chiar senzația stranie că discută cu cineva din familie, cu cineva extrem de apropiat, de vreme ce omul acela în vîrstă și plin de morgă îi vorbea atît de familiar și cu atîtea amănunte comune... I se cerea un anumit serviciu, i se solicita un serviciu pe care numai el îl putea face, lui îi sta în putință să execute acel serviciu, i se vor furniza, la timpul potrivit, toate detaliile necesare, iar cînd treaba va fi integral terminată va urma plata, în bani peșin, în lei românești : un milion. Prin ochii lui Marian trecură, o fracțiune de secundă, toate uraganele pămîntului. Un milion ? ! „Solicităm, totodată, încredere absolută !" precizase sec bătrînul amfitrion. A tăcut o clipă lungă, o clipă de încordare, pîndind parcă ceva, apoi a adăugat încet, rar, aproape silabisind. „V-aș ruga să rețineți, domnule Horga, să rețineți încă înainte de a accepta cererea noastră, că în această afacere gestul trădării nu are decît un singur răspuns : lichidarea !" Așa zisese domnul acela înalt, bătrîn și osos, cu pielea albă, extrem de albă și delicată de parcă ar fi fost piele de copil, așa subliniase lunganul acela bătrîn, cu aere de aristocrat, care se recomandase scurt, cu aplomb, Adam Brănescu, pronunțase într-un fel anume „lichidarea" și făcuse numaidecît un gest sever, un zvîcnet orizontal al palmei, fără echivoc, fără îndurare. Marian Horga putea refuza, putea spune „nu !" și să meargă liniștit în treburile lui, el însă nu a spus nici „da", nici „nu" ci a cerut timp de gîndire. Asta a făcut el atunci, la început, a cerut un răgaz de o zi. Bătrînul l-a privit nu știu cum în ochi, l-a privit fix și îndelung, Marian s-a înfiorat, dar a rîs în sinea lui, „ce-și închipuie boșorogul ăsta ?", și a dispărut din cabaretul acela ca din pușcă. S-a înhămat iarăși cu rîvnă și încăpățînare la tre-

burile lui de serviciu, şi-a rezolvat strună cîteva chestiuni mai presante din ziua aceea, era în vervă, era persuasiv, pleda convingător colo şi colo, apărînd interesele obştei pe care o reprezenta, a alergat şi a bătut insistent la multe uşi oficiale, uşi orgolioase, pentru că nicăieri nu rezolvi nimic fără mişcare, fără alergătură, zadarnic atîtea şi atîtea mijloace moderne de comunicaţie, de informaţie, dacă nu te mişti pe unde trebuie, şi cum trebuie, rămîi veşnic la stadiul de promisiuni... Marian Horga s-a zbătut cu rosturile lui profesionale pînă seara tîrziu, o clipă măcar nu s-a mai gîndit, aşa a crezut el, aşa era el convins că nu se mai gîndise deloc la milionul care-l pîndea dintr-unul din separeurile doamnei Lemoigne, apoi s-a vîrît într-un birt de mîna a şaptea, o cîrciumă ordinară, periferică, şi a turnat în el vodcă şi sifon pînă după miezul nopţii. A ajuns la hotel covîrşit de o beţie cruntă, dar nu inconştient, niciodată nu s-a îmbătat pînă la imbecilitate Marian Horga, niciodată nu trecuse pragul prostiei din cauza paharului. S-a culcat imediat, a dormit buştean, dimineaţa s-a trezit, ca deobicei, la aceeaşi oră, la ceasurile şapte, s-a trezit mahmur, a făcut un duş, s-a bărbierit, era iarăşi vioi şi apt să ia viaţa în coarne. După micul dejun a telefonat unei agenţii de turism, telefon profesional, a organizat întîlnirea peste o oră. A plecat pe jos, avea un ceas la dispoziţie, s-a plimbat, a căscat ochii curios asupra lumii din marea metropolă, asupra vitrinelor opulente, cu zece minute mai înainte de a ajunge la agenţia aia de turism s-a strecurat într-o cabină telefonică, a format un număr, calm, foarte calm, şi a spus doar atît : „Sînt de acord, aţi înţeles ? Repet, sînt de acord !"...

Rapidul 68 trecuse de Vaslui, în stînga şi-n dreapta fulgerau dealurile Crasnei, cu neostoitele lor vînturi,

pînă la Tecuci mai era încă vreme de aşteptat, Focşanii se aflau şi mai departe. Marian îşi consultă reflex ceasul-brăţară şi, pentru o clipă, odată cu ecranul electronic, ţîşni de sub manşeta imaculată a cămăşii un desen vulgar tatuat pe mînă, linii întunecate din care se închegau o inimă întretăiată de două săgeţi, două iniţiale „V U" şi grupul de litere „T — veni". Erau orele paisprezece şi treizeci şi patru de minute.

Marian Horga zîmbi interior, zîmbi unui gînd de uşurare, zîmbetul vanităţii. Încă două, poate trei ceasuri şi gata. Va fi, va deveni cel mai tînăr milionar din România. E lovitura vieţii lui. Unica ! Aici se va opri definitiv. Nici un milimetru mai departe. Asta-i ! îşi hăitui el zîmbetul parşiv, zîmbetul infatuării care ne macină ori de cîte ori ne credem mai deştepţi, mai grozavi decît alţii. Asta e, trebuie să ştii cînd să te opreşti. Au mai cîştigat şi alţii milioane, tot sub zodia raptului, unii delapidînd, alţii înşelînd onestul şi preacumsecadele cumpărător anonim, alţii vîrînd pur şi simplu mîna pînă la cot în punga pacientului, au mai existat milionari ticăloşi, dar ăştia au fost nişte ticăloşi ordinari, nişte nesăţioşi, bestii robite ireversibil arginţilor. El, Marian Horga, este şi el un ticălos, dar este un ticălos stilat, rafinat, el a învăţat cîte ceva din rosturile lumii şi limitele cupidităţii. Îşi va lua curînd, foarte curînd, milionul în primire, şi-l va drămui cu grijă, cu judecată, să-i ajungă toată viaţa, nu va fi mînă spartă, nu va fi un risipitor şi desfrînat, are el gîndurile lui cum să-şi aşeze viaţa mai departe... cît mai departe...

În priviri îi joacă iarăşi apa amintirilor. N-a fost deloc uşor să ajungă la pictorul Colibaba. Iar de la el încolo, către istoriile tăinuite ale muzeului, către ţinta aceea incertă, nedescifrată încă, a fost şi mai greu... Mai ales că Adam Brănescu îl avertizase asupra timpului, că

nu trebuie să lungească prea mult afacerea aceasta, că timpul curge în defavoarea lui, a lui Marian Horga. Aici, bătrînul aristocrat făcuse o pauză lungă, lăsase nasul în jos şi adăugase mai mult ca pentru sine : „Trebuie să ajungem primii, neapărat primii trebuie să ajungem !" Apoi îi explicase pe îndelete, lui Marian, că mai există cineva care umblă după aceeaşi afacere, că secretul acesta a mai fost dezvăluit şi altor urechi, că nătărăul de Heiler Augustin, fostul secretar particular al regelui Carol, înainte de a muri, înainte de a crede el că moare, luase sfînta împărtăşanie şi se spovedise unui popă de-al nostru, Vasile Stratan, un popă român, „tot unul, ca şi noi, cu casa-n spinare" subliniase cumva jalnic şi gîrbovit dintr-odată Adam Brănescu, iar preotul acela a plecat la scurt timp în Spania, a dispărut, i-am pierdut urma, a murit, n-a murit, cine ştie, nu cred însă că a murit, am eu semnele mele, am oamenii mei, popa e un tip dat dracului. Mai tîrziu, cînd Heiler mi-a spus că ştie şi preotul Stratan despre istoria aceasta, pentru că n-a murit imediat după spovedanie, a mai trăit aproape doi ani şi, eu fiind legatarul său testamentar, mi-a mărturisit tot, tot, înainte de a crăpa, cu sărăcia lipită de gingii, abia atunci am înţeles de ce dispăruse atît de subit Vasile Stratan...

Marian Horga aflase din gura lui Brănescu, în alte zile, alte şi alte amănunte, stranii şi întunecate, urîte, triste şi ticăloase, pentru că a stat aproape o lună de zile acolo, în metropola aceea uriaşă, ţinut de obligaţii profesionale. Adam Brănescu îl contacta aproape zilnic, în cele mai îndepărtate cartiere ale oraşului, de fiecare dată altele, la adrese diferite, în localuri de noapte unde forfăia o lume suspectă, tăinuiţi, absorbiţi într-o ambianţă deopotrivă fluidă, abjectă şi luxoasă, calpă şi nepăsătoare în care te puteai piti sau pierde pe veci, în

care te puteai naşte a doua oară, a noua oară, ori puteai muri, fără ca cineva să afle vreodată misterul sub care ţi-ai purtat destinul, din întîlnirile acelea, şi din discuţiile acelea, Marian aflase amănunte sumbre din viaţa lui Brănescu, a familiei sale foarte numeroase cîndva, ascultase fără să vrea, fără să dorească, detalii urîte din viaţa acelui misterios Heiler Augustin, fost secretar regal în România, aflase picanterii greţoase, altele sîngeroase din lumea lor închisă în cercuri suspuse...

Adam Brănescu vorbea monoton, detaşat, fără nuanţe, fără patimă. Zugrăvea, în faţa tînărului specialist venit din România, o lume de tenebre şi o lume de lumini orbitoare, apăreau uneori şi nume ilustre, alteori numele erau de şantaj, de prigoană şi asasinat. Irumpeau dintr-un trecut nu prea îndepărtat indivizi ambiţioşi, unii talentaţi, dotaţi dar lipsiţi cu desăvîrşire de simţul moral, de scrupule, superbe inteligenţe, sufocate însă, acaparate definitiv de forţa desfrîului. O vermină de posedaţi, de fanatici care se devorau unii pe alţii în speranţa moştenirii cîtorva pungi cu aur. Rataţi şi covîrşiţi de complexe, invertiţi, trişori, peşti care îşi împingeau nevestele în mansardele amanţilor numai bani să iasă, debusolaţi, cartofori şi vînzători de ţară, expiaţi care îmbrăţişau delaţiunea şi trădarea sub masca penitenţei. O faună decăzută şi coruptă, dejecţiile unei societăţi în plină degringoladă, toate însă, absolut toate acoperite sub lustrul grijuliu şi strălucitor al aparenţelor. De ce-i povestise Adam Brănescu, de ce ţinuse el cu tot dinadinsul să-i povestească lui Marian toate amănuntele acestea cumplite, execrabile, ce rost avea tot noroiul ăsta nenorocit, culisele astea împuţite ? Chiar l-a întrebat pe bătrîn : „Şi, mă rog, de ce mă plimbaţi dumneavoastră pe mine, de ce trebuie să mă tîrîţi prin toate culisele astea împuţite ?“ Adam Brănescu a smucit brusc bărbia

în sus și l-a ținuit în albul ochilor, s-a uitat la el fix și rău, cu un soi de răutate strivitoare, sălbatică, superioară, dar nu atît ura aceea de-o clipă l-a înfiorat pe Marian, cît sinceritatea ei, puritatea ei desăvîrșită. Șoaptele bătrînului, de-atunci, l-au însoțit pretutindeni ca un ecou, ca o permanentă amenințare : „Domnule Horga, ține minte ce-ți spun acum, pentru că n-am să mai repet, n-am să mai revin la această explicație niciodată, trebuie să ții minte și trebuie să înțelegi că de vreme ce ai acceptat să intri în combinație cu noi, înseamnă că ești alături de noi, trebuie să fii alături de noi și trebuie să ne cunoști așa cum sîntem. Înțelegi ? Altfel nu se poate !..."

Marian Horga nu se clintise din locul său, frunzărea mai departe revista, gest reflex, gest mecanic, nu revista îl preocupa acum, ci timpul care se năruia peste el, venea asupra lui ca o avalanșă rotitoare, clipele acestui timp vertiginos, iuțeala aceea amețitoare a timpului care ține exclusiv de esența noastră, nu de esența timpului, de fapt nu timpul în sine îl ținea sub tensiune, sub presiune, încordarea care-l stăpînea pe Marian, freamătul acela adînc și tulburător — un fel de explozie care fulgeră uneori în adîncul nostru, și n-o putem auzi, n-o putem recepta decît prin ricoșeu, prin oglindire, nu-i auzim decît ecoul — încordarea care îl acaparase pe Marian Horga în clipele acelea nu ținea de factorul timp, nu se datora nicidecum timpului, zorului sau încetinelii sale, el însuși gîndea că, desigur, era ciudată, era curioasă încordarea aceea a lui, pentru că în ochiul ei sticlea, bezmetic și orgolios și cinic, sentimentul izbînzii, la drept vorbind nici nu era încordare, ci o spaimă nelămurită, un presentiment ce purta cu el o undă de frig, de nerăbdare, un zbucium straniu și lăuntric îl strîngea în ghiarele unei neliniști cumplite, și toată

această stare de alarmă şi crispare nu timpul o declanşase, deşi iuţeala lui, graba timpului pe lîngă noi şi cu noi înşine, către limanuri în care n-am mai pus piciorul vreodată, deschide prea repede porţi şi tărîmuri pe care nu le-am prevăzut, nu le-am bănuit, nu le-am rîvnit, pentru că niciodată nu putem trăi de două ori aceeaşi clipă, şi nu ştim cum va fi secunda următoare, nu ştim ce va aduce şi ce vom simţi trăind-o, ne închipuim doar, Marian Horga făcea uneori, ca şi acum, nişte asociaţii bizare de gînduri, se contrazicea şi revenea în acelaşi punct dar pe alte traiectorii, anulîndu-şi primele idei, urmărind zămislirea altora şi căutînd argumente pentru susţinerea lor, iar cînd credea că le consolidase îndeajuns, inventa un alt raţionament, clădea alt eşafodaj, distrugînd şi sulberînd vechile construcţii cerebrale, alte şi alte gînduri invadîndu-l, hrănindu-le şi lăsîndu-se asediat de ele, excitat şi captat de fascinaţia puterii într-o lume imponderabilă, născută sub semnul implacabil al pieirii, deci nu graba timpului ori nerăbdarea plămădeau acea stare febrilă, de aşteptare concentrată, de pîndă concentrată, ci trăirea însăşi a unui timp, a unui anumit timp, într-un imperiu al nuanţelor, într-un teritoriu instabil, avînd uneori chiar senzaţia că se zbate zadarnic între nesfîrşite pulberi mişcătoare. De ce s-a urcat în Rapidul 68 ? Ce caută el aici, în acest compartiment de clasa întîi ? Cine sînt aceşti oameni din jurul său ? Bătrîna de lîngă el stă la fel de ţeapănă şi nepăsătoare şi priveşte drept înainte, privire fixă, profil imobil, nu-i tresare nici un muşchi al feţei, şi totuşi lui Marian i se pare că desluşeşte, sub carapacea aia de indiferenţă şi detaşare, o ură înverşunată, un aer glacial, de moarte, iradiind subtil şi atroce dinspre bătrîna doamnă. Negriciosul de lîngă fereastră nu se mai scobeşte în dinţi, şi-a pus o pereche de ochelari fumurii şi,

așa cum stă acolo, învăluit într-un soare auriu, irizant, își trădează — sigur că își trădează, conchide înfiorat Marian Horga — își trădează alt chip interior, altă fibră. Ce hram poartă negriciosul ăsta care vrea să pară deopotrivă anonim și vulgar ? Nu, întrebarea nu-i corectă, revine Marian asupra nuanțelor. Tipul se vrea cu totdinadinsul vulgar, pentru a trece anonim. Paradoxal, dar așa se petrec lucrurile : de cele mai multe ori, dacă nu de fiecare dată, vulgaritatea trece printre noi, pe lîngă noi, fără s-o observăm. Ea este marea anonimă. Ne lovește, ne îmbrîncește, ne apostrofează, inoportună și sîcîitoare, și totuși nu o luăm în seamă, trecem nepăsători, rareori iritați, de cele mai multe ori scîrbiți, pe lîngă ea, fără a-i citi chipul, identitatea. Joacă tare negriciosul ! Oare ce hram poartă ? Mi se pare mie sau într-adevăr haina sub mîna stîngă e mai umflată ? Portofelul se ține pe dreapta. Pe stînga, la subsuoară, se poartă un alt obiect, un anumit obiect, se ține acolo spînzurat de niște curele subțiri, se păstrează la îndemînă pentru ceasul cel vitreg, pentru clipa de cumpănă... Oare ce hram poartă negriciosul ? Militarul cu vipușcă roșie întoarce paginile cărții rar, prea rar. Are o mină flegmatică, plictisită, ține cartea aproape de ochi și parcă-i și tremură un pic mîna cînd întoarce filele, gestul se produce rar. Oare așa de încet citește un ofițer superior ? Ce-i liniștea asta de cavou, aici în tren? Nimeni nu rîde, nimeni nu se foiește, nu scoate nimeni nici o vorbă ? Nu fumează nimeni o țigară ? Sîntem într-un vagon de fumători. Ce-ar fi să-mi aprind o țigară ? se întrebă, răvășit de gînduri contradictorii, Marian Horga. Ce-ar fi să tușesc de cîteva ori tare, semnificativ și să întreb pe cineva cît e ceasul ? Aș fi un caraghios ! se potolește el numaidecît, încercînd să se adune iarăși asupra revistei. Coboară cu ochii în pagină, citește, se con-

centrează și descoperă, uluit, sub un titlu, în casetă roșie, descoperă și citește acolo rînduri care-i ard privirile : „La 11 septembrie 1792, din Cazarma Gărzii Mobile a Ministerului Interior al Franței dispărea o fabuloasă comoară : Diamantele coroanei, depozitate acolo din ordinul Adunării constituante. Scandalul a fost imens, deoarece bijuteriile constituiau o colecție fantastică, unică în lume ca valoare. În colecție se aflau Diamantul albastru al lui Ludovic al XIV-lea și celebrul Regent, considerat cel mai frumos și mai pur din lume, cumpărat de Ludovic al XV-lea. S-a bănuit că diamantele coroanei au fost substituite în urma unui complot pus la cale de monarhiști, care nu vedeau cu ochi buni trecerea acestor bijuterii în mîinile Republicii. Polițiștii căutau peste tot. Se părea, la un moment dat, că diamantele s-au pierdut pentru totdeauna. Dar, tocmai atunci, un necunoscut a divulgat un fir și astfel hoții au fost prinși. Șeful bandei era însuși reprezentantul... justiției, Paul Miette, care a sfîrșit la ghilotină, împreună cu alți complici ai săi. Marile diamante au avut dintotdeauna destine bizare, presărate cu incredibile aventuri și episoade tragice. Un diamant celebru, Marele Mogul, din secolul al XVI-lea, care aparținea Șahului Persiei, a dispărut în mod enigmatic, fără a mai fi regăsit pînă în zilele noastre. Alt diamant faimos, Koh-i-noor, a avut și el o nu mai puțin ciudată istorie, sfîrșind prin a fi dăruit reginei Victoria a Angliei..."

Marian Horga simte zvîcnetul ascuțit al tîmplelor asudate, e greu să-și desprindă ochii din revistă, se simte privit, are deodată senzația că e gol-pușcă și toată lumea se zgîiește la el ca la urs, zvîcnetul dintre tîmple a devenit pocnet ritmic și dureros, pagina revistei îi susură o istorie stranie cu niște diamante... Duduia aia cu fustiță puțină și pulpele albe, marmoreene, îl privește cu

un soi de zîmbet complice. I-a ghicit gîndurile ? Ce fel de gînduri ? se tulbură brusc Marian Horga. Ce fel de gînduri ? repetă el întrebarea mută, obsesivă. Tînăra femeie își flutură o clipă, cu tandrețe nedisimulată, genele lungi, rimelate, umbroase, oftă încetișor și își schimbă direcția privirii și direcția zîmbetului undeva în peisajul nestatornic din fața ferestrei.

Marian Horga își roti ochii prin compartiment, se gîndi intens, foarte intens, cît de fragil este echilibrul uman, și-i veni să rîdă așa, deodată, în hohote, să rîdă cu gura pînă la urechi de cîte închipuiri și năluciri se pot acumula într-o biată ființă biciuită de încordare, de așteptare, de pîndă. Oamenii de lîngă el își vedeau fiecare de treburile lor, cuminți și cenușii, tăcuți și cumsecade, cu oboseala și plictiseala agățate în priviri. Marian se scutură de gîndurile urîte și o pace dulce și adîncă pogorî asupra lui dezamorsîndu-l... Se ridică vioi, deschise ușa compartimentului și ieși pe culoar. Țipenie. Culoarul pustiu ca un drum abandonat. Se dezmorți un pic, făcu doi sau trei pași încolo și încoace, își aprinse o țigară. Compartimentul de alături era gol. Complet gol. Se uită curios prin geamul ușii, trecu mai departe. Și celălalt compartiment era pustiu. Merse pînă la capătul vagonului. Toate compartimentele unu, doi și trei erau goale. Lumea parcă fugise undeva, de spaimă, de ciumă, parcă dispăruse în neant, parcă se vorbiseră cu toții să dea bir cu fugiții din calea urgiei. Unde era lumea aceea care nu mai avea astîmpăr, care se agitase mai adineauri pe culoar, în compartimentele vecine, pe care o simțise pînă atunci de jur împrejurul său, prezență vie și confortabilă ? Unde au dispărut oamenii din vagon ? Marian Horga fu inundat de o transpirație rece, lipicioasă, o pînză de apă respingătoare îl înfășură din cap pînă în picioare, simțind acut și percutant că ceva e în nere-

gulă. Va să zică, cele trei compartimente, unu, doi şi trei, sînt neocupate, sînt pustii, în compartimentul patru se află locul său, numărul 41, precum şi ceilalţi patru călători — duduia, ofiţerul, negriciosul şi bătrîna doamnă — culoarul e pustiu şi el... Dar mai departe? se întrebă înspăimîntat Marian, terorizat de o spaimă absurdă, nelămurită. Se răsuci pe loc, îşi impuse să fie calm, foarte calm, să ia lucrurile aşa cum sînt, nu e bine să dramatizeze, şi se pregăti să revină la locul său, în compartimentul numărul patru. În clipa aceea răsări în faţa lui negriciosul, era înalt, mai înalt decît Marian, rînjea superior aşa cum probabil zîmbeşte moartea în coşmarul muribunzilor, rînjetul care-ţi spune că ţi-a sunat ceasul, că e ultima clipă şi că n-ai încotro, trebuie să te supui destinului. În mîna dreaptă negriciosul ţinea strîns servieta lui Marian, în cealaltă mînă un pistolet, o jucărie delicată prevăzută cu amortizor. Marian Horga nu făcu nici o mişcare, nu întrebă nimic, se oprise şi privea năuc la uriaşul din faţa lui, rînjetul era acelaşi, era zîmbetul strîmb al morţii. Ţeava neagră şi lungă şi monstruoasă a pistoletului îi fixa pieptul. Orice împotrivire era de prisos. Marian îşi privi asasinul în ochi şi, atunci, negriciosul îi şopti: „Fă un pas îndărăt şi înalţă repede labele, repede!" Marian se execută supus, ridică mîinile, toată atenţia concentrîndu-i-se acum asupra pasului pe care avea să-l facă înapoi. Întîi ridică piciorul stîng, îl aduse în spate cu grijă, cu precauţie, apoi se pregăti să-l retragă şi pe dreptul, îşi controlă mişcările, distanţa, unghiul de înălţare al vîrfului pantofului, piciorul drept era încă sprijinit pe călcîi, Marian ştia că de clipa aceasta depinde restul, depinde tot, bombeul pantofului drept se ridica într-un anumit unghi, ţintea de jos în sus, şi atunci apăsă uşor tocul pantofului în podea, îl apăsă într-un anume fel şi, cînd fu sigur că

a declanşat resortul ucigaş, se răsturnă iute pe spate, se ghemui strîns, se rostogoli, cînd se destinse era iarăşi în picioare. Proiectilul plecat din vîrful pantofului îl perforase pe negricios începînd dintre vintre pînă în ceafă. Nu se auzise decît un vîjîit scurt, înfundat, urmat de bufnitura trupului inert. Negriciosul sucombase instantaneu. Marian Horga se apleca fulgerător, înhăţă servieta, cînd se ridică, în faţa lui, stană de piatră, aştepta bătrîna doamnă. Avea ochii mari, îngrozitor de mari, lentilele ochelarilor îl hipnotizau. De unde răsărise bătrîna ? Ce conspiraţie cumplită se ţesuse în jurul său ? Încremenit, incapabil de replică — „Dă-mi !", ceruse bătrîna întinzînd mîna după servietă — nefiind în stare să se apere, să facă un gest măcar de împotrivire, femeia îi smulse pur şi simplu servieta din mînă şi se îndepărtă numaidecît, plutind parcă într-o atmosferă ireală. Vru să se repeadă pe urmele femeii, sări peste cadavrul de la picioarele lui, dar, în clipa următoare, se simţi înhăţat de ceafă, înhăţat şi ridicat în sus, către tavanul trenului, unde întîlni chipul stacojiu şi încrîncenat al ofiţerului cu vipuşcă roşie. Acesta îl trase pînă sub bărbia lui, o bărbie uriaşă, pătrată, şi îl întrebă ceva răguşit, nu înţelese ce, ofiţerul repetă întrebarea, Marian pricepu că e întrebat ceva, dar nu izbuti să înţeleagă cuvintele. Neprimind răspunsul la întrebarea sa, ofiţerul îl scutura zdravăn, îşi încleştase palmele reci pe ceafa lui, îl strîngea, îl întreba răstit, răguşit şi-l zgîlţîia barbar şi nemilos, sufocîndu-l, tulburîndu-i minţile...

În clipa aceea, Marian Horga se trezi brusc, cineva îl scutura uşurel de umăr, era un tip în uniformă de ceferist, se dezmetici, se limpezi, prezentă biletul la con-

trol şi privi ruşinat în jur de parcă ar fi săvîrşit o gafă enormă. Nimeni nu-i luă în seamă jena.

Doamne — dumnezeule ! Cum de adormise ? ! Iscodi chipurile celorlalţi călători din compartiment : toate purtau semnele aţipelii. Chipuri obosite, somnoroase. Cum de a fost posibil ? Deschise uşa dintr-o smucitură. Culoarul lărmuia de oameni. Undeva, un geam deschis proiecta un jet de aer proaspăt, care-i făcu bine. Îl încolţi o bănuială. Deşi suspiciunea i se păru absurdă, verifică totuşi servieta, o deschise, controlă atent, totul era în ordine, în perfectă ordine... Marian lăsase uşa compartimentului întredeschisă, aerul dinăuntru se mai primenise, feţele oamenilor se înviorase ră. Se ridică, ieşi pe culoar şi rămase în dreptul uşii, privind cu un ochi critic neastîmpărul pasagerilor, zbaterea lor, oamenii se foiau încolo şi-ncoace, cărau bagaje şi copii în braţe, traversau, bombăneau, se frecau unii de alţii într-o nesfîrşită forfotă. Vru să-şi aprindă o ţigară. Marian Horga îşi tot reprimase această dorinţă de cînd se urcase în tren, deşi era un fumător pasionat, nu pasionat ci înrăit, dar îi plăcea să-şi strunească pasiunile, dorinţele, obişnuinţele, deasupra tuturor dorinţelor sale stăpînind plăcerea aceea diabolică şi suverană a interdicţiei, de fapt a amînării, la capătul căreia dorinţa devenea şi mai arzătoare, şi mai tiranică, şi atunci se lăsa pradă ei cu o voluptate covîrşitoare. Clipa viciului nesatisfăcut se prelungea, gesturile făceau parte din acel ritual sacru, prospeţimea şi parfumul ţigării îl subjugau, savura profund şi prelung aroma tutunului fin, încă nealterată de flacăra brichetei, şi tocmai atunci un glas de femeie, ascuţit, pripit, se interesă, cît o fi ceasul ? Cu mîna dreaptă deja

vîrîtă în buzunar după brichetă, Horga îşi consultă reflex ceasul-brăţară şi nu-şi putu cenzura gestul surprinderii : erau orele 15 şi 33 minute. Pînă la Focşani mai avea exact o oră. Nu tresărise însă din acest motiv, ci datorită faptului că, vrînd să-şi scoată bricheta, buzunarul foşgăi, degetele pipăiseră acolo hîrtia aspră a unui plic, îl extrase, era un plic obişnuit, din hîrtie albastră, îl desfăcu şi citi stupefiat.

CAPITOLUL 2

De la o vreme, nopţile au devenit monstruoase. Lungi, nesfîrşite, nopţi albe, nopţi pustii. Ziua se mai ia cu vorba, se mai agaţă de un vecin, mai dă un telefon, ia pieţele la rînd, se plimbă, se uită colo şi colo, are sentimentul zbaterii, se simte cît de cît implicat în viaţa urbei, a oamenilor, zilele trec altfel, au rostul lor, iluzia lor, nopţile însă strivesc prin singurătate, tăcerea lor apasă, spulberă speranţele de peste zi, nopţile se adună peste el ca nişte ape mîloase în care se zvîrcoleşte cu disperare, se zbuciumă cu forţe sleite, cu ambiţii sleite, în apele întunecoase şi pustii ale nopţilor redescoperind, de fapt regăsind acolo, pustiul din el însuşi, singurătatea şi pustiul senectuţii...

Iacob Strobel împlinise în primăvară 78 de ani. De atunci a trecut parcă un veac, deşi sîntem abia în septembrie. Vecinii de pe dealul Socola, care-l ştiu de-o viaţă, îi zic „domnu' doctor". Casa lui Strobel e încă arătoasă, are temelie de piatră şi acoperiş din ţiglă, pe vremuri ţigla era roşie, acum e verde, un verde putred ca şi gardul ştirb şi bătrîn, dar încă ţeapăn şi orgolios. Iacob Strobel nu era chiar doctor, adică medic, ci fusese la vremea lui tehnician dentar, dar un tehnician vestit, un lucrător iscusit în această meserie atît de omenească şi atît de necesară oamenilor. Veneau sătenii tocmai din Popricani şi Strunga, de la Podu Iloaiei, Răducăneni şi Ruginoasa, vorba se răsucea şi se ducea din gură-n gură,

că „domnu' doctor Strobel are mîini de aur şi suflet de dumnezeu, că dacă se uită el o dată la tine te ţine minte toată viaţa, că şi după douăzeci de ani, dacă baţi la uşa lui, îţi deschide şi te întreabă domol ce mai faci bădie Vasile, că aşa e dăruit el cu o ţinere de minte nemaipomenită şi cu o putere ce alină suferinţele dintr-o dată, iar dinţii puşi de el durează două vieţi, şi nu ia pielea de pe tine ca alţii"...

Graţie renumelui său, înnobilîndu-şi profesia cu virtuţile artei, fiind cumpătat şi omenos, Iacob Strobel a ştiut şi a putut traversa epoci atît de diferite, vremuri tulburătoare şi contradictorii care s-au perindat de-a-lungul vieţii lui. Asta nu înseamnă însă că a dus-o uşor. Au trecut peste el două războaie mondiale, au trecut anii de criză, anii de secetă, anii de agonie, vremuri sumbre şi ticăloase cînd moartea pîndea la fiecare colţ de uliţă, la fiecare zvîcnire a secundei, neştiind prea bine dacă mai apuci ziua de mîine sau nu. N-a fost deloc uşor. Iacob Strobel a ştiut însă de fiecare dată, a ştiut şi a izbutit să se facă util deopotrivă supuşilor şi suspuşilor zilei. Mîinile lui făceau minuni... Un popor de necazuri a trecut peste el, hoarde barbare şi dezlănţuite de dureri i-au gîrbovit anii, hoardele s-au dus, au pierit, timpul le-a măcinat şi le-a risipit semeţia şi puterea, Strobel a rămas acelaşi, neclintit în dealul Socolei, în casa moştenită din părinţi. O singură durere n-a pierit, nu se lasă dusă, nu moare, o singură durere îl striveşte, îl covîrşeşte, mai ales în nopţile lungi, nesfîrşite şi albe : singurătatea. Durerea singurătăţii.

Bătrîneţea are ciudăţeniile ei. Cu cît înaintezi mai mult în vîrstă, cu atît se luminează mai clar tăinuitele coridoare ale trecutului. Amintirile cele mai vechi, amintirile dintîi capătă o prospeţime bizară, chipurile de demult, faptele şi oamenii de-atunci, viaţa şi întîmplările

ei, din anii cei vechi, răsar în memorie cu forța amănuntului, învăluite într-o lumină vie și clară. Iacob Strobel își umple singurătatea cu amintiri. Prea multe amintiri! Memoria l-a hărțuit întotdeauna. A fost mereu la cheremul ei. A avut el harul sau păcatul ăsta : să nu uite. N-a uitat niciodată nimic. O memorie hrăpăreață care adună și strînge și păstrează tot, absolut tot. Ceilalți oameni se mai iau cu una, cu alta, și uită, și-și trăiesc clipa de viață sub sceptrul prezentului, el, Iacob Strobel, este supus deopotrivă și trecutului. O viață împărțită între doi stăpîni. N-a fost așa mereu. Meteahna asta i se trage de la șaptesprezece ani. Din vremea primului război mondial. În grădina vecinilor a căzut o bombă. El era acolo cu Amalia, cu una din fetele vecinului. Ședea întins pe burtă, în iarbă, și îi citea ceva dintr-o carte. Nimeni nu mai știe ce carte era aceea, pentru că, de fapt, Iacob Strobel nu-și mai amintește nimic — nimic din ce s-a întîmplat atunci, nici pînă atunci, peste cei șaptesprezece ani ai lui coborînd dintr-o dată noaptea eternei uitări. Alții i-au povestit, mai tîrziu, cum a picat o bombă peste ei. Fata se afla puțin mai departe, era în picioare și a fost retezată în două, de la brîu, în două jumătăți neverosimile, așa cum apar cîteodată manechinele acelea din carton în vitrinele cu confecții de damă. Ea a fost retezată, el a fost acoperit cu pămînt. Și-a revenit după cîteva zile, la spital, nu știa ce e cu el acolo, nu mai știa nici cum îl cheamă, cine este și al cui este, de unde vine și ce s-a petrecut cu el. Încet, încet și-a revenit, părinții și rudele i-au povestit și repovestit copilăria, viața lui de pînă atunci, Iacob asculta atent acele istorisiri, le asculta uimit și răbdător, numai cu răbdare și-a construit el din nou chipul interior, trecutul, identitatea. Un chip trunchiat, desigur, cam colțuros și cu multe linii șterse, cu prea multe umbre, totuși

era un reazem pentru el, un punct de plecare necesar, pentru că, la urma urmei, trebuie să plecăm de undeva, trebuie să ştim că pornim dintr-un anume loc, dintr-o anume clipă, dacă vrem să fim noi înşine zămislitori de obîrşie...

De atunci a rămas Iacob Strobel cu această ciudăţenie a memoriei, ca o răzvrătire a naturii, ca o compensare pentru cei şaptesprezece ani de noapte, de neant, de uitare desăvîrşită, ca o restructurare a firii nevoită să recupereze, ori mai degrabă să-i dea cu tifla hazardului, acelei întîmplări fatale dincolo de care se întinde pojarul distrucţiei, materia moartă, ca o replică dată uitării — căci, ce este altceva uitarea decît una din formele sub care ni se înfăţişează moartea ? — de atunci memoria lui Iacob Strobel a început să funcţioneze diabolic.

Odată cu bătrîneţea tirania memoriei s-a mai îmblînzit, s-a mai potolit, pacea uitării începuse a se strecura, a se insinua ici şi colo peste faptele diurne, peste faptele de ieri, de alaltăieri. În acelaşi timp însă faptele de demult ţîşneau în lumină cu mii de amănunte şi tocmai amănuntele acestea, proiectate pe ecranul nesfîrşitelor nopţi, sporeau sentimentul covîrşitor al singurătăţii...

Iacob Strobel se plimbă tot mai des prin casa bătrînească, casă mai bătrînă decît el, aerul acestei case îl mai ţine în picioare, se lasă ocrotit la sînul ei, uneori duşmănind-o că a strîns atîta singurătate între pereţi, alteori mîngîindu-i canaturile şi ferestrele aşa cum mîngîiem obrajii părinţilor, desferecă uşile şi calcă praguri pe care nu le-a mai trecut de mult, îl întîmpină o lume inertă şi umbroasă care-i aminteşte de copii, de nevastă, de părinţi, toate lucrurile sînt la locul lor şi cuprind în ele ceva din încremenirea ultimului gest, din veşnicia

așteptării, se ridică din acele lucruri disperarea definitivelor pierderi și Strobel trece mai departe, se plimbă încet și trist prin odăile ample, goale, negre ca niște orbite pustii, se plimbă și se agață cu ochii de un lucru, de altul, se oprește și bombăne un salut, ori o întrebare, sau fărîmă între buzele uscate gînduri de o vitalitate extraordinară.

Ai lui au plecat cu toții, unul cîte unul, sau rupt de el, s-au smuls din el, au tîrît cu ei, acolo, departe, ceva din ființa lui, din puterea lui, l-au părăsit rînd pe rînd, unii au dispărut în pămîntul cetății, alții peste mări și țări... Strobel a rămas singur. S-a încăpățînat să rămînă, să dăinuie, să nu plece. Și-a petrecut neamurile, cînd la cimitir, cînd la gară, le-a plîns pe toate cu aceleași lacrimi, dar el nu s-a putut rupe niciodată din vatra părinților...

Iacob Strobel coboară zilnic în oraș, zilnic se duce la piață, trece cu pasul lui mărunt și plăpînd de parcă s-ar strecura printre oameni, trece tiptil, cu un soi de grabă discretă, de pripeală timidă, printre oameni, prin magazine, rareori întîlnește un cunoscut și discuția se încheagă repede și seacă la fel de repede. Oamenii vechi sînt rari, tot mai mari.

O dată pe săptămînă se duce la Traian Jipa. Își beau cafelele în tăcere, într-o tăcere prelungită dinadins, bătrînii știu să tacă atît de frumos atunci cînd se cunosc de-o viață ! Sînt prieteni de peste patruzeci de ani. Apoi își continuă discuția de săptămîna trecută, de parcă ar fi fost întreruptă doar de ritualul efemer al cafelei. Amintiri, întîmplări care au fost, oameni care au fost... De obicei, Jipa stîrnește discuția cu o întrebare, ori cu o părere îndoielnică despre un fapt sau altul, dacă Iacob Strobel tace îngîndurat, îndepărtat, Jipa răspunde tot el întrebării și se avîntă singur în cine știe ce istorie veche

și captivantă, povestește stufos, colorat, are imaginație bogată, prea bogată, imaginația zboară cu mult înaintea faptelor — adeseori ne povestim viața nu așa cum am trăit-o, ci cum am fi vrut s-o trăim — și atunci tresare Iacob Strobel. Revine iute din muțenia și depărtarea lui, el n-are pic de imaginație, nu știe să inventeze nimic, nu-i place să născocească, să improvizeze — „astea-s gogoși pentru prostime, îi zice el, ușor iritat, lui Jipa, gogoși de bîlci, bre Traiane, iar viața nu-i bîlci, aia-i că nu-i, pentru că nu așa s-au petrecut lucrurile acelea precum le spui matale..." — și numaidecît intervine cu amănuntele lui, cu precizările lui diabolice. Jipa tace un moment, încruntat, apoi își reamintește și el, și se înfioară luminat brusc de gînduri uitate, se bucură și ascultă uluit, fascinat de fiecare dată de forța de seducție a adevărului nealterat.

După cafele și după discuții se duc la muzeu. Muzeul e cumva peste drum de casa lui Jipa. Cum ieși din strada Anastasie Panu, dai în Ștefan cel Mare, întorci privirea spre stînga și, după ce te-ai asigurat că te afli între Școala „Gheorghe Asachi" și Biserica „Sfîntul Neculai Domnesc", te lași furat, altfel nu se poate, altfel comiți un sacrilegiu, te lași furat de imaginea panoramică a fostei Curți Domnești, edificiu superb și covîrșitor prin forța de sugestie a liniilor și suprafețelor sale profilate pe cer, păstrînd în substanța lor și purtînd către noi prinosul și măreția unor epoci ce ne-au fost temelie : muzeul cetății. Traian Jipa a fost custodele acestui muzeu ani îndelungați. De fapt, vizita săptămînală la muzeu Jipa n-o face doar de dragul amintirii, ci mai ales de dragul lui Strobel. Cu vreo opt ani în urmă, aflîndu-se împreună la muzeu, Iacob Strobel descoperise în capătul unui coridor un tablou care-l tulburase profund, încremenise în fața acelui tablou, cu

chipul brusc transfigurat de suferinţă, cu privirile pierdute în lumina difuză a picturii, şi abia cînd Jipa i-a observat lacrimile şi a exclamat ceva, a scăpat o exclamaţie de surprindere, spulberînd clipa de adîncire în durerea cine ştie căror amintiri, abia atunci Strobel şi-a revenit, a zîmbit uşor jenat, cu o tristeţe amară încă netopită din colţurile gurii. Tabloul înfăţişa o casă cu cerdac înalt, sprijinit pe stîlpi din lemn, cu lume lărmuind şi petrecînd în jurul acelei case înalte şi albe, cu praful irizînd în zarea drumului de alături, cumpăna fîntînii din fundul ogrăzii, cei doi cîini pregătindu-se pentru un dialog inamical, femeia cu pruncul în braţe şi celălalt, oleacă mai răsărit, agăţat de fustă, căruţa care abia soseşte în faţa cerdacului, ori poate că se pregăteşte de plecare, înfăţişările acelor oameni de demult, pălăria şi ciomagul unui drumeţ solitar, hîrjoana copiilor, poştalionul care transpare din adîncul tabloului, lumea aceea idilică şi îndepărtată iscase în mintea lui Strobel o icoană deopotrivă dulce şi dureroasă. Pentru că închipuirea aceea din perete se chema „La hanul trei sarmale", şi acolo, în curtea acelui han, îşi cunoscuse Iacob viitoarea nevastă, pe Maria, fată de surugiu bogat, fost surugiu în tinereţe, mai tîrziu patron peste cincisprezece trăsuri. Hanul acela străvechi şi celebru s-a dărîmat de mult, a pierit odată cu lumea aceea senină şi calmă din cealaltă jumătate de veac, tot prin anii aceia s-a prăpădit şi Maria, născîndu-i al treilea copil. Altă femeie, Iacob Strobel n-a mai cunoscut. Peste locul vechiului han s-a ridicat clădire nouă şi cineva a scris acelaşi nume de demult pe frontispiciul ei : „Hanul Trei Sarmale". O singură dată a cutezat Iacob Strobel să se avînte pînă în preajma noului edificiu, locul i s-a părut însă rece şi străin, l-a înspăimîntat gîndul profanării, al uitării, şi n-a mai trecut pe acolo niciodată. Apoi,

tîrziu, foarte tîrziu, a descoperit tabloul lui Bardasare în muzeu, l-a descoperit întîmplător, însoţindu-l pe Traian Jipa într-unul din periplurile sale prin încăperile acelui templu de artă. De atunci, mereu, fără contenire, săptămînă de săptămînă, în fiecare sîmbătă, Strobel revine în faţa tabloului, îl contemplă îndelung, într-o tăcere deplină, după care pleacă luminat la chip, cu ochi vioi şi adînci, luîndu-şi prietenul de braţ şi urcînd iarăşi către lumea oraşului, ori poate coborînd către ea.

În sîmbăta aceea de sfîrşit de vară, Strobel şi Jipa ieşiră din muzeu, ocoliră statuia ecvestră a celui mai mare domnitor al românilor din Moldova, traversară cu grijă răspîntia zgomotoasă şi amplă a drumurilor ce se despleteau şi piereau cu grabă care încotro din faţa lui Vodă, cînd au ajuns pe trotuarul celălalt, Iacob Strobel s-a oprit, arăta îngîndurat şi reflexiv, s-a tras mai într-o parte, şi-a privit bătrînul prieten drept în ochi şi i-a zis :

— Auzi, bre Traiane, vrei să fii un pic atent ?

— Da ce-i ? ! a mormăit Jipa, uitîndu-se oarecum contrariat la Strobel.

— Vrei să m-asculţi ? a insistat Iacob, cu o încăpăţînare de adolesçent.

— Ia zii, ce e ? l-a îndemnat Jipa pe un ton abrupt, era obosit, dar era şi curios.

Iacob Strobel a lăsat ochii în pămînt, s-a încruntat şi mai mult, apoi a continuat cu o concentrare ciudată, umbrindu-i chipul încă aplecat asupra pămîntului.

— De cîţi ani mergem noi, în ficcare sîmbătă, la muzeu ? Iaca, sînt opt ani încheiaţi în primăvară. Sîmbăta de azi a fost a unsprezecea din acest an. Aşa-i ? Aşa-i ! răspunse tot el, pripit, surescitat. Drumul nostru, prin muzeu, pînă la „hanul" lui Bardasare, a fost acelaşi şi acelaşi mereu, nu l-am schimbat niciodată. Multe lu-

cruri și-au modificat înfățișarea în această vreme, timpul modifică nu numai chipul oamenilor ci și pe acela al lucrurilor din jurul nostru... mă urmărești, bre Traiane ? se înfioră un pic glasul lui Iacob Strobel.

Jipa tresări, observația nu-i pică prea bine, fusese, desigur, atent la vorbele lui Strobel, dar fusese atent mai mult la tulburarea și frămîntarea aceea bizară din care plecau vorbele lui, își făcea griji pentru bătrînul său prieten și tocmai acestor griji nu le da el de socoteală, cînd Iacob l-a simțit că umblă cu alte gînduri, și l-a luat din scurt, sec și franc, cum îi era felul „mă urmărești, bre Traiane" ?

— Spune, dragă, spune să vedem ce-i ! îl liniști Jipa, învăluindu-l cu o privire atentă, înțelegătoare.

— Ziceam că timpul schimbă nu numai înfățișarea noastră, a oamenilor, ci și pe aceea a lucrurilor... dar nu despre aceasta vreau eu să-ți vorbesc acum, ziceam și eu așa, mi-a venit în cap această idee că și lucrurile trec prin timp plătind același tribut ca și noi, tributul trecerii. Vroiam să-ți spun că în acești opt ani și unsprezece săptămîni multe schimbări s-au petrecut în muzeu, au apărut lucrări noi, altele au dispărut, mutate probabil în alte încăperi, au avut loc amenajări și reamenajări, în funcție de gusturi, de trebuințe... Eu le-am observat pe toate, le știu pe toate de cînd și pînă cînd au fost, cum au fost și cum s-au schimbat, tu știi că eu pot să țin minte toate treburile astea, că n-am cum să le uit, că așa-s eu, adică așa cum mă știi tu... Ei bine, o singură piesă din muzeul acesta, pe drumul pe care-l bat de-atîta vreme, un singur lucru a rămas neschimbat, neatins ani și ani de zile. Se află la primul etaj al clădirii, pe dreapta, la capătul celui de al treilea coridor, dincolo de draperia aia care desparte salonul de artă modernă în două. Există acolo o nișă, un fel de firidă, mai

dosnică, locul nu e prea luminos și trece aproape neobservat. În intrîndul acela din perete se află așezat un panou mare, greoi, din lemn masiv, cu marginile sculptate mărunt, cu delicatețe, în stil caucazian, de parcă suprafața lemnului ar fi țesută numai din motive florale stilizate. Panoul e acoperit cu două geamuri care glisează pe orizontală și sub geamuri se află niște chei. Așa-i ?

Traian Jipa îl urmărise tot timpul pe Strobel cu o privire uimită, îl pîndise cu gînduri îndoielnice, încercase a-i desluși, cu o clipă mai devreme, sensul frămîntării și sfîrșise prin a se lăsa furat, prins în horbota aceea ciudată a explicațiilor, a precizărilor, încît răspunse repede, prompt, ca un școlar sîrguincios.

— Îl știu, cum să nu, eu l-am așezat acolo încă din 1957, de cînd întreaga pinacotecă a fost mutată la Palat. Panoul acela cu chei nu mai are însă de mult nici un rost funcțional, dar nici piesă de muzeu nu se cheamă c-ar fi, începu să istorisească Jipa, ușor aprins în obraji. Prin 1932, adică la șapte ani după terminarea...

— Știi cîte chei se află acolo ? întrebă iute Strobel, întrerupîndu-l și ațintindu-l cu ochi strălucitori.

— Habar n-am ! răspunse interzis Traian Jipa.

— Îți spun eu ! aproape că șopti Strobel, aplecîndu-se mult asupra celuilalt. Îți spun eu ! repetă el, cu un aer nefiresc de febrilitate și taină. Sînt acolo exact 47 de chei. Ar fi trebuit să fie 50, pentru că 50 de cuie sînt acolo, sînt bătute în rînduri alternative de cîte șase și cinci cuie, în total patru rînduri a cinci cuie și cinci rînduri a șase cuie. Dacă numărăm cuiele de sus în jos și de la stînga la dreapta, vom observa că cele trei chei lipsesc de la numerele 19, 36 și 43. Așa au lipsit întotdeauna. Înțelegi, bre, Traiane ? Nimeni n-a umblat niciodată la panoul acela cu chei...

— Bineînțeles ! interveni Jipa, simțindu-se dintr-odată ridicol. Tăcu, se reculese și, uitîndu-se cam într-o dungă la Strobel, adăugă nu fără un pic de tristețe nelămurită printre cuvinte.

— Cine naiba să mai umble acolo ? Ți-am spus doar că panoul acela cu chei nu mai era funcțional de mult, cu mult înainte de a-l fi descoperit tu în firida aia. Nu l-am aruncat pentru că e o întreagă istorie cu el. Hai să mergem, că-ți povestesc pe drum...

Și, luîndu-și protector prietenul pe după umeri, în cei cîțiva pași înainte pe strada Ștefan cel Mare, apoi la dreapta, pe Anastasie Panu, preț de cîteva case mai încolo, Traian Jipa îi povesti că în 1932, adică la șapte ani după terminarea noii construcții a Palatului administrativ, cineva comandase unui tîmplar priceput, unul căruia i se spunea Bădia Jănel, și care se ocupa cu restaurarea lemnăriei din clopotnițele orașului, așadar cineva i-a comandat atunci lui Jănel un panou din lemn pentru cheile Palatului. A ieșit un panou frumos și a fost așezat la intrare, lîngă încăperea portarului. În anul 1955, edificiul a căpătat o nouă destinație, aceea de Palat al Culturii, iar din 1957 aici a fost mutat și muzeul de artă. Un an mai tîrziu, în calitate de custode, Traian Jipa a dat cu ochii și peste acel panou. L-a cercetat și a simțit că e construit dintr-un lemn foarte vechi și dur. A investigat încolo și-ncoace și a aflat ce trebuie. L-a căutat pe bătrînul tîmplar de altădată, nu murise, a discutat cu el, Bădia Jănel și-a reamintit și a mărturisit că l-a făcut dintr-un capăt de grindă veche luată din Turnul Goliei. Tocmai înlocuise acolo o grindă putredă, terminase lucrarea, nu toată grinda era stricată, a tăiat-o, a despicat-o în scînduri, lemnul era lucios și tare, vroia să facă din el niște tăblii pentu un pat, cînd a primit comanda de la Palat pentru panoul acela...

Jipa nu s-a îndurat să-l arunce, l-a prins în inventar, l-a așezat într-o firidă, într-un loc mai retras, adunînd și agățînd în cuiele lui toate cheile vechi găsite în clădire, chei uzate, chei care nu se mai potriveau nicăieri, întrucît, odată cu noua destinație a localului, fuseseră înlocuite încuietorile încăperilor...

— Asta e tot ! și-a încheiat Traian Jipa firul amintirii și, pentru că ajunseră în fața casei, se opriră iarăși, alături, Jipa încă un pic nedumerit de frămîntarea lui Strobel, acesta din urmă, încă nelimpezindu-și întrebările, se uita îngîndurat, peste umăr, la clădirea strivitoare și fastuoasă a Palatului.

— Nu, nu-i tot ! șopti ca pentru sine Iacob Strobel. Bre, Traiane, ai să-ți rîzi de mine dac-am să te rog să ne reîntoarcem, acum, la muzeu ? Spune-mi, ai să-ți rîzi ? repetă el tremurat, cu o undă de temere în glas, după care adăugă repede, aproape abrupt. Trebuie să ne reîntoarcem, trebuie să vedem și să întrebăm... Cheile acelea... Să aflăm dacă cineva a umblat de curînd cu ele... dacă le-a mutat din locul lor... Multe chei pe care eu le-am știut că se aflau într-o anumită ordine, astăzi am observat, pentru prima dată am observat, că ordinea aceea este schimbată... Înțelegi Traiane ? Nimeni n-a clintit cheile acelea din locul lor vreme de opt ani și unsprezece săptămîni. Nimeni !... Iar astăzi, de ce tocmai astăzi ?, am observat schimbarea !... Au fost mutate din locul lor numai cheile mari, de broască, adică 21 de chei, restul fiind chei de lacăte... Au fost mutate, n-au fost mutate, trebuie să știu !... Trebuie să aflu dacă, într-adevăr, cheia de la 20 a fost mutată la 36, aceea de la 48 la 19, 15 la 43, 9 la 6, 6 la 31... Și cum se face că acum sînt libere numerele 20, 48 și 15, iar nu 36, 19 și 43 ca mai înainte ? !...

Traian Jipa se holba la Strobel, era şi nedumerire în privirea lui, şi milă, şi spaimă.

— Şi de ce, mă rog, te interesează atît de mult acest lucru ? izbuti el să-l întrebe, cu un aer fals, detaşat.

Iacob Strobel s-a oprit, poticnindu-se în explicaţii colţuroase, gîfîia uşurel, ochii îi străluceau la fel de ciudat, chipul îi pălise. N-a răspuns imediat. Paloarea îi stăruia în obraji, n-a dispărut nici atunci cînd şi-a privit bătrînul prieten ţintă, în mijlocul frunţii.

— Bre Traiane, săptămîna aceasta, în două rînduri, noaptea tîrziu, am auzit zgomote în podul casei mele, un fel de tropăituri. Eu sînt singur în toată casa. M-am urcat, ştii că nu sînt un fricos, m-am uitat peste tot, dar n-am văzut pe nimeni. În pod se mai urcă, din cînd în cînd, şi femeia care-mi face curăţenie. Podul e înalt, e curat şi sînt întinse acolo nişte sîrme pentru uscat rufe. N-am nimic în pod în afară de unele vechituri, strînse de prin casă, şi pe care nu ştiu de ce nu le-am lepădat pînă acum. Deci, hoţii n-au ce căuta noaptea pe acolo. În alte prostii nu cred. Iar femeia care îmi face curăţenie şi pe care am întrebat-o, a doua zi, dacă nu cumva s-a urcat ea noaptea trecută în podul casei, pentru că mai e şi o scară exterioară, o scară mobilă, cu ajutorul căreia se poate ajunge la gura podului, biata femeie şi-a făcut cruce, s-a blestemat şi s-a uitat la mine ca la un nebun. Alaltăieri, joi, cînd am venit de la piaţă, mi s-a părut că un fotoliu este împins mai către fereastră, aşa cum nu-l lăsasem eu, şi am simţit chiar şi un aer străin în casă, un fel de respiraţie pitită în cutele draperiilor, avînd sentimentul vag că mă pîndeşte cineva din apropiere, m-am înfuriat, am strigat, am scotocit peste tot, nu era nimeni, absolut nimeni, şi mi-am reamintit iarăşi cu ce ochi se uitase femeia aceea la mine. Acum a intervenit povestea asta cu cheile de la panoul din muzeu...

Strobel oftă încetişor. Vezi tu, Traiane, de la o anumită vîrstă începi să te suspectezi de prostie, de nebunie... Înţelegi ? De aia aş vrea eu să ştiu precis dacă a umblat cineva la cheile acelea, sau am vedenii... şi Iacob Strobel îşi flutură degetele slabe, albe, în dreptul tîmplelor.

Jipa i-a făcut hatîrul, s-au întors la muzeu, au vorbit cu administratorul, cu directorul, în holul mare de la parter s-au mai strîns şi alţii de la secţiile etnografică, artă universală. Jipa a încercat să discute pe ocolite, cu tact, Strobel l-a oprit cu un gest scurt, smucit şi a întrebat franc : „A umblat cineva cu cheile de la panoul acela vechi, de la etajul întîi ?" S-au privit unii pe alţii în tăcere, momentul penibil se prelungea, directorul s-a foit un pic de colo-colo, a tuşit, a ridicat neputincios din umeri şi a trimis pe cineva după portar, după femeia de serviciu din sectorul respectiv, după magaziner... Nimeni n-avea habar de aşa ceva. Nimeni nu se atinsese de panoul acela. Unii nici nu ştiuseră pînă atunci de existenţa lui. „Care panou ? Ce fel de chei ? Unde se află ?" Se iscase un soi de rumoare, de nelinişte derutantă, cei doi bătrîni se aflau la mijloc, de jur-împrejurul lor cercul de oameni se închisese şi oamenii aceia îi priveau uimiţi şi curioşi, sticlea în privirea lor şi un sîmbure de ilaritate. Jipa se făcuse mititel, era stacojiu la faţă, surescitat de jenă şi ridicol. Strobel, calm şi strunit, chestiona chipurile din jur, întreba, explica, cerea la rîndul său amănunte. Nimeni nu clintise, nici măcar cu gîndul, vreo cheie din locul ei. N-avea rost să mai insiste. Femeia de serviciu recunoscuse că ştersese praful acum două zile acolo, dar negase cu tărie că ar fi umblat la ruginiturile alea de sub geamurile panoului. Ce să facă ea cu ele ? Asta-i bună !... Şi Strobel a deslușit în ochii ei, nu fără o înfiorare fierbinte, ace-

leaşi gînduri amare ca şi în privirea coanei Sofica, femeia care-i face lui curăţenie acasă... N-au mai rămas în clădirea muzeului, Jipa şi Strobel l-au părăsit iute, pripit, cu priviri ferite, umbrite de gînduri întunecate. S-au despărţit în stradă, şi-au luat rămas bun, s-au îndepărtat numaidecît. Singur Traian Jipa s-a mai oprit o clipă, a întors capul şi şi-a privit prietenul care dispărea în susul drumului, spre Socola, mai gîrbovit, mai plăpînd ca oricînd. Se adunase atîta tristeţe în privirile lui...

De atunci, nopţile lungi, nopţile nesfîrşite, au devenit şi mai pustii pentru Iacob Strobel. O teamă surdă îl roade neîncetat, îl surpă pe dedesubt, o frică nelămurită i se furişază în cuget, un fel de nelinişte tulbure îl acaparează total, ştie că neliniştea şi temerea vin din gîndurile lui, sînt plămădite din îndoieli şi întrebări nerăspunse, îndoielile şi întrebările acestea stupide se nasc mai ales noaptea, ţîşnesc în singurătatea şi-n pustiul nopţilor albe. Ce se petrece cu el, în ultima vreme ? De ce această pîndă ridicolă, aceste suspiciuni ridicole? Cîte vor mai fi nerăspunsele întrebări ? A fost sau n-a fost cineva, atunci noaptea, tîrziu, în podul casei ? Dacă a fost, cine era şi ce căuta acolo ? Pe unde a pătruns ? Pe unde a dispărut ? Dar dacă n-a fost nimeni ? Această întrebare îl înspăimîntă cel mai mult pe Strobel. Dar dacă n-a fost nimeni ? ! Înseamnă oare c-a avut halucinaţii, că nu-i în toate minţile ? Apoi, mai sînt şi celelalte semne din casă ale trecerii unui străin : fotoliul mişcat din locul lui, un colţ de cuvertură îndoit, cîteva cărţi mutate puţin mai încolo... Coana Sofica nu ştie nimic, n-a observat nimic, a început însă de-atunci să-l privească într-un fel aparte, cum nu se mai uitase niciodată bătrîna îngrijitoare la el, Iacob Strobel simte pojarul acelei uitături, şi tocmai mila şi compătimirea din ochii

femeii îi cern peste inimă pulberea îndoielii. Dar dacă n-a fost nimeni ? ! Oare vechea rană din adolescenţă s-a redeschis, oare noaptea aceea monstruoasă din îndepărtata lui tinereţe a revenit, a reapărut iarăşi, ca o pasăre de pradă, asupra vieţii lui, s-a reîntors acum, tocmai acum la anii bătrîneţii ? Fusese avertizat de medici la început, dar şi mai tîrziu, că e posibilă revenirea şocului, ca un ecou, ca un recul barbar al acelei nopţi de uitare şi spaimă, al acelei hrube în care şi-a pierdut adolescenţa, că noaptea uitării îl poate atinge iarăşi cu aripa ei întunecată şi că trebuie să fie pregătit. Ce înseamnă să fii pregătit ? O viaţă întreagă a pîndit, a aşteptat, cu desperare nemărturisită, revenirea acelei nopţi, şi-a iscodit neîncetat zilele şi ceasurile vieţii pentru a-i descifra primele semne, n-a întrerupt o clipă încordarea pîndei, a fost mereu pregătit s-o întîmpine. Oare a revenit abia acum ? La aceşti ani ? Cu ce pradă se va alege pasărea aceasta vorace care coboară iarăşi asupra lui ?...

Iacob Strobel se plimbă prin odăile pustii ale casei bătrîneşti, atinge în treacăt cu vîrful degetelor lucruri strînse într-o viaţă de om, alte lucruri tainice venite din veacul trecut îl întîmpină în penumbra încăperilor, gravitează într-un univers în care se regăseşte pe sine topit în fiecare obiect, în aerul pe care îl respiră acele obiecte, se plimbă şi se întreabă, fără speranţe, oare chiar nimeni — nimeni să nu fi umblat la panoul acela cu chei, de la muzeu ? Ani şi ani de zile, în fiecare sîmbătă, a trecut prin faţa acelui panou, l-a văzut de fiecare dată, acolo, neschimbat, ochii lui au înregistrat detaliile, amănuntele acelui panou s-au fixat pentru totdeauna în memoria lui, ştie cu precizie unde se afla fiecare cheie, ce fel de cheie era şi ce desen avea crestătura ei. A ştiut toate lucrurile astea pînă în sîmbăta tre-

cută, cînd toate s-au dat peste cap, s-au încîlcit, cînd cheile de la panou şi-au schimbat peste noapte locurile, s-au întocmit în altă ordine, şi totuşi oamenii muzeului susţin că nu s-a schimbat nimic, că totul e în regulă, în ordine, în aceeaşi ordine, şi se privesc ei între ei cu un fel de complicitate acută, spontană, de parcă şi-ar mărturisi acelaşi gînd, că prea multă zarvă se face pentru povestea asta. Oare de ce, uneori, punţile de comunicare între oameni dispar cu desăvîrşire ?...

E tîrziu şi dincolo de ferestrele casei de pe dealul Socola noaptea îşi întinde imperiul ei de tăcere. Iacob Strobel se plimbă încă prin casă, ca o fantomă, zornăindu-şi întrebările mute, gîndurile mute. Deodată se opreşte în mijlocul unei odăi şi ascultă concentrat gongul repetat, îndepărtat, al pendulei din hol, îşi înalţă fruntea către tavan şi parcă prinse, între bătăile domoale şi rari ale pendulei, un foşnet sec, un hîrşcîit distinct, venind de sus, îşi încordă auzul şi mai mult, foşnetul pieri ca o părere, urechile îi ţiuiau de încordare şi nu ştiu nici el cînd şi cum ajunse în podul casei. Cotrobăi îndelung la lumina lanternei, răscoli printre vechiturile de acolo — scaune rupte, geamantane bătrîne, pachete cu reviste de dinainte de război, alte pachete, cu cărţi, învelite în hîrtie groasă şi legate strîns cu sfoară de Manila, tăblii de mese cu luciul ciupit de arsura ţigărilor, covoare şi pături şi încă multe alte lucruri ce slujiseră cîtorva generaţii — cercetă cu grijă şi încăpăţînare acele obiecte vechi, dar meticulos aranjate, iscodi de jur împrejur şi recunoscu ordinea pe care o ştia dintotdeauna. Vru să coboare, scîrbit şi obosit de inutilitatea gestului, avu chiar sentimentul covîrşitor că e un caraghios nebun care umblă noaptea după închipuiri, vru să coboare, cînd ochii i se fixară bănuitori asupra unei lăzi de lîngă uşa podului. Era acolo o ladă cu scrisori

vechi, cu scrisori de familie, cu felicitări şi cărţi poştale strînse de-a lungul unui destin uman, adunate şi strînse acolo cu pedanterie, cu o plăcere secretă. Strobel nu aruncase niciodată nimic în viaţa lui, păstrase toate lucrurile care-i trecuseră prin mîini, pe care le folosise cîndva, se ataşase puternic de acele obiecte şi nu le aruncase niciodată, chiar dacă nu-i mai foloseau, le păstrase cu o pioşenie ciudată şi trainică, revenind cînd şi cînd asupra lor, privindu-le şi regăsind în ele mîngîierea de care avea, de fapt, nevoie, şi pentru care se înconjura de acele lucruri vechi, străvechi şi nefolositoare. I se păru că lada este mişcată din locul ei, se apropie, cercetă cu atenţie şi aproape că tresări cînd observă că, într-adevăr, lada fusese împinsă puţin mai în spate, ca şi cum cineva ar fi vrut să deblocheze, să lase cale liberă celeilalte intrări din podul casei, intrarea din exterior, pe unde se putea ajunge doar cu ajutorul unei scări mobile de lemn. Strobel ştia că scara se află încă în spatele casei, rezemată de perete, dar n-o mai folosise nimeni de multă vreme. Îndreptă fascicolul de lumină asupra uşii, încercă mînerul clanţei, uşa era încuiată, constată însă uluit şi acolo urmele evidente ale pătrunderii, broasca uşii era de tip vechi, cu zăvorul de închidere neîngropat, aflat la vedere, zăvorul era ruginit, dar într-o anumită porţiune rugina parcă fusese răzuită cu o lamă, ceea ce însemna că broasca fusese descuiată şi încuiată de curînd, zăvorul se frecase de marginea metalică a clanţei şi tocmai acolo rugina purta acele semne neîndoielnice...

În aceeaşi noapte, Iacob Strobel avea să constate stupefiat că din ladă îi fuseseră sustrase cîteva scrisori, şi primul drum care-l făcu a doua zi, în zorii zilei, fu la miliţie. Iar căpitanul Marin Manu, ascultîndu-i cu

atenţie, mai mult cu răbdare decît cu atenţie, încîlcita poveste, urmărindu-l pe Strobel pe drumul atît de sinuos şi bizar al istorisirii sale, nu fu deloc surprins de răspunsul bătrînului, atunci cînd îl întrebă :

— Vă reamintiţi, domnule Strobel, conţinutul exact al acelor scrisori ?

CAPITOLUL 3

Locotenentul de miliție Andrei Panduru sucea și răsucea posomorît niște hîrtii vîrîte într-un dosar, nici nu era un dosar măcar, ci un carton îndoit în care șeful aruncase cîteva hîrtii, îl chemase — pe unde umblă Panduru ăsta ? — nu-l găsise, n-avea cum să-l găsească pentru că el, Andrei Panduru, se dusese tocmai în celălalt capăt al urbei, într-un cartier din orașul vechi, o puzderie de case mărunte și uliți povîrnite și strîmte cocoțate pe un deal celebru, dealul Sărăriei, se dusese acolo să clarifice un caz de hoție, o hoție ordinară, cineva spărsese un geam în toiul nopții, intrase și furase o butelie de aragaz, gospodarii lipseau, se aflau la o nuntă, cînd au venit au găsit geamul spart și butelia lipsă, au reclamat la miliție, du-te Pandurule și prinde hoțul că-i în sectorul tău, și păgubașul se uita la tînărul ofițer cu un reproș nesfîrșit că de ce, la o adică, nu l-a apărat de hoți, că de aia avem miliție și, dacă totuși s-a întîmplat ce s-a întîmplat, omul vrea să știe cînd i se aduce butelia, că n-are cu ce găti și n-are cu ce plăti, că la negru se vinde cu cinci mii, și pînă-i dă statul alta, ăhă, așa că a rămas locotenentul Panduru o zi încheiată în cartierul ăla cu căsuțe durate încă de pe vremea marelui Creangă, n-a rămas degeaba, cazul a fost rezolvat, hoțul prins, butelia găsită, gospodarul mulțumit, dar, a doua zi, cînd a revenit la birou, l-a luat în primire Zina Brebenel de la „moravuri", că pe unde

naiba umblă, că ieri l-a căutat şefu' toată ziua, şi era aşa cam într-o dungă şi cam aţos, semn sigur că şefu' vîntură prin cap gînduri nu tocmai voioase, explica iute-iute locotenentul Zina Brebenel, învîrtindu-se ca o morişcă prin birou, apoi brusc îi vîrî în braţe un dosar şi se topi ca un abur într-o zi toridă...

Locotenentul Andrei Panduru este un munte de bărbat, blond, uriaş, impunător, prea impunător pentru cei douăzeci şi cinci de ani ai săi. Agresivitatea staturii îi este însă atenuată de limpezimea neobişnuită a ochilor lui albaştri care privesc lumea, de la cei peste 1,90 m. altitudine, cu o blîndeţe potolită, nedisimulată.

Cele cîteva file din dosar n-aveau nicidecum harul să-i trezească vreun entuziasm tînărului ofiţer. Un bătrîn reclamase că-i cotrobăise cineva prin podul casei şi-i furase nişte scrisori. Zbang ! Hai să batem telegramă la Interpol, aşa şi pe dincolo, ne crapă buza, ajutaţi-ne, au dispărut nişte scrisori. De unde ? Dintr-o ladă. Şi unde se află lada ? În podul unei case. Şi ce fel de scrisori erau acolo ? Personale. Şi de cînd se odihneau ele în lada aia ? De-un veac. Şi... Pandurule, ori te-ai tîmpit tu, ori e o farsă de-a Zinei. Asta-i în stare de năzdrăvănii şi mai mari. Mai ales de cînd el, Andrei Panduru, s-a împrietenit cu doctoriţa aia de copii, şi e aproape anul de atunci, şi de la un timp Zina Brebenel îl împunge cu nişte cuvinte aiurite. Panduru suportă cu stoicism calvarul ironiilor, roşeşte pînă-n sfîrcul urechilor şi se retrage într-o muţenie melancolică din care nu-l poate smulge nimeni. Andrei are un fel ciudat de a fi, de a se comporta în faţa femeilor, pe cît de calm şi calculat este el în celelalte împrejurări ale vieţii, ba chiar ştie să fie uneori sec şi dur şi blîndeţea aia a ochilor îi dispare brusc sub scînteierea albastră şi tăioasă a privirilor încruntate, pe atît de neîndemînatic şi tulburat de-

vine în prezența unei femei. Iar atunci cînd, în lipsa acestora, se discută totuși despre femei, discuții firești, bărbătești, unele de-a dreptul frivole, altele cu picanterii și subînțelesuri pe muchie de cuțit, Andrei Panduru se ridică încet, în ochi i se aprinde un foc protestatar, statura lui uriașă impune tuturor, și o putere stranie îi potolește numaidecît pe ceilalți, ascultîndu-l cum istorisește o întîmplare — auzită de el ? citită undeva ? trăită ? inventată ? nimeni nu știe — și de fiecare dată personajul central al acelei întîmplări este o femeie, despre care Andrei povestește, împurpurat pînă la rădăcina părului, subliniază persuasiv tocmai acele trăsături pe care știm că le au femeile așa în general, dar pe care nu știm să le descoperim la o anumită femeie, și rămînem uluiți și gînditori cînd ni le dezvăluie cineva. Andrei povestește frumos, captivant și scoate în evidență amănunte comune, gesturi comune. Atitudinile, faptele și vorbele acelei femei din povestioara lui sînt comune, sînt banale, și totuși, așezate în lumina aceea bizară cu care le învăluie el, se produc mutații incredibile, aparențele dispar cu desăvîrșire și rămîne în zgura povestirii doar ceva din sentimentul acela atît de complex și mirific ce ne bîntuia odinioară nopțile adolescenței, cînd citeam pe furiș, cu răsuflarea tăiată, mult rîvnitul exemplar din colecția „femei celebre"... Andrei povestea transportat — și doar neobișnuita lui forță de sugestie îl salva de ridicol — istorisea nenumărate astfel de întîmplări, dar niciodată nu spunea bancuri despre femei. Hotărît, cum ar fi zis locotenentul Zina Brebenel, colega lui, în materie de femei Andrei Panduru era un ilustru timid.

Și iată că, de vreun an de zile, tînărul ofițer se împrietenise cu Aura Tohăneanu, o doctoriță de copii — ea se recomanda cu aplomb, medic pediatru — prietenie fusese la început, acum Andrei era îndrăgostit lulea și

chestia asta se vedea limpede de la o poştă. Îi telefona Aurei de cîteva ori pe zi, se plimbau, timpul liber — şi aşa scurt, extrem de scurt, la capitolul acesta şansele unui miliţian sînt minime — va să zică, timpul liber, mult, puţin, ăla cît era, şi-l petreceau plimbîndu-se, plimbări nesfîrşite, Aura vorbea mai tot timpul, Andrei Panduru asculta cuminte, transfigurat de iubire, covîrşit de uriaşul său complex de timiditate, doctoriţa sporovăia dulce, era cultivată, era superbă, Panduru se uita la ea ca la o icoană.

Ei bine, tocmai pe chestia asta îl tachina şi-l sîcîia şi-i făcea zile fripte Zina Brebenel, un drac de muiere tînără, viguroasă şi fermecătoare, nevastă de inginer constructor, mamă a doi copii gemeni şi ofiţer de miliţie la moravuri. Brunetă, micuţă, firavă aproape, arătînd de 18 ani, deşi trecuse de 25, mirosind veşnic a „Mona Lisa", cu buclele ei negre şi parfumate, ţinuta sportivă şi aerul voluntar, cu privirea un pic şmecheroasă, un pic senzuală, Zina era un amestec seducător de şiretenie, cochetărie şi extravaganţă, snobism şi nepăsare, avînd în acelaşi timp solide convingeri despre viaţa noastră cea de toate zilele. O mistuia o singură pasiune : travestiul. Se machia, se îmbrăca şi dispărea complet sub noua înfăţişare, pe care şi-o compunea cu o măiestrie înnăscută, atunci cînd treburi profesionale o solicitau. Elegantă şi sobră, cu gesturi ţepene, cu pieptănătura severă şi privirea grea, impunătoare, Zina Brebenel căpăta dintr-o dată alura distinsă a unei profesoare de filozofie, privind lumea cu un veşnic ochi critic. Alteori, îmbrăcată într-o rochiţă imprimată cu semicercuri şi pătrate verzi, galbene şi albe, aeriană, zglobie şi uşuratică, chicotind din te miri ce, dar şi ruşinoasă, ciripind, vîrîndu-şi nasul peste tot, deopotrivă curioasă şi pudică, Zina părea o provincială sosită de curînd la rudele ei din

marea urbe, vrînd să epateze, să afle tot, să ştie tot, să se alinte, să se integreze unui mod de viaţă tulburător, cuceritor. Dacă trebuia, Zina Brebenel putea să fie o fată extrem de modernă, o păpuşă de vitrină, atrasă de aventuri, de modă, fără gînduri prea complicate. Delicată şi subţire, cu talie adolescentină şi chip zîmbitor, promiţător şi strengar, cu năsucul obraznic, părul platinat şi ochii rimelaţi, codaţi cu dermatograful, iradia aerul tare şi incitant al vampei. În astfel de împrejurări purta pantaloni lungi, roşii, cu vipuşcă neagră, cu supieuri, care i se mulau pe trup şi o bluză din crep turcoaz, închisă la gît... Dealtfel, Zina Brebenel era o colegă admirabilă, adorabilă, pe care puteai conta oricînd, într-un ceas greu, cînd căpiai într-o anchetă ce nu se mai sfîrşea, cînd te împotmoleai într-un caz, toată munca şi investigaţiile tale de pînă atunci se dovediseră zadarnice şi trebuia s-o iei de la capăt, să refaci totul, altă pistă, altă versiune, şi atunci simţeai deodată alături umărul Zinei, o privire de-a ei îţi era de ajuns, avea ochi frumoşi Zina Brebenel, dar avea şi un acut simţ al lucrurilor spuse franc, pe nume, fără farafastîcuri şi politeţuri uscate, ironia ei ţintea cu precizie şi Panduru o asculta trăsnit şi supus, un mucenic în faţa Preacuvioasei : „De ce nu te-nsori, mă, cu Aura ?... Ia spune, aţi făcut şi voi dragoste, a fost virgină, n-a fost, că se zice că astea îşi pierd fecioria cam de timpuriu, aşa-i ?... Mă băieţică, mă, mînca-l-ar mama, însoară-te şi mai lasă dracului plimbările alea platonice c-ai s-ajungi la balamuc, sau şi mai rău, şi-mi dai de lucru tovule, auzi, îmi dai de lucru !“ sublinia Zina, cu ochi de zgripţuroaică, cuvîntul *lucru*, apoi izbucnea în rîs, un rîs sprinţar, molipsitor, şi-i trăgea un ghiont zdravăn locotenentului, strîmbîndu-se numaidecît de durere de parcă ar fi dat cu pumnul într-o stîncă...

Aceasta era Zina Brebenel de la „moravuri" şi Panduru o credea în stare de orice şotie. Bunăoară, istoria asta cu scrisorile. I-a vîrît dosarul în braţe, pa şi n-am cuvinte. Scrisori !... Ce fel de scrisori ? Şi ce vrea, de fapt, păgubaşul de la noi ? Asta-i bună !... Unde vom ajunge ? Mîine-poimîine o să vină cineva să ne reclame că i-a dispărut hîrtia igienică, sau că de ieri caută mereu şi nu mai dă de urma unui nasture, care nasture îl pusese pe noptieră, el cetăţeanul — faţă de care noi, miliţienii, trebuie să manifestăm maximum de solicitudine — îşi reaminteşte precis că acolo l-a pus, pe noptieră, că tocmai sărise de la şliţ, a făcut poc, aşa a făcut pe parchet, „poc", a tresărit, s-a aplecat, l-a luat, l-a pus pe noptieră şi a dispărut. Nasturele. Nu cetăţeanul. Scurt pe doi. Panduru trase un şut năprasnic unui chiştoc indezirabil de „carpaţi" fără filtru — „numai căpitanul Marin Manu fumează mahorca asta imposibilă !" — pantoful enorm vîjîi prin aer ca un baros, fu o mişcare scurtă, icnită, vîrful pantofului culese cu precizie cadavrul ţigării, proiectîndu-l fulgerător afară, prin ferestrele larg deschise... Locotenentul reveni la birou cu chipul uşor congestionat. Oare, într-adevăr, căpitanul Marin Manu să-l fi căutat ieri doar pentru reclamaţia asta stupidă ?!

Şi iarăşi Andrei Panduru frunzări cu gînduri iritate sărăcia aia de dosar, îl frunzări, nu-l citi, citise numai reclamaţia de la început, lungă, protocolară, aşa cum se întocmeau petiţiile altădată, pe vremuri, cu o solemnitate meticuloasă de parcă s-ar fi oficiat într-un templu, iar nicidecum în faţa unui ghişeu oficial, banal, cu geamul pătat de muşte, deasupra căruia scria anodin şi tern : „Reclamaţii şi sesizări". Exista un ton grav printre rîndurile acelea de început, cuvintele picau ca nişte lovituri de gong într-un amfiteatru imens, dar gol. Tî-

nărul ofiţer de miliţie citise doar atît, reclamaţia, acum o recitea, tonul ei sofisticat, alambicat îl iritase şi-i sărise numaidecît ţandăra. Avea altele pe cap atunci, avea cîteva cazuri grave în lucru, „grase" cum zicea procurorul Tudor Oniga, cîteva hoţii cumplite cu autori încă necunoscuţi, una era cu tîlhărie, trebuia să alerge, să caute, să identifice, să probeze, să confrunte şi toate treburile astea trebuiau făcute repede-repede, cazurile erau presante, erau al dracului de presante, pentru că de ele se interesa, de două ori pe săptămînă, însuşi şeful inspectoratului. Ziua de ieri şi-o cheltuise pentru nenorocita aia de butelie, dar dacă n-ar fi insistat acolo, în cartierul acela cocoţat pe dealul Sărăriei, e puţin foarte puţin probabil că l-ar fi descoperit pe hoţ a doua zi, sau a treia zi, poate mai tîrziu, prea tîrziu, ori deloc, se mai întîmplă uneori şi aşa, hoţul se dă la fund, dispare în alt capăt de ţară, urmele se şterg, oamenii uită, timpul trece şi rămîne AN-eul, adică dosarul cu „autor necunoscut", şi asta-i mai lipsea locotenentului acum, furtul unor scrisori dintr-o ladă prăfuită. Au dispărut trei scrisori de familie, fugi Pandurule, zburdă Pandurule şi prinde-l pe făptaş! Cum să nu te irite o chestie ca asta ?! Vru să închidă cartonul ăla îndoit care se chema dosar, avea să-l caute apoi numaidecît pe căpitanul Marin Nanu, să-i raporteze că... şi deodată se opri la jumătatea gestului, se opri brusc, poticnindu-se parcă de ceva dur, rămase aşa încremenit o secundă lungă, nesfîrşită, după care se reculese încet, netezi uşor cu palma filele din dosar, le privi îndelung, profund şocat de revelaţia încercată în clipa aceea, condensată în ultima clipă de dinaintea abandonării. Cercetă de astădată dosarul cu alţi ochi, cu alte gînduri, cu alte întrebări. Se aflau acolo, în total, patrusprezece file, patrusprezece coli obişnuite de hîrtie,

toate acoperite de același scris metodic, ordonat, caligrafiat cu grijă și sobrietate. Prima filă cuprindea reclamația păgubașului. Dar celelalte treisprezece ? Stupefiat, Panduru observă, abia atunci observă că omul depusese, în copie, și cele trei scrisori furate. Cum adică, în copie ? Păi, ale cui erau scrisorile alea ? Din reclamație rezultă clar că erau ale lui, ale păgubașului, adică el fusese destinatarul, i le trimisese o rubedenie din București, demult, încă de pe vremea dictaturii carliste. Și atunci, cum devine chestiunea cu prezentarea lor în copie ? Adică omul, după ce primea scrisorile, le copia ? Așa obișnuia el ? O fi ăsta zdravăn la cap ? La ce bun să le copieze ? Ce l-a determinat ? Nu reiese nicidecum din conținutul reclamației că ar fi vorba cumva de acte oficiale, de valori, de documente. Nu, simple scrisori de familie. Și totuși, destinatarul le-a păstrat și în copie. În ce scop ? I-au folosit la ceva ? Se temea de cineva ? Apoi, hîrtiile astea din dosar sînt toate scrise nu numai de aceeași mînă, dar și în același timp, adică destul de recent, cerneala e încă proaspătă, hîrtia la fel, cu alte cuvinte copierea, transcrierea acelor scrisori vechi, a avut loc în ultimele două-trei zile. Nu se poate ! În acest caz, cînd a fost scrisă reclamația ? Simultan cu copierea scrisorilor ?! Ar fi absurd. Or fi copiile acestea de la dosar făcute după alte copii mai vechi ținute acasă ? De ce n-a depus primele copii ? Dacă nu are altele, de unde și cum a putut prezenta omul aceste copii ? A știut el că or să i se fure niște scrisori de familie și le-a copiat ? Cînd a scris reclamația, înainte de furt sau după ? Ce naiba se întîmplă aici ?!...

Locotenentul Andrei Panduru se simți deodată ridicol sub volbura acestor întrebări imponderabile, alunecoase și, cu bunul lui simț dintotdeauna, se reașeză cuminte pe scaun, uită de toate durerile pămîntului și se adînci

în lectura acelor ciudate misive a căror dispariție o reclamase un oarecare Iacob Strobel...

*

* *

București, 30 mai 1940.

Dragă Iacobe,

Mi se pare că rîndul trecut nu ți-am povestit nimic despre Tatiana Savel. Hai, sau parcă ți-am mai spus ?! Ba nu, nu cred să-ți fi spus. De cînd cu accidentul ăla stau mai mult în pat, nu mă mai pot zbînțui de colo-colo, tu știi că n-aveam astîmpăr un pic, ce să-i faci, sîngele generalului, degeaba a jurat maica pe toți sfinții părinți ai neamului nostru și și-a bătut fruntea de pămînt în fața ălor bătrîni, blestemîndu-se că n-a avut nimic — nimic cu generalul Gafton, jelindu-se că nebunul de bărbat-su, adică bietul taica, este un motofozo, un împiedicat și-un prăpăstios care crede toate prostiile și se ia după gura tîrgului, că ea-i nevastă cinstită și-și iubește omul ca pe ochii din cap și nu poate trăi fără-de-el, la drept vorbind, nu chiar degeaba a bătut maica mătăniile alea, pentru că, pînă la urmă, s-au împăcat și i-a mai turnat încă doi plozi, doi băieți, tu-i știi Iacobe pe amîndoi, amîndoi seamănă cu taica, mie însă tot așa mi s-a zis, mai în glumă, mai în serios : „fata generalului". Eh, e-un veac de-atunci, și maica și taica s-au prăpădit de mult, toți ai mei sînt la casele lor, oameni cu stare, cu familie, numai eu am rămas fată bătrînă, ca și craiul ăla de general, despre care îmi povestea maica în ceasuri de mare taină și pe care nu l-am cunoscut niciodată, dar a cărui nestatornicie o simt în

mine ca pe o boală fierbinte, ca pe un duh al aventurii şi-al nesfîrşitelor drumeţii. Tu te-ai tras mai mult în partea unchiului Redl, şi el, ca şi taica, era om aşezat, şi-i plăcea să fie gospodar, să aibă casa lui, nici pe tine nu te urneşte nimeni din capul prispei, aşa sînteţi voi făcuţi, eu-s o nebună Iacobe, şi-acu bătrînă tot o nebună am rămas, îmi vine să-mi iau patul în spinare, ca Lazăr ăla din biblie, şi să umblu, să umblu... Prostii, vorbesc prostii, aşa-i că vorbesc prostii ? Să mă vezi cum stau ţintuită între perne şi înfofolită ca o mumie. Ies rar, foarte rar. În schimb, salonul de jos, faimosul salon albastru, în care taica îşi primea clienţii, este plin de oameni. Nu vin ei de dragul meu, ştiu eu ce spun, vin să se ghiftuiască, în casa Herdan s-a mîncat întotdeauna bine, şi să-i vezi, măi Iacobe, cum crapă în ei ciulama de bureţi, şi biban cu smîntînă, şi porumbei în vinete, şi altă dată găină cu hrean, şi iepure cu măsline, sau raţă cu castraveţi acri, sau sfînta noastră tochitură, şi alivenci, şi minciunele, să-i vezi bre cum le sticlesc ochii în cap ca la lupi, da, daa... la lupi am mai văzut eu sclipirea asta rece, vorace şi fără frîu, cred că ţi-am mai povestit eu întîmplarea aia dintr-o pădure din Oltenia, pădurea Slătinicului parcă îi zice, cu o haită de lupi, să tot fie vreo zece ani de-atunci, era într-un miez de iarnă, aşa-i că ţi-am mai povestit-o ? Atunci am văzut eu lupi pentru prima oară în viaţa mea, le-am simţit mirosul, nu, să ştii că nu urlau aşa cum am citit eu prin nişte cărţi, că lupii cică urlă cînd se strîng în haită, nu urlau deloc, dar puteau al dracului şi le sticleau ochii ca nişte cărbuni aprinşi, lasă însă că ştii şi tu întîmplarea, eu mi-am reamintit-o aşa, chiar acum, gîndindu-mă la musafirii mei de jos, la mutrele lor caraghioase şi hulpave, mai ales hulpave, şi cum le sticlesc orbitele cînd înfulecă tocmăgei cu lapte, ori scu-

tecele domnului, sau mucenici moldoveneşti, sau baclavalele copilăriei noastre... Şi să-i auzi apoi cum se iau la harţă între ei pentru nu ştiu ce tîmpenii politice, şi cîrîie cu gurile pline, şi se înjură, şi rîd, şi-mi ridică osanale că sînt patroana lor, că de cîte ori mănîncă la mine le merg afacerile strună toată săptămîna, şi se gudură, şi mă mîngîie, şi se fîţîie pe lîngă fotoliul meu ca nişte potăi rasate, bine întreţinute, dar prost educate, ei bine, cînd te uiţi la haita asta care nu ştie decît să clefăie, să rîgîie şi să te laude, îţi vine să pui mîna pe par şi să dai, să zdrobeşti, să le rupi oasele, ohooo... dacă n-aş avea aşa o nevoie cumplită de ei, de prezenţa lor, de bîrfa lor, le-aş pune la toţi şoricioaică în cafea şi s-ar curăţi lumea de nişte... Dar mai lasă-i dracului, eu vroiam să-ţi spun altceva. Ce vroiam eu să-ţi spun, Iacobe?! Acum scriu multe scrisori. Îmi iau neamurile la rînd, aproape zilnic scriu şi primesc scrisori. De aia le mai încurc... mai uit ce şi cui i-am spus. Dar ce vroiam eu să-ţi spun ?! A, da, despre Tatiana. Sau ţi-oi mai fi povestit, şi-acu te plictisesc. Dar nu, cred că nu ţi-am spus, nu m-am ramolit eu chiar aşa de rău. Tu o mai ţii minte pe Tatiana, nevasta lui Savel Agop ? Asta-i bună, cum să n-o ştii, sigur o ştii. Cu ţinerea aia a ta de minte ai speriat o lume întreagă. Păi sigur c-o ştii. Ei, află că-i nenorocită. E tare nenorocită ! Cade aşa uneori pe capul omului cîte-o jale, ca o cărămidă pe care ţi-o azvîrle destinul în moalele capului, mergi cuminte pe uliţa vieţii tale, îţi vezi liniştit de treburi, te bucuri şi deodată vîîjjj, n-ai cum să te fereşti, nu ştii cînd să te fereşti, nenorocirea te pocneşte şi s-alege praful. Biata Tatiana ! Vine la mine zilnic şi boceşte ca după mort. Are un atelier fotografic pe Calea Victoriei, în apropiere de Biserica Albă, firma „Foto-Agop" e de renume, e o bijuterie nu altceva, încă de pe vremea răposatului Savel ve-

neau aici mai ales fețe simandicoase, oameni de la curte. Acum s-a dus dracului. Săptămîna trecută, niște huligani i-au dat foc. Întîi au tăbărît cu pietrele pe vitrine, apoi au aruncat o sticlă cu gaz, un chibrit și n-a mai rămas nimic. Tatiana e distrusă. Are o nepoată, Pepila, cameristă la palat, a ajutat-o să bată pe la niște uși pe sus, s-a întors și mai speriată. Zice că și pe acolo arde ceva... S-a plîns la poliție, degeaba. Cei de la Casa de Asigurări au ridicat din umeri. Parcă au înnebunit cu toții. Am sfătuit-o să stea cuminte, să nu se mai agite atît încolo și încoace, să nu mai cheltuiască pe avocați, că vin vremuri grele. Dar ea se-ncăpățînează și umblă peste tot, se zbate, plînge, reclamă, nu atît pentru a fi despăgubită, cît pentru a-i vedea pe huligani vîrîți la ocnă. Cine s-o asculte ? N-o ascultă nimeni. Dacă ar fi trăit Savel, bărbat-su, ar fi fost altceva. Cine nu știa și nu se temea de Savel Agop, mare furnizor al Curții Regale ? Și barem pe vremea aia, iacătă sînt vreo cincisprezece ani de-atunci, erau alte timpuri, acum parcă i-a trăsnit așa o nebunie pe toți, strigă, urlă, mărșăluiesc pe străzi, dau foc, pute a război Iacobe. Eu sînt bătrînă și am văzut multe tîmpenii în viața mea, oamenii se prostesc așa cîteodată, din senin, e ca un curent de aer rece care stîrnește guturaiul și molima se întinde fulgerător, dar ăsta de acum nu e nici guturai și nici prostie. Bunul dumnezeu să ne aibe în pază. Voi să aveți grijă și să vă păziți, aveți grijă ce discutați și cu cine discutați, că lumea e tare întărîtată astăzi și nici nu știi prea bine cine pe cine împinge în prăpastie...

Despre mine, ce să vă mai spun ? Ies foarte puțin din casă, ascult trăncăneala și ipocriziile musafirilor, păstrez ce-mi convine, citesc gazetele și mai aflu și eu ce-i prin lume, mă doftoricesc, scriu scrisori, îmbătrînesc și mă uimesc tot mai puțin de spectacolul vieții. Cînd ești tî-

năr, te interesează din viaţă doar scopul tău, ţelul pe care-l urmăreşti, restul e ceva confuz, ceva în afara ta, dincolo de tine, o masă de evenimente şi fapte pe care nu le pricepi în acuitatea lor percutantă decît atunci cînd vin în atingere directă cu interesul tău mărunt, particular. La vîrsta mea nu te mai orbesc treburile şi ţelurile personale, ci te interesează viaţa toată, în întregul ei, în ansamblul ei, o priveşti, o asculţi, o trăieşti şi o judeci cu acea detaşare proprie senectuţii...

Leonard, despre care v-am mai scris şi rîndul trecut, s-a întors, în sfîrşit, alaltăieri, de la Bombay şi mi-a adus un fel de popă crăcănat, sculptat în lemn de tek, e un bătrînel descult, cu barbă, cu pălărie şi cu un soi de cobiliţă pe umeri, zice că-i un sfînt celebru de prin pustietăţile alea, eu m-am uitat cam strîmb la el, nu popă îmi trebuie mie, dar Leonard a adăugat repede-repede ceva despre nişte necazuri vamale, că e război în lume şi valuta se dă pe sponci acum, că i-a promis Heiler Augustin nişte brăţări din Birmania, bătute în jad, şi că atunci, desigur... tanti în sus, tanti în jos, mi-a sărutat mîna galant, cochet şi a dispărut ca din puşcă. Asta-i Leonard. Nu mi-a spus-o niciodată deschis, dar eu am simţit că-i omul lui Heiler, unul din secretarii particulari ai regelui. Pe Leonard cu l-am împins la Curte, iar acum se învîrte printre damele de onoare ca un titirez, e curtenitor, manierat, discret, mai ales discret, moare cuconetul ăla după el. La început l-am crezut cu capul în nori, că se va încurca în prima fustă şi m-am cam temut pentru el, tu ştii că a crescut mai mult la mine în casă, dar nu-i deloc aşa. Leonard e un tip dat dracului şi-şi cunoaşte foarte bine interesele, ţinteşte sus. El zice că-i trebuie blazon, că-i trebuie neapărat această carte de vizită pentru a pătrunde în lumea înaltei societăţi. Eu zic că s-a născut prea tîrziu. Cui îi mai arde astăzi de

blazon ? Leonard tace şi mă priveşte enigmatic. Azi dimineaţă mi-a şoptit o veste cam stranie. Heiler Augustin a primit ordin să împacheteze, în cea mai desăvîrşită taină, nişte lucruri de-ale regelui, iar secretarul Alteţei sale l-a rugat, la rîndu-i, pe Leonard să-l ajute să trieze nişte lucrări de artă. Asta nu-i prea bine pentru corabia noastră. Vorba Tatianei, parcă arde ceva şi pe-acolo... Cine ştie ce vremuri mai vin ! Bietul Leonard, cred că s-a născut prea tîrziu. Lui i-ar trebui o puşcă, nu blazon.

Cam astea ar fi noutăţile de pe la noi. Mai scrie-mi şi tu ce mai e pe acolo şi aveţi grijă de voi.

Vă sărut pe toţi,
Eleonora Herdan

* * *

Bucureşti, 17 iulie 1940

Dragii mei,

Vă scriu repede cîteva rînduri, pentru că am o ocazie prin domnul Harasim, care vine la Iaşi cu nişte daraveri. Azi nici în poştă nu mai am încredere. Zac aşa o tensiune şi-o suspiciune peste tot, de nu mai poţi trage un fîs fără ştiinţa Măriei Sale.

Sînt foarte îngrijorată de voi. Sînt de-a dreptul înspăimîntată de cîte ticăloşii se fac astăzi la lumina zilei. Şi circulă aşa nişte zvonuri urîte, nu ştiu pe la voi cum o fi, dar pe aici străzile au ajuns la cheremul derbedeilor, năpădesc şi devastează anumite case ziua în amiaza mare, fură şi vîră spaima în oameni. Iar autorităţile noastre, cuminţi şi neprihănite, stau cu degeţelu-n

popou şi urlă la lună şi asta pute a pustiu, măi Iacobe, pute a pustiu, înţelegi tu ?...

Nu ştiu ce sfat să vă mai dau. Staţi şi voi acasă, nu vă mai vînturaţi pe străzi, tu ai mulţi prieteni pe acolo şi sper să te ajute dacă va fi nevoie. În mod deosebit să aveţi grijă de Leon care e tare bolnăvicios şi sensibil. Tot prin domnul Harasim îţi trimit şi medicamentele pe care mi le-ai cerut. Spune-i lui de ce mai ai nevoie. Trebuie să rezistăm ! Aşa zice şi Leonard, „cine va rezista astăzi, va supravieţui mîine", deşi nu-l plîng eu pe el, nu pentru el mi-e teamă mie, ci pentru voi. El se învîrte mai toată ziua pe la Palat, Heiler i-a pus la dispoziţie o maşină, sînt nedespărţiţi. Ieri mi-a cărat în casă o statuietă înaltă, cam şuie, nici nu ştiu din ce naiba e făcută, Leonard ăsta a început să aibă de la o vreme nişte gusturi ciudate, rîndul trecut mi-a adus un popă indian, acum unul creştin, zice că-l cheamă „Sfîntul Leonardo, patronul prizonierilor" şi că i l-a făcut cadou Heiler Augustin. Mîine cine ştie ce-mi mai aduce ! Ţara arde şi Leonard colecţionează statui. Doamne dumnezeule, ce-o fi în capul lui ? !

Toţi vorbesc despre război. Domnul Victor Franga, de la Banca Naţională, ştii, ăla cu pălăriile de anul trecut, a venit azi dimineaţă pe la mine şi era speriat, se agita încolo şi-ncoace şi nu scotea un cuvînt, abia după ce a sorbit cafeaua dintr-o înghiţitură, ca pe-un popic de rachiu, abia atunci mi-a zis c-a aflat chiar în noaptea aia, a aflat de la o persoană onorabilă, un om din cei care se învîrtesc pe sus, că am încheiat de curînd un tratat cu nemţii, îi spune „Olwaffen Pakt", şi că guvernul zice că e o mană cerească pentru noi, însă alte capete

politice zic că dimpotrivă e o catastrofă, că sîntem vînduți și o să ajungem în sapă de lemn, iar alții zic că povestea asta nu-i decît anticamera războiului și că la anul, cel mai tîrziu, vrem nu vrem, ne vom bate cu careva...

Oaspeții mei din salonul de jos s-au cam rărit, dar ăștia care au mai rămas tot despre război vorbesc și despre niște „note ultimative", că ne fură cînd ăla, cînd ăla, și că musai trebuie să ne dăm cu cineva pînă la urmă ca să nu rămînem de izbeliște... Bunul Dumnezeu mai știe ce-o fi și ce-o să mai îndurăm. O să vă mai povestească și domnul Harasim cîte ceva, cînd vine.

Am primit veşti de la Tatiana. Bine că a plecat. E un adevărat miracol că a izbutit să plece după ce i-a zgîndărit și i-a făcut albie de porci și p-ăia de la Asigurări și p-ăia de la poliție, pe toți. Dar v-am mai scris eu despre asta. Săptămîna trecută am primit veşti de la ea. Pepila, nepoată-sa, trăiește cu unul de pe la nu știu care ambasadă și ăla i-a dat fetei o scrisoare din partea Tatianei, scrisoarea e trimisă din Canberra și acolo zice Tatiana că s-a stabilit. Am citit-o și eu și am plîns ca o proastă. Tatiana asta întotdeauna a făcut ce-a vrut ea, numai ce-a vrut ea și n-a ieșit rău deloc... O invidiez și mi-e un dor cumplit de ea, dar bine că a scăpat.

Pe aici sînt niște călduri îngrozitoare, încît abia îmi trag sufletul. Lumea parcă s-a mai împuținat, sau a plecat, s-a ascuns pe undeva, că pe străzi Bucureștiul nu mai e cel de altădată, nici măcar seara pe răcoare. E pustiu, aproape pustiu. Lumea bună a dispărut. Au rămas doar hahalerele astea bățoase, gălăgioase, cu cămăși noi, cu centiroane noi, care urlă pe bulevard despre „crucea neamului" și despre „sfînta menire" și-l pocnesc pe cîte unul la mir, pe care îl au ei scris în niște liste ale răzbunării, așa zice și Leonard, că ăștia umblă cu niște liste

negre în buzunar şi că el îi ştie pe mulţi care sînt scrişi acolo, în listele alea, şi ar putea face avere dacă... „Da dă-i în mă-sa, tanti, zice tot el, nu mă vîr eu în rahatul lor !“ Şi mi-am simţit aşa deodată atunci gura uscată şi amară şi am tăcut uitîndu-mă la el ca la un necunoscut. De unde ştie Leonard toate grozăviile astea ? Nu l-am întrebat niciodată, Leonard trăieşte printre puternicii zilei şi la umbra lui protectoare trăiesc şi eu şi încă mulţi alţii ca mine, sîntem în siguranţă cum s-ar spune, dar mă bîntuie nişte gînduri urîte, nişte gînduri ticăloase pe care n-aş vrea nici să le bănuiesc măcar că zac în mine...

Vezi ce tîmpenii vorbesc, ce de prostii ?! Dacă am ajuns să vorbesc şi despre Leonard aşa, înseamnă că n-o mai duc eu mult. Dau în primire, Iacobe, cît de curînd dau. Stau înţepenită între perne, ies din casă o dată sau de două ori pe săptămînă, dar mă reîntorc imediat, după nici un sfert de oră, gîfîind, epuizată, anchilozată, scîrbită nu numai de spectacolul mizerabil al străzii ci şi de propriu-mi trup. Dacă mai apuc războiul ăsta, că război o să fie precis, e bine că-l mai apuc, dacă nu, e şi mai bine, eu l-am apucat pe celălalt, cu ăsta de-acum să se mai descurce şi alţii...

Uite aşa vorbesc şi scriu de la o vreme, în dodii, în culori sumbre şi pesimiste. Şi tu ştii, Iacobe, că sumbră şi pesimistă n-am fost în viaţa mea. N-am urît nimic mai mult în viaţă decît pesimismul, abandonarea şi tristeţea. „Fata generalului“ a fost întotdeauna o zvăpăiată şi disponibilă mereu aventurii şi accesibilă doar celor ce credeau, ca şi ea, în destinul etern optimist al făpturii umane. Acum am devenit cîte ceva din tot ce am urît o viaţă întreagă. Nu mă recunosc. Şi cînd te schimbi într-atît încît să nu mai poţi recunoaşte nimic în tine, înseamnă că te apropii încet, încet de nefiinţă, te-ai a-

propiat prea mult, pentru că numai ea, Nefiinţa, nu se poate recunoaşte niciodată pe sine...

N-aş fi vrut să-ţi spun chiar vorbele astea, ştiu, ai şi tu necazurile tale pe acolo, dar cui să i le spun, măi, Iacobe, cui ?! Nu mă lua nici tu prea mult în seamă. Mai mă descarc şi eu, ce să fac...

Aştept să-mi răspunzi tot prin domnul Harasim. Scrie-mi amănunţit despre voi toţi, ce faceţi, ce vă mai trebuie, cum trăiţi, ce mai e nou pe acolo.

Aştept cu nerăbdare.

Vă sărută,
Eleonora Herdan

P.S. Despre aurul dentar vorbeşte tot cu domnul Harasim.

* * *

Bucureşti, noiembrie 1940.

Dragă Iacobe,

Nici nu ştiu în cîte mai sîntem astăzi. Dar parcă are vreo importanţă ?! Numai zeii au privilegiul să trăiască în afara timpului. Şi, uneori, cîţiva muritori nebuni... De altfel, nu cred că am să-ţi mai pot scrie curînd. Sînt aproape paralizată şi nici nu ştiu cum de se mai agaţă viaţa de mine. Am trecut prin momente groaznice. Oliver, fratele meu de la Cluj, a fost internat împreună cu toată familia. Nu mai ştiu nimic despre ei. Romică, de la Braşov, s-a spînzurat în împrejurări pe care nu mi le

spune nimeni, nu vrea să mi le spună nimeni. Se ţese în jurul meu un fel de conspiraţie a tăcerii. Chiar şi domnul Harasim, în familia căruia locuiesc de cîteva luni, mă înconjoară cu o tăcere care mă înspăimîntă. Medicul le-a spus că orice emoţie îmi poate fi fatală. Toţi vorbesc în şoaptă, aud şoaptele de dincolo de ziduri, în prezenţa mea tace toată lumea.

După ce Leonard a fost găsit omorît în Grădina Cişmigiu, aşa cum ţi-am mai scris, au venit nişte ăia şi mi-au răscolit toată casa, ziceau că sînt de la poliţie, dar n-aveau nici o hîrtie, au încărcat un autocamion şi-au plecat. De atunci nu mai m-am putut ridica din pat. Dacă n-ar fi fost domnul Harasim, acolo putrezeam, pentru că zile întregi nimeni nu mi-a mai trecut pragul. Casa Herdan a rămas pustie.

Ştii ce-am luat cu mine de acolo? Ai să rîzi, dar atît mi-a mai rămas : o egretă din aur cu însemnele curţii lui Constantin Brâncoveanu, cumpărată de mine în 1922, la o licitaţie din Istanbul, două ceşcuţe de cafea, dintr-un serviciu chinezesc, pe care le am de la maica şi statuetele alea două aduse de Leonard : un popă catolic, îi zice „Sfîntul Leonardo" şi crăcănatul ăla din India. Să-i vezi cum stau la căpătîiul meu, un păgîn şi-un creştin, şi-mi veghează somnul, te-apucă harhaliile nu altceva, cred că şi moartea se sperie de ei de nu îndrăzneşte madam să se apropie prea mult...

Sînt o aiurită, aşa-i ? Prostii !... Mai am de trăit încă o sută de ani. Vreau să mai apuc iar liniştea şi libertatea pămîntului care ne-a zămislit şi ne ţine în spinare atît de supus şi răbdător şi fii sigur că nu se împlinesc visurile astea ale mele mai devreme de-o sută de ani. Aşa că...

Da ce-ai vrea să-ţi scriu, măi Iacobe, ce-ai vrea ? Hai ? Şi-aşa abia îmi mai mişc degetele, nu mai ştiu ce

e prin lume, nu mai pot ieşi nicăieri, nimeni nu-mi spune nimic... Curios lucru, pe măsură ce amorţesc tot mai mult, mintea îmi devine mai lucidă, gîndesc cu o limpezime pe care n-am mai avut-o din tinereţe, am un simţămînt ciudat de uşurare, de plutire, mai degrabă o senzaţie teribilă de descătuşare, îmi trec cele mai năstruşnice gînduri prin cap, gînduri vechi pe care le credeam moarte de mult... Apoi, mă gîndesc la tot ce mi se întîmplă, la tot ce mi s-a întîmplat, gîndesc cu o detaşare bizară, fără nici un resentiment, de cîtva timp nu mai am nici sentimentul urii, nici al deznădejdii, nici măcar tristă nu pot să fiu, tu înţelegi ce-ţi spun eu, Iacobe, înţelegi ce vreau să-ţi spun ? Trăiesc o revelaţie neobişnuită... Ce sîntem, la urma urmei, noi oamenii, ce vrem de la viaţă, ce dorim, spre ce tindem, unde vrem s-ajungem? Să fim fericiţi ? Să fim bogaţi ? Să nu ne rupem oasele muncind, slugărind o viaţă întreagă ? Să fim sănătoşi ? Să trăim cît mai mult ? Să... să mai ce ? Şi toate celelalte... De mii de ani, în numele fericirii şi al libertăţii, oamenii se zbat, trudesc, luptă, se taie şi se spînzură între ei, apoi se judecă şi se formulează codamnări, excomunicări, execuţii, lumea se linişteşte o vreme, apoi se grupează, se regrupează şi iar o ia de la început. Cu alte arme, cu alte idei şi asta se cheamă istorie.

Iar tu vrei, dragă Iacobe, ca eu să plîng acum, să bocesc, să m-arăt o disperată că ăla şi-a atîrnat ştreangul de gît, că ălălalt a fost închis, sau belit, sau pus la zid, sau uns cu păcură şi dat foc în piaţa nu ştiu care, sau că ard nişte case şi nişte ţări şi nişte averi trec dintr-o mînă în alta... Ei şi ?! Crezi că va stăpîni, va moşteni cineva pămîntul, lumea ? Nu mai pot să plîng. Cînd vorbesc cu domnul Harasim, cu nevastă-sa, cu sora care mă îngrijeşte, cu doctorul care vine săptămînal să mă vadă, se uită cu toţii la mine, se zgîiesc ca la o nebună.

Îmi fac injecții, îmi dau niște hapuri și mă privesc ca pe sfintele moaște. Eu vorbesc ca la pereți. Nu mă ascultă nimeni. Nu mă înțelege nimeni. De aia îți scriu. Poate că tu, numai tu mă înțelegi. Și crezi că-ți mai pot scrie prea mult ? Nici nu sînt prea sigură dacă domnul Harasim îți va trimite scrisoarea asta. Dar am să-l rog mult, foarte mult, este un om minunat, îl cunoști și tu, n-a făcut taica ce-a făcut omul ăsta pentru mine, am să-l rog și-o să mă asculte.

Mai scrie-mi și tu. Vreau să mai aflu și eu ce-i prin lume. Nu-ți fie teamă, că nu mor curînd. Ți-am spus, mai am de trăit o sută de ani...

Aștept vești de la voi.

Vă sărută cu toată dragostea,
Eleonora Herdan

CAPITOLUL 4

Ziua demarase mohorîtă, urîtă, născută parcă dintr-o crispare, dintr-o expulzare scrîşnită, căpitanul Marin Manu călca parcă pe sticlă pisată, îl irita spectacolul matinal al străzilor, forfota pripită şi pestriţă a oamenilor îi zvîcnea ca un junghi între tîmple, aerul greu, cerul plumburiu îl apăsau, drumul pînă la birou i s-a părut un calvar, salutase absent colo şi colo, de fapt răspunsese unor saluturi impersonale, reci, de circumstanţă, se sculase cu noaptea în cap trezit brusc de o migrenă violentă, luase un fasconal, fumase, îşi făcuse în două rînduri cafea, nu era cafea-cafea ci un amestec execrabil, telefonase la spital, medicul de gardă surprins, somnoros i-a răspuns că nu-i nimic deosebit, soţia căpitanului se simte ca de obicei, lucrurile sînt normale, în fond nu-i decît o internare de rutină.

Nu s-ar fi putut spune totuşi că Marin Manu era un pachet de nervi. Expresia aceasta nu i s-ar potrivi. Un pachet de nervi, mai devreme sau mai tîrziu, explodează, sare în aer, se face ţăndări. Căpitanul Marin Manu n-a atins niciodată această performanţă. Iritarea şi nemulţumurile şi eşecurile şi puzderia de mizerii mărunte, care ne bîntuie în mod obişnuit traiul nostru cel de toate zilele, se acumulau treptat în fiinţa lui, înnegurîndu-l, încercănîndu-i ochii frumoşi, expresivi şi adînci, aplecîndu-i grumazul către piept, totul venea

încet, urca și creștea încet, ca o apă mișcată și dirijată de legi ce nu se află sub puterea noastră, precum fluxul oceanelor, adăsta în ființa lui o vreme — subalternii îi spuneau „săptămîna neagră" — apoi apa se retrăgea cu aceeași lentoare cu care se acumulase, eliberîndu-l treptat de presiunea tiranică a nervilor...

Marin Manu e profesor de filozofie, adică a fost, acum este ofițer de miliție, căpitan, și încă un căpitan reputat. Unii zic că ar avea toate motivele să fie mulțumit, să fie fericit, să fie și el mai vesel și mai sociabil. Cu toate acestea, nimeni nu l-a văzut vreodată rîzînd în hohote, așa cum mai rîdem fiecare de cîte o trăsnaie, de un banc bun, de o întîmplare hazlie. Căpitanul Marin Manu poartă cu sine mereu o tristețe calmă, un aer distant, rece și trist, nu e îndîrjire și nici răutate în tristețea lui, ci mai degrabă o înțelegere, o acceptare a condiției umane aflată inexorabil sub semnul tragicului. A suferit mult Marin Manu, a suferit mai ales pe vremea cînd nu era ofițer de miliție, ci profesor de filozofie la Cluj. Atunci i-a murit nevasta într-un accident. N-a fost accident, a fost crimă, erau căsătoriți abia de patru luni, nevastă-sa era inginer constructor, se prăbușise de la etajul nouă al unui bloc turn aflat în construcție. Ancheta oficială stabilise că fusese accident, un regretabil accident de șantier, în realitate o poveste halucinantă pe care el singur a rezolvat-o, a descîlcit-o și a dus-o plocon la miliție : poftim, astea sînt probele, ăsta e asasinul, n-a fost accident, a fost crimă, aplicați legea... Și a dispărut din oraș pentru totdeauna. Și-a părăsit catedra, a trecut munții, s-a oprit la București, a ajuns ofițer de miliție. Dar n-a rămas nici în Capitală. A cerut să fie trimis oriunde în provincie, numai la Cluj nu. Și astfel s-a stabilit într-un județ din Moldova. S-a recăsătorit tîrziu, foarte tîrziu... Căsătorie ratată.

Nevastă-sa era internată de cîteva zile în spital — mereu bolnăvicioasă, mereu palidă — a vorbit cu ea aseară la telefon, voce stinsă, îndepărtată, nu, nu mai era nici regret, nici desperare în glasul femeii lui, ci răzbăteau din undele acelui glas o sfîrşeală tulburătoare, o renunţare adîncă, o tristeţe care se mistuia convulsiv în adîncuri, şi din neputinţa aceasta maladivă nu mai rămăsese decît un abur de iubire pentru bărbatul ei, pentru omul ei pe care îl ştiuse covîrşit de dureri, de amintiri dureroase, şi pe care vrusese să-l facă fericit şi nu izbutise, ratase... Alexandra Manu pierduse orice şansă de a mai zămisli fericirea aceea către care tinseseră, ţintiseră amîndoi, ea şi Marin al ei, ştia cît de mult îşi dorise Marin Manu un copil, a vrut cu toată fiinţa ei să-i facă acest dar, a urmat tratamente îndelungi, şi-a otrăvit sufletul şi trupul cu medicamente şi hormoni, a zăcut lată şapte luni încheiate, a zăcut cu încăpăţînare şi speranţă, şi într-a opta lună a ratat. A pierdut copilul şi a rămas beteagă pentru tot restul zilelor. Marin se simte şi el vinovat de dezastrul acesta, durerea s-a cuibărit în el şi tace, îşi înconjoară femeia cu cele mai delicate atenţii, dar Alexandra îl simte departe, tot mai departe, şi totuşi viaţa merge înainte, cu treburile ei, cu meandrele ei, altceva nu-i de făcut, nu toate le facem şi le desfacem pe lumea aceasta aşa cum vrem noi...

Despre toate durerile şi eşecurile lui, Marin Manu n-ar sufla o vorbă nimănui, nici chiar căpitanului Dumitru Dumitraşcu, prietenul său. E trist, îşi închide amarul în el şi dacă autorul cărţii dezvăluie acum cîte ceva despre acest admirabil om, o face cu sentimentul că-l apără în faţa celor care nu ştiu de ce nu rîde niciodată în hohote Marin Manu, de ce e cam însingurat, şi tăcut, şi cu privirea veşnic împîclită de gînduri. Pentru că, atunci cînd nu se cunoaşte adevărul, o anumită ati-

tudine care țîșnește afară poate declanșa, prin insolitul ei, cele mai ciudate și mincinoase reacții din partea semenilor noștri...

Iritarea și aerul migrenos al căpitanului Marin Manu din dimineața aceea plumburie nu se iscaseră însă nicidecum din faptul că își internase nevasta în spital, la drept vorbind era o internare obișnuită, de atunci, de la necazul acela cumplit, nevastă-sa se interna cu regularitate de cîteva ori pe an, desigur că fiecare internare a soției în spital îi reamintea, în toată goliciunea lui, dezastrul de acum trei ani, dar frîngerea aceea lăuntrică o resimțea vag, tot mai vag, topindu-se, îndepărtîndu-se, abia mai licărind undeva, în străfunduri, unde nu cotrobăim în fiecare zi. Deci, gîndurile lui arse de migrenă, mai degrabă gînduri posomorîte, stinghere, mai degrabă gînduri de uimire sumbră, mai degrabă întrebări la care nu poți răspunde, sau cel puțin așa crezi tu în clipa aia, că nu poți răspunde acelor întrebări de uimire, de mîhnire și derută care te încearcă uneori cînd viața îți destăinuie anumite aspecte ale ei, pe care, cu toată experiența ta în mizeriile lumii — iar un căpitan de miliție tocmai printre mizeriile astea își face veacul — nu le-ai mai întîlnit pînă atunci, deci, gîndurile căpitanului Marin Manu din dimineața aceea spelbă, cenușie, altă sorginte aveau...

Și tocmai atunci picase și telefonul Iosefinei Colibaba. Picase cît se poate de prost. Imediat ce Marin Manu a intrat în birou, telefonul a început să sune prelung, autoritar. Parcă atît ar fi așteptat, să intre el în birou, acolo sus, pe dealul Copoului, la primul etaj al clădirii inspectoratului, l-a lăsat să urce, să deschidă ușa, să intre și deodată „zbîrrr!"... Iosefina Colibaba l-a luat repede, i-a vorbit sec, oficial, invocînd în repetate rînduri numele instituției județene în care lucra.

folosind chiar expresia „noi", adică dînsa nu-i vorbeşte miliţianului în calitate de persoană particulară, ci însăşi instituţia se află la celălalt capăt al firului telefonic. În prima clipă, lui Marin Manu îi veni s-o repeadă scurt, „măi fetiţo, aici e miliţia statului, nu balamucul, mai formează, te rog, o dată numărul". Dar se abţinu. În zilele lui bune ar fi dat o astfel de replică, nu se sfia, adeseori vorbele lui plesneau sonor şi dur spulberînd cheful oricui de a-l lua peste picior, sau de sus, ori în zeflemea. Acum însă era în „săptămîna lui neagră", cum îi zicea mai ales locotenentul Andrei Panduru, şi spiritul căpitanului se cobora într-o lehamite adîncă, strîngea scîrbit din dinţi, era în stare să asculte toate porcăriile pămîntului cu o politeţe de gheaţă.

Iosefina Colibaba era secretară de cabinet în instituţia aceea judeţeană, sosea întotdeauna înaintea şefului exact cu o jumătate de oră, astfel încît de fiecare dată avea pregătită la îndemînă tăviţa „inox" cu obişnuitul pahar de ceai depurativ, ceşcuţa minusculă de cafea şi pachetul „kent", desfăcut puţin într-o parte, doar atît cît să ţîşnească afară — elegante, apetisante — cîteva ţigări. Acesta era ritualul dimineţii. Şi-n cartea nescrisă, dar sacră, a tuturor cabinetelor se găsesc ritualuri pentru fiecare clipă a zilei. Şi din aceste ritualuri se ţese uneori — încet şi cu minuţie — pînza aceea strălucitoare şi calpă din care se fac veşmintele infatuării!

Marin Manu o cunoştea bine pe Iosefia Colibaba, chiar mai bine decît şi-ar fi închiput vreodată Iosefina însăşi şi, cu o desăvîrşită amabilitate, după ce i-a ascultat potopul oficial şi dojenitor, căpitanul a recunoscut că, desigur, aşa este, tovarăşa Colibaba are dreptate, el, căpitanul Marin Manu, trebuia să fie mai atent şi să nu se pripească şi că pe viitor să nu-l mai deranjeze şi să

mu-l mai implice în nu știu ce anchetă pe tovarășul Gheorghe Colibaba, tovarăș de viață al tovarășei și unul din cei mai talentați artiști plastici ai județului, ba chiar a participat și la Festivalul „Cîntarea României", și ne mîndrim cu asemenea oameni, pe care nu trebuie să-i tulburăm din meditațiile lor creatoare, dar că interese majore l-au determinat pe căpitan să facă acest demers, să-l abordeze, să poarte unele discuții mai deosebite, mai speciale cu pictorul, se înțelege însă că de-acum gata, el, Marin Manu, se va retrage imediat, și-și cere scuze, și-i mulțumește tovarășei pentru prețioasele-i sfaturi formulate atît de clar, pentru intervenția promptă și hotărîtă și principială, pentru deosebita grijă purtată organelor de miliție de a nu greși, de a nu săvîrși abuzuri în relațiile lor profesionale...

Căpitanul vorbea monoton, egal, cursiv, Iosefina se mai potolise, discuția apropiindu-se vertiginos de final. Și, deodată, cu numai o clipă înainte de a-și lua un tovărășesc rămas bun de la secretara cabinetului, căpitanul Marin Manu își reaminti — absolut întîmplător — că are de cîteva zile într-o mapă, în fișet, o sesizare de la o tovarășă onorabilă, persoană serioasă, aflată în cîmpul muncii, care, cu lacrimi în ochi, chiar așa scrie acolo, „cu lacrimi în ochi", reclamă că de capul soțului ei se ține scai o anume damă, și că asta n-ar fi nimic, dar în perioada cînd dînsa a fost în concediu medical la Vatra Dornei, madama aia a venit chiar la bărbatul ei în casă și că au făcut ce-au făcut acolo, dar că nici asta n-ar fi fost nimic dacă din casă, tocmai în zilele alea, n-ar fi dispărut un scorpion din aur. Închipuiți-vă, stimată Iosefina Colibaba, închipuiți-vă că era medalionul jubiliar pe care nefericitul soț urma să-l dăruiască nevestei sale cu ocazia împlinirii a două decenii de fericire conjugală. Soțul i-l procurase din timp,

îl cumpărase de la negru, fusese o ocazie, un chilipir, nu găseşti astăzi pe toate drumurile un scorpion din aur, îl cumpărase şi-l ascunsese în casă pînă la împlinirea apropiatului prilej, dar că ea, nevastă-sa, adică reclamanta în ceea ce ne priveşte, precizase alb, fără adresă Marin Manu, descoperise fără să vrea bijuteria aceea, făcuse curăţenie prin casă şi dăduse peste ea, tremura toată de fericire, a intuit gestul de afecţiune al soţului, a pus scorpionul la loc, a tăcut, s-a dus la Vatra Dornei, s-a întors, a aşteptat, a venit aniversarea, dar fără scorpion. Atunci şi-a luat bărbatul din scurt, l-a hărţuit, a ţipat la el, l-a blestemat, a ieşit scandal, bărbatul a lovit-o şi i-a strigat în faţă că nu merita ea un dar ca ăla şi furios a recunoscut că... Şi uite că nu ştiu ce să fac, şi-a încheiat căpitanul Marin Manu monologul stufos, alunecos, nu ştiu ce să fac cu reclamaţia asta, dumneavoastră care vă pricepeţi să lucraţi cu oamenii şi aveţi fler, ce mă sfătuiţi ?...

Dacă s-ar fi repetat, în clipa aceea, cutremurul din 1977, Iosefina Colibaba nu l-ar fi resimţit micidecum.

Răspunsul întîrziind să-i parvină de la celălalt capăt al firului, căpitanul Marin Manu spuse un ceremonios „sărut-mîna, doamnă" şi închise elegant şi tandru telefonul.

De-acum, pictorul Gheorghe Colibaba era iarăşi disponibil...

*

* *

Locotenentul Andrei Panduru, înalt, masiv, abia încăpuse în fotoliul din faţa biroului, nu putea suferi fotoliile astea prea joase, prea moi, ca nişte jumătăţi de ou, căptuşite cu buret şi catifea, dar gestul căpitanului

Marin Manu fusese inconfundabil, Andrei se aşezase tăcut pe locul indicat, se vîrîse cu greu în găoacea aceea strîmtă şi aştepta cuminte fărîma de clipă prielnică, oportună, cînd va ţîşni în spaţiul încăperii, se va elibera din tirania confortului şi va culege de undeva un scaun tare, material sănătos, bărbătesc, se găseau vreo cîteva prin biroul spaţios al şefului. De-abia din clipa aceea locotenentul Andrei Panduru putea să-şi asume riscul unei idei.

Marin Manu cunoştea şi el supliciile tînărului său colaborator, statura uriaşă a locotenentului aflîndu-se într-un dezacord total cu alura ultramodernă a fotoliului, căpitanul ştia cum vor evolua lucrurile, gestul se repeta de luni şi ani de zile, Andrei Panduru debutase ca ofiţer de miliţie în secţia condusă de Marin Manu, cei doi bărbaţi se cunoşteau bine, era gravitate în relaţiile dintre ei, era severitate şi răspundere, dar era şi un joc tacit, un strop de copilărie care se furişa uneori, ca o rază de soare, luminînd şi încălzind culoarele reci şi întortocheate şi nesfîrşite ale profesiei lor.

Căpitanul nu-l luase la rost, aşa cum se aşteptase Panduru după ce Zina Brebenel îi azvîrlise în braţe hîrtiile, nu-l întrebase nimic, pe unde şi-a petrecut ziua de ieri, dacă a găsit sau n-a găsit butelia aia de aragaz furată din dealul Sărăriei, nu l-a chestionat nici dacă a citit dosarul cu cele trei scrisori sau nu, şi nici ce părere şi-a făcut despre toată istoria asta reclamată de bătrînul Strobel. Imediat ce îl invitase în fotoliul acela, Marin Manu începuse a-i povesti încet — monolog şoptit fără culoare, fără nuanţe — că s-a dus la Iacob Strobel, l-a căutat şi l-a găsit acasă, că bătrînul e simpatic şi are o memorie fenomenală şi au discutat îndelung, îndelung, după care...

— Vezi tu, măi Pandurule, povestea mai departe Marin Manu, abstras, detaşat, nevrînd parcă să participe, să se implice în nici un fel în cele ce istorisea, şi modul acesta ciudat, particular de a povesti îi conferea de fiecare dată un aer misterios, neclar şi Andrei Panduru nu ştia, în astfel de momente, nu înţelegea cu nici un chip ce doreşte căpitanul, ce anume vrea, pentru că desigur nu de taifas îi ardea lui atunci, vezi tu, zicea Marin Manu, şi glasul său monoton, interiorizat, nesubliniind nici-o idee, lăsa parcă în urma lui trena unei nesfîrşite nepăsări, vezi tu, acţiunile noastre sînt declanşate de cele mai bizare determinări. Undeva se produce o mişcare, o schimbare şi ea se propagă apoi într-un lanţ firesc, din verigă în verigă, pînă se împlineşte rostul acelei mişcări şi faptele dispar în uitare. Istorie nu devin decît acele fapte — şi bune, şi rele — pe care oamenii le sapă în lut, în piatră, în plumb, poftim, pe care le implementează, cum ai zice tu astăzi, în marile ordinatoare ale lumii contemporane... Dar, cîte fapte putem smulge noi uitării ? Cîte nu dispar în neant ? Cîte nu pier odată cu cei ce le-au săvîrşit ? Cine poate contabiliza tot ce comite planeta asta gînditoare, clipă de clipă ? Şi, la urma urmei, cui i-ar folosi această operă de Sisif ? Uite, bătrînul acesta, Iacob Strobel, are o memorie infernală, i se trage de la un accident din primul război mondial, ăsta, din tot ce primeşte prin cele cinci simţuri naturale, nu leapădă nimic, nu uită nimic, toată viaţa i se depozitează în cap, fiecare clipă şi fiecare amănunt sînt absorbite acolo în creierul lui şi păstrate într-o desăvîrşită ordine, nu desăvîrşită ci absurdă, pentru că cine nu uită înnebuneşte şi de nebunie îi e frică lui Iacob Strobel mai rău ca de moarte. Ai să-l cunoşti şi tu, merită să-l cunoşti, e un tip sagace şi, în acelaşi timp, bîntuit de spaime, neputinţe şi coşmaruri.

Omul își supraveghează necontenit reacțiile, își pîndește cu o rîvnă diabolică impresiile, emoțiile, gîndurile, verifică și compară și revine iarăși asupra primului impuls, pentru el nu-i doar un impuls pasager, ci trăire care nu dispare niciodată din cîmpul memoriei, clipa care trece nu se topește în clipa ce urmează, ci i se alătură doar, într-o înșiruire eternă, atît cît poate fi de eternă făptura umană, el înregistrează automat orice senzație, orice informație, vrea, nu vrea, receptează, strînge și înmagazinează tot ce aude, tot ce vede și simte, pînda reîncepe de fiecare dată, cu fiecare nouă senzație, și spaima de nebunie îl roade neîncetat, spiritul său se zbate zadarnic să surprindă o neconcordanță, o eroare, o iluzie, o nepotrivire între observație și realitate, ține cu tot dinadinsul nu atît să prevină nebunia de care se teme, zice el, cît să-i surprindă întîile semne, primele iscoade trimise în recunoaștere... Ce a vrut să spună bătrînul Strobel cu vorbele astea, nu l-am întrebat, n-am insistat, îl ascultam uluit, măi Pandurule, îl ascultam concentrat și încercam să înțeleg cum dintr-atîta lăuntrică macerare, încordare și permanentă pîndire, simțurile lui, în loc să i se fi surpat cu timpul, dimpotrivă i s-au ascuțit și mai mult, sensibilitatea lor, irascibilitatea lor devenind covîrșitoare, precum covîrșitoare-i acum spaima lui de nebunie. El așa zice că a trăit toată viața, într-un vîrtej amețitor, singur și trist, luptîndu-se disperat cu spaimele lui, să-l asculți ce fascinant povestește... Faptele și întîmplările istorisite de el nu curg așa cum ar trebui, adică trecînd prin ființa lui, purtînd cu ele amprenta unei trăiri subiective, particulare, nu le simți venind dinspre el, aducînd ceva din fiorul martorului ocular, din emoția povestitorului, ci ai strania impresie că asiști la prezentarea unor fotografii de epocă, a unor clișee de jurnale, scene decu-

pate întîmplător din veşnic nestatornica realitate de către obiectivul rece şi imparţial al unei camere de luat vederi, o lume cu mii de amănunte fără importanţă, ochiul bătrînului fiind incapabil de vreo selecţie, Strobel nu comentează întîmplările, faptele observate şi înregistrate de el, le derulează numai, absent la semnificaţiile acestora, atent doar la spaimele lui, şi poate că de aici rezultă fascinaţia bătrînului...

Căpitanul Marin Manu se opri, pierzîndu-şi parcă firul ideilor, frunzări fără rost nişte hîrtii, luă dosarul cu scrisorile, aproape îl smulse din faţa locotenentului, vru să-l deschidă, renunţă la gest, avea privirile împîclite. Andrei îl simţi agitat, răscolit şi de aceea se abţinu cît putu de la vreo observaţie, deşi îl ardea cumplit o dorinţă aiurită să strecoare şi el o vorbă-două în monologul acela cam ceţos al căpitanului.

De parcă i-ar fi înţeles întocmai gîndurile, Marin Manu îi fu recunoscător pentru răbdarea lui şi-i zîmbi chiar, o părere de zîmbet, o schiţă fugară, unduitoare şi luminoasă pe chipul căpitanului, dar Andrei Panduru îi cunoştea foarte bine preţul.

— Am citit undeva, într-un interviu, reveni Marin Manu la monologul său, absorbit de gînduri ştiute numai lui, că reporterul începîndu-şi una din întrebări cu expresia „dacă", cel intervievat l-a întrerupt numaidecît afirmînd că el nu va răspunde niciodată unei întrebări care începe cu „dacă". Într-adevăr, acest „dacă" marchează de la bun început hotarul îndoielii, sub semnul căruia tipul acela care trebuia să răspundă la întrebare avea oroare să recunoască, îi era teamă să afirme că trăieşte. Şi poate că avea dreptate să refuze o astfel de întrebare. De ce, adică, să ne aşezăm viaţa sub zodia nesiguranţei ? De ce să ne supunem acestui fără acoperire „dacă". Ce înseamnă un destin fără certitudini ?

De ce să trăim în imperiul îndoielii ? Adevărul vieţii stă sub puterea oamenilor să-l sondeze, să-l cunoască şi nu putem pleca nicidecum de la premiza „dacă". Altfel, ne-am îndoi pînă şi de propria noastră existenţă. Şi nu e bine... Poate că aşa a gîndit şi tipul acela care n-a vrut să răspundă la întrebarea reporterului. Dar şi reporterul mi se pare la fel de profund. El, care a ascultat atîtea şi atîtea adevăruri formulate de mai marii zilei pe care i-a intervievat, el care a trăit atîtea clipe de lux dar şi de mizerie, de penitenţă şi desfrîu, care a văzut atîtea preamăriri şi huliri, atîtea şi-atîtea răsturnări, ridicări şi decăderi, el, reporterul a ajuns la concluzia că poate, că trebuie să ne îndoim de orice, că tocmai din crezul îndoielii se naşte spiritul de investigare a adevărului, de cercetare, cu această cheie — a îndoielii — sînt descătuşate porţile cunoaşterii. Să nu uităm că au existat adevăruri care au durat neclintite o mie de ani, o mie de ani nimeni nu s-a îndoit o clipă măcar de acele sacre adevăruri şi lumea s-a sclerozat încetul cu încetul, s-a mortificat în propria ei saţietate, venerîndu-le, urmîndu-le cu oarbă credinţă, s-a născut apoi îndoiala în capul unui Copernic şi tot eşafodajul acela milenar s-a dus dracului... Dar am cam început să bat cîmpii, aşa-i ? se burzului deodată Marin Manu şi-şi înfipse pieziş privirile în obrazul alb şi imobil al locotenentului.

Şi cum Andrei se încăpăţîna să tacă, încorsetat mai departe în spaţiul îngust al fotoliului, căpitanul reluă, accentuînd ritos nişte vorbe :

— Bravo, Pandurule, va să zică eşti de acord că şeful bate cîmpii, iar tu îl asculţi supus şi cuminte, pentru că asta ar fi, chipurile, „săptămîna lui neagră"... A, nu, nu, te rog Pandurule, n-ai ambiţie, dragă, dacă tocmai acum te dai în stambă şi scoţi vreo replică, n-ai

și tu consecvența unui om de tip nou, ce naiba... Buuun, va să zicăăă, e-n regulăăă... lungi el nefiresc de mult cuvintele și ochii iarăși i se împîcliră ușor, întorși parcă asupra unei alte lumi, necunoscute locotenentului. „Ce vrea să spună ? Ce-o fi în regulă ? !" se întreba cu gîndurile razna Andrei Panduru. Numai că determinările alea ciudate de care îți ziceam eu mai adineauri, adăugă într-un tîrziu Marin Manu, și de la care plecăm uneori în meseria noastră, sînt de astă dată încîlcite al dracului și-mi vine să mă întreb și eu, așa, ca reporterul ăla : *Dacă* n-am fi citit scrisorile lui Strobel, am fi aflat noi vreodată că la Muzeul de Artă s-a comis o spargere ?

— Păi !... făcu ochii mari-mari Andrei Panduru și în clipa aceea se ridică brusc, vădit tulburat.

Căpitanul îl urmări atent cu privirea, locotenentul făcu doi-trei pași pînă în dreptul ferestrei, se răsuci, întîlni ochii subțiați ai șefului, vru să spună ceva, era contrariat, dar Marin Manu adăugă repede, concesiv, explicativ.

— Desigur, nu doar din lectura scrisorilor am dedus spargerea de la muzeu. De fapt, o legătură directă între scrisori și muzeu nici nu există. Așa cum ți-am mai spus, am discutat îndelung cu Iacob Strobel. Am aflat despre obsesiile lui, despre memoria lui. L-am rugat și a transcris, pur și simplu din memorie, toate cele trei scrisori. Apoi, bătrînul s-a întins iarăși la vorbă, l-am lăsat, l-am ascultat, niciodată n-am disprețuit divagațiile, amănuntele colaterale. Așa am aflat despre existența unui panou cu chei vechi, ruginite, agățat undeva, într-o firidă din incinta muzeului. Ordinea în care acele chei erau așezate acolo fusese neschimbată de ani de zile, pînă de curînd cînd Iacob Srobel a observat că unele fuseseră mutate din locul lor. Am luat în serios toată

povestea asta, am verificat cheile una cîte una și am descoperit că, într-adevăr, mai multe dintre ele fuseseră folosite, încercate de curînd. Nimeni însă din personalul muzeului nu a declarat că a umblat cu acele chei. De fapt, nici nu se mai potrivesc la vreo ușă, încuietorile cele vechi fiind schimbate de multă vreme. Și totuși, cineva a încercat să le folosească. Urme proaspete de rugină am găsit doar în broaștele ușilor de la magaziile din subsolul muzeului, magazii peste care mai mare și mai tare se află pictorul Gheorghe Colibaba. La drept vorbind, nici nu sînt cine știe ce valori în încăperile acelea, depozitul propriu-zis de artă al muzeului aflîndu-se în altă parte. Am dispus imediat verificarea după listele de inventar. Nu lipsește nimic, nici un ciob, nici un capăt de ață. O remarcă bălmăjită de Colibaba, probabil că i-a scăpat fără să vrea, mi-a atras întrucîtva atenția. Se mira că dăduse peste o statuetă spartă, o statuetă din ghips, zgîriată și cam ciuntită pe la colțuri, pe care el o știa că fusese întreagă. Statueta era frîntă în două de la mijloc, spărtura era proaspătă, toată lumea știe cum sînt făcute păpușile astea din ghips, sînt goale pe dinăuntru, au pereții subțiri, se sparg ușor. Careva o răsturnase din greșeală poate chiar atunci, tot vînturînd vechiturile alea, ori poate a picat, a alunecat alt obiect mai greu peste ea, sau poate că cineva i-a tras un șut, așa de-al dracului, sufocat în prăfăraia aia, nu știu, oricum mirarea lui Colibaba a trecut neobservată, s-a terminat inventarul, a ieșit pe bune, alarma fusese falsă. Cine știe ce aiureală o fi și cu cheile alea, și-au zis oamenii, mai ales că Iacob Strobel le mai făcuse, în urmă cu cîtva timp, o figură asemănătoare, era cu Jipa, fostul custode al muzeului, și tot așa zisese și atunci, că nu-ș cine dracu a umblat cu cheile alea vechi, că a

observat el acolo, la panou, niște nepotriviri, oamenii și-au făcut cruce, pentru că îl știau cam țicnit, mi-au aruncat așa o uitătură cam ciudată și mie și s-au dus la treburile lor. Am rămas numai eu și Colibaba. Am vrut să reînnod o discuție cu el, l-am sucit, l-am sîcîit, îl simțeam că mă disprețuiește, am mai insistat cu niște întrebări, dar nimic, nimic. Pictorul e un tip foarte dificil, duce o viață de boem, mai degrabă de sihastru în subsolul ăla, uneori chiar și doarme acolo, existînd un culoar de ieșire prin spatele muzeului, separat complet de restul clădirii. Am sigilat încăperile, nu eram deloc mulțumit, aveam chiar senzația că sînt un caraghios, că oamenii aceia de la muzeu și-au rîs de mine, vroiam să revin a doua zi dezbărat de sentimentul acesta idiot, mă pregăteam de plecare și atunci l-am întrebat pe Colibaba, pentru că mă tot bîzîia un gînd neclar, dacă nu cumva statueta aia spartă are și vreun nume. Cum să nu, mi-a răspuns el repede, prea repede, bucuros că scapă de mine, este o copie după „Sfîntul Leonardo, patronul prizonierilor". În clipa aceea mi-am reamintit de scrisorile Eleonorei Herdan. Ei, ce părere ai Pandurule, s-a furat sau nu s-a furat ceva de la muzeu ?

Locotenentul nu revenise de la fereastră și, în timp ce Marin Manu se explicase, detaliase, întinsese de istoria aia ca de un zgîrci, așteptînd să crape, să plesnească pe undeva, așteptare albă, derutantă, ăsta era stilul lui, ca să ajungă la Predeal ocolea pe la Capul Bunei Speranțe, drumurile pe care te îmbia căpitanul erau însă drumuri cu indicatoare false, trebuia să fii atent — atent la fiecare pas, nu la poveștile alea scrise pe indicatoarele de la răspîntii, așa că în tot acest timp Andrei Panduru nu se mișcase de la fereastră, pescuise de lîngă perete un scaun suplu, din lemn natur, curbat, lustruit, se așezase comod, tăcut și ascultase numai cu

o ureche relatările și precizările cam stufoase ale șefului, cu cealaltă ureche înregistrînd visător murmurul marelui oraș — tentacular și captivant — urcînd pe verticala unei noi zile.

Locotenentul așteptase de mult ca istoria aceasta să se termine cu o întrebare, întrebarea fusese rostită și abia atunci tresări uimit. Întrebă la rîndu-i, spontan, brusc implicat în gîndurile celuilalt.

— „Sfîntul Leonardo" ? !

— Exact ! precizează căpitanul. Cadoul primit de nepotul Eleonorei Herdan în 1940, de la Heiler Augustin, unul din secretarii particulari ai regelui Carol al II-lea.

— Spart ? !

— Spart.

— Amprente ? se interesă Andrei, deși altceva ar fi vrut să întrebe, fusese vîrît însă aproape instantaneu în priză — cum ar fi spus Zina Brebenel cu eufemismele ei — și ideile se îmbulzeau la poarta consacrării.

Dialogul se rostogolea abrupt, fără fasoane, fără convenienţele acelea atît de uscate, atît de sterpe.

Marin Manu răspunse posomorît.

— Slabe speranţe. Bucăţile din „Leonardo" au trecut prin mai multe mîini, vechile urme s-au șters, s-au dus dracului...

— Dar la panoul de chei ?

— Absolut nimic. Harnicul personal de întreţinere al muzeului a șters praful cu o rîvnă demnă de cauze mai nobile.

— Pictorul Colibaba își reamintește, așa de dragul nostru, cînd a pătruns el ultima dată în iatacul patronului ?

— Care patron ? ! întrebă necăjit Marin Manu, cu gîndurile aiurea, scăpate o clipă, numai o clipă de sub control.

— Al prizonierilor, tovarăşe căpitan, rînji Andrei Panduru. Vă rog să acordaţi atenţia cuvenită unui subordonat. Deci, ce zice Colibaba ?

— Că n-a mai intrat în depozitul acela de luni de zile.

— Spărtura e proaspătă ?

— Proaspătă.

— Cît de proaspătă ? insistă Andrei, vrînd precizări, vrînd cu orice chip precizări. Laboratorul nostru ce zice, cînd s-a produs ?

— Cu vreo două-trei zile în urmă.

— Investigaţii ?

— În subteranele acelea de sub muzeu nu stăpîneşte decît Gheorghe Colibaba.

— Şi se lasă greu ?

— Greu ! oftă cuminte şi conştiincios Marin Manu.

— Îl bănuiţi de rea-credinţă ?

— Nicidecum ! sări ca ars căpitanul.

— De prostie ?

— Mai degrabă...

— „Sfîntul" se mai află încă la noi ? vru să ştie neapărat Panduru, deşi căpitanul îi dăduse să înţeleagă că n-a ridicat nimic de la muzeu.

— Asta e plăcerea lui Dumitraşcu, şeful laboratorului de criminalistică, surîse Marin Manu.

— Dacă eu aş fi şeful laboratorului de criminalistică, nu m-aş lăsa nici mort pînă nu aş cerceta, pînă nu aş examina, milimetru cu milimetru, cavitatea aia interioară a sfîntului, aşa de amorul artei, pentru că tot sîntem la acest capitol ! rosti voit sentenţios, cu un gest scurt, apăsat, tînărul ofiţer.

— Şi ce altă dorinţă te mai mistuie, Pandurule ? se interesă patern căpitanul.

— Dacă m-ar chema pe mine Marin Manu, m-aş duce cît mai degrabă la locuinţa lui Iacob Strobel şi n-aş pleca de acolo nici în ruptul capului, pînă cînd nu aş vedea cu ochii mei unde şi-a ţinut bătrînul scrisorile furate, adică, dacă stau şi mă gîndesc mai bine, dacă eu aş fi bossul, nici nu m-aş deranja pentru atît, numai pentru atît, de aia mai sînt pe lume şi subordonaţi...

— Şi cu pictorul ce facem ? zîmbi Marin Manu.

— Îmi lăsaţi plăcerea asta mie ? ! se îmbujoră Panduru, şi dialogul acesta fugos, cu încrengături retezate brusc, cu idei neterminate şi reluări ce se înfundau în replica următoare, mai dură încă o vreme, ţesînd şi destrămînd şi iar recompunînd gesturile pe care le vor face azi, mîine, poimîine...

CAPITOLUL 5

Într-unul din luxoasele apartamente ale hotelului internațional „Împăratul Traian", un bărbat înalt, osos, trecut de 60 de ani, poate chiar de 70, cu fruntea largă, albă, extrem de albă și părul gris-perle, încă bogat, rebel pe la tîmple, stufos către ceafă, încadrînd un chip energic, tăiat în trăsături voluntare, aspre, duritatea liniilor accentuîndu-se brusc în spațiul povîrnit dintre colțurile gurii și bărbie, îmbrăcat într-un halat din catifea neagră, cu cordonul strîns, foarte strîns și mîinile vîrîte adînc în buzunare, contempla tăcut, pierdut, prin ferestrele larg deschise, cetatea aceea ciudată și geometrică a acoperișurilor ce se închegau și se întretăiau în planuri abrupte, amețitoare, aventurîndu-se departe, tot mai departe, pînă către zidurile ciclopice ale „Palatului Culturii".

Privirea bătrînului stărui minute întregi asupra acelei priveliști citadine și nici un mușchi nu-i tresări cînd aparatul telefonic începu să lanseze disperat apel după apel. Unul, două, trei, patru, cinci apeluri. Apoi tăcere. Cîteva minute mai tîrziu telefonul zurui la fel de insistent. Unul, două, trei apeluri. Bătrînul nu se clinti din fața ferestrelor. Abia cînd telefonul răbufni a treia oară în liniștea desăvîrșită a camerei, bătrînul bărbat se întoarse domol către noptieră, un pas, doi pași, calm, cu distincție și gesturi șlefuite de o riguroasă

și îndelungată educație, ridică receptorul, ascultă un moment, se recomandă sec, protocolar, „Adam Brănescu", ascultă în continuare atent, punctă în cîteva rînduri tăcerea „prea bine, domnule", „e în regulă, domnule", „bună ziua, domnule" și închise telefonul cu aceleași gesturi de morgă și acurateţe. Reveni în fața ferestrelor, clipi mărunt din ochii mari, întunecați, adînciți în orbite, privirile bătrînului nu oglindeau nici o idee, nici un sentiment, erau priviri neutre, fără adresă, doar pielița obrajilor, albă, netedă, fu străluminată o clipă de un fior lăuntric, devenind aproape translucidă în albeața ei, fiorul și lumina aceea interioară dispărură numaidecît, Adam Brănescu închise ferestrele, traversă încăperea calm, înalt, imperturbabil și se așeză într-un fotoliu, picior peste picior, cu alura omului că nu mai are nimic de făcut. Absolut nimic. O viață întreagă fusese terorizat de o singură speranță. O singură dorință îl mistuise timp de 40 de ani. Un singur vis îl ținuse în picioare în tot acest răstimp : regăsirea unei comori pierdute. Visul, ori poate mai degrabă coșmarul acela s-a terminat. Drumul fusese cumplit, drumul început acum 40 de ani fusese înspăimîntător de cumplit și doar speranța împlinirii acelui vis construit cu mîinile lui, cu mintea lui, îl ținuse drept și-l îndemnase neîncetat, caută, caută, așteptînd cu tenacitate izbînda, încrîncenîndu-se să supraviețuiască, să reziste cu înverșunarea prizonierului care nu speră și nu așteaptă decît clipa eliberării, atît, clipa aceea unică, irepetabilă, apoi nimic. Drumul început cu 40 de ani în urmă se terminase odată cu această convorbire telefonică.

Adam Brănescu, alias Heiler Augustin, fostul secretar particular al regelui Carol al II-lea, era iarăși liber. Timp de patru decenii fusese prizonierul speranțelor și

acum iată-l din nou eliberat. Păcat că-i așa de tîrziu ! Un zîmbet trist flutură ca o aripă neagră peste chipul bătrînului. Poate prea tîrziu... Prea tîrziu ? Nicidecum ! La urma urmei, ce este viața decît o nesfîrșită căutare, o speranță din care nu ne putem elibera niciodată ? Doar moartea eliberează de povara speranțelor. Și nici ea întotdeauna. Nu toți morții sînt liberi. Neîmplinirea lor, ecoul acelei neîmpliniri răsună ca un urlet jalnic de lup veșnic rătăcit în destinul urmașilor. Nu e deloc tîrziu ! Chipul bătrînului se scutură ca de un fior, privirea i se adună de departe și aburul unui alt zîmbet îi încrețì ușor pleoapele obosite, un sclipăt orgolios fulgeră în adîncuri și pieri numaidecît. De ce să fie prea tîrziu ? Ceea ce contează este împlinirea, de fapt nu împlinirea, ci clipa aceea densă, nesfîrșită, cînd treci pragul către ea. Nu, nu-i niciodată prea tîrziu...

Bătrînul se prăbușise în fotoliu, gemînd ușor, abia acum resimțea epuizarea în fiecare fibră, o rumoare surdă îi răscolea trupul, viscerele, nervii, încordarea care îl stăpînise vreme îndelungată domina încă, nu se lăsa detronată, nu vroia să-și abandoneze victima, stăruia încă, nehotărîtă dacă să-i cedeze sau nu locul noii suverane : liniștea. Chipul bătrînului era o mască albă, imobilă, cu trăsăturile stinse, cu ochii, deși încremeniți și ei asupra unui punct fix, strălucind ciudat, iluminați de un foc lăuntric, adînc, în care doar amintirile mai ardeau...

Cu puțin timp mai înainte ca Adam Brănescu să se așeze în fotoliu, în alt capăt al orașului, un bărbat aparent tînăr, scund, slăbuț, cu alură de băiețandru, săltîndu-și cînd și cînd ochelarii cu un gest reflex al mîinii drepte, în stînga ținînd cu dezinvoltură și eleganță o servietă din piele maron — după înfățișare un

funcționar ca atîția alții — tocmai intrase într-o cabină telefonică și formase un număr. Lăsă telefonul să transmită cinci apeluri apoi închise, îl formă iarăși, numără trei apeluri și închise din nou, formă a treia oară același număr, ascultă atent-atent și, în sfîrșit, se liniști auzind la celălalt capăt al firului telefonic binecunoscuta voce a patronului. Tînărul se recomandă politicos, grasеind ușor cuvintele și accentuîndu-le bizar : „Sînt Simion de la cooperativa Artă și precizie. Ochelarii dumneavoastră sînt gata, puteți trece oricînd să-i ridicați. Am înlocuit lentilele așa cum ați dorit. Avem deschis toată ziua". Salută respectuos și închise, nu înainte de a recepționa parola celuilalt : „Prea bine domnule, e în regulă domnule, bună ziua domnule".

Inimosul funcționar, de la cooperativa „Artă și precizie", părăsi cabina telefonică, traversă strada prea puțin aglomerată la ora aceea, matinală, trecu pe lîngă un chioșc de răcoritoare și dispăru într-un gang lung, întunecos, ce dădea în spatele unui magazin alimentar, o curte interioară, mare, murdară, plină cu șiruri nesfîrșite de lăzi suprapuse, grămezi de cartoane, sticle și butoaie goale. În partea cealaltă a curții, dincolo de stivele cu ambalaje, se afla un parcaj auto. Tînărul se strecura pripit către punctul acela, printre grămezile uriașe de lăzi, tropăia mărunt și iute către ținta lui, era preocupat să ajungă neapărat undeva, să termine un rol pe care și-l asumase, rolul era pe sfîrșite, dealtfel ultima replică fusese deja rostită cu cîteva clipe mai înainte, într-o cabină telefonică. Acum urma să părăsească scena, încă puțin și gata, avea să reintre iarăși în culise și, doamne-dumnezeule, cît de mult, îngrozitor de mult se asemănau culisele vieții lui cu această curte care nu se mai sfîrșea și în care se afunda tot mai mult, tot mai adînc, ca într-o junglă în care se

revarsă toate dejecţiile pămîntului şi unde nu cresc nici arbori, nici oameni, ci măştile lor doar.

„De ce a trebuit să fie aşa şi nu altfel ?", întrebarea sclipeşte şi piere numaidecît din mintea tînărului cu alură de băieţandru. În realitate nu mai e tînăr de mult, e trecut de patruzeci de ani şi nu e firav de loc aşa precum pare. E mai periculos şi mai agil decît o cobră. Cînd doreşte, şi nu doreşte acest lucru decît atunci cînd e încolţit, cînd se apără, de fapt nici atunci nu-şi doreşte cu tot dinadinsul aşa ceva, ci îi este impus, i se cere imperios, altfel nu se poate, scăpare nu există, atunci loveşte cumplit, gestul său e fulgerător, timpul în care se consumă lovitura lui nu poate fi măsurat din priviri, ochiul omenesc nu reţine mişcarea aceea în sine, după cum nu poţi cuprinde pe retină mişcarea glonţului, ci îi deduci prezenţa, traiectul abia din impactul dur, fatal, dar atunci e prea tîrziu.

Încă din copilărie, învăţînd la şcoala păstorilor din insula Mindanao, trăind printre ei şi la fel cu ei, a deprins meşteşugul sau mai degrabă arta aceea a lor, străveche şi tainică, de a se mişca rapid, şi-a creat reflexe fulgerătoare, şi-a însuşit secretele luptei cu picioarele şi palmele goale, şi nu era mîndrie mai mare în colţul acela uitat de lume decît să poţi prinde cu mîna săgeata din zbor. Aceasta era mîndria copilăriei. Piatra de încercare a adultului, culmea gloriei sale virile, era să înfrunte tigrul sau pantera filipineză fără altă armă decît un pumnal lung şi extrem de subţire. Era testul suprem al bărbăţiei. Pumnalele acelea bizare, care se fabrică şi astăzi numai în Mindanao, mînuite de oricare alt om, în afară de băştinaşi, devin ineficiente, se rup prea uşor, se frîng de la mîner sau plesnesc de la jumătatea lamei, neputînd reteza nici măcar beregata unei capre, atunci cînd se serba cu

mare fast „ziua bărbăției", cînd toată lumea juca davao pînă la sminteală, pînă la nebunie, și cîntau muzici peste tot, era mare petrecere pînă la cel de-ai doilea răsărit al soarelui și toți copiii mîncau atunci pe săturate batate cu carne de capră coaptă în niște grote căptușite cu trestie de zahăr uscată.

Pumnalul de Mindanao era o armă de temut numai cînd era mînuit cu mare iuțeală și dexteritate. Și numai păstorii din insulă se încumetau să întîmpine tigrul în pădure, seara, cînd fiara înfometată se apropia de turma de bivoli sau de capre, îi ațineau calea în buza pădurii, tigrul simțea mirosul ațîțător al sîngelui de capră cu care se unsese păstorul pe trupul gol, saltul ucigaș al superbului animal se producea instantaneu, dar mișcarea păstorului era mai rapidă și lama aceea lungă și subțire a pumnalului spinteca pîntecul fiarei și asta era totul. Iuțeala omului învinsese, iar nicidecum puterea lui nevolnică.

Bărbatul cu statură de adolescent, cu ochelari care încercau să-i corecteze miopia congenitală, cu chipul delicat, palid și fără vîrstă, se născuse în Filipine, într-o familie de români pripășiți Dumnezeu știe cînd și cum în capătul acela de lume. Părinții săi, ardeleni amîndoi, slujeau sub protecția unei firme americane specializată în conserve de carne, renumită mai ales prin sorturile ei de pastramă de bivol, procurată se pare mai lesne, la prețuri derizorii, aici în Filipine, decît în Texas sau Virginia. Atît a moștenit de la părinții lui, miopia și numele : Felecan. Prenumele i l-au dat băștinașii după denumirea unui oraș de-al lor : Iloilo. Și limba : Felecan Iloilo a învățat și nu și-a uitat niciodată limba maternă. Atît datorează el părinților : miopia, numele și limba. Mult ? Puțin ? N-a putut răspunde niciodată acestor întrebări. Acolo, în Filipine,

l-a descoperit Adam Brănescu, mai tîrziu, mult mai tîrziu avea să afle că nu-l cheamă astfel, ci Heiler Augustin, şi că a fost cîndva unul din secretarii particulari ai regelui Carol al II-lea, acolo l-a descoperit întîmplător, n-avea decît 15 ani atunci, l-a înhăţat de guler auzindu-l cum înjură pe româneşte între nişte păstori indigeni care traversau cu turmele de capre oraşul, figură juvenilă extrem de izbitoare, în peisajul acela pastoral, cu ochelarii lui cu multe dioptrii, dar mai ales înjurătura aceea în limba română, cu accent ardelenesc l-a şocat profund pe Adam Brănescu, şi el se născuse în Ardeal, prin părţile Sibiului, l-a înhăţat şi de-atunci nu l-a mai lăsat din gheare. L-a adus la Manila şi l-a dat la şcoală, apoi l-a cărat cu el în Franţa şi l-a educat pe gustul său, l-a modelat cum i-a plăcut lui şi Felecan Iloilo nu s-a mai putut despărţi niciodată de acest om cu o personalitate covîrşitoare, deopotrivă ursuz, exigent, dur şi generos. Opera bătrînului se împlinise. Masca era desăvîrşită. Fondul fusese definitiv ipotecat formei.

Adam Brănescu avea o nebunie a lui încă din tinereţe, aşa crezuse la început Felecan Iloilo că-i nebunie, o aiureală, un soi de idee fixă, de obsesie în care bătrînul se implica şi mai adînc odată cu trecerea anilor. Căuta dracu ştie ce prin toată lumea, avea împînziţi agenţi peste tot, îşi cheltuia averea călătorind şi căutînd, scotocind peste tot după o comoară, sau o statuie simbolică, nişte acte vechi de familie, ori nişte bijuterii, Iloilo n-a ştiut prea bine la început ce-i în capul patronului său, deşi nici mai tîrziu, cînd a aflat cîte ceva din gura lui Brănescu, n-a priceput şi n-a crezut deloc în toată istoria aia, părîndu-i-se tot un fel de scrînteală, sau o poveste exotică înfiptă cine ştie de cine în capul bătrînului, dacă nu cumva fusese

inventată chiar de el, ca unică şansă de supravieţuire într-o lume de marasm şi ticăloşie. Şi cine poate renunţa la serviciile şansei ? Cu vremea, Felecan devenise umbra lui Adam Brănescu, „scutierul" său — cum îi plăcea bătrînului să-i spună în clipele lui calme şi puţine...

În urmă cu cinci ani, Brănescu îl invitase la el în cabinet, ora era total inoportună, era după miezul nopţii şi, fără nici o explicaţie, l-a concediat. I-a înmînat un cec de 200 000 franci — o avere destul de frumuşică, pe care nu oricine o poate strînge într-o viaţă de om — i-a mulţumit în felul său, protocolar şi sobru, pentru serviciile aduse, pentru încredere şi discreţie, pentru credinţa lui, i-a dat cecul, i-a strîns mîna, atunci a simţit Iloilo pentru prima dată în viaţa lui că mîna patronului tremură, şi i-a spus : „Eşti liber să faci ce vrei, nu mai ai nici o obligaţie faţă de mine. Ştiindu-te cumpătat, banii aceştia îţi vor ajunge toată viaţa, fără ca să mai munceşti undeva, deşi un licenţiat în limba tagalog nu găseşti pe toate drumurile. Adio !" şi i-a întors spatele.

Deşi veşnic prezent la solicitările patronului, deşi agreabil şi cultivat, deşi lăsa impresia solidă a unui om altruist, modest şi amabil cu toată lumea, Felecan Iloilo învăţase de la păstorii copilăriei sale şi perfida artă de a-ţi ascunde cu desăvîrşire chipul interior, cel adevărat, sentimentele, viaţa pe care o trăieşti în străfundul fiinţei tale aşa cum vrei tu şi pe care străinii nu trebuie s-o cunoască. Iar pentru Felecan, tot ce-l înconjura era străin făpturii sale, fiinţei sale, modului său de a fi şi de a gîndi, universului său în care fusese zămislit şi în care se integrase pentru totdeauna, loc pentru altă credinţă neexistînd. Iloilo oferea lumii civilizate o mască deopotrivă respectabilă şi respec-

tuoasă, chip plămădit cu migală nu de Adam Brănescu, ci izvorît din forţa de seducţie şi adaptare a tînărului, Brănescu vrusese, într-adevăr, să opereze în straturile mai adînci ale adolescentului de altădată, să producă acolo mutaţiile mult rîvnite, dar nu a izbutit să construiască decît o mască perfectă, un chip de statuie, sub care doar bătrînul ghicea jungla nealterată a Filipinelor.

În realitate, Felecan Iloilo era un om însingurat şi suspicios, era colţuros şi trist, avînd mereu sentimentul confuz şi iritant că nu-i întreg, că eului său îi lipseşte ceva fundamental şi nu putea numi ce, plutea parcă permanent deasupra unui gol imens în care se putea prăbuşi oricînd, se simţea un intrus, un nepoftit într-o lume strălucitoare, gălăgioasă, curioasă şi totuşi atît de nepăsătoare, îngrozitor de nepăsătoare, Iloilo suferea cumplit de o infirmitate pe care n-o ştia numi, cu tot lustrul educaţiei primite ulterior, cu toată povara ştiinţei şi conştiinţei ce acumulase părăsind insula Mindanao, sub puterea unui destin implacabil care se chema Adam Brănescu.

În forul său interior, Felecan Iloilo ura universul opulent în care trăia, disprețuia profund civilizaţia descoperită şi asimilată atît de uşor de către natura lui receptivă, asimilată şi depozitată cu discernămînt şi viclenie în gesturi, în mimică, în modulaţiile vocii şi-n priviri, în atitudine şi-n relaţiile sale interumane, fiinţa lui interioară, lumea aceea care palpită în noi, dincolo de ceea ce vroim noi să arătăm oamenilor, era însă la fel de pură ca la 15 ani, la fel de sălbatică şi despletită ca şi atunci. Un singur om putuse escalada zidurile pînă la cer către sufletul lui Felecan, în faţa unui singur om Felecan redevenea puştiul de la 15 ani : Adam Brănescu. Iar acum bătrînul aristocrat

i-a întors spatele și i-a spus „adio !" Ce-a vrut patronul ? Ce are de gînd ? De ce nu-i oferă nici o explicație ? Iloilo a plecat supus, fără un cuvînt, a salutat respectuos, s-a retras cu ochii în pămînt și doar sălbaticul din el, veșnic la pîndă, îi șoptea nedeslușit un cuvînt de alarmă...

Cîteva săptămîni mai tîrziu, a aflat că Adam Brănescu se îmbolnăvise grav, căzuse la pat, medicii nu mai aveau nici o speranță. Cînd l-a revăzut pe patul de suferință, Felecan aproape că nu l-a mai recunoscut. Aripa morții flutura prea aproape de obrazul fostului său patron. Cu un gest încă autoritar, Adam Brănescu a golit salonul de lume, au rămas singuri, au vorbit mult. Au tăcut și mai mult. Abia atunci a înțeles Iloilo semnificația concedierii. Bătrînul se știa suferind de o boală incurabilă, sfîrșitul se apropia vertiginos și nu dorea să lase în urmă conturi neonorate. Dar n-a fost să fie așa... Bătrînul aristocrat a început să-și revină, i-au revenit puterile și pofta de mîncare și toată lumea vorbea ca despre un miracol. Iar cei care știau cam pe unde se născuse și copilărise Felecan își șopteau unul altuia, transfigurați de uimire, gînduri secrete despre niște licori vrăjite și păstrate cu mare taină, care tămăduiau orice boală, și pe care nu le puteau prepara decît acele neamuri de păstori filipinezi, astăzi pe cale de dispariție... Cert este că Adam Brănescu s-a însănătoșit pe deplin și de atunci nu s-a mai despărțit de Felecan. Relațiile de afecțiune reciprocă se adînciseră, se nuanțaseră, deși Felecan nu agrea anturajele prea zgomotoase ale bătrînului, preferînd culisele tăcute, obscure și odihnitoare.

Adam Brănescu renunțase de mult la călătoriile sale lungi, călătorii misterioase și costisitoare, părea că se adunase în matca lui, că vechile obsesii dispăruseră

odată cu boala aceea calificată drept incurabilă, și din care se ridicase, se izbăvise atît de surprinzător, și deodată și-a manifestat într-o seară, după sfîrșitul mesei, intenția hotărîtă de a intreprinde o călătorie în România. Iloilo era contrariat, vestea îl șocase profund, va să zică vechea nebunie revenise, bătrînul era iarăși mistuit de scrînteala lui, de ideea lui fixă și fără de moarte. Felecan respecta cu sfințenie dorințele patronului, iar Brănescu dorea ca, de astă dată, să plece singur în călătorie, singur și fără zarvă, într-un deplin anonimat. Ceva se precipita în bătrînul aristocrat, privirile îi scînteiau ciudat, de la un timp se îmbujorase, dispărea de acasă zile întregi, revenea gîfîind și cu ochii năpădiți de o febră ciudată. Iloilo îl observa tăcut și gînditor, îl ocrotea pe cît îi stătea în putință, cînd brusc sălbaticul acela cuibărit în el i-a șoptit iarăși, nedeslușit, cuvinte de alarmă. Pericolul se afla undeva în apropiere, era iminent, era pericol de moarte, instinctul nu-l înșelase niciodată.

Și, pentru prima dată în viața lui, Felecan a trecut peste dorințele stăpînului, l-a implorat, a insistat, l-a determinat să-l însoțească în această călătorie, va fi o umbră nevăzută alături de el, un duh protector, un instrument oricînd la îndemîna lui. Dincolo însă de acest semnal de alarmă, dincolo de primejdie și de sentimentul sincer de prevenire, de ocrotire, de grijă pentru omul pe care-l iubea, dincolo de acestea toate plutea un gînd tulbure și arzător, o chemare fierbinte care se ridica din adîncuri, din străfunduri neștiute de el pînă atunci, se ridicase acum chemarea aceea stranie către el, și-l împingea inexorabil înainte, du-te, privește, respiră, du-te și vezi, du-te ! îl îndemna gîndul acela tulburător, născut din rezonanța unui nume de țară necunoscută lui : România.

Adam Brănescu l-a privit surprins, extrem de surprins, l-a ațintit în albul ochilor lung, îndelung, nu a zis nici da, nici nu, ci a tăcut încremenit într-o mutenie albă, impenetrabilă. Abia într-un tîrziu, bătrînul aristocrat a început să-i povestească, aproape șoptit, cu pauze lungi, grave, niște întîmplări de demult, de dinainte de război, încă de pe vremea cînd se numea Heiler Augustin și fusese secretar regal în România... Era povestea încîlcită și murdară a unor afaceri, abdicarea monarhului, fuga, jaful, care pe care... În acel vălmășag sinistru de evenimente sîngeroase a dispărut fără urmă o comoară, o avere... Bătrînul s-a poticnit, a oftat, lui Felecan i s-a părut că urlă, dar n-a pronunțat nici nume, nici cifre. Comoară ? Tezaur ? Documente ? Bilete de bancă ? Nici mai tîrziu, nici atunci cînd traversa grăbit curtea aceea murdară, pustie și plină de lăzi și butoaie goale din spatele magazinului, pe care o asemuise atît de trist cu viața lui, nici chiar atunci Iloilo Felecan nu știa prea bine despre ce „comoară" este vorba. Își îndeplinise conștiincios misiunea, preluase dintr-un tren o servietă maron, habar n-avea ce poartă în servieta aia, fusese avizat de patron că înăuntru se află un cilindru de aluminiu, un container ermetic închis, verificase, se convinsese, lăsase în același compartiment, sus, în plasa de bagaje, o altă servietă, asemănătoare, plină cu bani — prețul — revenise în oraș, cumpărase așa cum i se indicase un geamantan mic, modest, apoi cîteva nimicuri bărbătești pe care le înghesuise înăuntru, a scos containerul din servietă, era ușor, nu era prea lung, l-a înfășurat într-un ziar și l-a așezat printre rufele din geamantan, iar geamantanul l-a predat în gară, la ghișeul de bagaje de mînă, a plătit, a luat chitanța și a plecat. Și dorea atît de mult să se termine cît mai repede istoria asta ! O ten-

siune permanentă îi ţinea simţurile încordate, o vibraţie interioară îi biciuia simţurile, avînd sentimentul penibil şi sufocant al unui animal hăituit, o spaimă nelămurită îi jugula plăcerea aceea sfîntă de a călca, de a simţi sub tălpi şi în trup pămîntul natal al părinţilor săi. Îl însoţise pe Adam Brănescu, visînd un teritoriu mirific, cu multe păduri şi cu ape multe, cu un aer străveziu şi parfumat şi descoperise năuc o lume complet străină, cuminte şi civilizată, aceleaşi oraşe şi trenuri ca pretutindeni şi aceeaşi nebunie dezlănţuită a eşapamentelor sub care Occidentul îmbătrînea şi se scleroza încet dar fără contenire.

Documente ? Bijuterii ? Bilete de bancă ? Oricum, Felecan tot nebunie îi zicea. Să cheltuieşti o avere, să te obsedeze toată viaţa un cilindru din aluminiu, un tub metalic perfect etanş, să-l cauţi şi să alergi după el ca un disperat, tot scrînteală se cheamă. Chestia asta îi reamintea de o poveste orientală în care nu ştiu ce emir călătoreşte, umblă şi tot umblă pînă la adînci bătrîneţi după o sticluţă fermecată în care se afla închis Marele-Duh, forţa care te face bogat şi temut, beţia puterii după care numai nebunii umblă, şi emirul a sfîrşit prin a găsi sticluţa mult căutată, Marele-Duh a fost eliberat şi bineînţeles că prima lui victimă pe care a devorat-o, o mie de ani stătuse flămînd, bătrînul emir a fost. „Stranie asemănare !“ gîndeşte, uşor înfiorat, Iloilo Felecan, strecurîndu-se printre nesfîrşitele şiruri de ambalaje din spatele magazinului.

Documente ? Bijuterii ? Bilete de bancă ? Nu, nu sînt documente, nici bijuterii nu sînt, nici aur, ori poate că tot nişte documente sînt în cilindrul ăla... Imaginaţia lui Felecan se aprinde greu. Deşi mai degrabă bilete de bancă ar putea fi, sau un cifru, o parolă sub care zac milioane. Iloilo Felecan ştie că există în cot-

loanele blindate ale băncilor elveţiene, că se află încă şi astăzi acolo bijuterii şi lingouri de aur, pietre preţioase şi calupuri din platină depozitate cu peste o jumătate de veac în urmă, puse la adăpost în acele vremuri nesigure şi pline de spaimă, vărsate acolo cu parolă, cu cifru, ori cu hîrtii la purtător, nominalizarea nu mai prezenta siguranţă, ba chiar putea fi periculoasă, iar comorile acelea încă îşi mai aşteaptă stăpînii. Cîţi dintre ei vor mai sosi în faţa ghişeelor de plată ? Unde se vor fi pierdut cifrurile ori titlurile la purtător ? Chiar şi mai tîrziu, în timpul celui de-al doilea război mondial, s-au depozitat sume şi valori imense în seifurile acestor bănci, în marea lor majoritate depuse pe bază de parolă sau titluri la purtător. Cine pronunţa parola, ori prezenta titlul, încasa milioanele, sau le transfera peste ocean şi America se umfla iarăşi în pene cu un proaspăt milionar. Lucrurile acestea le ştia prea bine Iloilo Felecan şi tocmai de aceea bănuielile lui cam în direcţia aceasta băteau.

Bănuieli ?! Nu, nu erau nicidecum bănuieli, erau simple gînduri, păreri fugare, bine că se terminase toată istoria asta urîtă şi prea subterană. Bătrînul a ţinut cu tot dinadinsul la conspirarea întregii acţiuni, planul imaginat de el — şi parţial împărtăşit lui Felecan — fusese detaliat pînă în cele mai mici amănunte, toate aflate sub semnul deplinei conspirări. De astă dată, Adam Brănescu era sigur că va izbuti, deşi Felecan îl surprindea uneori privind speriat înainte, departe, către o ţintă imponderabilă...

In tren, Iloilo l-a studiat îndelung pe atletul acela blond, elegant şi cam îngîmfat, cu un surîs plin de sine abia mascat în colţurile gurii, care frunzărea o revistă ilustrată... Ce-o gîndi frumosul ăsta acum ? Cine o fi ? Il cunoaşte personal pe Brănescu ? Sau o fi şi el

doar o verigă intermediară? Nu, nu-i o verigă oarecare. Felecan se pricepea întrucîtva la oameni, la fizionomiile și gesturile lor. Bărbatul tînăr și blond, de pe locul 41, din Rapidul 68, vagonul 5, compartiment de clasa întîi, îi produsese totuși o puternică impresie, era un bărbat rasat, inteligent, cu o imaginație bogată, fără frîu, stăvilită doar de o ambiție nemăsurată, ambiție nu voință, pentru că dacă ar avea voință cîtă i-ar trebui, n-ar afișa aerul acela insolent și... „la mai dă-l dracului!", își zise Iloilo, iritat de fumul de tutun de pe culoarul aglomerat, și trecu la altă fereastră a trenului. Se uită la ceas, pînă la Focșani mai erau cîteva ceasuri bune, peste vreo douăzeci de minute pastila pe care o vîrîse în compartiment, sub canapea, se va evapora complet, frumosul ăla blond va face un pic de nani, ceilalți din compartiment vor moțăi și ei, desigur, dar așa-i în tren, te toropește căldura, te-ajunge oboseala, atipești, nimeni nu intră la alte idei, și atunci îi va strecura plicul în buzunar, în buzunarul drept pentru că acolo ține blondul bricheta, așa precizase Adam Brănescu. Dealtfel, ideea cu somniferul tot a patronului era, lui Felecan i se părea o complicație inutilă, dar bătrînul ținea morțiș să nu existe nici o fisură, nici o desconspirare, deși Iloilo îl asigurase că-i poate vîrî plicul acela și-n gură fără ca blondul din Rapidul 68 să observe ceva... Adam Brănescu cunoștea prea bine iuțeala, gestul fulgerător al „scutierului" său, dar nu vroise nici un risc, absolut nici unul...

Bine că toată nebunia asta s-a terminat. Mîine, cel tîrziu poimîine vor pleca, vor fi departe, bătrînul aristocrat și-a astîmpărat obsesia, va trăi de-acum liniștit, cît va mai trăi, după moartea lui Adam Brănescu, Iloilo se va retrage în Mindanao, va reveni în lumea

pe care n-o dorește neapărat, dar în care îl cheamă copilăria și amintirile dintîi...

Și traversînd curtea aceea murdară, cu lăzile, cartoanele și butoaiele ei goale, înșiruite ca niște măști uriașe într-o expoziție absurdă, Felecan Iloilo se întreba, tăcut și trist, surprins și el de sensul acelei întrebări : „De ce a trebuit să fie așa și nu altfel ?"

Nu-și duse pînă la capăt gîndul care abia se înfiripase cînd, dinspre stînga, zări fulgerul negru al unei lopeți ridicate ce se năruia peste el ca o ghilotină. De fapt, aproape că intuise gestul ucigaș exact cu o fracțiune de secundă mai devreme, nici o uimire nu-i tulbură mintea, orice întrebări și uimiri în secunda aceea i-ar fi fost fatale, instinctul său reacționă instantaneu, făcu un salt uriaș înainte, un salt uluitor de lung pentru făptura lui firavă și se ghemui puternic la sol, cu fruntea ridicată, cu gîtul subțire și lung întins, vibrînd de încordare, la capătul căruia ochelarii lui cu multe dioptrii îi confereau imaginea unei reptile stranii care abia atunci se despletește de repaosul înșelător. Cînd, în fața lui, apăru statura masivă a unui bărbat înalt, fălcos, cu umerii largi, cu chipul crunt și lopata iarăși înălțată pînă la cer, gata să-l strivească, Iloilo zvîcni agil într-o parte, tot ghemuit, sări în sus ca o minge bizară, apoi se destinse brusc, era din nou în picioare, subțire și drept, cu servieta strînsă lîngă șold, un spasm scurt al gleznelor, al genunchilor și saltul se prelungi în sus, înalt, spiralat, se răsuci cu spatele la adversar în clipa cînd lopata îi vîjîi pe lîngă tîmple și încă nu se izbise de pămînt fierul acelei arme improvizate, cînd Felecan lovi fulgerător și cumplit cu talpa piciorului stîng chipul congestionat al brutei. Mai înainte însă de a-și vedea inamicul prăbușit, Iloilo auzi distinct declicul sec al unui arc meta-

lic, sunetul venise dinspre stînga, erau acolo niște butoaie mari, goale, din tablă, dincolo de ele cineva declanșase resortul unui pumnal. Felecan zîmbi sarcastic și în același timp chipul i se transfigură monstruos, deveni livid, cu trăsături colțuroase și ochi răi de sălbăticiune stîrnită. Mătăhălosul din fața lui se clătina încă ametit, nu se prăbușise, sîngele îi șiroia pe față, pe bărbie, lopata îi zburase din mîini, încerca să se șteargă la ochi, năuc, aiurit, orbit de șocul loviturii. Felecan Iloilo îl ocoli într-o mișcare de balans, schiță un salt în spatele lui, își intensifică balansul din șolduri, era parcă un ritual ciudat și rapid, extrem de rapid, apoi se aplecă vertiginos, mult spre stînga, se arcui puternic pînă la pămînt și, cînd destinse piciorul drept într-un impact năprasnic, uriașul se desprinse de pămînt, gemu greu, lugubru, pluti cîțiva metri prin aer și se prăvăli ca un sac de cărbuni dincolo de butoaiele alea goale și netrebnice. Cel de al doilea atacator, un tip la fel de înalt, dar suplu, subțirel aproape, îmbrăcat într-un elegant costum din lustrin gri, încremenise cu pumnalul scînteind în palmă, se uita înlemnit și cu un aer tîmp la bărbatul spătos, înalt, care se prăbușise inert la picioarele lui, timpul parcă încetase să mai curgă. De undeva, din față, îl privea, surîzător și pirpiriu, un soi de adolescent cu ochelari de vedere, cu servieta maron ținută strîns lîngă șold. clipa aceea de înlemnire se dilata la infinit, bărbatul cu pumnalul în mînă își ridicase ochii spre adversar, nu era spaimă în privirea lui, ci o nesfîrșită uimire, tovarășul său zăcea încă jos cuprins de o subită și profundă sete de somn, în față tînărul acela palid și slăbuț îi zîmbea, se scuturase de praf, își aranjase ochelarii și-i spunea ceva, nu înțelegea ce, îl privea încă buimac și atunci tînărul și-a deschis servieta, i-a ară-

tat-o, era goală şi chiar a ridicat neputincios din umeri, vrînd parcă să-i spună „vezi, e goală, degeaba m-aţi atacat, aţi venit prea tîrziu, domnilor!“ Apoi, tînărul cu ochelari a rîs aşa, uşor, un fel de „he-he“ în doi peri, a dus două degete la tîmplă şi i-a întors spatele. Bărbatul cu pumnalul încă sticlind stingher în pumn l-a urmărit cu privirea pînă a ajuns în parcajul auto, l-a văzut deschizînd portiera unui „Peugeot“, pe care-l cunoştea prea bine şi, abia în clipa în care autoturismul a demarat în trombă, s-a trezit parcă dintr-un coşmar, neputîndu-şi reprima o greaţă viscerală cum nu mai încercase niciodată pînă atunci.

CAPITOLUL 6

— Măi, să știi că arabii ăștia sînt dați dracului.

— Știu, citesc și eu ziarele.

— Nțț, lasă tu ziarele și arabii de azi, eu vorbesc despre arabi așa în general, ca și cum ai vorbi despre slavi, sau despre goți, înțelegi ? Arabii... Și deodată căpitanul Dumitru Dumitrașcu tăcu, aplecat brusc asupra aparatelor lui.

El și Marin Manu se aflau în laboratorul de criminalistică de vreun ceas și lui Dumitrașcu nu-i mai tăcuse o clipă gura, „clanța" cum ar fi zis locotenentul Andrei Panduru, forfotise vrute și nevrute, turuia ca o morișcă, trecînd iute și nepăsător de la un subiect la altul, învîrtindu-se ca un titirez printre stativele cu eprubete, borcănașe și sticluțe, printre aparatele unele întunecate, altele strălucitoare, toate complicate, sofisticate, toate fixate în șuruburi solide pe mese lungi, înguste și masive, mișcîndu-se, gesticulînd și vorbind fără încetare, mînuind cu precizie de chirurg un popor de instrumente fine, fragile, multe dintre ele cu o destinație obscură chiar și pentru căpitanul Marin Manu, prietenul mai-marelui peste acest imperiu de umbre, penumbre și forme misterioase : căpitanul Dumitru Dumitrașcu.

Marin Manu încălecase un scaun într-un colț al laboratorului, înțepenise acolo, venise de mult, era tîrziu,

se înserase, venise știind precis că nici Dumitrașcu nu plecase, că lucra încă să-i descîlcească lui niște întrebări, niște îndoieli; venise tiptil, se strecurase în laborator, șoptise un „servus" timid, Dumitrașcu îi răspunsese ca de obicei volubil, expansiv și de atunci nu i-a mai tăcut o clipă gura, el începenind acolo, călare pe scaunul lui, așteptînd cuminte și răbdător niște rezultate, prea răbdător nu era el, îl presa timpul, îi răsucea mințile, știa că trebuie să se iuțească, să zbîrnîie, să acționeze rapid, dar mai ales să gîndească rapid, dacă nu cumva ceea ce face el acum e prea tîrziu... De ce a tăcut căpitanul Dumitrașcu ?

— Mitică, ce faci tu acolo ? îndrăzni Marin Manu, lungind puțin vocalele, netezindu-le, știind prea bine că Dumitrașcu nu trebuie întrerupt, nu-i place să fie întrerupt, are și el hachițele lui.

Căpitanul Dumitrașcu era încă aplecat asupra unui microscop, aproape că se prăvălise asupra aparatului, cu mîinile culegea neîncetat ceva dintr-o casetă din plastic, din sticlă, Marin Manu habar n-avea, între degetele criminalistului scînteiau niște pensete, sau niște cleștișori minusculi, culegea ceva cu ei din caseta aia și vîra numaidecît sub lentilele microscopului, gestul se repeta la nesfîrșit și tăcerea se întindea, se prelungea și se prefăcea în crispare, de ce tăcuse căpitanul Dumitrașcu ?

Marin Manu îl privi mai atent. În lumina aceea difuză, stranie, din laborator, chipul și trăsăturile criminalistului căpătară deodată o acuratețe a liniilor care îl surprinse pe Marin. Își privi și mai atent prietenul, parcă abia acum descoperindu-și-l : brunet, slăbuț, sportiv, agil, plin de vervă, de idei, de întrebări, spirit scormonitor, neîmpăcat, veșnic neliniștit. Marin Manu îl pipăia din ochi — trebuia să-și omoare cumva timpul,

nu primise nici un răspuns, o altă întrebare nu risca — și pe retina lui se desena un ins cu chipul energic, nasul ușor acvilin și fruntea bombată, prelungă, înaltă, cu ochi vioi, negri, neastîmpărați, scăpărînd deopotrivă de irizări grave și ironice, bărbia voluntară, împinsă înainte cu obrăznicie și buzele senzuale, expresive, dezvăluind un tip ambițios și temperamental.

Tăcerea se insinua ca o ceață, ca un abur greu, parcă și aerul din laborator devenise înecăcios, Marin Manu tuși de cîteva ori sec, uscat, încercînd să deturneze cumva încordarea care-i strîngea beregățile, se foi pe scaun, și tocmai se pregătea să se ridice, încet, cu precauție, de parcă și scaunul tot din sticlă ar fi fost, cînd Dumitrașcu părăsi la fel de brusc microscopul, se duse la un stativ, căută o spirtieră și numaidecît luci flacăra albastră a unei brichete. Și tot în clipa aceea reveni printre arabii lui, suspendați un timp undeva între întrebările căpitanului Marin Manu și preocupările oculte ale criminalistului.

— Ziceam că arabii ăștia sînt dați dracului, măi Marine, au marcat lumea pentru eternitate, de fapt nu chiar asta vreau eu să spun, că adică i-ar fi făcut lumii doar așa, un semn, o amprentă oarecare, cam cum își pun văcarii semnul fierului înroșit pe spinarea vitelor lor, nu dragă, asta au făcut alte popoare, arabii au împins lumea către o direcție nouă, i-au dat un sens nou, un nou mod de a gîndi, de a număra, de a povesti... Ce, crezi că numai tu ești filozof ? Uite că mai sînt și alții care-și dau cu părerea despre temeiurile lumii. Și ce dacă noi ăștia „alții" sîntem niște pîrliți de amatori, tu nu știi că pasiunea amatorului arde mai abitir decît erudiția profesionistului ?... Unde ai mai văzut tu erudiție care arde ? ! Asta, ca să nu zici că nu știu ce gîndești în clipa aceasta despre mine... Știi

ce carte mi-a căzut săptămîna trecută în mîini ? „Şezători arabe“ de Al-Hamadhani şi Al-Hariri, treizeci de Maqamat-e, Marine, ştii tu ce-s alea maqamat-e, cu „q“ de la quintal ? Habar n-ai, trebuie să recunoşti. Ei bine, află că sînt un fel de „şezători“, mai degrabă aş zice un fel de poveşti cu schepsis, cu un cîrcel aşa ascuns, care stă agăţat de tine chiar şi după ce-ai uitat povestea. Şi încă nu-i totul, pentru că maqamat-ele sînt făcute într-o proză specifică, rimată şi ritmată, ei ce spui de asta ? Habar n-ai tu cine-s arabii ăştia, au traversat cu maqamat-ele lor o mie de ani... Asta-i ! Pe vremea cînd Al-Hamadhani inventa maqamat-ele, Firdousi scria „Cartea Regilor“, iar Gelu şi Menumorut se luptau cu barbarii. Înţelegi acum ce-i destinul, Marine ? Unii scriu, iar alţii se războiesc să-şi apere părinţii de barbari. Vezi, noi am făcut istorie, ar alţii au scris-o. Istorie vie, dragă, istorie vie ! Ştii ce zice bunică-mea despre istoria noastră ? Că e vie de la un capăt la altul ! Nici o clipă de somn, de abandonare... Ţi-am spus cîţi ani are bunica ? Ţi-am mai spus, desigur, dar tu taci şi mustăceşti acolo pe scaunul ăla, ca un motan la gaură de şoarece, vine ? nu vine ? stai şi pîndeşti şi nu-ţi mai reaminteşti cîţi ani are bunica. Are 106 ani, Marine, 106 ! Şi-a fost învăţătoare la viaţa ei. De-ai şti cîte-mi spune şi-mi tot zice ! Uite-aşa îmi face capul, cînd mă prinde pe la ăi bătrîni. Că i-am şi spus odată, mai demult, bunico, ce-ar fi să scrii şi matale o carte ca Neagoe ăla din istorie şi să-i zici „Învăţăturile Mariei Dumitraşcu — că-i bunica dinspre tata — către nepotul ei Dumitru Dumitraşcu, miliţian de Bahlui“ ? M-a dat dracului. Ştii ce repede se înfurie bunica ? Aşa a fost dintotdeauna, îi sare ţandăra uşor şi din te miri ce. Zicea că în tinereţe l-a cunoscut personal pe Caragiale, la Buzău. Bu-

nica îl însoţea pe un unchi al ei, medic militar, care se ducea la un general, la Buzău, şi generalul îi aştepta pe peronul gării şi era şi Caragiale cu el, au făcut cunoştinţă, au ras o berică la cîrciuma lui Conu Iancu, bărbaţii au început să vorbească, s-au aprins repede, şi deodată se ridică bunica vehement în picioare, era la fel de aprigă şi-atunci la 25 de ani ca şi-acu la 106, şi-i zice unchiului ei: „Hai unchiule, i-aţi generalul şi să mergem, că mie nu-mi plac măscările!" Vezi mata, cum că domnul Caragiale ar fi fost cam buruienos la gură...

Veşnic scrobit şi călcat — pus la patru ace, cum ar fi zis isteţul ăla de Panduru — căpitanul Dumitru Dumitraşcu lasă impresia că doreşte cu tot dinadinsul să-ţi ţină de urît, îţi serveşte cu seninătate şi dezinvoltură, cu un apetit extraordinar, tot soiul de istorii eteroclite, insolite, istorii şocante prin ineditul lor, prin diversitatea lor formidabilă, lasă de fapt impresia fermă că n-a făcut nimic altceva în viaţa lui decît să vorbească, să scormonească el ştie cum şi pe unde tot felul de lucruri şi întîmplări bizare, cărţi rare şi oameni de demult, apoi se aşterne pe povestit şi toacă mărunt-mărunt, degajat şi franc, cu o detaşare uşor ironică, uşor gravă. Ţi se vîră în suflet, în simţuri, cu vorbele lui insinuante, pătrunzătoare, tu te gîndeşti la necazurile tale, te întrebi cu îndoiala pe lîngă inimă dacă o ieşi ceva din probele alea, dacă va răsări vreun fir din borcanele şi retortele şi detectoarele criminalistului, fir de care să te agăţi, să te cramponezi cu ambele mîini, cazul pentru care ai venit la Dumitraşcu se află în criză, într-un con de umbră, nicăieri o rază, o certitudine, o pistă pe care să te avînţi ca un nebun, pentru că fără un dram de nebunie, de fantezie, opera unui miliţian se cheamă corvoadă, iar Dumitraşcu te întrea-

bă cu o desăvîrşită candoare dacă îţi mai reaminteşti cîţi ani are bunica lui şi dacă ştii cum l-a cunoscut ea pe Caragiale, acum optzeci de ani, la Buzău. Acesta e căpitanul Dumitru Dumitraşcu, şeful laboratorului de criminalistică. Adică, nu-i chiar atît. Imprevizibil şi spontan, nu ştii prea bine cînd e grav sau ironic, şi nu eşti prea sigur încotro ţintesc vorbele lui, pentru că uneori devine trist, tulburător de trist. Pentru orice neavizat lasă impresia că ce face el acolo în laboratorul lui e un moft oarecare, o bagatelă, că de fapt nu face nimic, ci doar povesteşte întîmplări şi fapte mai de demult, răscoleşte amintiri şi umblă printre oameni care au fost şi ascultîndu-l te captivează pînă la urmă şi uiţi pentru ce mama dracului ai mai venit acolo şi-l asculţi uluit cum ţi se destăinuie, şi ceva din povara acelor taine trece asupra ta, pentru că te doare cînd afli că ei au fost şase fraţi la casa lor şi că dintre ei doar el, Dumitru, a mai rămas, el cu „ăi bătrîni", cum zice el, şi cu bunică-sa care a împlinit veacul de-acum şase ani, iar că toţi ceilalţi fraţi ai lui s-au dus, au trecut dincolo, uite-aşa au trecut, rînd pe rînd : unul pe cînd era mic, mic de tot s-a înecat cu un bob de fasole ; al doilea, mai măricel, a bătut mingea pe maidan, s-a lovit la piept dintr-o căzătură, hemoragie internă, într-o săptămînă s-a curăţat ; pe al treilea l-a apucat ploaia cînd venea de la moară, o ploaie turbată şi rece, băiatul s-a îmbolnăvit de plămîni, vara a răcit, toamna era deja în pămînt ; soră-sa s-a prăpădit şi ea, şi-a făcut-o cu mîna ei, s-a măritat, ăla o bătea, o juca în picioare, femeia a băut sodă caustică şi a scăpat de necazuri ; pe al cincilea l-au îngropat flăcău mare, s-a dus la horă, s-a încăierat cu alţii, au scos cuţitele, unul a fost mai rău şi mai iute de mînă, i-a spintecat burta, pînă a

doua zi a murit. Un lung şir de morţi. Un pîrîu de lacrimi. De ce toate astea ? De ce atîta moarte absurdă ? te întreabă trist şi resemnat căpitanul Dumitru Dumitraşcu. El însuşi a avut trei copii. A avut. Mai are unul. De ce ? te întreabă el insistent, cu ochii înfipţi în aparatele alea din celălalt capăt al laboratorului, luîndu-te părtaş la drama lui, şi tu nu poţi să-i răspunzi. Pentru că nimeni nu-i poate răspunde. Apoi îl auzi, şi nu te mai interesează nimic altceva atunci decît glasul lui, murmurul acela adînc şi rece de apă nepotolită, cînd îl auzi cum spune că în familia lui s-au adunat prea mulţi morţi, prea mulţi ! Şi dacă ar fi cu putinţă să-şi adune toate neamurile la un loc şi ar încropi un soi de adunare generală a tuturor celor de un sînge cu el, marea majoritate ar fi morţi, mai mulţi sînt dedesubt decît deasupra. E strîmbă soarta asta uneori, cumplit de strîmbă ! îi auzi glasul ca printr-o pîclă groasă... şi deodată apare lîngă tine, apare brusc, este un alt Dumitraşcu, stă lîngă tine, te bate pe umăr şi-ţi spune simplu : „gata". Asta înseamnă că expertiza criminalistică s-a terminat şi că tu eşti totuşi un om norocos, pentru că s-a găsit, că s-a descoperit, uite ce s-a descoperit... şi lumea îţi apare dintr-o dată într-o cu totul şi cu totul altă dimensiune...

— Bine, de acord, pînă aici sînt de acord cu tine, conchise într-un tîrziu Marin Manu, întrerupîndu-şi prietenul din motivaţiile lui, din concluziile la care ajunsese tot pigălind acolo printre aparatele lui, sînt de acord, urme plantare nu există, sau dacă au fost, cel puţin acolo jos în depozitul muzeului de artă, s-au şters, s-au amestecat cu urmele celorlalţi paşi, oamenii s-au vînturat prin camera aia ca prin cîrciumă, deci urme plantare nu sînt. Atunci de unde ai scos chestia asta : „poartă pantofi mărimea 42" ?

— Îți închipui cumva că a purtat șlapi sau cizme Burger ? i-o întoarse Dumitrașcu ritos.

— Eu mă refeream la numărul 42, insistă Marin Manu, nevrînd să intre, deocamdată, în hora celuilalt.

— După măsura palmelor, Marine, dar la palme încă n-am ajuns, dragă, ai răbdare ! îi răspunse Dumitrașcu cu inflexiuni pedagogice în glas. Continuă să detalieze, cu ochi parșivi, disecînd sublinierile în amănunte fine, tăioase. Am descoperit o urmă palmară, clară, o frumusețe, de parcă dinadins ne-ar fi făcut acest cadou. E vorba de palma dreaptă, bineînțeles înmănușată. Sînt mănuși din acelea obișnuite, de care se folosesc gospodinele, subțiri, din plastic, ușor de procurat, ușor de lepădat. Dar încă nu ajunsesem cu descrierea la palmele individului, așa că ai dreptate să te miri, să te îndoiești, să pui întrebări.

— Individul ? chestionă sec Marin Manu.

— Care individ ? ! se interesă calm, doct, deloc derutat Dumitru Dumitrașcu.

— Ai spus, palmele individului ! precizează atos căpitanul Marin Manu.

— Și ? ! nu se dumiri încă celălalt.

— Bănuiesc că tot după mărimea palmei ai dedus și sexul persoanei respective, nu ? lămuri serafic și cu ochi neprihăniți Marin Manu.

— Uite ce-i, mă filozofule ! explodă căpitanul Dumitrașcu, tonul doct se făcuse praf — își pusese poalele-n cap, cum zicea Zina Brebenel — și în clipele acelea Dumitrașcu era irezistibil, era neprefăcut, și astfel îl vroia Marin Manu : exploziv, fără frîu și cuceritor în judecățile sale. Uite ce-i, tu deducții să faci acolo la tine, sus, îți aduni oamenii, îl vîri pe ăla grasu într-un fotoliu ca să nu plesnească pe undeva, pe Zina o pui să ia notițe, ăilalți cască urechile con-

ştiincioşi şi-ţi picuri acolo deducţiile, nu aici şi nu cu mine. Că nu-ţi merge ! Auzi ? Aici asculţi frumos toată povestea, o asculţi cumineel pînă la capăt, iar cu presupusul îţi dai după ce-mi zici „servus" şi pleci. Că după cîtă carte ai supt tu la ţîţa Clujului, cu atît ai rămas, cu servus : servus Mitică, servus Puţică, tu noroc, sau pa, sau du-te dracului, nu ştii să zici ? Dumitraşcu se opri o clipă, îşi trase sufletul şi meditä profund. Nu cred că bunica s-ar bucura prea grozav dacă m-ar auzi, „servus mam'mare !" Şi reveni iute la ghemul explicaţiilor, pe care oricum trebuia să-l deşire pînă la capăt. Aşa, şi să ştii că chestiunea cu sexul ţine şi de mărimea şi forma palmei. Dar nu numai atît. Nu-i de-ajuns. Mai ţine şi de altele, dar dacă n-ai răbdare... Ai fi aflat astfel, la momentul potrivit, că am mai descoperit în podul casei lui Strobel şi nişte fire de păr blond agăţate sus într-un vîrf de aşchie din căpriorul casei, s-au mai găsit şi nişte urme de salivă pe creştetul „Sfîntului Leonardo", nişte urme textile, altele din material plastic...

— Aha, îl întrerupse iarăşi Marin Manu, grav, foarte grav, şi din materialul ăla plastic ai dedus tu...

— Bineînţeles, sublinie cu încăpăţînare Dumitraşcu, nedînd nici doi bani pe ironia lui Manu, bineînţeles, firele poliamidice pe care le-am găsit agăţate într-un ciob de marmură, la muzeu, se folosesc exclusiv la tricotarea ciorapilor bărbăteşti. Mai ai şi alte nedumeriri ? turuia mai departe cu detentă, cu avînt, căpitanul Dumitraşcu. Dacă mai ai, atunci du-te, dragă, la tine-n birou, apasă pe buton, cheamă-l pe Panduru şi pune-l să-ţi zică, bob cu bob, pînă cînd mai are el de gînd să-i tragă clopotele Aurei Tohăneanu ? Tu-i asculţi grijuliu gunguritul. te preocupi îndeaproape de educaţia lui în materie de amor, îi mai dai şi nişte

sfaturi, şi uite aşa trece timpul pînă cînd îţi redactez eu raportul şi ţi-l trimit prin secretariat, parascensor, îl citeşti, îl rupi, fluieri la el, te ştergi cu el, faci ce vrei, că hîrtia...

Gata, Dumitraşcu se răcori, zîmbetul şmecheros i se stinse numaidecît din priviri, oftă, se reculese, se rezemă cu spatele de un dulap, chipul i se destinse şi, ciudat, Dumitraşcu părea mai tînăr, mult mai tînăr cînd devenea grav, interiorizat, cînd vorbele se despărţeau de gînduri şi rămînea doar ideea, esenţa. Reluă monoton, rar.

— Va să zică, am rămas la...

— „Un tip atletic, blond, care poartă pantofi numărul 42", i-o luă înainte Marin Manu, cu ultimii ţepi zbîrliţi.

— Exact ! achiesă Dumitraşcu, nemainteresîndu-l acum altceva decît rigoarea concluziilor, dar tot în maniera sa personală, inconfundabilă. Un tip atletic, de talie mijlocie, blond, elegant, tînăr încă, probabil ceva peste 30 de ani, sau poate chiar 30. Prima vizită a făcut-o în podul casei lui Iacob Strobel, de unde au dispărut nişte scrisori de familie. Ulterior a descins şi în magazia muzeului de artă. Aici l-a descoperit pe „Sfîntul Leonardo, patronul prizonierilor", l-a sucit, l-a răsucit, l-a pipăit, la drept vorbind era o copie destul de izbutită. Cu toate astea, tipului se pare că nu i-a plăcut de loc mutra sfîntului, căci altfel nu se explică de ce i-a înfipt degetele în ceafă, l-a ridicat către cer şi, buf, l-a frînt în două din şale. Sfîntul n-a zis nici pîs şi totul s-a săvîrşit în cea mai mare taină. Urmele din magazia muzeului datează cam de două-trei zile, cele din casa lui Strobel de vreo zece. Deci, între furtul scrisorilor şi spargerea de la muzeu a trecut aproximativ o săptămînă. Cine a săvîrşit ambele operaţiuni ? Toate probele conduc către

același tip blond, elegant, atletic, de statură mijlocie, de profesiune, probabil, cîrciumar...

Marin Manu tresări vizibil, făcu un gest de surprindere, întrebă contrariat.

— Cîrciumar ?! Imposibil ! Cîrciumar ai spus ?

— Lasă dragă, nu te impacienta atît, ai ceva împotriva cîrciumarilor ? se interesă fals caustic Dumitrașcu. Uite, mie așa mi s-a arătat, cică ar fi cîrciumar.

Marin Manu urca mai departe panta uimirii.

— Interesant ! Foarte interesant ! !...

— Ei, ce nu-ți convine, ia spune-mi și mie ! îi strigă Dumitrașcu după ce se îndepărtă cu grabă, trebălui ceva într-un sertar și scoase de acolo un album cu fotografii.

Căpitanul Marin Manu provocase deliberat această confruntare, așa proceda întotdeauna cînd avea un „caz aerian", cum zicea procurorul Oniga ori de cîte ori nu aveai pe ce te sprijini, nu vedeai nicăieri o palmă de sol tare pe care să pui piciorul, să mergi, să înaintezi în cazul care băltea ca o mlaștină și în care nu puteai pătrunde nicicum, te învîrteai în jurul lui, îl vedeai, știai că există, că infracțiunea s-a produs, dar nu știai nici ce s-a furat, nici cine-i hoțul, totul plutea în aer și atunci Oniga îți zicea „iar ai dat peste un caz aerian?" Într-o asemenea situație se afla de astă dată căpitanul Marin Manu. Îl căutase pe Dumitrașcu, își căutase prietenul, provocase această confruntare, vroia să se limpezească, să se lepede de mizeria unor îndoieli, să-și fixeze cîteva repere, să le verifice trăinicia, știa că Dumitrașcu are colți, are vorba iute și ascuțită, dar are și un bun simț înnăscut, are fler, ori tocmai de caratele acestea avea nevoie Marin Manu acum. Pentru că nu te poți lua la trîntă cinstită decît cu un prieten de nădejde, pe măsura ta, altfel jocul acela fierbinte al cugetului devine joacă nevolnică, iar

scînteia piere într-un fuior de fum. De aceea Marin Manu ţinu neapărat să-i explice criminalistului ce i se părea lui „interesant, foarte interesant".

— Ascultă, Mitică, e aici o chestie care nu se leagă, tu zici că-i cîrciumar, mie mi-a ieşit altceva, naiba ştie, ascultă şi tu. Ieri, Panduru şi-a petrecut mai toată ziua cu pictorul Gheorghe Colibaba, îl ştii, nu ? are o nevastă cam rea de muscă, aşa, ăla de la muzeu. Toate informaţiile aduse de Andrei Panduru de la Colibaba se coroborează perfect cu ceea ce-mi spui tu acum, se suprapun perfect, înţelegi ? minus cîrciumarul. De ce ? Să vezi. De mai bine de-o lună de zile, pictorul e asaltat aproape zilnic, e curtat, e răsfăţat de un tip blond, elegant, de statură atletică, de vreo 30 de ani, un exemplar superb, plin de bani, închipuit, cu capul în nori şi norii ăia plini de poezie. Pe scurt : un poet. Pe nume Alexandru Profir. Umblă teleleu prin ţară după documentare, după inspiraţie, e licenţiat în litere, nu lucrează nicăieri, fiu de ministru adjunct undeva pe la construcţii. Acum vrea să scrie nişte sonete despre Moldova, că cică a mai scris unul cam aşa ceva de curînd, o carte cu elegii moldave, şi că de-acolo i-ar fi venit ideea să scrie şi el una de sonete, mai inspirate şi mai patetice decît elegiile alea, că el simte că asta va fi opera capitală a vieţii lui : sonetele moldave ! Şi-i recita pictorului, dînd ochii peste cap, versuri pline de patos, de spaţiu mioritic, de mînăstiri şi Colibaba căsca gura la el şi uite aşa s-au împrietenit. Apoi deodată poetul s-a făcut nevăzut. Colibaba îl mai aşteaptă încă, nu vrea să ştie de nimic, nu-i mai intră în voie nimeni. I-a spus lui Panduru că Alexandru Profir e cel mai mare poet al României, şi că, cel mai mare fiind, îşi poate îngădui să apară şi să dispară cînd vrea el, fără să dea socoteală nimănui. Iar el, Colibaba, îl aşteaptă cu credinţă şi încăpăţînare şi nu

înțelege de ce îl tot pisăm la cap cu amărîta aia de statuetă spartă, cine-a adus-o ?, cînd a adus-o ?, cine a spart-o ?, că, la urma urmei, „Sfîntul Leonardo", nu-i decît o copie nenorocită, fără valoare și dacă s-a spart, foarte bine, ce dacă s-a spart ? ! Poate chiar el a spart-o și nu-și mai reamintește, ce parcă putem ține minte toate fleacurile pe care le producem involuntar ? ! Uneori, Colibaba ăsta judecă al naibii de logic. Deci, după spusele pictorului, tipul — cel blond — ar fi poet, și încă unul de calibru mare, iar nicidecum cîrciumar. Și acum, paradoxul : am luat toți miniștrii la rînd, nu e nici un Profir printre ei, ne-am interesat la Uniunea Scriitorilor, nu-i nici un poet... cu numele acesta...

— Ei vezi, aici s-a produs eroarea ! țîșni replica lui Dumitrașcu, o replică iute ca argintul viu, dar, ca și acesta, cu reflexe înșelătoare. Eroarea de omisiune ! Dacă luai și cîrciumarii la rînd... și rîse într-un dinte, neluîndu-se nici el în serios.

Dar Marin Manu nu șarjă, ci se apără cuminte, școlărește.

— Imposibil, Mitică, înțelegi, im-po-si-bil ! Orice eroare este exclusă cu desăvîrșire. De la Evidența centrală a populației ni s-a comunicat, chiar în cursul nopții trecute, că nu figurează pe nici o fișă numele de Alexandru Profir, cu semnalmentele și datele de identificare pe care i le-am furnizat noi. Nici poet, nici cîrciumar, nici... Apropo, de unde povestea asta c-ar fi cîrciumar ?

— De la niște noduri, răspunse prompt Dumitrașcu.

— Adică ? stărui căpitanul Marin Manu.

Dumitrașcu o ținea tot pe-alături.

— Nu știi ce-s alea noduri ? ! Niște sfori înnodate...

— Haide, măi, lasă-te de mistere și explică-te odată ! presa constant, calm, Marin Manu.

— Păi, nu ziceai tu că ai fost la Iacob Strobel acasă ? se avîntă Dumitrașcu. Nu ziceai că v-ați urcat

apoi amîndoi în podul casei şi că bătrînul ţi-a arătat lada cu scrisori, ziceai sau nu ziceai ? îl somă criminalistul, ridicînd un deget în sus, un deget caraghios, uşor încîrligat, cu unghia îngălbenită de revelatori fotografici.

— Bine, şi ? ! insista Marin Manu.

— Şi scrisorile alea erau făcute pachete-pachete... se lăsa greu Dumitraşcu.

— Şi pachetele erau legate cu sfoară ! aproape că-i smulse vorba din gură Marin Manu.

Dumitraşcu îl privi triumfător. Rosti cu gura plină de gogoşile succesului.

— Ei, vezi că te-ai luminat, dragă ? Nici n-ai ascultat raportul meu pînă la capăt şi deja vezi lumea mai altfel, cu alţi ochi, cu amănunte şi detalii, inclusiv pachetele alea de scrisori legate cu sfoară. Ştii cîte pachete cu scrisori erau în lada aia ? Aşa, ca chestie, mai ştii ? îl somă iarăşi sentenţios Dumitraşcu.

— Nu ! recunoscu Marin Manu şi aproape că roşi un pic.

— Ei, vezi ? ! sublinie superior Dumitraşcu. Erau acolo 17 pachete cu scrisori. Cinsprezece aveau sforile legate cu nodul chirurgului, iar două cu nodul cîrciumarului. Şi, bineînţeles, cele trei scrisori au dispărut tocmai din aceste ultime două pachete. Nodurile chirurgului le făcuse Iacob Strobel. Celelalte, tipul după care umbli. Clar ? încheie cu nasul în vînt căpitanul Dumitraşcu, şi-i împinse în faţă albumul cu fotografii, un album ciudat, cu sute şi sute de noduri şi legături...

O constelaţie întreagă de sfori şi sîrme înnodate care mai de care mai ingenios şi mai caracteristic, noduri simple şi noduri duble, triple, sau cu un capăt trecut prin laţ, ori cu ambele capete trecute prin laţ. Noduri de şireturi, de cravate şi panglici. Noduri de cordoane, aţă

de mărgele, cureluşe pentru medalioane, legături de pantaloni. Noduri de batistă, nodul sforilor de la draperii, al nojiţelor de la izmene, nodurile de la sigilii, nodul de la gura sacului, nodul de pripon, de frîu sau de zurgălăi. O lume distinctă, o lume inconfundabilă de noduri care divulgă, mărturisesc cele mai diverse medii şi profesii : nodul pescarului, nodul tapiţerului, al pompierului, cîrciumarului, ţesătorului, nodul ciobănesc, ţigănesc, ţărănesc, fiecare meşteşug cu nodurile lui. În loc să-şi scrie autobiografia — lungă, complicată, inutilă — un ins oarecare face un nod la fel de oarecare, apoi vine unul ca Dumitru Dumitraşcu, se uită la nodul ăla bicisnic şi se apucă el să scrie biografia insului. Adică de ce n-ar mînca şi Dumitraşcu o pîine ? Fiecare cu meseria lui.

Căpitanul Marin Manu închise albumul cu zgomot, ca pe un ceaslov de prins muşte, îl lepădă pe colţul unei mese, şi reveni la gîndurile lui.

— Tipul acesta enigmatic, ireal şi totuşi atît de concret, după care umblu eu, ne va mai da încă mult timp de furcă. Nu ştiu cine este, nu ştiu ce chip are, ce vrea, care-i de fapt miza preocupărilor lui din ultima vreme : prietenia cu pictorul Colibaba, furtul scrisorilor din casa lui Strobel, spargerea de la muzeul de artă. Ce-a vrut ? Ce-a urmărit ? Îl mînuieşte cineva ? Operează de capul lui ? Singur ? Cu alţii ? Ce miză se află în joc ? Ce interese ?

— Tu crezi că el şi-a pus atîtea întrebări ca tine ? ricană Dumitraşcu. Da de unde ! A venit, a mirosit colo şi colo cîte ceva, cine ştie ce afacere, a dat lovitura şi a plecat.

Marin Manu nu răspunse imediat, replica lui veni mai tîrziu, veni de departe, şoptită, odată cu ea Marin Manu parcă vroia şi altceva, cuvintele lui te îmbiau să

treci, să te cațeri, să sari peste zidul acela despărțitor și sacru, care spintecă lumea umană în două imperii antagoniste : visul și realitatea.

— Dimpotrivă, șopti căpitanul Marin Manu, dimpotrivă, eu îmi închipui că întrebările lui au fost cel puțin tot atît de afurisite ca și ale mele. Hai să ne imaginăm un pic de scenariu, o schiță de scenariu ! Vrei ?

— Ei și parcă dacă nu vreau, te urnește careva din laborator pînă nu-ți termini tu tot repertoriul ? ! se burzului Dumitrașcu, arătîndu-se curios, curios. Ia să vedem, dragă, un-te duce mintea ? !...

Marin Manu plonjase dincolo de zid și-l tîra după el și pe Dumitrașcu. „Încotro ne îndreptăm ?" se întreba nedumerit dar și curios căpitanul Dumitrașcu. Marin Manu țesea cu abilitate pînza unor deducții care trecuseră, cu puțin timp mai înainte, și prin capul criminalistului.

— Închipuiește-ți că în urmă cu ani și ani, poate 40, poate 50, poate mai mulți, cineva, determinat de cine știe ce împrejurări, ascunde într-o statuie, de fapt într-o statuetă din ghips, copie de duzină după celebrul „Leonardo, patronul prizonierilor", închipuiește-ți, te rog, că cineva ascunde acolo, în interiorul acelei păpuși, un obiect prețios, foarte prețios. Obiectul acela nu-i altceva decît un container din aluminiu, urmele sînt concludente, container în care se află, ce ? Mă urmărești Dumitrașcule ? Aceasta e întrebarea fundamentală din acest caz : Ce se află în containerul de aluminiu ? Poate bijuterii de familie, poate cocoșei din aur, sau mărci poștale rare, celebre, valoroase, unii ajung milionari de pe urma timbrelor. Pot fi, de asemenea, în containerul acela niște documente de mare preț, valori istorice, acte de moștenire, creanțe, chitanțe, ultimul testament... Sau, hai să mergem mai departe, o fi acolo vreo hartă sau niște în-

semnări care să indice, să conducă la cine știe ce comori fabuloase, cine știe pe unde pitite, dosite, rătăcite, comori se mai găsesc și în zilele noastre. Au rămas încă sub semnul misterului absolut comoara regilor daci, sau faimoasa comoară a lui Alarik, ori comoara regelui Atilla. Comoara de pe Titanic incită încă și astăzi spiritele și declanșează ample campanii de recuperare. Unde au dispărut comorile lui Drake ? În haznaua Angliei ? Desigur, o parte, dar restul ? Nu știu ce-o fi în containerul acela din aluminiu, la drept vorbind habar n-am și nici n-am siguranța că voi afla vreodată, dar ceva de mare preț, de foarte mare preț există acolo, pentru că altfel n-ar fi riscat atît... cîrciumarul tău !

Marin Manu tăcu, făcuse dinadins această pauză, aștepta o replică, un mormăit. Nimic. Minuscula săgeată zburase pe lîngă urechile criminalistului, acesta nici nu clipise măcar, Marin Manu știa că este un țintaș prost și dealtfel nici nu se ambiționa să strălucească în acest domeniu. Luxul acesta nu și-l permitea decît cu căpitanul Dumitru Dumitrașcu și, poate, din cînd în cînd, arareori, cu colaboratorii săi cei mai apropiați. Era singurul său mod de a zîmbi, unicul surîs pe chipul acestui bărbat trist și cu priviri veșnic împîclite de gînduri, pe care nimeni nu-l auzise vreodată rîzînd în hohote. Reluă, pe același ton de confesiune, străbătînd calm aceeași lume a deducțiilor, prea bine cunoscută criminalistului.

— Și tot așa, cu ani în urmă, cine știe prin ce hazard „Sfîntul Leonardo" s-a pierdut, a dispărut, ceva grav, tulburător s-a petrecut atunci, încurcături se pot ivi oricînd, statueta s-a pierdut, a intrat în cel mai adînc anonimat. Ori poate că proprietarul ei a murit de mult, a răposat de moarte bună, s-a sinucis, a fost asasinat, cine știe ? poate că vom afla vreodată, a fost însă

prevăzător, a lăsat niște însemnări pe undeva, cine știe ce moștenitor mai istet le-a descoperit, a dat întîmplător peste ele și ce și-o fi zis : Gata, om mă fac ! Dacă ajung la „Sfîntul Leonardo", pot să joace țurca trei generații după mine, că au cu ce trăi... Și s-a așternut pe scotocit, pe căutat, desfășurînd investigații minuțioase unde a crezut el că-i mai bine. Ori, dacă o fi cumva vreun grangure, a plătit un om, sau mai mulți, le-a zis cît a știut el și cît a trebuit să le zică și, la treabă ! Agenții adulmecă, aleargă, cotrobăiesc prin toată lumea, iar patronul așteaptă. Tipul nostru cel blond, atletic și așa mai departe, care poartă la pantofi numărul 42 — am reținut bine, nu ? — cum, necum a ajuns pe urmele unui fir : muzeul de artă. L-a agățat pe Colibaba, i-a cîntat în strună, l-a ridicat în slăvi, că-i genial, așa și pe dincolo, l-a amețit cu un potop de versuri, i-a cumpărat niște tablouri la prețuri destul de generoase, zadarnic. Pictorul habar n-avea de „Sfîntul Leonardo", expus în muzeu nu era, a aflat și el despre statuetă abia cînd a văzut-o spartă, atunci și-a reamintit că-i o copie de bîlci, cum mai circulă și astăzi prin bîlciurile noastre, o păpușă mare, din ghips, lustruită, vopsită, din cele care se mai vînd încă prin tîrguri de „Sfîntul Petru" sau „Sfîntul Ilie", ce, parcă-i scrie în frunte că-l cheamă „Leonardo" ? ! Și tot atunci și-a adus aminte Colibaba că de ea, de statueta aceea, se interesase și prietenul său cel nou, prieten care a plecat așa tam-nesam, de cîteva zile, a dispărut el știe pe unde, treaba lui, și că el îl așteaptă să revină, să vadă statueta, tocmai bine, pînă atunci are și el, Colibaba, timpul necesar s-o lipească, s-o recondiționeze, să arate măi-măi, să-i facă într-adevăr o bucurie prietenului său... Dar mai înainte, cînd pictorul a fost întrebat de către proaspătul său amic, desigur, acesta l-a întrebat pe ocolite, cu precauții, în

chestii de-alde-astea nu trebuie să dai buzna, să intri de-a dreptul, că rămîi cu buza umflată, aşadar atunci cînd a fost întrebat despre „Leonardo", Colibaba a ridicat din umeri aiurit, absent, ce-l interesa pe el „Sfîntul Leonardo" ? Şi era gata-gata ca Alexandru Profir să abandoneze această pistă, cînd norocul i-a surîs gentil, fertil, taman din podul casei lui Iacob Strobel. Iar bătrînul stomatolog, dacă te interesează, aşa ca divertisment, măi Mitică, tot te plictiseşti tu între borcanele şi-ntre ţevăraia asta de n-are omul unde să-şi întindă ţurloaiele ca să nu facă varice, deci bătrînul stomatolog Strobel a fost unicul moştenitor al Eleonorei Herdan din Bucureşti — sper că ai citit cele trei scrisori, nu? — pe unde s-a plimbat o vreme şi „Sfîntul Leonardo". Strobel şi-a cărat toată moştenirea din Capitală, ăsta n-a lepădat în viaţa lui nici măcar un capăt de aţă, pînă cînd a dat în patima muzeului. Am vorbit cu el, am discutat îndelung, bătrînul e un causeur formidabil, mi-a întins o poveste ciudată cu mult praf de epocă, cu nuanţe şi tonuri pe care astăzi puţini le mai pricep, mi-a zis ceva despre un tablou de Bardasare, despre Hanul „La trei sarmale", despre nevastă-sa, Maria, fată de surugiu, o istorie încîlcită şi tristă... Ei bine, după patima asta, a donat muzeului, printre altele, şi cele două lucrări provenite din succesiunea Eleonorei Herdan : un popă budist sculptat în lemn de tek şi „Sfîntul Leonardo". De atunci sînt aproape zece ani, pe vremea aceea Gheorghe Colibaba nu lucra la muzeu, aşa că Alexandru Profir chiar dacă l-ar fi atîrnat de tavan şi i-ar fi plimbat pe lîngă beregăţi, aşa, o custură cam nervoasă, Colibaba tot n-ar fi avut ce spune, nu ştia nimic, el nu auzise de „Sfîntul Leonardo" decît din cărţi. Cum de a ajuns cîrciumarul tău la concluzia că

trebuie musai să sterpelească niște scrisori de familie din podul casei lui Strobel, nu știu. Și ce legătură a făcut el apoi între scrisorile alea și faptul că statueta se afla în depozitul de vechituri al muzeului, iarăși nu știu. Pentru că Alexandru Profir — hai să-i zicem și noi astfel, deși sub acest nume se ascunde o altă identitate — pentru că, spuneam, el nu a discutat nimic cu Iacob Strobel, așa cum am discutat eu, iar în cele trei scrisori furate nu se afla un rînd măcar din care să reiasă că „Sfîntul Leonardo" a trecut de la Herdan, la Strobel, și de la el în patrimoniul muzeului de artă. Să fi omis ceva Iacob Strobel din cele trei scrisori ? Să nu-și fi reamintit el totul ? Exclus ! Înțelegi, Dumitrașcule ? Exclus cu desăvîrșire. L-am rugat, în prezența mea, așa spre simplă convingere, să-mi transcrie conținutul uneia din cele trei scrisori. A reprodus-o exact, uluitor de exact, cuvînt cu cuvînt, și ceea ce era mai fascinant era că și rîndurile se înșiruiau la fel, erau aceleași, cuvîntul la terminarea rîndului se despărțea exact după același număr de silabe. Fantastic ! O reproducere exactă. Deci, nu de aici trebuie să-mi sosească mie răspunsul certitudinii. La urma urmelor, nu stă în puterea omului să dezlege toate tainele. Urmașii ce-or să mai facă după noi? Cu ce o să rămînem noi în conștiința lor, dacă nu măcar cu aceste taine nedezlegate ? !... Cert este că Alexandru Profir a fost, la un moment dat, sigur că statueta se află la muzeu, sau în magazia muzeului. De fapt, sînt mai multe magazii în subsolul muzeului. A căutat peste tot, a încercat și niște chei vechi, ruginite, de la un panou uitat de dumnezeu într-o firidă, n-au mers, a insistat, s-a zbătut, a făcut rost de chei potrivite, a deschis, a avut noroc. „Sfîntul Leonardo" îl aștepta cu praful de-un deget pe el. A spart statueta, a descoperit containerul mult căutat, l-a luat și gata. Treabă curată : fără amprente, cu mănuși din

plastic, lucrare fină, cu urme materiale puţine, extrem de puţine, ai zice mîna unui profesionist ! Şi totuşi, nu-i decît un ageamiu ! preciză Marin Manu după o pauză scurtă de gîndire. Nu ezitase ci vroia să nuanţeze. Continua să opereze în acelaşi imperiu al deducţiilor. Nu-i decît un ageamiu, dar un ageamiu ambiţios, inteligent şi norocos. Şi-a pus mănuşi din plastic, cum a văzut şi el prin filme, dar cînd a umblat la pachetele alea cu scrisori a făcut alte noduri, aşa-zisele noduri ale cîrciumarului, un nod simplu şi unul cu fundă. Şi, pentru că veni vorba, află tovule că în lada aia n-au fost 17 pachete cu scrisori, ci 18, însă cînd Profir le-a răvăşit şi a luat ce i-a trebuit lui de-acolo, a legat din grabă două pachete într-unul. Altă gafă de ageamiu. Ei, dar parcă multă lume observă nimicuri din astea ? ! se zbîrli aşa din senin şi fără adresă Marin Manu. Continuă, tărăgănînd întrucîtva cuvintele, accentuîndu-le într-un fel bizar, de parcă nu l-ar fi prea interesat ce caută el acolo, ce vorbeşte şi încotro bat cuvintele lui, plutea aşa un fel de răspăr în ceea ce zicea, sporindu-i farmecul şi ironia drămuită cu zgîrcenie. Sfoara celui de-al 18-lea pachet era în spatele lăzii, cuminte, încovrigată şi tăcută, dar asta-i altă chestie. Ageamiul tot ageamiu ! Mă refeream bineînţeles la tipul cel blond, atletic, eţetera... Te rog, să nu înţelegi altceva. Şi-a făcut rost, pînă la urmă, de chei potrivite, dar a uitat să şteargă rugina cheilor vechi. A luat nişte chei vechi de la un panou, dar cînd le-a pus înapoi, n-a mai respectat ordinea iniţială. Erori de neiertat pentru un profesionist. A vrut să lase în urma lui un mister desăvîrşit, dar a uitat că este stîngaci şi, ca atare, să-şi controleze gesturile, obişnuinţele, că un stîngaci nu găseşti pe toate drumurile. Amprenta palmei drepte este clară peste tot. Stînga mai puţin. Te cred şi eu, cu dreapta ţii, sprijini, propteşti,

iar cu stînga operezi, cauţi, scotoceşti, ridici, faci treabă. Este, Dumitraşcule ? Hai, fii şi tu o dată de părerea mea...

Căpitanul Dumitru Dumitraşcu nu picase din lună, nu aşa arată un om picat din lună, ci căzuse tocmai din Andromeda, e un pic mai departe, trebuie să recunoaştem. Întîi şi-ntîi criminalistul căută un scaun, îl găsi pe undeva, erau nişte dosare pe el, aruncă dosarele cît colo, apoi îl trase după el prin laborator, pînă în dreptul unei măsuţe. Apoi se aşeză pe scaunul acela, de fapt se răsturnă acolo cu convingere, cu greutate, cu simţ de răspundere, era un scaun trainic, solid, adică meşterit de bădia Costică, tîmplarul inspectoratului. Apoi Dumitraşcu îşi prinse obrajii în palme şi atunci observă şi el că obrajii îi ardeau, surîse învins, era şi renunţare, dar era şi un strop de viclenie în ochii lui. Spuse blînd, dojenitor, admirativ.

— Container de aluminiu, nod simplu şi nod cu fundă, stîngaci, ordinea cheilor, măi Marine, ştii că eşti grozav, dragă... Adică, nu asta vroiam să spun... Ştii că eşti dat dracului ! Păi tu... adică, ştiai toate astea... adică ştiai şi de pachetele alea că n-au fost 17, ci 18 ? !... Bine, dragă, dar ăsta era clenciul meu ! Cu el vroiam să te fac praf. La urmă ! Vroiam să te împing şi pe tine la un rămăşag, să dai şi tu un coniac, că n-a văzut omul de la tine decît sfaturi, mulţumiri frăţeşti şi călduroase strîngeri de mînă. Eşti mai toată vremea posomorît, acru, plecat pe gînduri, mai lasă dracului gîndurile alea negre ! Eu pot să-ţi spui aşa, pe şleau, lucrurile astea, pentru că te cunosc, te cunosc mai bine decît alţii şi te înţeleg, Manule, dar ceilalţi se uită la tine ponciş, cam într-o dungă, te bîrfesc, şuşotesc în spatele tău, să ştii că n-ai prea mulţi prieteni. Admira-

tori da, temători da, ipocriți da, prieteni însă puțini, foarte puțini. Eu și încă poate unul sau doi, deși teamă mi-e să nu fiu singurul. Iar el ?! Ia te uită la el ? Face pe grozavul, tace mîlc, te lasă să te dai în spectacol, și tocmai cînd zici că-i gata, că meriți toate aplauzele, el hop, îți pune o piedică, dai în brînci și s-a dus dracului coniacul... Marinică, dacă-ți vînd acum una bună, proaspătă, uite-acuși ți-o vînd, e ultima mea rezervă, mergem să radem două mici ? Urcăm, coborîm, birtul e pe colț, sîntem în timpul nostru liber, radem două mici și-ți mai intră și ție soarele-n priviri. Promiți ?

— Promit !

— Uite ce-i ! zvîcni Dumitrașcu în picioare, se apropie repede-repede de Marin Manu și-l prinse de umăr, scuturîndu-l ușor, prietenește. Uite ce-i, roagă-l pe Colibaba să-ți facă mai multe schițe după chipul lui Alexandru Profir, așa cum și-l reamintește el, din față, din profil, de unde vrea, să le facă în cărbune, sau cu ce i-o veni lui mai la-ndemînă. Mi le aduci rapid și-n două ceasuri îți fac portretul individului în culori. Și te speli cu el pe cap. E o chestie, nu ? Ei, ia zi-i, așa-i că la pontul ăsta n-ai avut acces ?

Dumitrașcu își luă prietenul de braț, se îndreptară către ușă, trase yalla, puse sigiliul, o luară pe scări în sus, Marin Manu arunca așa în treacăt :

— După ce radem coniacul ăla, trecem pe la Colibaba să luăm schițele, l-a rugat Panduru încă de ieri, cred că sînt gata...

Și în vreme ce într-un birt de pe Dealul Copou, intim, discret, între două blocuri turn ocrotitoare — fantastică priveliște oferea orașul tentacular din unghiul acela ! — în vreme ce Dumitrașcu savura visător coniacul „Murfatlar", șapte stele, căpitanul Marin Manu se gîndi așa deodată la o poveste veche cu niște noduri

și niște pachete de scrisori legate cu sfoară. Și se întrebă brusc contrariat, iritat chiar, cum de au rămas cele două pachete de scrisori, cum de au rămas ele mai departe legate cu nodul cîrciumarului ? Înseamnă că Iacob Strobel nu le-a mai desfăcut să vadă ce lipsește ? Nu se poate ! Atunci cum de a știut ce scrisori i-au dispărut din ladă ? Ia te uită ce idee simplă ?! Rușinos de simplă. Va să zică, cele 15 pachete au fost legate de Strobel, deci cu nodul lui caracteristic, cu nodul chirurgului, celelalte două pachete au fost legate în pripă de Alexandru Profir, cu nodul cîrciumarului. Un nod simplu și altul cu fundă. Dacă Strobel a desfăcut și cele două pachete, de ce nu le-a legat tot cu nodul chirurgului ? Dacă nu le-a desfăcut, atunci cum și de unde știe ce scrisori i-au dispărut ? Și mai e ceva. Să nu fi observat oare bătrînul că într-un pachet de scrisori, cineva legase în mare grabă două pachete ? Să nu fi știut Strobel cîte pachete cu scrisori are în podul casei ? ! Asta-i bună ! E simplu. Înseamnă că Alexandru Profir a mai revenit, a doua oară, în podul casei lui Strobel, iar bătrînul nu știe. Cînd a revenit ? După ce Iacob Strobel observase furtul și sesizase miliția. De ce a revenit ? Desigur, să mai șterpelească o scrisoare. Poate chiar scrisoarea care lămurește cum de a ajuns „Sfîntul Leonardo" de la Eleonora Herdan la Iacob Strobel, și de la acesta la muzeu...

Marin Manu abia se atinsese de paharul cu coniac, iar Dumitrașcu îl privea tăcut și-i respecta tăcerea.

CAPITOLUL 7

Rapidul 68 scrîşnise puternic din frîne, din osii, fierul frecat pe fier scosese un geamăt înfundat, prelung, aproape omenesc, ca un oftat bătrînesc, răguşit, aşa oftează bătrînii, gemînd, cînd oftează ei tremură toţi pereţii sufletului, ferestrele trenului vibrară mărunt, apoi geamătul acela de sub tălpi se frînse brusc într-un scîrţîit sec, uscat, zgrunţuros, trenul se smuci de cîteva ori nervos, nărăvaş, lumea începu să se agite, să se frămînte, să se întrebe unii pe alţii, ce e ? ce-o fi ? ce s-a întîmplat ? unde sîntem ? de ce stăm ? se aplecau curioşi peste ferestre, strigau, gesticulau, încă o smucitură scurtă, strunită şi trenul se opri la semnal. Cineva de la o fereastră atrase atenţia asupra semnalului roşu, ridicat departe în zare, scînteind la capătul unui braţ metalic orizontal, înălţat acolo lîngă tîmpla cerului, gest universal de oprire, şi trebuie să te supui necondiţionat ordinului de repaos absolut, somaţiei de aşteptare, de nemişcare, pînă cînd lucrurile, elementele între care circulăm, capătă alt sens, altă ordine şi ne putem iarăşi deplasa nestingheriţi, ocrotiţi de veghea statornică a civilizaţiei pentru care au plătit tribut, taxe, tichete, nervi şi timp din trupul timpului nostru, ăla cît e, mult, puţin, altul n-avem... Altcineva, de lîngă uşa larg deschisă a vagonului, făcuse o observaţie, o constatare cam arţăgoasă, cam iute, spusese ceva despre linia în lucru,

arătase chiar cu degetul în față, printre linii, muncitorii zorind cu tîrnăcoapele, cu lopețile, cu niște cleşti uriaşi apucînd şi trăgînd şi trasînd, într-o ordine perfectă, într-o tăcere perfectă, cu mişcări perfect sincronizate, ignorînd total trenul, timpul şi poporul acela curios, întrebător, nerăbdător, oprit doar la cîțiva paşi de ei. S-a scurs astfel aproape un sfert de oră de agitație, de exclamații, de interogații nerăspunse. Un sfert de oră de discuții anonime, anodine, despre trenurile astea care întîrzie mereu, că peste tot e la fel, că nu mai eşti sigur, că, ăhă, zicea unul mai bătrîn, ăhă, pe vremea mea îți potriveai ceasul după tren, că în Japonia pentru trei minute... doar pentru trei minute... auzi, dragă, toate trenurile japoneze, ciripea o doamnă tînără, elegantă, în taior gri, cu ochelari groşi cu ramă de baga, poşetă şi profil sever de economistă umblată prin lume, auzi dragă, atît au întîrziat într-un an de zile, auzi, doar trei minute, şi ministrul acela... că dacă o să mai ajungem la timp, că o să pierdem legătura cutare, că poate recuperăm pînă la Bucureşti, că aia, că ailaltă, frămîntare, nerăbdare, agitație pasageră.

Abia cînd trenul s-a pus din nou în mişcare, lin, subtil, ca o plutire, abia atunci Marian Horga a realizat uimit, contrariat, că Rapidul 68 se oprise, că a stat cît a stat, că a pornit iarăşi, ținea încă în mînă plicul albastru descoperit în buzunarul drept, acolo unde îşi purta de obicei bricheta. Avea încă vîrîtă în colțul gurii țigara neaprinsă, atîrna acolo stingheră, inutilă, revenise în compartiment, citise biletul o dată, de două ori, se gîndi la ceva confuz, cețos, nu izbuti să-şi limpezească întrebarea, gîndul nelămurit, un aer de nesiguranță, de neîncredere începu să-şi facă loc pe dedesubt, îl pătrundea încet, ca un ger de bobotează, ca un frig polar, împotriva căruia n-ai cum să lupți decît miş-

cîndu-te, zvîcnind din mîini și din picioare, alergînd, gîfîind, iar el încremenise acolo, înțepenise pe locul lui, în compartiment, cu țigara neaprinsă atîrnînd caraghios din colțul gurii, cu plicul în mînă, cu bilețelul acela curios, scurt, dactilografiat, citit și răscitit. Abia atunci realizase Marian că trenul se oprise între niște dealuri, că stătuse acolo neclintit — un incident ? un accident ? iar trenurile astea ?! — și acum pornise din nou, lin, ușor, vibra tainic din adîncurile lui, plăcut, reconfortant, își luase avînt cu precauție, cu sensibilitate, acum se avînta năprasnic, silențios, spre destinul său, gonind cu 100, poate cu 120 pe oră...

Marian Horga își reveni încet — încet din șocul surprizei, se liniști, își recăpătă calmul și siguranța de sine, gîndul cel orgolios, gîndul izbînzii începu iarăși să ticăie în ființa lui tare, tot mai tare, ieși pe culoar, își aprinse țigara și trase cîteva fumuri adînci, cu nesaț, cu o grimasă de fumător înrăit, vîrî plicul în buzunar, nu înainte însă de a mai citi bilețelul acela o dată, cu atenție, cu foarte mare atenție :

„Domnule Horga. Lăsați-vă servieta pe locul ei, luați-o pe cealaltă de alături, asemănătoare cu ea, și coborîți la Focșani. În această servietă sînt banii. Prețul străduinției dumneavoastră. Ne-am achitat integral amîndoi de obligațiile asumate cîndva. Vă mulțumesc și vă rog să nu-mi păstrați nici-o amintire. Detest profund sentimentalismele. De acum încolo drumurile noastre se despart pentru totdeauna. Adio ! Adam Brănescu".

Marian Horga își fumă țigara cu sete, în liniște, într-o desăvîrșită liniște. Liniștea era în el, se afla înlăuntrul lui, se zămislise acolo, se ridicase copăcel-copăcel, și acum îl inundase cu putere, cu forță de penetrare, alungînd aerul acela polar, cotropindu-i gîndurile, cucerindu-l și, totodată, conferindu-i sentimentul deplin al

cuceritorului. În fond, izbîndise. Izbutise ! Era propriul său cuceritor. Nu trebuie să cucereşti o lume ca să fii fericit. E de-ajuns o victorie, o singură victorie asupra destinului, prin care să te ridici de jos, din colb, din vulg, victoria care să te propulseze pe verticală, sus, în lumea celor puternici. Şi ce altceva îţi conferă mai multă putere decît bogăţia ? Banii ! Marian Horga îşi aprinse a doua ţigară, gestul era reflex, gîndurile departe, privirile extaziate, fierbinţi, îi divulgau gîndurile, pometii obrajilor i se împurpurară brusc de gînduri posesive, victorioase. Banii ! Iată tot ce a inventat omul mai trainic şi mai tiranic, iată invenţia lui demiurgică sub sceptrul căreia te supui chiar şi atunci cînd te răzvrăteşti şi urli şi dărîmi şi vrei să schimbi totul pe pămînt, vrei să îndrepţi totul şi să reclădeşti o lume nouă, o eră nouă, chiar şi atunci i te supui şi-ţi apleci grumazul tău orgolios sub puterea şi strălucirea lui, pentru că banul înseamnă putere, avere, cultură, libertate. Iar el, Marian Horga, este de-acum un om liber, un om bogat şi în deplină siguranţă şi cu desăvîrşire liniştit... Cu cîteva clipe mai înainte şocul acelui plic, şocul bileţelului descoperit în propriu-i buzunar îl azvîrlise în nesiguranţă, în teamă, îl îmbrîncise brutal într-un spaţiu alb, pustiu, pietrificat, simţise distinct în ceafă aburul rece al spaimei, fiorul acela cumplit, dezastruos al nesiguranţei, acum se liniştise. Ceea ce-l zguduise atît de profund, tulburîndu-l, răscolindu-i temeri abisale, nu plicul fusese, nici conţinutul lui, nici modul cum îi parvenise, ci puterea bătrînului aceluia cu aer de aristocrat, puterea lui gigantică, omnipotentă, care îl urmărea şi aici, în tren, îl supraveghea nevăzut, îşi făcea cunoscută misterioasa-i prezenţă, voinţa, porunca...

Marian Horga ştia precis că plicul acela albastru nu se aflase în buzunarul său, nu-l avusese acolo înainte

de a se fi urcat el în tren, era convins de acest lucru, fumase mai înainte, folosise bricheta de mai multe ori, fumase chiar şi în tren o ţigară, atunci, la început, imediat după plecarea din gară. Plicul nu era în buzunar. Înseamnă că cineva i l-a introdus, i l-a strecurat în buzunar, după ce s-a urcat în tren, tîrziu, mult mai tîrziu. Cine ? Cînd ? Cu ce prilej ? În ce moment ? Marian Horga îşi roti ochii iscoditori în jur : întîlni feţe comune, anonime, chipuri şterse, cenuşii. Cine ? Încetă numaidecît iscodirea, investigaţia din priviri, era o copilărie, o prostie să insiste, poate că persoana care i l-a strecurat în buzunar îl priveşte chiar în clipa aceasta de undeva, din apropiere, îl vede cum se agită, cum furişează priviri curioase, cercetătoare de jur-împrejur, şi zîmbeşte sardonic cu nasul camuflat într-o carte, într-o revistă, şi-şi rîde în barbă de el, de naivitatea lui, de nevolnicia lui. Cînd ? Desigur, cînd a adormit în compartiment, cînd a adormit acolo ca o cizmă, ca un salahor beat într-un şanţ, asta nu i se mai întîmplase niciodată lui Marian Horga. Curios, foarte curios, a observat cînd l-a trezit controlorul scuturîndu-l de umăr, a observat atunci că şi ceilalţi din compartiment aveau ochii cîrpiţi de somn, că aerul dinăuntru era parcă prea greu şi cam dulceag, că parcă şi controlorul a strîmbat oleacă din nas, a deschis uşa şi toată lumea s-a înviorat. Va să zică, atunci a fost ! conchise el. Cum naiba de ne-a adormit pe toţi ?! Da ce-i aşa greu ?! îşi zise tot el în gînd şi chiar zîmbi un pic, un zîmbet acru, strîmb, care îi urîţi pentru o clipă chipul lui frumos, viril, cu trăsături de gladiator roman. În lumea aceasta nu mai eşti sigur pe nimic, pe nimeni. Nu mai poţi fi sigur pe linişte, pe oameni, pe locul pe care stai, nu mai ai siguranţa prieteniei, frăţiei, cuvîntului dat, siguranţa contractului parafat, a angajamentului solemn,

chiar siguranța gîndului stă sub semnul subminării, nimic, absolut nimic nu-ți mai oferă siguranța clipei următoare. Nu mai poți avea nici siguranța propriei tale voințe, nici măcar pe propriile tale simțuri nu te mai poți baza, nici chiar mintea nu-ți mai poate fi un aliat credincios, priceput, un aliat de nădejde în toate împrejurările, mai ales în cele de cumpănă, în care miza și riscul pun în joc aceeași valoare supremă : viața. Cum e posibil ? Cum a fost cu putință ca el, Marian Horga, să adoarmă, să fie adormit ca un nenorocit de vagabond la marginea drumului, să-l fure somnul în tren ca pe un terchea-berchea, ca pe un ăla care călătorește hai-hui, fără țintă, fără griji, să adoarmă acum, tocmai acum cînd întreaga lui operă se apropie de sfîrșit, de fapt s-a sfîrșit, s-a terminat, toate lucrurile sînt încheiate... Este posibil așa ceva ? Uite că e ! se admonestă Marian Horga. Este foarte posibil, este normal odată ce te-ai vîrît în afacerea asta, este foarte cu putință, iar tu ești un găgăuță, asta-i ! se zbîrli el mai departe, ros de o îndoială surdă, de o ciudă surdă, și orgoliul său rănit, răvășit, umilit îl irita, pînă la crispare, pînă la durere, încît nu-i lipsea prea mult să-și tragă palme, ca o isterică oarecare, abandonată de ibovnic în garsoniera ei pustie acum, goală, găunoasă, unde se crezuse pînă atunci împărăteasa, stăpîna absolută peste inima nu știu cui. Deplorabil ! Da ce credeai tu ?! Monologul interior al lui Horga se rostogolea vijelios, pe un teren abrupt, prăpăstios. Ce credeai ? Că tot ce-i sub soare poate fi cîntărit și judecat de mintea aia a ta cea isteață ?! Uite că nu se poate ! Uite că sînt chestii care-ți scapă, nu ești tu buricul pămîntului ! Nici alții nu sînt. Dar mai grozavi, mai deștepți, mai puternici ca tine sînt. Ai făcut nani-nani la comandă. Mulți nici nu se mai trezesc dintr-o poveste ca asta... Învață

băiatule, învaţă ! Pe calea aceasta pe care mergi, pe care umbli de la o vreme, mai ai încă multe de deslușit, de însușit, multe deprinderi de învăţat, multe capcane de ocolit. Poţi să dai chix cînd ţi-e lumea mai dragă şi mai frumoasă, cînd te crezi tu mai grozav. Nu ştii cine te vînează, nu ştii dacă te vînează cineva, dacă se află sau nu cineva pe urmele tale, nu ştii ce vrea, cine este, nu ştii cînd şi cum !... Tu eşti veşnic încordat, veşnic cu sufletul la gură, pîndeşti, te păzeşti, simţi pericolul, dar pericolul încă nu se împlineşte, o duci aşa o vreme, timpul trece, te obişnuieşti, spiritul tău de gardă mai trage şi el pe dreapta, vezi că lucrurile stau în matca lor cuminţi, liniştite, neclintite în ordinea şi-n cumin-ţenia lor şi, deodată, te cuprinde aşa un somn nebun, un somn dulce şi irezistibil, te poate cuprinde acasă, în tren, la teatru, pe stadion, oriunde, şi te duci cu somnul ăla, te duci, te tot duci şi e posibil, foarte posibil, să uiţi să te mai întorci de-acolo, ori mănînci o îngheţată, un profiterol apetisant, gestul acela nevăzut, primejdios, s-a produs exact cu o clipă mai înainte, ochiul ucigaş nu te scapă niciodată din vedere, mănînci, te lingi pe buze şi dispari la fix o jumătate de oră după îngheţata aia, totul e calculat cu precizie, cu artă, cu tranzistori, medicul legist după ce te-a spintecat, te-a hăcuit, scrie şi semnează c-a fost atac de inimă, apoplexie, comoţie cerebrală, sau alt accident modern, natural, normal... Astăzi lumea nu mai umblă cu accidente de circulaţie mascate, sinucideri camuflate, regizarea unor gesturi des-perate, fatale, de la etajul zece, nu mai umblă cu pistoale cu amortizor, cu pumnale fioroase, cu zăngănit ameninţător de maşini şi arme lucioase, grele, de mare efect, de mare scandal, bune de speriat spectatorii în-tr-un film cu suspans, cu gulere ridicate, cu boruri late şi actori celebri. Războaiele de astăzi, mici sau mari,

între doi indivizi sau între două popoare, sînt războaie ale tăcerii. Tăcere sepulcrală. Simbolul acestei tăceri e somnul de cavou. Somnul pur, absolut, inalterabil. O lume întreagă sub puterea lui Morfeu. Patru miliarde de adormiți și un singur Dumnezeu care veghează, dictează și făurește visuri pentru ca somnul să fie lung, cît mai lung... Iar tu ? Tu, ce faci ? Ce faci tu, ultimul din spița familiei Horga ? Ce-ai făcut pînă acum ? Ai tras cu dinții de sărăcie, ai strîns din dinți de durere, ai scrîșnit, ai plîns, ai înjurat, ai blestemat clipa cînd te-ai născut, dar ai luptat cu îndîrjire, te-ai cățărat, ai învățat, te-ai ajuns. Specialist în Marketing ! Mare specialist mare ! Așa cum scria, pe vremuri, pe un carton roșu, cu cretă albă, sîmbăta seara, în fața școlii : „mare bal mare". Te duceai, te zgîiai curios, peste tot hîrtii colorate, răsucite, împletite, atîrnate de tavan, după două ceasuri de muzică și sminteală puțea a transpirație de te trăsnea, praful era ca de ocnă, afară în curtea școlii, în grădină, lipiți de garduri unii se urinau, alții se sărutau, către miezul nopții izbucnea scandalul, de fiecare dată izbucnea o gîlceavă sîngeroasă, pentru fete, pentru dușmănii mai vechi, vrăjmășii nepotolite, oamenii tineri se spintecau cu cuțitele, lăutarii cîntau marșul, lumea pleca mulțumită : mare bal mare ! Un soi de rahat mare, uriaș, poleit cu staniol, cu ciucuri de hîrtie creponată, care sclipește, te ademenește, te încîntă, dar dacă vîri degetul prea tare, prea adînc, simți că pute. Mare specialist mare ! Marketing ! Bun, și cu ce te-ai ales ? Cîteva deplasări în străinătate, un apartament în București, două-trei articole în presa de specialitate, un viitor strălucit. Nu ! Tu nu ai vrut cu tot dinadinsul un viitor strălucit. N-ai vrut, n-ai dorit niciodată așa ceva, n-ai avut niciodată ambiția carierei, ci ambiția, nestăvilita ambiție a banilor. Banii ! Visul de aur al copilă-

riei, al adolescenței. Visul care ți s-a împlinit astăzi. Acum ! În acest tren. În acest vagon luxos, vagon de clasa întîi, unde tu ai adormit... hai să fim clari : ai fost adormit ca un fitecine, ca un ics oarecare, comun, inocent, fără experiență, totul s-a petrecut, s-a consumat simplu, fără fasoane, fără urme... Ai adormit sub imperiul unei voințe străine, somn scurt, dar profund, somn vecin cu moartea, te-au adormit și puteau să-ți șterpelească nu numai servieta, ci să te salte pe sus și pe tine, să te fure cu totul, iar tu să crezi că mergi cuminte la Focșani, la capătul pămîntului, la mama dracului, uite că puteau să te lase lefter de servieta aia la care te uiți ca la sfintele moaște, ca la Dumnezeul norocoșilor, pentru că acolo se află containerul acela din aluminiu, în care Adam Brănescu zicea că sînt niște bijuterii de familie, adică el nu precizase chiar că ar fi acolo niște bijuterii de familie, niște perle sau pietre scumpe montate în aur, în argint, Adam Brănescu nu făcuse această precizare, ci se rotise în jurul ei cu abilitate, se exprimase cumva eufemistic, în două ape, puteai crede că sînt și bijuterii, și altceva de mare preț, lucruri de mare valoare, că pe vremuri un consilier regal, Heiler Augustin, pitise lucrurile alea într-un tub din aluminiu și... și tocmai acum, își zicea încă înfierbîntat Marian Horga, încă nepotolit și ros de umilință surdă, atroce, și tocmai acum s-ar fi putut să ți-l fure careva și să te lase țuț, să se ducă dracului totul, pe rîpă, pe apa sîmbetei — visuri, fericire, bani... Banii pe care-i visezi tu noapte de noapte, banii pe care-i visezi tu zi de zi, pe care-i visezi mereu, cu ochii închiși, cu ochii deschiși ! Banii care ți-au acoperit definitiv cerul copilăriei ! Banii din tejgheaua de altădată a tatălui, faimosul cîrciumar Viziru Horga din Mizil ! Banii pe care ai jurat atunci, ai jurat cu lacrimi de sînge, în ceasul acela de

răscruce, de cumpănă, să-i recîştigi cînd vei ajunge mare, să-i răscumperi şi chiar moarte de om să faci pentru ei, pentru cine-ţi stă de-a curmezişul, pentru că sînt banii tăi, dreptul tău funciar, sacru, succesoral, dreptul sfînt al filiaţiei, oricum şi prin orice mijloace, ai jurat atunci în miezul fraged şi trist al copilăriei, că vei avea bani mulţi, foarte mulţi bani, setea aceasta neostoită de bani a fost visul tău dintotdeauna, iar acum, la un pas de împlinire, s-ar fi dus dracului totul, s-ar fi prăbuşit ca un castel din cărţi de joc, s-ar fi spulberat în timp ce tu dormeai ca un hamal covîrşit de truda zilnică, devorantă, ca un navetist care de la slujba lui măruntă şi grea, pînă acasă, mai trage un pui de somn, doarme aburit un ceas-două, acasă aşteptîndu-l alte griji, alte treburi, somnul e drămuit cu zgîrcenie... Aia-i, că puteau să-ţi şterpelească nu numai servieta, ci să te fure şi pe tine, ditamai specialistul în marketing, să te umfle pe sus şi să te care pe undeva, aşa de-ai dracului, să-ţi vîre un belciug în nas şi să te plimbe prin lumea întreagă ca pe regele fraierilor... Şi dacă în istorie a existat un August-Prostul, al doilea desigur că eşti tu, ce, tu nu poţi întemeia o dinastie de proverbe pe seama proştilor ?!...

Gata ! Marian Horga se răcorise, se mai uşurase de gîndurile lui cele rele, cele grele, se simţea cumva istovit, stors, sleit, dar şi satisfăcut că ajunsese la liman, încerca a saţietate, un sentiment de plenitudine, de pace adîncă pe care nu-l mai încercase niciodată pînă atunci. Toată viaţa lui fusese o goană neîntreruptă, o fugă disperată. Acum avea dreptul la repaos. Dar cît de înşelător este repaosul gîndurilor !...

Abia încetase furtuna reproşului, sentimentul de recriminare îl stăpînise îndeajuns — după ce se trezise brusc din somnul artificial îşi construise un tunel de

suplicii, se vîrîse înăuntru singur, încrîncenat, furios şi trufaş, se vîrîse acolo cu vanitatea biciuită, orbecăind, lovindu-se de gînduri şi amintiri colţuroase, zdrelindu-şi aripile orgolioase, prea orgolioase, lepădîndu-şi acolo ciuda, regretul, nevolnicia — abia ieşise iarăşi la aer, la lumină, ieşise din tunelul acela purificat, calm, cu sentimentul plenitudinii pe care îl ai la capătul drumului, cu toate eşecurile şi umilinţele pasagere, cînd un nou fior îi fulgeră pieptul, o nouă întrebare se nărui peste el brutal, covîrşitoar, cu brutalitatea covîrşitoare a evidenţei... Dar dacă în tren nu sînt, nu-l urmăresc oamenii lui Adam Brănescu, ci oamenii lui Stratan ? Bătrînul aristocrat îi vorbise, îi spusese ceva acolo, în cabaretul „Lemoigne", şi despre un preot, Vasile Stratan, care aleargă şi el după aceeaşi afacere. Dar dacă ?... Nu, nimeni n-a cotrobăit prin servieta lui în timp ce dormea. Containerul n-a putut fi înlocuit cu un altul identic, dar fără valoare. Numai el, Marian Horga, ştia exact cum arată acel obiect. Preotul Stratan şi-l putea imagina doar, şi-l putea închipui şi el din spovedania, din descrierea lui Heiler Augustin. La fel şi-l putea închipui şi Brănescu. Atît şi nimic mai mult. Cum este construit acel container din aluminiu, lung, rotund, etanş, nu prea greu, ce formă are, ce culoare, nimeni nu ştia cu precizie decît el, Marian Horga. Şi Heiler Augustin. Or, Heiler murise. Iar el, Marian Horga perfectase cu Adam Brănescu o înţelegere, o afacere, bătrînul aristocrat i s-a părut de la bun început un om pe cuvîntul căruia se putea conta, Marian se aşternuse pe treabă, cheltuise bani, energie, timp, riscase, eşuase în mai multe rînduri, dar pînă la urmă descoperise containerul, îl pipăise, îl mirosise, îl cîntărise în palme, îl privise cu nesaţ, el singur ştia cum arată... Nu, gîndul de adineauri, gînd

ascuțit, fierbinte, fuse o alarmă falsă. Încordarea e de vină. Oboseala...

Marian Horga își verificase propria-i servietă cu puțin timp mai înainte, după ce se spulberase visul acela urît, îngrozitor, după ce plecase controlorul verificase cu atenție, containerul era acolo, la locul lui, printre reviste și desuuri bărbătești, era învelit într-o eșarfă din mătase gri, cu dungulițe albe, discrete. În cîteva locuri lipise eșarfa cu bandă scotch, banda era de la el, de la serviciu, era o bandă specială, transparentă, cu striații argintii, pentru lipit corespondența. Verificase, dezlipise, desfăcuse, containerul era acolo. Refăcuse totul la loc, cu migală, cu mișcări sigure, rapide, trăsese afară cu un gest lejer niște reviste, le frunzărise distrat, relaxat, se liniștise... Fumase... Trecuse peste un potop de gînduri aiurite, peste niște bănuieli absurde, acum iarăși stăpînă era liniștea...

Rapidul 68 se legăna ca un cupeu, vagonul avea tresăriri leneșe, molatice, fotoliile erau adînci și moi, dealurile din depărtare păreau albăstrii și se roteau încet în urmă, agale, cu un aer molcom, timpul de călătorie picura încet, somnoros, cu un susur de ațineală, cu un fîșîit monoton, picura dintr-o clepsidră falsă, falsă era clepsidra care măsura timpul din tren, timpul dinafara trenului era altul, era viguros, vijelios, iuțea năprasnic pe alte coordonate, cu alți parametri, împingînd trenul, și lumea, și preocupările lor, departe, tot mai repede și mai departe.

Marian Horga se lăsă pradă altor îndoieli. Hărțuiala acestor gînduri contradictorii nu-l obosea, nu-i anihila spiritul de conservare, de pîndă, de gardă, nu-l secătuia de vlagă, de speranțe, nu-l azvîrlea în ispita delăsării, a dezastrului, a spaimei care frînge gestul la jumătatea lui, care surpă drumul cînd mai ai doar cîțiva

paşi pînă la capătul lui. Nu ! Hărţuiala aceasta a îndoielilor, a întrebărilor îl ţinea mereu strîns legat de credinţa lui, de ţelul lui, îl ţinea permanent treaz, de veghe, sentinelă veşnic ageră la postul ei de observaţie.

De astă dată, gîndurile lui Marian Horga, bănuiala lui, se îndreptară către cealaltă servietă. De alături. Adam Brănescu îl anunţase, prin plicul acela, că acolo se află banii. Preţul ! Dar dacă nu se află nici un ban în servieta aia ? Dar dacă au fost şi nu mai sînt ? Hazardul împleteşte cele mai absurde nenorociri. Adeseori, întîmplarea e suverană... Şi nu ştii niciodată ce aduce clipa întîmplării ! Dar dacă ?... Dacă în servieta aia de sus, de alături, nu mai sînt banii ? Banii ! Banii lui ! La urma urmei, pe el, pe Marian Horga, nu-l interesează acum decît banii. El şi-a îndeplinit misiunea, obligaţiile asumate... A primit plicul, consemnul... Ce-i mai pasă lui acum de containerul de aluminiu ? De comoara bătrînului... Desigur că în acest vagon, poate chiar în acest compartiment, sînt oamenii lui Brănescu. De ce să le poarte el de grijă ? Să-şi păzească şi singuri ce au de păzit ! Pe el nu-l interesează decît banii. Sînt sau nu sînt ? Cîţi sînt ? Trebuie să verifice imediat, neapărat trebuie să verifice dacă sînt sau nu sînt banii, ce-i pasă lui c-o să rîdă careva de gestul lui pripit, de neîncrederea lui ?! N-au decît să-şi întindă zgîrciurile pînă la urechi, ce-i pasă lui ? El trebuie să verifice servieta cu bani. Aşa e corect, aşa e mai sigur... Brănescu s-ar simţi cumva ofensat de gestul său ? Să-i fie de bine. Nu i-a scris el „Adio ! Drumurile noastre se despart pentru totdeauna" ? Tocmai de aia, că se despart pentru totdeauna, trebuie să...

Şi Marian Horga se decise să verifice servieta în care i se indicaseră că sînt banii. Milionul ! Intră în compartiment, se foi un pic pe lîngă pardesiul agăţat

în colț, aruncă niște reviste peste pălărie, gest de neglijență, de plictiseală, apucă firesc servieta de alături, o trase către el, jos, era grea, foarte grea, și ieși nepăsător pe culoar. Complexele care-l dominau erau strunite cu desăvîrșire. Nimeni nu-i dădu nici o atenție, nimeni nu se sinchisi de el, ce face, unde se duce... Zadarnic fura, scormonea cu coada ochiului vreo privire ațintită asupra lui, oamenii își vedeau apatici de micile lor preocupări, egoismul îngust, mărunt și confortul general îl izolau pe fiecare în carapacea lui, în plictiseala lui, rareori aruncau o vorbă unul altuia, o șoaptă ; în compartimentele de lux discuțiile se leagă greu, rar, foarte rar, aici fiecare vine și rămîne singur cu infatuarea lui, cu opulența lui, cu funcția lui înaltă, foarte înaltă, de unde lumea se vede, abia se vede ca un furnicar bicisnic ; în vagoanele de clasa a doua oamenii sînt vii, curioși, gălăgioși, limbuți, se spovedesc cu ușurință și ascultă și comentează și se miră și pun întrebări și povestesc mii de întîmplări, acolo viața curge limpede, tumultuoasă, proaspătă ; aici, în vagonul de clasa întîi, oamenii parcă înoată într-un mîl călduț, colcăitor, parfumat, fiecare fiind preocupat exclusiv de confortul său, de egoismul său, și tocmai pe aceste elemente se baza Marian Horga, fin și profund observator al obiceiurilor și reacțiilor omenești...

Și totuși, chiar și aici, în vagonul de lux, oamenii sînt curioși și dau buzna la ferestre cînd se întîmplă ceva, ori privesc îndelung, cu un ochi critic sau ironic vreun ins oarecare aiurit, îmbrăcat strident, discutînd strident, curiozitatea lor se aprinde mai ales asupra nefirescului, cînd un om cade secerat din picioare, sau se încaieră cu altul, sau se vorbește despre hoți, despre viol, despre moarte de om, interesul acestor oameni este atîțat doar de acele chipuri speriate, figuri crispate, gesturi

iuți, smucite, strepezite, întîmplări și oameni care ies din comun, întîmplări și oameni care țîșnesc afară din normal, din cotidian, din banal. Marian Horga era însă un om banal, un om comun, ca atîția alții din vagonul acela. Bărbați blonzi, eleganți, tineri, cu priviri inteligente, cu trăsături viguroase, atletice întîlnești mai peste tot. Oameni bine hrăniți, bine îmbrăcați, cultivați, manierați, drăguți, te însoțesc pretutindeni pe stradă, în lift, în tren, nu-i iei în seamă, nu-i remarci decît la o privire avizată, fac parte din decor... Nimeni din compartiment n-a ridicat privirile, nu s-a sinchisit, măcar așa, în treacăt, cînd Marian Horga a luat o servietă de sus, din plasa de bagaje, s-a răsucit calm, a ieșit pe culoar și a intrat la toaletă. A revenit, a reașezat servieta sus, deasupra capului, a împins-o chiar puțin mai încolo pe cealaltă, i-a făcut loc, s-a așezat, a deschis o revistă. De jur împrejurul său chipuri terne, îndepărtate, neutre...

Marian Horga era mulțumit, era fericit. Puțin spus. Jubila. Visul i se împlinise. Se împlinise, într-adevăr ! Se afla deasupra capului său, concretizat sub forma unei serviete din piele maron, burdușită cu bancnote de cîte o sută de lei. O sută de pachete, a cîte zece mii de lei fiecare. Cincizeci de pachete pe două rînduri suprapuse în prima despărțitură a servietei, cincizeci în cea de a doua. Bancnote noi-nouțe, albastre, lucioase, virgine. Un milion ! Doamne, cum poate ocupa un milion de lei un volum atît de mic ? ! Nu și-ar fi închipuit niciodată. Sînt banii lui. Ai lui ! Ai lui ! ! În sfîrșit, mîna aceea păroasă, grea, aspră, mîna uriașă și strivitoare din visurile copilăriei, din visurile de mai tîrziu, nu avea ce să mai caute, ce să mai oprească, ce să mai strivească... Va dispare. A dispărut ! El, Marian Horga a învins ! Și-a răscumpărat întreaga familie.

întreaga copilărie. Mizeria, foametea, sărăcia pustie şi neagră, ca un arbore trăsnit, ca un copac ars, aşa văzuse el cîndva, în copilărie, şi imaginea aceea îl hăituie şi astăzi, văzuse un pom arzînd în ploaie, un pom uriaş, fusese trăsnit, afara turna cu găleata şi el continua să ardă. Cînd a stat ploaia s-a stins şi focul. Pomul a rămas în picioare, negru, pustiu, oamenii l-au ocolit mulţi ani, n-au îndrăznit să se apropie, să-l taie, să-l doboare. Aşa şi-a închipuit el de-atunci mereu sărăcia : ca un pom ars, negru şi pustiu. Doamne, cum au trecut toate, cum s-au dus, s-au pierdut, s-au uitat !... S-au pierdut ? Nu ! Nimic nu s-a pierdut din anii aceia dintîi. Nimic nu s-a uitat. Cum ar fi putut el, Marian Horga, să-şi uite copilăria, familia, tatăl, mama, fratele ? Fericirea se uită, uneori se uită. Mizeria şi urgia niciodată. El singur a supravieţuit. A răzbătut. A învins ! Singurul cîştigător din destinul ratat al neamului său, el este ! El, în numele tuturor celor din spiţa lui care au crăpat din nesocotinţă, din prostie, din întîmplare, în numele dispreţului din jur pe care l-a resimţit tîrziu, pînă tîrziu... De ce să fie el dispreţuitul ? De ce să plătească el oalele sparte ale familiei ? De ce să fie el răspunzătorul, debitorul pentru datoriile făcute de alţii, chiar dacă acei alţii sînt părinţii săi ? De ce să poarte el pe umeri jugul părinţilor ? Sub ce lege copiii răspund pentru faptele părinţilor ? Şi de unde vine legea aceasta strîmbă, absurdă ?... „Ce vină am avut eu, se întreba adeseori, cutremurat de indignare, de obidă, Marian Horga, ce vină am avut, că am fost fiul fostului cîrciumar, Viziru Horga, şi că tata a murit cum a murit ?"... Doamne, cînd s-a putut stinge toată arşiţa aceasta ? S-a stins oare vreodată ? ! A fost el, Marian Horga, vreodată copil ? ! Cît zîmbet şi cîtă uscăciune vin din copilărie către el acum ? Re-

gretă ceva ? Urăşte ceva ? A păstrat vreo clipă sfîntă din vremurile acelea de demult, de demult ? A păstrat totul ! Intact, pur, îngrozitor de intact şi pur ca-n clipele dintîi... Ce mult e de-atunci, şi totuşi parcă ieri a fost. Locuiau toţi patru — el, fratele, părinţii — într-un orăşel prăfuit, uscăcios, sărăcăcios, la periferie, pe lîngă hale. Atît avea mai de soi pe atunci orăşelul lui, Mizilul : halele, piaţa, oborul şi biserica. Gara era departe. Între hale şi gară o puzderie de cîrciumi. Nişte odăi mici, afumate, întunecoase, cu ferestre oblonite, cu trei-patru mese, cîteva scaune, miros de tutun ieftin, de drojdie veche şi, undeva, într-o parte, lîngă rafturile cu sticle, tejgheaua patronului. Tejgheaua mare, lucioasă, lustruită, frecată zilnic de două, de trei ori, acoperită cu tablă galvanizată. Tejgheaua înaltă, masivă, impunătoare, cu marginile late, solide, rotunjite la colţuri, margini de care muşterii mai grăbiţi se sprijineau cu coatele, cu palmele, cu pumnii, sau cu bărbiile mari, pătrate, aspre, cînd vîrau în ei prea mult şi li se prăbuşeau fălcile pe tabla tejghelei... Alţii, cei mai mulţi, veneau domol, neraşi, nespălaţi, călcau greu, apăsat, cu picioarele crăcănate, groase ca nişte drugi, cu mînecile suflecate, încinşi cu centiroane late, nemţeşti, captură de război, veneau de la piaţă, de la descărcat, sau din gară, de la echipele de picheri, veneau tocmai din fierăriile din cartierul Fefelii, potcovari tuciurii, spătoşi, cu ochi bulbucaţi şi sprîncene sure, încruntate, veneau chirigii transpiraţi, îşi lăsau căruţele undeva prin apropiere, lîngă vreun gard, caii cuminţi, obosiţi, învăţaţi cu năravul stăpînului, aşteptau neclintiţi, înhămaţi în frînghii groase, unsuroase, hamurile din piele erau rare, n-aveau mulţi chirigii hamuri din piele, mai ales la birjari le vedeai strălucind de nituri, belciuge şi catarame din alamă, caii

chirigiilor erau înhămaţi în nişte frînghii soioase, înnodate şi aşteptau neclintiţi în picioare, nimic nu i-ar fi urnit din locul lor decît glasul stăpînului, uneori caii aceia mărunţi, pietroşi, erau fericiţi, aveau boturile vîrîte adînc în nişte trăişti uriaşe, lungi, scorţoase, şi ronţăiau acolo ovăzul puţin, amestecat cu tocătură de paie, cu praf, alteori cu o mînă de orz, sau de porumb, dar cît îi trebuie unui cal de chirigiu ca să fie fericit ?

Cîrciuma lor, cîrciuma lui Viziru Horga, se afla pe strada Sabinelor, o uliţă veche, lungă, pietruită, străjuită de castani bătrîni, care unea piaţa cu halele şi cam pe la jumătatea ei, la numărul unsprezece, se afla cîrciuma lui Viziru Horga. Sus, deasupra porţilor din lemn vopsit în verde, lemn solid, cu fibra tare ca piatra, adus tocmai din pădurile Jugurenilor, se afla firma înaltă, lată cît un perete, pe care scria cu negru, fondul era galben şi literele negre se vedeau de depare, scria acolo cu litere mari, arcuite, gătite cu cîrlionţi şi cîrlige şi fundiţe aduse din pensulă, scria doar atît : „La Viziru". Cîrciuma lor era renumită. Spiţa lui Horga era spiţă de cîrciumari. Tot neamul lui, cu trei, poate cu patru generaţii în urmă, cîrciumă ţinuseră în casa aceea de la numărul unsprezece. Cîndva, înainte de primul război mondial, cumpărau vinul de la prinţul Bibescu, mai către vremurile noastre de la prinţul Nicolae, apoi vinurile casei regale începuseră să ia drumuri străine, se duceau pe valută, pe aur, pe ruletă... Viziru căutase şi el alte vaduri, era un nume cunoscut, plătea peşin, se tocmea cu ţăranii din Gura Vadului, din Tohani, din Jugureni, sate de podgoreni din tată-n fiu, şi cumpăra vinuri bune, soiuri sănătoase, tari, vîrtoase, nu ca vinurile moi, licoroase, de altă dată, provenite din cramele princiare, vinurile acestea noi, ţărăneşti erau mai aspre

şi mai iuţi şi mai cu căutare şi deverul începuse să crească, să urce simţitor. Veneau „La Viziru" să radă o bărdacă de vin negru, sau rubiniu ca sîngele de iepure, sau galben ca untdelemnul, veneau şi făceau popas aici oameni tocmai de la barieră, veneau ţărani de prin satele din jur, în zilele de tîrg, aici, la cîrciuma lui Viziru Horga se cinsteau aldămaşurile cele mai ţapene. Aici vinurile nu erau botezate, Viziru Horga era renumit pentru cinstea lui, el nu-l batjocorea pe Dumnezeu îndoindu-i sîngele cu apă, nici nu-l dădea mai scump ca alţii, muşteriul venea aici ca la el acasă, omul era necăjit şi obosit, ori poate venea bucuros dar tot obosit era, venea, lua de pe tejgheaua încărcată o bărdacă de vin şi acolo o răsturna pe gît din cîteva sorbituri mari, zgomotoase, hulpave. Omul îşi ostoia arşiţa, apoi se aşeza la masă. Ţăranii care veneau aici erau ei înşişi podgoreni, coborau de sus dinspre Strihanul, dinspre Mălinul, dinspre Istriţa, dealuri vechi cu vii renumite, ei ştiau gustul adevărat al buturugii, Viziru Horga nu trişa, era mîndru, era băţos, era poate prea încăpăţînat şi prea mîndru, dar nu vindea poşircă, nu umbla cu băuturi mincinoase şi nu-şi bătea niciodată joc de omul care-i trecea pragul, şi de aceea vadul lui creştea, înflorea, în calea fără de sfîrşit a tîrgoveţilor, a ţăranilor, a ţiganilor, a lucrătorilor de la ateliere, a funcţionarilor de la Prefectură, poporeni zdraveni, îndesaţi, mîndri, căpoşi, curioşi din cale afară şi iuţi la mînie, ageri din fire şi cu vorbă aspră, cu oboseala şi sărăcia sticlind vag în pîcla privirilor mohorîte, dar îndărătul acelei oboseli şi-acelei sărăcii ardea, mocnea acolo o scînteie, un fir de foc viu de care trebuia să te temi, să te fereşti şi să fugi, dacă te lepădaseşi cumva de cinste şi cutezai să te vîri în sufletul acelor oameni.

Era un ritual zilnic. Acelaşi şi acelaşi de ani de zile, poate de veacuri, aceleaşi drumuri, aceleaşi gesturi, aceleaşi rîsete şi înjurături lungi, sofisticate, hazlii, aceeaşi tristeţe adîncă în ochii cîte unui muşteriu pe care cine ştie ce dureri ori neputinţe îl macerau, aceleaşi cîntece, şi răcnete, şi chiote, acelaşi pocnet de bice şi scîrţîit de roţi, acelaşi şi acelaşi miros de bălegar, de ţuică, de transpiraţie, de vin aspru, de tutun, de mititei, miros de petrol cu care se şmotruiau podelele şi miros de sodă cu care se spălau vasele, se frecau mesele, se lustruia tejgheaua. Tejgheaua era dată în seama lui, a lui Marian Horga. De la vîrsta de şapte ani, dintr-a-ntîia primară, aşa s-a hotărît în familia lui, ca el, Marian — ăla micu, cum îi zicea taică-său — să răspundă de curăţenia tejghelei. Fratele cel mare, Petre, mai mare ca el cu nouă ani, era la meserie. Existau pe atunci nişte ateliere mecanice la marginea oraşului, ateliere de tancuri, de motoare, de maşini, ce fel de maşini se reparau acolo puţini ştiau, lumea spunea doar atît, la Ateliere, acolo fusese dat Petre Horga să înveţe meserie, să deprindă meşteşug nou. Trebuia să meargă pe alt drum. Alt destin. Iar el, Marian, era hărăzit să continue opera tatălui.

Tejgheaua cîrciumii era imperiul lui Marian Horga. Aici îşi făurise el întîile visuri de copil, aici cîştigase primii bani din viaţa lui, bani mărunţi, sunători, strălucitori, aici aflase bucuria şi preţul muncii, dar tot aici încasase şi prima sfîntă bătaie de la taică-său, prima chelfăneală părintească, cîteva curele iuţi, dure, arse peste poponeţul gol, dezvelit la poruncă, apoi tot la poruncă s-a îmbrăcat, şi-a şters lacrimile şi s-a apucat de treabă. Nu s-a văitat, n-a cerut iertare, Viziru nu i-a spus de ce l-a bătut, a plecat la treburile lui în pivniţă ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, nimic. Marian s-a ridicat, şi-a şters nasul şi lacrimile mari cît coacă-

zele, apoi s-a apucat să inspecteze grav, serios, încruntat, să verifice cu minuţie şi încăpăţînare întreaga suprafaţă amplă, lucioasă a tejghelei şi, abia în capătul ei, tocmai în celălalt capăt, dinspre rafturile cu sticle, a descoperit o pată mai închisă, unsuroasă, de un cenuşiu vîscos, era o pată de grăsime rotundă, lunguiaţă, nu mai mare decît podul palmei, cît podul palmei lui de copil, mirosea a usturoi, a carne şi a amoniac pata aceea, iz caracteristic, cineva consumase acolo un mic fierbinte, era urma distinctă, uşor zdrenţuită pe margini, a unui mic fierbinte. Cum de rămăsese neştearsă de el pata aia de unsoare, de zgură sleită ? ! Cum de n-o curăţase el, Marian, care se străduia să fie atent, să fie vrednic şi grijuliu şi să le facă pe toate bine ? Cum de scăpase el din vedere urma aceea murdară, cît rotundul palmei şi, mai ales, cum de a observat-o taicăsău tocmai acolo ? ! A fost singura bătaie părintească din copilăria lui, singura încasată de la tatăl său, om ştiut foarte sever, aspru, cu vorba iute şi rău la mînie, dar drept.

De atunci tejgheaua devenise refugiul său. Locul lui de evadare. După ce-şi termina lecţiile, după ce plecau muşteriii, seara tîrziu, aici visa Marian Horga, aici muncea el din răsputeri, frecînd, lustruind, aici se aventura ca într-o junglă, plonjînd în necunoscut, într-un imperiu de sticle şi etichete misterioase şi descoperea, uimit de fiecare dată, alte şi alte sticle pe rafturile de sus, tot mai sus, ale dulapurilor înalte fixate în peretele din lemn cu scoabe groase din fier forjat, descoperea acolo sticle bondoace, urîte ca nişte cocoşate, dar îmbrăcate frumos, în etichete ovale, scrise într-o limbă ciudată, sticle pătrate, înalte, prestante, cu capace din metal zimţat pe margini, sticle pîntecoase, cu gîtul lung, subţire, altele înalte şi firave ca nişte fiole, cu

etichete lucioase, argintii, legate în fir tricolor... Alte sticle erau de monopol, aşa-zisele sticle de monopol, elegante, cu umerii teşiţi, sticle pe care Viziru Horga le cumpăra de la Ploieşti, de la un mare magazin, sau mare depozit, ori dintr-un galantar mare, uriaş, lung cît o stradă, cu rafturile pline cu sticle de monopol. Sticlele cele mai multe se aflau pe rafturile de jos, erau sticle banale, obişnuite, din cele cu care adeseori veneau copiii vecinilor, sau copiii pieţarilor, ori ai măcelarilor, sau plozii hamalilor din hale, veneau lipăind desculţi şi cereau, smîrcîind din nas, răguşiţi, răciţi, cereau o sticlă de vin ; ziceau : „m-a trimis tăticu să-mi daţi o sticlă din ăl negru“ sau „d-ăla alb“, vin de butură, comun, acrişor, vin care se bea direct din sticlă, la botul calului, la tarabă, într-o firidă din halele cu peşte, cu carne, cu zarzavaturi, între doi cumpărători, într-o clipă de răgaz, vin de inimă şi de sete. Nu vin de chef şi de poveste lungă, vinurile de vorbă lungă, vinurile subţiri, parfumate, sfioase ca nişte fecioare, ori năbădăioase ca nişte cumetre puse pe harţă mare, sau vinurile tăcute, încruntate, seci, vinuri de inimă albastră, sau cele sprinţare, gingaşe, ochioase ca nişte curtezane, dar ca şi ele parşive, focoase, după două-trei opinteli erai dărîmat şi începeai să plîngi şi să cînţi „mai am un singur dor“, acestea erau vinuri albe, soiuri trase după reguli pe care doar puţini cîrciumari le mai ştiau, erau vinuri cu buchet, cu amintiri şi tării felurite, vinuri cu personalitate şi nume curioase, solemne, complicate, cam aşa cum poartă capetele încoronate sau familiile cu blazon : Miniş de Strihan, Merlot de Valea Călugărească, Fetească Regală, sau Codană de Jugureni, Risling de Istriţa, Tramină albă, Tiraz de Mălin, şi Crîmpoşie, şi Băbească de Tohani, şi Busuioacă de Bohotin şi cîte altele, pe care

Marian Horga nu le ştia încă, ori poate doar că auzise despre ele, colo şi colo, cîte ceva, oamenii cei mari sporovăiau îndelung la un pahar de vorbă, îşi aminteau multe fapte vechi şi tot felul de păţanii, istoriseau întîmplări curioase, unele hazlii, altele crunte, dar toate erau curioase pentru Marian şi, încă de pe atunci, ascultîndu-i, privindu-i, începuse să-i priceapă după uitătură, după gesturi, după cum păşeau sau după vorbă, şi-n vorbele lor deslușise el şi alte soiuri de vin, soiuri de Dobrogea, de Drăgăşani, de Cotnari, dar încă nu-l întrebase pe taică-său ce-i aia, ce-i ailaltă, nu era prea vorbăreţ Viziru Horga. Marian se mulţumea cu micul său imperiu, pe care îl cerceta mereu, cu rîvnă, cu iubire, şi descoperea de fiecare dată ceva nou, uimitor. Rafturile de sus erau cele mai misterioase. Se aflau acolo, sălăşluiau acolo triburi de sticle vechi, cu etichete vechi, o lume ca de basm adăpostind vinuri cu rezonanţe păgîne, străine, dospind aroma altor neamuri : Aligoté, Sauvignon, Pinot Gris, Cabernet, Bourbon, Campari, esenţe dense, licori stranii, uleioase, scumpe, foarte scumpe, pe care Viziru Horga le desfunda rar, doar cînd venea primarul, sau notarul, sau jandarmul. Sau cînd părintele Toma Georgescu, mulţi îi spuneau „Toma necredinciosul" pentru că prea era păcătos părintele Georgescu şi prea se ţinea scai de gura paharelor şi fusta muierilor, şi nu se lăsa pînă nu le răsturna pe toate, iar cînd coana preoteasă era plecată la munte, în tabără, în vacanţă cu copiii, că era profesoară de geografie la gimnaziu, mai ales atunci domnul Toma trimitea paracliserul după două-trei sticle din alea de sus, păgîne, plătea scump, avea gusturi scumpe, plătea întotdeauna cu bacşiş. Ehe, făcea domnul Toma, înalt cît bradul, frumos, brunet, cu trăsături prelungi, levantine şi barba neagră despicată

ca la Cristos, clipea hîtru dintr-un ochi pişicher, îşi zvîcnea barba înainte, zicea, che, obrazul subţire cu mare cheltuială se ţine, şi pleca strivind între buzele lui senzuale o înjurătură suculentă, aprigă, despre nu ştiu care taine ale Sfintei Fecioare...

Acolo, în spatele tejghelei îşi făcea veacul Marian Horga, lecţiile pentru şcoală şi le termina una-două, era iute la minte, prindea totul din clasă, era premiantul clasei. Domnul Scarlat, învăţătorul, chiar îi spusese într-un rînd lui Viziru Horga, dă-l mă la carte, că ăsta ajunge om mare, nu cu şorţ dinainte ca tine... Şi dacă-l dau, îl repezea Viziru, şi dacă-l dau şi ajunge învăţător ca dumneata, ce mare brînză am făcut ?! Cît cîştigi dumneata într-o lună, domnule, eu fac paralele astea în trei zile ! Şi să-mi laşi băiatul în pace, auzi ? Nu-i mai vîrî cine ştie ce prostii în cap, că nu-ţi mai dau pe datorie, să ştii că nu-ţi mai dau...

Gînduri, întrebări, amintiri !... De ce toate acestea acum, tocmai acum ? Marian Horga frunzăreşte revista absent, orb, cu ochii în trecut, Rapidul 68 îl leagănă dulce, ameţitor, pînă la Focşani nu mai e mult, nu mai e mult... Va coborî din tren, un om va coborî din tren cu o servietă în mînă, un om ca atîţia alţii, va coborî un pasager ca oricare altul, el, Marian Horga, va fi tot el, un funcţionar oarecare, şi totuşi va fi altul. Din tren va coborî de astă dată un om bogat, un milionar, un om puternic. Spectrul sărăciei l-a urmărit întotdeauna ca un semn al neputinţei, de-acum toate s-au schimbat, s-au terminat, vor deveni trecut, amintiri... Oare de aceea este el asaltat astăzi, acum, de amintirile dintîi ?!

Tejgheaua cîrciumii era universul lui în care gravita, în care se integrase şi, seara tîrziu, după închiderea cîrciumii, după ce făcuse totul lună, se aşeza în

spatele tejghelei, lîngă casa de bani, se aşeza pe scaunul cel înalt, cu spătarul pînă la cer, pe care doar taică-său stătea cînd încasa banii, cînd număra banii, el, Marian Horga, se rezema cu nădejde acolo, de scaunul acela, şi visa că numără banii lui, bani mulţi, foarte mulţi, că numără hîrtii peste hîrtii, bancnote noi, foşnitoare şi cîrciuma vuieşte şi freamătă de oameni, şi hîrtiile alea pe care scrie 10 lei, 100 lei, 500 lei, se adunau, curgeau şuvoi către el, creşteau, se suprapuneau, grămada de bani se înălţa, se umfla, sporea mereu, vertiginos, covîrşitor, teancurile de bancnote trecuseră peste el, deasupra lui, nu mai ajungea să-i numere, nu mai putea să-i cuprindă, simţea că i se taie respiraţia ca în faţa unei fabuloase comori, şi atunci speriat, speriat de o bucurie năprasnică, striga gîfîind, îl striga pe taică-său, chemare ascuţită, stridentă, pătrunzătoare ca o poruncă : Tată ! Tatăă !... Şi Viziru Horga apărea de după o draperie grea, roşie, cu ciucuri aurii, apărea numaidecît, înalt, calm, ştergîndu-şi mîinile de ceva, zîmbea cu duioşie, omul acela dur, aspru, putea zîmbi şi duios, se apropia, se uita blînd la Marian, parcă i-ar fi înţeles gîndurile, spaimele, nu-l întreba ce vrea, ce doreşte, îi cuprindea încetişor căpşorul bălai la pieptul său larg, puternic, îl mîngîia şi nu-i spunea nimic, nimic. Tatăl şi fiul se înţelegeau din priviri, din freamătul mut al buzelor, din gesturi...

Apoi, deodată, aşa din senin, n-a ştiut niciodată precis cînd şi cum şi în ce împrejurări, necazurile au început să se adune printre ei, să se înmulţească şi să se adune ca mucurile de ţigări, care nu se mai terminau, nu se mai sfîrşeau, nu mai conteneau să cadă printre scaune, printre bocancii muşteriilor, niciodată nu se mai terminau de pe duşumelele negre, vechi, frecate

cu petrol, iar el trebuia să le mături, să le adune, să le strîngă repede şi în linişte şi în spatele lui apăreau altele, răsăreau mereu şi mereu alte mucuri de ţigări, mici, zbîrcite, fumegînde, urîte, puturoase, răsucite, strivite, muşcate de dinţi cariaţi, supte de buze arse, aspre, crăpate de sete, de boală, de istovire.

De la o vreme necazurile au început să vină, să curgă, să pîngărească, să distrugă ordinea şi echilibrul din cîrciuma lui Viziru Horga, au început să cadă, să fumege a pustiu, a sărăcie ca şi mucurile alea de ţigări lepădate în jegul negru şi clisos al duşumelelor...

Întîi şi-ntîi s-a năruit peste ei inflaţia. Bani fără valoare curgeau prin cîrciumă fără spor, fără cîştig, veneau ca un torent de apă rea, tulbure, apoi băltea şi toate se uscau unde băltea apa acelor bani. Apoi a venit foametea, lungă, sinistră, ca un vaier cosmic. Întîiul tren al foametei trecuse deja prin gara Mizil, şi oamenii urlau de pe acoperişurile negre, înfierbîntate ale vagoanelor înţesate de flămînzi: mi-e foameee !... mi-e foamee !... Mărfurile se împuţinau, inflaţia rînjea cu gingii ştirbe de foamete, de disperare, de ură... Oamenii, pînă mai ieri vecini, prieteni, cunoscuţi, colegi, fraţi, începuseră aşa deodată să se urască între ei, să se urască cumplit şi absurd... Unii făcuseră războiul împreună, scăpaseră din tranşee, de gloanţe, de şrapnele, scăpaseră de moarte, primejdia morţii îi înfrăţise, scăpaseră nevătămaţi din război, reveniseră la vetrele lor prieteni, fraţi de cruce. Şi acum începuse, aşa dintr-o dată, să clocească între ei, să dospească o ură grea, vicleană, haină, duşmănia se închega între oameni ca o piftie otrăvită şi zilele care veneau erau zile de turbare şi doliu... Nu numai foametea tulbura minţile oamenilor, nu numai inflaţia, tifosul şi cimitirele care se înmulţeau, ci şi un duh rău, străin, care îi

învrăjbea, îi asmuţea pe unii împotriva altora, uitîndu-se chiorîş ei între ei, privindu-se cu neîncredere, învinuindu-se reciproc de greşeli absurde, vînîndu-se reciproc, încăierîndu-se, strivindu-se, loc sub soare începuse brusc să fie puţin, tot mai puţin...

Inflaţia, foametea, tifosul, specula, sărăcia, toate trecuseră val-vîrtej prin copilăria lui Marian Horga, prin cîrciuma „La Viziru", secătuiseră, vlăguiseră, oamenii se dezmeticeau greu, foarte greu, îşi reveneau ca dintr-o febră, ca dintr-o nebunie, se uitau parcă uimiţi, parcă speriaţi unii la alţii, se treziseră parcă dintr-un coşmar greu, adînc, se aşternuseră iarăşi cuminţi pe treabă... Munca umple toate cavernele pe care le cască necazurile în cugetul nostru... Marian nu prea pricepuse el cum trebuie toate acele rosturi, el tot la tejghea rămăsese, terminase şapte clase elementare, tot premiantul şcolii fusese, n-avea prieteni, era tacitura, însingurat, îngîndurat, unica lui bucurie era să numere banii în spatele tejghelei, să lustruiască tejgheaua şi să stea pe scaunul acela înalt, lîngă casa cu bani. Taicăsău îl verifica din cînd în cînd, era mulţumit... Atîta doar că albise dintr-o dată, într-o singură săptămînă albise tot, avea pungi vinete sub ochi, vorbea şi mai puţin, foarte puţin...

Într-una din zile, Marian Horga descoperise întîmplător că poate să deseneze, să construiască pe hîrtie case, arbori, chipuri de oameni. Şi, curios, foarte curios, desena mai bine cu mîna stîngă, mînuia creionul, creta, pensula cu mai mare uşurinţă, era mai sigur pe degetele mîinii stîngi şi, desenînd, încropind profiluri de animale, de păsări, de oameni, abia atunci a observat, a realizat uimit că, de fapt, el întotdeauna cele mai complicate treburi, cele mai grele, cu mîna stîngă le-a făcut. Adică, de ce această suceală, această nepo-

trivire față de Petre, de mama, de tata, de ceilalți, de ce să nu fie la fel cu ceilalți ? Se simți dintr-o dată singur, disprețuit, însemnat cu semnul stîngăciei, îl covîrși un sentiment de milă pentru persoana lui, de jale adîncă, o senzație ciudată, cețoasă de răzvrătire se răsuci în el, fusese atît de uluit, de tulburat de explozia aceasta din el, de trezirea bruscă, violentă a eului, a conștiinței de sine, încît o noapte întreagă n-a închis ochii. A fost prima lui noapte albă. Și de atunci, pe lîngă grija tejghelei părintești, nu ! nu era doar grijă, ci era iubire, era pasiune, și-a mai adăugat încă una : pasiunea desenului.

Învățătorul cel vechi, Gheorghe Scarlat, murise într-o iarnă, pe un ger cumplit, era singur, nevasta îi pierise în război, cei doi copii mari, însurați, la casele lor, se aflau la București, era singur, ieșise la pensie de vreo cîțiva ani, într-o dimineață a fost găsit mort, înghețat în zăpadă, în fața casei, cu cîinele urlîndu-i la căpătîi. Învățătorul murise, dar Viziru Horga nu-i uitase vorbele, îndemnul cel vechi, și acum se gîndise să-l dea și pe Marian la școală, mai departe. Nu la meserie, ci la carte. Seara, Viziru și-a strîns toată familia, le-a împărtășit gîndul, au discutat și au hotărît ca la toamnă să-l trimită pe Marian la Ploiești, la liceu.

Dar curînd, foarte curînd, alte evenimente sumbre s-au precipitat, s-au produs fulgerător, săpînd prăpăstii adînci între intenție și putință, între dorință și realitate, strivind repede, prea repede, visuri atît de proaspete...

Într-o noapte, tîrziu după miezul nopții, a venit cineva la ei acasă, un bărbat necunoscut, i-a spus ceva lui Viziru Horga, era mare fierbere, multă forfotă dincolo, în camera lor, el, Marian, s-a deșteptat, a as-

cultat, n-a îndrăznit să intre, n-a înțeles ce se întîmplă acolo, era obosit, s-a culcat din nou, a adormit imediat. Abia dimineața a aflat că taică-său plecase cu omul acela ciudat, plecase în noapte, fugise undeva în munți, în păduri, că dacă n-ar fi fugit ar fi fost arestat, poate trimis la ocnă, poate... De ce ? a întrebat el uluit, îngrozit, fără o lacrimă în genele blonde. De ce ? ! Maică-sa a lăsat capul în pămînt, n-a răspuns, și-a înnăbușit un suspin, un geamăt adînc și a tăcut. Frate-său, Petre, a zis doar atît : „Taci, tu nu te băga !" și i-a întors spatele să nu izbucnească în plîns...

În aceeași vară, spre sfîrșitul verii, a murit maică-sa ; fusese o femeie firavă, ștearsă, veșnic tristă, suferindă, s-a stins încet, puțin cîte puțin, fără să geamă, fără să se vaite, fără să blesteme ori să ceară ajutor cuiva. Atît i-a spus, într-o seară, lui Marian : „Adu-mi o lumînare !" Marian a adus lumînarea, a lipit-o de buza unui pahar la căpătîiul ei, apoi femeia i-a zis cu glas uscat, zgrunțuros : „Du-te și te culcă, și fii cuminte, dar nu uita niciodată grozăviile astea, niciodată !"

Marian Horga s-a culcat, s-a foit în așternut, a adormit tîrziu, lumina licărea pe sub ușă în camera de alături, tremura sfioasă, a licărit pînă după miezul nopții, poate pînă spre zori, nu mai știe, el a adormit cu licărirea aia palidă în ochi. Și-n noaptea aceea, galbenă și stranie, a avut pentru prima dată visul, coșmarul acela care l-a urmărit de atunci neîntrerupt, mereu, ca o umbră, ca un blestem... Se afla în spatele tejghelei, pe scaunul înalt de lîngă casa cu bani, lumea plecase din local, era liniștit, era singur și număra banii cîștigați peste zi, număra atent, făcea mărunțișul fișicuri-fișicuri, le așeza alături ca pe niște popice, sau ca pe niște soldați în front, cuminți, or-

donați, bancnotele le strîngea în cîte-o panglică de hîrtie pe care scria cu creion chimic 100, sau 500, sau 1 000, sau 10 000... Era fericit și număra mereu banii aceia care nu se mai terminau, care veneau neîntrerupt, izvorau din pîntecul obscur al casei de bani, curgeau neîncetat și el îi număra iute, tot mai iute, nu obosea niciodată cînd număra banii, era fericit, era extaziat, și atunci deodată a simțit un fel de vîjîit monstruos prin aer și a văzut o mînă uriașă, păroasă, o palmă umedă și dură ca piatra, și rece tot ca piatra, care l-a plesnit năprasnic peste gură, i-a astupat gura și chipul și ochii, l-a podidit sîngele, se sufoca, nu mai vedea nimic, nu mai simțea nimic decît mîna aceea păroasă și rece ca piatra, s-a zbătut, s-a smucit, s-a zvîrcolit ca de turbare și a scăpat din strînsoarea aia barbară ; cînd a deschis ochii, banii dispăruseră. A strigat, a urlat cu spaima plecată din rărunchii lui de copil, a zbierat dezlănțuit, gîtuit, înghețat de spaimă și ură. Nu i-a mai răspuns nimeni. S-a trezit brusc din somn, din coșmar, era apă din cap pînă în picioare, îl chinuia o sete violentă, se luminase de ziuă, s-a sculat, a trecut dincolo să bea apă, maică-sa era întinsă în pat și privea tavanul cu ochii larg deschiși, ficși, o privire imobilă, opacă, și atunci a înțeles Marian Horga că maică-sa murise. N-a plîns, n-a strigat la vecini, n-a chemat pe nimeni în ajutor, a uitat de apă, de sete, de coșmar, s-a îmbrăcat repede și s-a dus la frate-său, la Ateliere, acolo locuia Petre, la căminul Atelierelor. „Petre, a murit mama!", atît i-a spus, i-a cerut apă, a băut pe nerăsuflate o cană mare, de sticlă, s-a șters la gură cuviincios, s-a așezat pe un scaun, pe primul scaun ieșit în cale și a început să plîngă încet, cu sughițuri scurte, îngînate, întretăiate, ca un scîncet frînt...

CAPITOLUL 8

E lucru dracului să cauţi şi să nu ştii ce. E nemaipomenit. E scandalos chiar. Toată lumea zbîrnie din călcîie, aleargă, investighează, anchetează, caută şi, practic, nimeni nu ştie nimic. Mai nimic. Nici chiar tovarăşul căpitan Marin Manu. Nici chiar el ? ! Asta nu se poate ! Aşa ceva nu i se mai întîmplase niciodată plutonierului Toma Breharu, de cînd se afla el sub ordinele lui Marin Manu. Lucrează în serviciul căpitanului de ani şi ani de zile, nu grozav de mulţi, dar nici puţini. Sînt totuşi cîţiva ani zdraveni de cînd lucrează, ca şofer, cu Marin Manu. Ca şofer ! Lui Breharu nu-i place să i se spună conducător auto, ce-i aia conducător auto ? Hai să fim serioşi ! El e şofer. E deci mai mult. Şi mai altfel. Un conducător auto nu ştie decît volanul şi strada, pentru el maşina nu-i decît o unealtă, o simplă unealtă, o sculă modernă, ultramodernă, un mijloc de a te deplasa în spaţiu, între două repere, între două gînduri, rapid, foarte rapid şi atît. Pentru şofer însă, ehei, pentru şofer maşina e celălalt eu, adică celălalt el, adică tot o fiinţă vie, o fiinţă sensibilă şi capricioasă, o personalitate sensibilă şi puternică de care el, şoferul, ţine, trebuie să ţină seama oricînd, în orice împrejurare, de fapt ei amîndoi — şoferul şi maşina — se cunosc reciproc, se ajută reciproc. Altă lume, alte relaţii. Nu de

conducere. Nici de subordonare. Ci de egalitate. De colaborare şi altruism... Toma Breharu are o întreagă istorie pe chestia asta, doar să-l stîrneşti un pic şi ţi-o întinde numaidecît sub nas, ţi-o desfăşoară cu pasiune şi vervă, istoria relaţiilor om-maşină prinde contur, consistenţă, capătă chip feciorelnic, pur, sublim, devine fierbinte şi irezistibilă, te cucereşte, te stăpîneşte, te convinge, şi, totodată, priveşte chiorîş, se uită aşa, în două ape, cu neîncredere, cu teamă la cealaltă surată a ei, mai mare, mai gătită cu fundiţe, cu bentiţe şi unsă cu toate alifiile : istoria relaţiilor om-om...

Dacă nu-l asculţi, sau îl contrazici, sau simte el că pledează în pustiu, după ce l-ai stîrnit, Breharu începe să caute argumente, devine persuasiv, vorbeşte rar şi grav şi nu de puţine ori inspirat. Într-o astfel de discuţie, pe cînd făcea elogiul colecţiei sale de bujii, grozăvindu-se în faţa locotenentului Andrei Panduru, iar tînărul ofiţer plictisit, cu gîndurile aiurea, aruncase, aşa, peste umăr, colţos : „Ia mai dă-le dracului de fiare !...“ Breharu s-a făcut stacojiu, a smuls o bujie din ordinea aceea geometrică a colecţiei sale, a ridicat-o spre cer ca pe un trofeu, o privea cu ochi uimiţi şi calzi şi atunci i-a auzit Panduru glasul înfiorat : „Vedeţi dumneavoastră, din flecuşteţul ăsta, cît un popic, pleacă impulsul universal, scînteia, fără de care am fi rămas la plăvani...“

Plutonierul Toma Breharu avusese la viaţa lui mulţi şefi, şi mai mari şi mai mărunţi, se strecurase cu abilitate pe lîngă ei, şefii plecaseră — urcaseră sau coborîseră — pieriseră care încotro, el rămăsese acelaşi, pe locul lui, cu treburile lui, modest şi mărunt şi statornic, unii ziceau că-i „vulpe bătrînă“, el nu se supăra, nu se apăra, adăuga doar că-i cam „năpîrlită“ vulpea aia, reamintindu-şi cumva trist, dar şi orgolios, că anul trecut împli-

nise cincizeci. A trecut din mînă-n mînă, din şef în şef, a lucrat cu ăla şi cu ăla, grade de toate mărimile, de la două-trei stele mici, pînă la două-trei stele mari, oameni şi oameni, feluriţi, diferiţi, frate cu frate nu seamănă, darămi-te şef cu şef, unii erau mai zbîrliţi, alţii mai blînzi, unora nu le răsărea niciodată soarele în obraz, alţii îşi puneau pe chip soare fals, soare cu dinţi, tu credeai că te încălzeşte, veneai în întîmpinarea acelui soare cu sufletul deschis, cu fruntea sus, zîmbeai aşa cum ar trebui să zîmbească orice om cînd se apropie de alt om, şi, deodată, zîmbetul îţi îngheţa pe buze, înţelegeai ce trebuie să înţelegi, dar era prea tîrziu...

Toma Breharu s-a frecat de mulţi şefi, şi-a plecat supus urechea la dorinţele lor, la ordinele lor, i-a ascultat, chiar dacă uneori mai bombănea şi el, mai ofta sau pufnea cătrănit, nemulţumit, întotdeauna însă a fost şi a rămas un executant ireproşabil. Făcea de toate, se pricepea la toate, umbla prin măruntaiele maşinii ca un gospodar grijuliu prin ograda sa, care le ştie pe toate cîte sînt şi cum sînt, repara la iuţeală un stilou, un robinet, o bicicletă, pe ce punea mîna, se cunoştea. Mîinile lui n-aveau astîmpăr niciodată, mereu agitate, mereu pipăind, palpînd, tatonînd, degetele lui, nervoase şi lungi ca de pianist, n-aveau linişte, nu cunoşteau tihna, odihna, Breharu trăia prin mîini... El însuşi recunoştea franc, în ceasurile lui bune, la un taifas cu un coleg, cu un prieten : „Nu mi-a plăcut cartea — spunea el fără nici o umbră în priviri — nu mi-a plăcut niciodată, eu trebuie să pipăi cu mîinile, trebuie să construiesc ceva cu ele, să ridic, să frămînt, să izbesc, să repar, eu trăiesc prin mîini. Îndată ce apuc ceva în mîini, chiar dacă nu mă uit, aflu o sumedenie de informaţii despre acel ceva, aşa cum tovarăşul căpitan Marin

Manu numai ce se chiorăşte oleacă la unu, fără să-l atingă, şi ştie exact cîte parale face"...

În virtutea profesiei sale, Breharu îşi însoţise şefii în cele mai încîlcite şi bizare împrejurări, la o spargere, la o delapidare, la un viol, la o tîlhărie, la un accident de circulaţie, la o moarte suspectă, îi însoţise, cum se spune, „la faţa locului", şeful cobora, lumea adunată acolo ca la circ se dădea respectuoasă la o parte, se făcea pîrtie pe unde trecea şeful, acesta dădea ordine scurte, guturale, celor cîţiva colaboratori care forfoteau în jurul său, iar el, Breharu, privea îngîndurat şi curios spectacolul acela straniu, cobora ultimul din maşină, se vîra şi el printre oameni — mărunt, agil, siluetă cenuşie şi ternă — se strecura aproape neobservat, şoptea o întrebare colo, alta dincolo, se apleca, pipăia cîte un obiect, îl cîntărea în palmă, asculta rumoarea din jur, se interesa vag de una, de alta, şi iarăşi pipăia îndelung cîte ceva, îşi plimba degetele, ca nişte tentacule, mai degrabă ca nişte antene, peste lucruri şi, puţin mai tîrziu, c-o jumătate de gură, aşa, în treacăt, zicea şi el, acolo, o vorbă, un punct de vedere, despre dezastrul, despre nenorocirea aia de la „faţa locului" ; unii dintre foştii lui şefi îl ascultau cu nasul pe sus, ori cu ironie, sau îl repezeau neguroşi şi importanţi, că se vîră unde nu-i fierbe oala, în treburile lor, în cercetările lor, alţii îl ascultau cu atenţie, uneori cu uimire, alteori cu ciudă, observaţiile şoferului erau de bun simţ, erau mai ales practice, realiste, Toma Breharu avînd un deosebit simţ al realităţii, al concretului, al faptelor banale, comune, se orienta cu rapiditate în locurile cele mai comune, printre faptele cele mai neînsemnate, pipăia şi ridica de acolo, reţinea exact ce-i trebuia, la urma urmei nu lui îi trebuia fleacuşteţul ăla reţinut dintr-o lume de fapte obişnuite,

firești, fapte pe care le săvîrșim automat, reflex, fapte pe care în mod normal nu le înregistrăm, nu le examinăm, nu ne interesează, așa cum nu ne interesează și habar n-avem cîte scînduri sînt în gardul de pe strada noastră, sau cîți pomi sînt în scuarul de vizavi, cîți au fost ieri și dacă tot atîția mai sînt și astăzi, la drept vorbind ce ne interesează pe noi astăzi cum și unde ne-am scărpinat ieri, alaltăieri, și în care anume clipă a trecerii noastre prin lume, printre lucruri, printre gînduri ? ! Nu ne interesează. Nu lui îi trebuiau acele fapte. Ci șefului. Observația șoferului era simplă, extrem de simplă, dar atît de revelatoare încît șeful făcea „hm !" și devenea brusc morocănos, înciudat, retras în sferele lui înalte, inabordabil și necăjit, sincer necăjit că nu-i venise lui mai înainte ideea aia în cap, sau altul, călcîndu-și pe inimă, îi șoptea „bravo, nea Tomiță, ești mare dom-le, știi că ai dreptate ? !", și-l lua pe după umeri prietenos, recunoscător, ori altul, fiecare după firea lui, îl asculta încruntat, sever, își reținea magistral explozia surprizei, a bucuriei, mormăia profesional și doct „bine, bine", și pleca mai departe, se afunda în laborioasele lui cercetări, pleca însă nu singur, ci cu ideea lui Breharu în cap. Și aproape întotdeauna, ideile șoferului — idei născute din impactul degetelor sale cu realitatea — trăgeau după ele un fir, un capăt de fir, și nu de puține ori șeful ajungea unde trebuia, mergînd pe firul șoferului... Șefi fuseseră mulți în cariera lui Breharu, mulți și feluriți, de toate soiurile, dar ca Marin Manu, nici unul !

Pînă la căpitanul Marin Manu, șoferul își construise un sistem al său despre ierarhii, despre oamenii din acele ierarhii și despre relațiile dintre acei oameni, acum tot sistemul ăla se năruise, Breharu descoperise uluit o altă lume în jurul său, o lume complet nouă, îl

covîrşea un sentiment ciudat, contradictoriu, era aceeaşi ordine de jur împrejur şi totuşi alta era, altă ordine guverna lumea aceea nouă, proaspătă şi însorită, o lume care fusese, care se aflase tot timpul lîngă el, alături de el, dar pe care el n-o văzuse pînă atunci, sau o văzuse dar o ignorase ani şi ani de zile, n-o luase în seamă, nu crezuse în materialitatea ei, în puterea ei de a exista, de a exista cu adevărat, iar nu doar în închipuirea noastră, şi Marin Manu deschisese brusc porţile acelei lumi fireşti, o lume a bunului simţ, o lume ţinînd exclusiv de firea lucrurilor, a oamenilor, de sensul şi esenţa condiţiei umane, iar nu de capricii şi dogme şi paragrafe uscate, Toma Breharu neînţelegînd prea bine nici acum miracolul acesta...

Marin Manu îl atrăgea, îl fascina prin firescul raţionamentelor sale, al comportamentului său, îl captiva prin spontaneitate şi francheţe, ori de cîte ori Breharu îl întreba ceva, vroia o lămurire, o precizare, vroia să spulbere un dubiu, căpitanul desfăşura în faţa lui o logică a echilibrului firesc, neforţat, necăutat, plămădea, înălţa din idei un edificiu cu pereţii parcă de sticlă, în care se vedea totul, din care se vedea totul — lumea, oraşul, serviciul, familia, mişcarea oamenilor între aceste repere — spectacolul vieţii cel de toate zilele des-hizîndu-i-se şoferului în toată splendoarea lui, în toată complexitatea şi simplitatea lui. Ciudat, copleşitor de ciudat, privită prin ochii căpitanului, lumea apărea complexă, infinită în complexitatea ei, dar şi simplă, infinită în simplitatea ei...

Şi tocmai de aceea, el, Toma Breharu, se scandalizase. Apăruse nefirescul. Însuşi Marin Manu căuta, cerceta, alerga după o himeră, scotea sufletul din colaboratorii săi, toţi fugeau ca potîrnichile împrăştiate de furtună, oare furtuna aia nu se afla doar în mintea căpi-

tanului ? ! De fapt, ce căutau ei ? Ce-i neliniștea ? Ce-i împingea înainte, ce îi zorea spre noi și noi investigații ? Practic, nimeni nu știa nimic. Mai nimic. O poveste halucinantă. Aiurită. Lui Breharu îi veneau în minte niște vorbe de-ale lui taică-său, ceferist de-o viață-ntreagă, astăzi oale și ulcele, cînd zicea vorbele alea, bătrînul se uita în sus, se uita cu niște ochi subțiri, și oblici, și dați dracului, și zicea : „Unde-i carte multă, e și prostie multă !" Toma Breharu înțelegea tîlcul acelor vorbe, îl înțelegea prea bine și pe taică-său și încotro bătea reprosul lui amar, ceea ce însă nu înțelegea el — înțelegea, dar nu-i convenea, nu-i venea la îndemînă, nu-i cădea bine pe suflet — era că vorbele alea îi veniseră în minte acum, tocmai acum cînd se întreba nedumerit, contrariat : Ce caută tovarășul căpitan Marin Manu, ce vrea el să descopere ?

Totul plecase — șoferul știa și el cîte ceva, aflase, se informase, își făcuse oarecum o idee — totul plecase de la niște închipuiri ale lui Iacob Strobel, bătrînul ăla stomatolog, cam într-o dungă, cum îl știe toată lumea, cam într-o bujie, cum îi zice Breharu, totul pornise de la niște plăsmuiri, și niște scrisori vechi, și niște chei vechi, apăruse și pictorul Colibaba, nici ăsta prea întreg la minte, stă mai tot timpul în hrubele alea de sub muzeu, lumea îl vede rar, nevastă-sa și mai rar, de la pictor s-a ajuns la un oarecare Profir, un neica-Nimeni, lumea zice că-i poet, nu lumea ci pictorul zice, el așa zice că e poet, că e mare, că e tare, ăștia sînt toți mari și tari cînd vorbesc ei despre ei, apoi s-a ajuns la o statuie spartă și de aici s-a întins toată nebunia, s-a întins repede ca pojarul, ca tusea măgărească, nu te mai înțelegi cu nimeni. De la un capăt la altul, marasm și incertitudine. Unde-i căpitanul Marin Manu, cel de altădată, cu deducțiile lui clare și logice, cu logica lui

firească? Locotenentul Andrei Panduru tace, e un munte de tăcere, degeaba îl înţeapă Breharu, îl zgîndăre, Panduru tace îngîndurat, tace cu încăpăţînare. Oare şi el gîndeşte ca şi mine ? se întreba şoferul alarmat, surprins, neplăcut surprins de propria-i întrebare. Zina Brebenel alunecă pe lîngă el ca o sirenă : numai mister şi seducţie. Procurorul Oniga zice că ăsta-i un caz „aerian". Dumitraşcu de la criminalistică stă mai toată vremea nas în nas cu Marin Manu şi cîntă şi descîntă acolo tot felul de vorbe, se tachinează, se pîndesc, se confruntă, criminalistul e singurul prieten al căpitanului, acolo, în laboratorul de criminalistică se leapădă Marin Manu de gîndurile lui cele negre, de îndoielile lui, de întrebările pe care nu le poţi pune nimănui, decît unui prieten, pentru că numai în faţa unui prieten nu te ruşinezi neştiind să răspunzi acelor întrebări, şi odată lepădate, defrişate, pe locul rămas gol încep să răsară altele, încep să se închege alte şi alte îndoieli, alte şi alte întrebări, opera de Sisif reîncepe, eliminarea se face progresiv, concentric, pînă rămîne ultima versiune, ultima, dincolo de care urmează raportul de finalizare. Încă un caz finalizat, încă un caz radiat din nesfîrşita listă de cazuri ale pămîntenilor, pe care unii le fac şi alţii le desfac, ca într-un joc absurd şi vorace, jocul acesta digerînd deopotrivă mîna ticăloasă şi spiritul protector...

Toate cazurile finalizate pînă acum de căpitanul Marin Manu, absolut toate plecau de la o certitudine. De la o urmă concretă, palpabilă, de la un fapt consumat, de la o întîmplare întipărită în acte sau în mintea oamenilor, de la un eveniment localizat în timp şi spaţiu, ştiai de unde pleci, ştiai încotro mergi. Acum totul plutea în derivă, în voia vîntului şi a valurilor. Încotro ne îndreptăm ? se frămîntă Breharu, aproape scandalizat că nu-şi mai recunoaşte şeful, că şeful său

s-a vîrît în afacerea asta imponderabilă pînă în gît, s-a vîrît singur şi persevereză sub semnul unei zodii înşelătoare, nu ştii ce vrea, şi ce caută, şi unde va pune pasul următor ; Breharu se pipăie, îşi pipăie îndelung obrazul aspru cu degetele lui fine şi subţiri, ciudat de subţiri, se priveşte în oglinda retrovizoare a maşinii, are ochii goi şi chipul golit de orice expresie, are senzaţia că s-a tîmpit, că s-a ramolit, îl roade o neputinţă adîncă, parcă se îndepărtează de sine, se înstrăinează de la o zi la alta, căpitanul îi spune uneori ceva, îl roagă ceva şi el, Breharu, nu-l înţelege, Marin Manu trebuie să repete răbdător, înţelegător, trebuie să sublinieze, să accentueze ce anume vrea, ce anume trebuie făcut, şi abia atunci şoferul dă din cap ca un somnambul, ca un idiot, adică în sfîrşit a înţeles, el care îl pricepea din priviri pe căpitanul Marin Manu, dintr-o fărîmă de cuvînt, din gesturi, acum se uită la el ca la un străin, ca la un necunoscut, nu îndrăzneşte să i-o spună, deşi i-a stat pe limbă de atîtea ori, îl priveşte doar neputincios şi abătut, ce s-a întîmplat cu Marin Manu ? Celebrul căpitan Marin Manu, de care se ţine la distanţă lumea interlopă din cîteva judeţe, pe care şi-l disputau cîteva judeţe să descurce nu ştiu ce fire dintr-un caz urgent, foarte urgent, unde nu prea ai timp de gîndire, de meditaţie, acolo trebuie să judeci iute, să iei hotărîri rapide şi mai ales să prevezi, să devansezi gestul următor al criminalului, să-i intuieşti mecanismul acela subteran şi barbar care îl propulsează în cîmpul infracţiunii, Marin Manu era chemat să urnească din loc un „A.N.“-eu care băltea de cîţiva ani, era solicitat să dea un sfat, o mînă de ajutor, să-şi arunce ochii peste nişte hîrtii, prin nişte declaraţii, însuşi faimosul Ceacanica din Bucureşti, despre care umbla vorba că-i salutat din cinci în cinci minute pe oricare din străzile Capi-

talei s-ar fi plimbat, însuși Ceacanica, spaima criminalilor, îi telefonase odată din București, îl rugase o chestie, marelui criminalist îi sfîrîia buza după niște date despre un suspect oarecare, le ceruse pentru aceeași zi, seara, tîrziu, oricît de tîrziu, uite, ăsta-i telefonul meu de acasă, sună-mă cînd vrei, la orice oră vrei, am nevoie ca de aer de informațiile astea, repede, cît se poate de repede, insistase persuasiv și colegial colonelul Dumitru Ceacanica, și căpitanul Marin Manu n-a zis nici că a înțeles, nici că-i măgulit, nu l-a întrebat nici dacă plouă sau nu la București, ci dacă are la îndemînă un toc, un plaivaz, ceva de scris, Ceacanica a zis că are, și atunci Marin Manu i-a turnat pe loc, ce și cum, toată povestea care îl interesa pe criminalist, acesta i-a mulțumit surprins, profund surprins, a adăugat cu vocea lui învăluitoare și sprintenă că asta e vrăjitorie sau telepatie, că așa ceva nu i s-a mai întîmplat niciodată, că se va revanșa curînd, cît de curînd, anii au trecut, Ceacanica a ieșit la pensie, iar Toma Breharu are un tot mai pregnant sentiment de alienare, de distanțare față de căpitanul Marin Manu, se agită și se frămîntă contrariat — încotro ne îndreptăm ? — nu doar contrariat, ci scandalizat că șeful său se află de astă dată în derivă, în bătaia vîntului și a valurilor. Încotro ne îndreptăm ? !

Plutonierului Toma Breharu nu-i plăcea să aștepte. Propriu-zis nu-i plăcea să stea degeaba și să aștepte. Căpitanul Marin Manu întîrzia la muzeu, coborîse la Colibaba, zisese că vine repede și iată că nu mai venea, întîrzia, de ce întîrzia ? Treaba lui, e șef și șeful nu întîrzie niciodată, el e reținut, asta-i altceva, altă nuanță, treaba lui cînd vine, treaba șoferului e să-l aștepte și Breharu șterse, lustruise mașina în două rînduri, își făcuse de lucru cu aia, cu ailaltă, cînd lucra ceva cu

mîinile, cu degetele, gîndea mai uşor, mai cu spor, gîndurile i se prindeau mai lesne în urzeala minţii, întrebările se rostuiau singure, se ţeseau singure...

Ce anume căutăm noi ? Ce vrem să descoperim ? Cine şi ce a furat ? Şi cînd ? Ce lucru misterios a fost ascuns în statueta aia ? A fost sau n-a fost ascuns ? Şi ce ne îndreptăţeşte să credem că a fost ? Urmele unei ţevi din aluminiu ? Căpitanul îi zice container. E-te na, parcă dacă-i zici container, pui mai repede mîna pe el... Dar dacă totul nu e decît rodul închipuirii ? Un joc absurd al hazardului ? Rodul erorii ? Şi ce dacă s-au găsit urmele alea de aluminiu din interiorul statuetei ? Şi ce dacă cineva a pus acolo o ţeavă ? Poate chiar că meşterul, cel care a meşterit cîndva păpuşa aia din ghips, să fi aşezat acolo un capăt de ţeavă pentru a-i consolida forma, constituţia, poziţia verticală. Ce, nu-i posibil ? ! Statueta s-a spart întîmplător, ţeava a căzut pe undeva pe jos, o fi luat-o careva, a văzut-o pe acolo întîmplător, a luat-o, cine ştie la ce i-o fi trebuit, uneori te apleci şi după un cui, după un nasture, îl ei, îl duci acasă, cine ştie cînd ţi-o trebui, aşa strînge omul toată viaţa, aşa şi cu ţeava aia din aluminiu... Sau poate că a fost aruncată la gunoi, a venit femeia de serviciu, a măturat, a dereticat, a strîns ce-a crezut ea că trebuie strîns şi aruncat şi gata. Ce-ar fi să căutăm în lada cu gunoi a muzeului ? Şi dacă chestia asta nu-i o simplă poveste ? Dacă la muzeu s-au petrecut fapte grave, foarte grave ? ! E posibil. Tovarăşul căpitan Marin Manu are totuşi fler, are intuiţie, e un tip dat dracului, te uiţi la el, zici că moţăie, sau că nu-l interesează nimic, nimic, decît gîndurile lui, decît lumea lui interioară, Panduru zice că nu e prea veselă lumea aia, că Marin Manu este un om trist, foarte trist, tu îl crezi, îl laşi în gîndurile

lui, îl compătimeşti şi cînd ajungi, şi îl asculţi, şi îl vezi ce face, cum se mişcă, ce spune şi cum vorbeşte, îţi vine aşa mai să crezi că tu ai fost cel care a moţăit tot drumul, şi că-i un miracol cum de nu ai făcut nici un accident de circulaţie pînă aici, că altfel nu se explică, nu se lămureşte cum de n-ai observat şi tu amănuntele alea pe care le spune căpitanul, pe care le coase şi le descoase el pe toate părţile, aţi trecut amîndoi pe lîngă ele, dar numai unul singur le-a sesizat, le-a observat, şi acela, desigur, n-ai fost tu. Nu ! Nu se poate ! Există, trebuie să existe un miez în cazul acesta, pe care el, Toma Breharu, nu-l vede, nu-l simte, nu-l înţelege. Un miez de taină. Ce tăinuieşte „Sfîntul Leonardo" ? Ce taine se ascund în cioburile acelei statui ? Cine şi de ce a săvîrşit gestul acela misterios ?

Breharu îşi făcuse, desigur, şi el o părere despre acest caz. A auzit colo un cuvînt, dincolo altul, a mai întrebat, a observat, a reţinut despre ce e vorba. Adică despre mai-nimic. Chiar aşa ? ! se întreabă el, ars de gîndul neputinţei. Ia să vedem, ce e sigur în toată istoria asta ? Pe ce ne putem baza ? Va să zică, Iacob Strobel reclamă la miliţie că cineva i-a cotrobăit prin casă şi i-a furat nişte scrisori. Scrisori vechi, de familie. La început trei. Apoi încă una. Deci, patru. Pe primele trei le-a depus în copie la miliţie odată cu reclamaţia de furt. După care, bătrînul, îmboldit de Marin Manu, a mai scociorît în nu ştiu ce ladă şi a observat uluit că mai lipseşte o scrisoare. A patra. De unde a ştiut căpitanul că s-a mai furat o scrisoare ? Breharu lasă întrebarea suspendată la capătul stupefacţiei şi revine, se abandonează integral pe urmele unor deducţii alunecoase, extrem de alunecoase. Deci, s-a furat şi a patra scrisoare. Strobel a depus-o şi pe aia, la miliţie, tot în copie. Adică, ce fel de copii ? ! O fi

bătrînul ăsta întreg la minte ? Şi ce dacă are o memorie aşa de grozavă ? Cine poate garanta că nu a inventat toată povestea asta cu scrisorile ? De ce ? Uite-aşa, ca să pară mai cu moţ. Uneori, bătrînii ăştia, uitaţi de dumnezeu şi de neamuri, vor să mai fie şi ei o dată, măcar o dată, în centrul atenţiilor, al discuţiilor, şi atunci fabulează... Bine, bine, să zicem că fabulează, se încăpăţînează Breharu asupra unui gînd, să zicem că fabulează, dar cum de s-a nimerit ca tocmai statuia aia din scrisorile bătrînului să fie descoperită la muzeu, şi nu descoperită oricum, ci spartă, şi nu spartă aşa întîmplător, adică ciobită la un umăr, rupt un picior, sau crăpată pe undeva, ci spartă cu dichis, frîntă în două cum s-ar spune ?... Îm ? ! Cum se explică nimereala asta ? Simplă coincidenţă ? Doar întîmplarea, sfînta întîmplare ? O fi, dar nu în treburile căpitanului Marin Manu. Are el o teorie despre întîmplări, despre hazard, despre destin, zice că nimic nu-i întîmplător, nici supus predestinării, ci totul este determinat, riguros determinat, că există un raport cauzal din care pleacă toate întîmplările universului, nu, căpitanul nu le zice întîmplări, ci fenomene, iar cînd spune univers el se referă la om, nu la stele, aşa că aici nu-i vorba de coincidenţă. Deci, ceva tot e sigur. Mai ales că Dumitraşcu de la criminalistică susţine că şi în podul casei lui Strobel, şi în depozitul muzeului de artă au cotrobăit aceleaşi mîini. Bun, să zicem că are dreptate, că au cotrobăit aceleaşi mîini şi colo şi colo, dacă spune asta criminalistul, să spunem şi noi ca el, va să zică mîinile alea necunoscute au cotrobăit, au luat scrisorile, l-au spart pe „Sfîntul Leonardo" ! De ce ? iată întrebarea fundamentală, întrebarea care mistuie generaţii întregi de detectivi. Îm ? ! Spuneţi tovarăşe căpitan Marin Manu, de ce ? Cum stăm cu raportul ăla cauzal ? ! De

fapt, ce a vrut tipul acela blond, atletic — Marin Manu zice că e poet, Dumitraşcu crede că ar fi cîrciumar — ce a vrut el, de ce a spart statuia aia, el a spart-o ? Toate urmele duc către el. Ce-a găsit acolo ? Ce a luat de acolo ? Marin Manu afirmă, iar criminalistul îi ţine isonul, că în interiorul acelei statui s-ar fi aflat o cutie, mai degrabă un tub, sau o ţeavă aşa mai groasă, din aluminiu... Zice că a descoperit acolo urme de aluminiu, precum şi formele acelui corp dur, metalic, imprimate în pereţii interiori ai statuii. Ei bine, ţeava aia din aluminiu a dispărut. Iată ce caută căpitanul Marin Manu, ce-a ajuns el să caute : o ţeavă ! Toma Breharu n-a crezut o iotă din povestea asta, n-a crezut pînă nu s-a convins cu ochii lui, pînă nu a pipăit şi el cele două bucăţi de statuie, le-a mîngîiat, le-a pipăit îndelung, s-a uitat la căpitan, s-a încruntat un pic, ceva parcă nu-i convenea, şi a zis doar atît : „N-a fost prea grea ţeava aia". „Păi dacă era din aluminiu!", aproape că sări iute, zbîrlită, replica locotenentului Andrei Panduru, care îşi făcea de lucru pe aproape. „Nu la asta m-am referit, ci la faptul că era uşor şi conţinutul acelei ţevi, în caz că nu era goală", explica meticulos şi cuminte Breharu. „Adică ?", se interesă vădit mirat locotenentul. „Adică, reluă răbdător şoferul, dacă ţeava aia ar fi fost prea grea, statueta ar fi avut un punct de echilibru pe verticală destul de precar, la cel mai mic bobîrnac s-ar fi răsturnat. Ia uitaţi-vă ce sus e lăcaşul unde a fost aşezată ţeava, e aproape de umeri, deci deasupra liniei de centură. Aşadar, greutatea totală a acelei ţevi, goală sau nu, se apropie de greutatea ghipsului, bineînţeles la volum egal, altfel statuia s-ar fi transformat în hopa-Mitică, eu aşa zic...", sublinie aprins la faţă Toma Breharu şi abia atunci realiză emoţionat că Marin Manu se apropiase mult de el, se apro-

piase şi-l privea cu ochi strălucitori, şi-l asculta atent, foarte atent...

Din clipa aceea căpitanului Marin Manu parcă i se ridicase un văl de pe ochi. Breharu declanşase un resort şi vălul acela se ridicase brusc. Acum aproape că era sigur ce se ascundea în containerul din aluminiu. Citise, răsfoise încă din Universitate, îl pasionase şi studiase multe documente din perioada interbelică, mai ales din ajunul celui de-al doilea război mondial, documente referitoare la viaţa politică, la culisele acelei politici, la protipendada românească din vremea aceea, la abdicarea lui Carol al II-lea, la jaful şi escrocheriile patronate de Palat, la valorile dispărute de-atunci fără urmă, topite în neant, înghiţite parcă de pămînt, nu apăruseră nicăieri în lume, nici imediat după război, nici mai tîrziu, fuseseră date în urmărire, se făcuseră investigaţii ample, investigaţii secrete sau oficiale, nimic, nici un indiciu, nici o urmă, nici o nădejde, o tăcere grea şi definitivă se aşternuse peste taina dispariţiei acelor valori. Oare, nu cumva ? !

...Breharu n-a înţeles prea multe lucruri din chipul străluminat de uimire, de revelaţie, al căpitanului Marin Manu, şeful i-a pus o mînă pe umăr, i-a zîmbit, nu prea zîmbeşte el oricui şi oricînd, nimeni nu se poate lăuda că l-a auzit vreodată rîzînd din băierile inimii, aşa este el, aşa-l ştie toată lumea, prea reţinut şi prea însingurat, cu ochii veşnic împîcliţi de gînduri nemărturisite, cel mai mare omagiu pe care îl aduce cuiva este acest zîmbet al lui, cald şi sfios, în care îi descifrezi într-o fracţiune de secundă toată bunătatea şi curăţenia lui sufletească, şi Breharu se simţi înfiorat sub puterea acelui zîmbet, şi roşi ca un şcolar, se împurpură şi mai tare, pînă în sfîrcul urechilor, ca un şcolar ridicat în picioare de către dirigintele clasei şi prezentat celorlalţi

drept model de urmat și lăudat pentru comportarea lui, îți vine să intri în pămînt în clipele acelea de sfială, de un fel de jenă ciudată, fiorul plăcerii fiind însă tot atît de fierbinte și tiranic, pe cît este sentimentul de stînjeneală și reticență...

Și totuși, Breharu încă nu e convins pe deplin ce caută Marin Manu, ce anume vrea el să descopere, să afle, să găsească, încotro bat cercetările lui... S-au furat niște scrisori, s-a spart o statuie, a dispărut un container din aluminiu, ce taină se închide în acest triptic de fapte ? Oare, căpitanul știe ceva ? Intuiește ceva ? La urma urmei, cît reazem ne putem face din intuiție ? Breharu nu e convins pe deplin. Astăzi nu este convins. Ieri era. Ieri a fost povestea aia cu „hopa-Mitică" și zîmbetul căpitanului. Ieri, șoferul ținuse în mîini cele două jumătăți din „Sfîntul Leonardo", le privise, le palpase, avusese siguranța materială a substanței, a certitudinei. Ieri, Breharu putea spune că exista o certitudine în acest caz. Astăzi însă nu. Astăzi nu mai este sigur. Își cunoaște această meteahnă. Toate certitudinile lui trec prin buricele degetelor. Restul nu e decît un imperiu de îndoieli și întrebări...

De ce întîrzie atît de mult căpitanul Marin Manu ? Ce tot vrea să afle el de la zurliul ăla de Colibaba ? Ce poate scoate de la el ? Vrea cu tot dinadinsul ceva ? Ce ? Dacă e ceva de găsit, dacă e într-adevăr ceva de aflat, de descoperit, apoi acel ceva nu mai există de mult în muzeu. De mult ? Nu prea de mult. Dumitrașcu zice că statuia aia a fost spartă acum cîteva zile. Cîte ? Două-trei. Așa susține și căpitanul Marin Manu. Atunci de ce ne tot învîrtim în jurul muzeului ? Pînă cînd ? Gata, plecăm, hai să plecăm, să căutăm în altă parte. Dar încotro ? Încotro ne îndreptăm ?...

Şi, în clipele acelea, printr-o bizară asociaţie de idei, Breharu îşi reaminti de fraţii Partenie. Victor Partenie şi Ion Partenie. Amîndoi măcelari. Unul într-un cap de oraş, celălalt în altul. Amîndoi căsătoriţi. Amîndoi divorţaţi. Amîndoi răi ca două fiare. Nici dracu nu se-nţelegea cu ei. Pe de altă parte, erau harnici şi ascultători la slujbă, erau vîrtoşi, dacă-i puneai să care pietre de moară, pietre de moară cărau, nu crîcneau, serviciul şi-l făceau cum trebuie, dincolo însă de uşa măcelăriei se uitau la oameni rînjind, gata să se ia la harţă cu oricine, lumea îi ocolea, vecinii se obişnuiseră cu ei, îi lăsau în plata Domnului, nimeni nu căuta sămînţă de vrajbă cu fraţii Partenie. Doar ei între ei se mai certau, se ocărau, duşmănia dintre fraţi dospea, creştea, ajunsese cu timpul ură de moarte. Se urau cumplit. Ce-aveau de împărţit ? Pe ce se apucau ? Pe nimic. Adică pe vorbe. Adică pe vechile înjurături şi ameninţări, care cereau revanşă, răzbunare, un soi de vendetă ciudată le otrăvea sufletul, le tulbura minţile, celelalte neamuri încercaseră în nenumărate rînduri să-i împace, să-i potolească, încercaseră zadarnic. Apoi, într-o zi s-a dus vestea că unul din fraţi, Ion Partenie, a murit, a fost găsit mort în casă, de fapt nu în casă ci în garaj, un soi de pivniţă transformată în garaj, careva îl găsise acolo spînzurat. Autopsia însă a dovedit că nu murise din spînzurătoare, ci de pe urma unei rupturi la baza raniului, produsă de o lovitură puternică administrată cu un corp greu şi dur. Toată lumea s-a gîndit numaidecît la celălalt Partenie, la Victor, că i-a venit de hac lui frate-său. A fost sesizată miliţia, Victor a fost arestat, anchetat, nimeni n-a scos un cuvînt de la el. Căzuse într-o muţenie, într-o amorţeală vecine cu tîmpenia. Nu se apăra, nu răspundea la întrebări. Tăcea. Nici măcar nu era încruntat, zbîrlit, ostil, se uita dimpotrivă la

căpitanul Marin Manu cu o privire albă, pierdută, ca un început de ispășire. Se părea că se împăcase cu soarta. Destinul i se împlinise. Ura de-o viață împotriva fratelui său, ura aceea de moarte, pe care n-o ascunsese nimănui, iată că se împlnise și odată crima săvîrșită, energia aceea lăuntrică, sălbatecă, ce-l hrănise ani de zile, se epuizase, pierise, lăsase un pustiu imens, un pustiu total în urma ei, pustiul acela straniu se răsfrîngea acum în ochii lui Victor Partenie.

Căpitanul Marin Manu redactase concluziile de învinuire, Victor le ascultase atent, se trezise parcă dintr-o beție cruntă și, în sfîrșit, se hotărî să vorbească, să detalieze, să răspundă tuturor întrebărilor, cum, și de ce, și cu ce, așa zicea Marin Manu și istorisea cu lux de amănunte colo și colo cum a fost săvîrșit fratricidul, redactase concluziile de învinuire dar încă nu înaintase dosarul, veșnica birocrație modernă... Toată lumea a răsuflat ușurată, știrea despre asasinarea fratelui, despre dovedirea ei, despre recunoașterea ei, s-a întins cu repeziciune, se aștepta judecarea, condamnarea și deodată Marin Manu a dispărut de la serviciu. A dispărut două zile. După două zile a revenit, nu era singur, era însoțit de o matahală de bărbat cu obrazul oacheș, cu ochii ca două prune vinete, îmbrăcat elegant, cu mersul elastic, sportiv, cu mîinile la spate și pardesiul pe umeri. Cînd au intrat în birou, Breharu și Panduru se nimeriseră de față, se aflau în anticamera biroului, șeful îi chemase înăuntru din mers, ei doi se uitau uimiți la căpitan, căscau gura și la celălalt, erau curioși, au intrat, cînd au intrat, Marin Manu a smuls pardesiul de pe umerii musafirului, i l-a atîrnat în cuier și abia atunci s-au văzut cătușele. Zdrahonul acela cu fața pămîntie avea mîinile încătușate. Așa veniseră tocmai de la Vaslui. El era ucigașul lui Ion Partenie.

îl chema Raicu Vodă şi era casier la o întreprindere din Vaslui. Trăia în concubinaj cu fosta nevastă a lui Ion, o iubea, vroise să se căsătorească, dar femeia îl refuzase îngrozită, că dacă află Ion o spintecă. Raicu a tăcut, n-a insistat, dar a început să se intereseze îndeaproape, cu discreţie şi stăruinţă, cine este Ion Partenie, cum trăieşte, cu cine se duşmăneşte, a aflat ce i-a trebuit şi şi-a făcut nişte socoteli. L-a ucis într-o noapte, a plecat seara din Vaslui, după miezul nopţii era înapoi, săvîrşise crima exact cum şi-a imaginat, cum şi-a plănuit, restul nopţii şi l-a petrecut în garsoniera concubinei. Nu s-a găsit, nu s-a descoperit nici o urmă de-a lui în locuinţa lui Ion Partenie, absolut nici una. Nici un indiciu nu-l divulgase. Cum ajunsese totuşi căpitanul Marin Manu la el ? Ce-l determinase pe Marin Manu să scoată în evidenţă, la început, vinovăţia lui Victor Partenie, s-o facă publică, apoi să-l abandoneze brusc şi să plece la Vaslui ? Breharu, şi nu numai Breharu, n-a putut încă limpezi acele întrebări. Iar căpitanul Marin Manu aluneca abil de fiecare dată pe lîngă răspunsuri, pe lîngă aluzii, era evaziv şi imprevizibil. Nu ştiai niciodată ce are de gînd şi care va fi gestul său următor, pasul următor, încotro se îndreaptă... Asta-i !, se lumină Toma Breharu de-o ideie care îi tot dăduse tîrcoale, îl incitase, îl aţîţase să-şi reamintească de fraţii Partenie...

— Nea Tomiţă, e jale !

Ia te uită, cînd a apărut Panduru ? Breharu tresări puternic, aproape zvîcni cu bărbia în sus, se tulbură o clipă, ideea aia care abia îi venise în cap se spulberase, se dusese dracului, şoferul se scutură ca de frig, era iritat, era surprins, el nu-l aşteptase pe locotenentul Andrei Panduru, îl aşteptase pe Marin Manu. Căpitanul se dusese să discute ceva cu pictorul Colibaba, se

dusese cam de mult, dar nu-i nimic, Breharu era obişnuit să aştepte, era un tip răbdător, răbdarea face parte din profesia lui, astea sînt rosturi întocmite de cînd lumea şi pămîntul, lucrurile sînt clare, sînt foarte clare, clar nu e deloc de unde a apărut locotenentul, şi mai ales cum ? ! Deşi Breharu îl cunoştea prea bine pe tînărul ofiţer, deşi lucrau împreună de peste doi ani, deşi nu o dată remarcase uimit neobişnuita capacitate a lui Panduru de a se deplasa în spaţiu ca o umbră, ca un spiriduş, în ciuda staturii lui dolofane, uriaşe, de a se deplasa fără un foşnet, fără un sunet, nici aerul nu se clintea, încremenea parcă în jurul locotenentului care se mişca silenţios şi rapid, foarte rapid, dacă nu erai avizat te trezeai alături cu el în birou, în maşină — cînd venise ? cînd se aşezase ? — te privea, îţi vorbea, iar tu tresăreai uluit, îţi sărea inima cum se spune, o simţeai cum ţi se zbate în gît ca proasta, ca nebuna, te uitai la el ca la o nălucă, îl ascultai şi nu te puteai obişnui nicicum cu acest mod al lui particular, curios, de a merge, de a păşi, de a ajunge în imediata ta apropiere fără să ştii cînd, şi în ce fel, şi de unde, şi Breharu, deşi mai trăise asemenea momente de totală surpriză, nu se putuse obişnui totuşi nici pînă astăzi cu această trăsătură înnăscută şi, desigur, cultivată cu abnegaţie de colosul ăsta pîntecos, cu fundul cît o tingire, dar agil ca o panteră.

Locotenentul se apropiase de maşină, Breharu era la volan, era absorbit de gînduri, Panduru deschisese portiera, îl privise aşa cam c-o jumătate de ochi pe şofer, zîmbise interior, se aşezase pe fotoliul de alături, maşina oftă din rărunchi, se aplecă uşurel într-o parte şi, în aceeaşi clipă, Andrei Panduru proclamase :

— Nea Tomiţă, e jale !

Frîngîndu-şi cu greu surpriza, Breharu lăsă un moment alb între ei, tăcerea se întinse cît se întinse, cînd Panduru proclama că „e jale", însemna că e rost de drum lung, deci locotenentul ştie ceva, a aflat ceva, precis a aflat ceva.

— De unde veniţi ? se interesă Breharu.

— De la şefu, răspunse cumva tărăgănat tînărul ofiţer, făcînd pe enigmaticul şi aranjînd deasupra torpedoului un dosar din care se vedeau colţurile unor cartoane.

— Îl mai aşteptăm ? vru să ştie şoferul, încercînd să afle de fapt ce-i ascundea Panduru.

— Nu ! veni laconic răspunsul locotenentului, veni după o pauză grea, ca după o îndelungată deliberare.

— Ce cartoane sînt alea ? sări Breharu la altă idee.

— Nu sînt cartoane, ci artă plastică ! explică rar şi preţios Panduru. Artă plastică, nea Tomiţă ! adăugă el apodictic şi sublinie îngăduitor. Tablouri. Două. Faţă şi profil.

— A, o fi ăla care-a spart statuia... îşi reaminti parcă de undeva Breharu şi răsuci cheia în contact.

— Exact ! Dar de unde ştii ? se cruci sincer Panduru, apoi rîse mînzeşte şi rîsul acela nu-l prindea bine deloc.

CAPITOLUL 9

Hotelul internațional „Împăratul Traian" zumzăia ca un stup, trepida mărunt, o rumoare și o vibrație continuă îl stăpîneau, îl pătrundeau în profunzime, perforînd acolo galerii invizibile, ori mai degrabă zumzetul și trepidațiile acelea plecau dinlăuntrul lui, din viscerele lui și se propagau în surdină către margini, către exterior, căutau spații mai puțin dure, sau poate că freamătul acela profund izbucnise instantaneu în întreaga masă uriașă a hotelului, explodase simultan în sutele lui de alveole, elegante, luxoase, se iscase odată cu plecarea diurnă a pasagerilor — la serviciu, la gară, la rude, la prieteni, aiurea — ei, pasagerii, aflîndu-se acolo încartiruiți, distribuiți, numerotați în celule moderne, confortabile, alăturate, suprapuse, închegate într-un sistem perfect, într-o simbioză perfectă dintre beton, sticlă, marmoră și fier, ei, pasagerii, poposind acolo, sub semnul implacabil al timpului măsurat, înregistrat, taxat, același timp pentru toți, și totuși altul pentru fiecare în parte, timpul numindu-se la această răspîntie a drumețiilor voiaj de plăcere, sau deplasare de serviciu, chemare de doliu, sau chemare de nuntă, interese, afaceri, trebuințe, capricii, toate guvernate de aceeași nevoie veche, străveche, ancestrală a oamenilor de a călători, de a fugi, de a cunoaște, de a irumpe din cînd în cînd în alte locuri, pe alte me-

leaguri, într-o confruntare permanentă cu ei înşişi şi noile pămînturi călcate, venind şi plecînd, venind şi lăsînd de fiecare dată în urma lor dezordine, descumpănire şi miros străin, iz de seve obosite, sleite, lăsînd în sălaşul de-o noapte, de două, praful drumului adunat în ei, obiceiurile adunate în ei odată cu anii, lepădînd acolo gunoiul moravurilor şi năravurilor clasei lor, urme, reziduuri care zilnic trebuie şterse, zilnic curăţate, frecate, dezinfectate, dezordini care zilnic trebuie reparate după plecarea lor, după sejurul lor, şi zilnic apare o armată de spălătorese, lenjerese, îngrijitoare, apare puţin mai tîrziu după întîile ceasuri ale dimineţii, invadează etajele, scările, apartamentele, cu aspiratoare, cu găleţi şi mături, cu unsori antiseptice, cu albituri noi, şi aduc cu ele un aer de prospeţime, de revitalizare, şi tropotul acestei armate anonime, gesturile ei, lupta ei cu dezordinea, cu mizeria, cu praful, prezenţa ei acolo, prezenţă promptă, prezenţă necesară la orele matinale ale hotelului, stîrneşte, desigur, zămisleşte, desigur, acel zumzet de stup, acea trepidaţie măruntă care se propagă pretutindeni ca un fior, ca un frison viu, extrem de viu...

Adam Brănescu, alias Heiler Augustin, prăbuşit în fotoliul moale, adînc, odihnitor, resimţea acut forfota nevăzută care se născuse în jurul său, o ştia, o recunoştea, o viaţă întreagă petrecuse prin hoteluri, căutînd, alergînd, urmărind o himeră, cu timpul crezuse chiar că fuge după o himeră, că opera lui din tinereţe, comoara fabuloasă a acelor ani pierise, dispăruse pentru totdeauna, că de fapt nici nu existase cu adevărat, că se iscase doar în închipuirea lui, şi totuşi nu încetase o clipă să spere, să caute, să caute neîncetat, fără odihnă şi iată că odihna venise. În ultimul timp, speranţa se transformase în teroare, acum teroarea aceea

încetase cu desăvîrşire. Comoara pe care o ascunsese într-un container din aluminiu, cu aproape o jumătate de veac în urmă, se afla iarăşi aproape, foarte aproape de el. De fapt, se afla iarăşi în posesia lui. Telefonul de adineauri, „Sînt Simion de la cooperativa Artă şi precizie"..., însemna că la magazia de bagaje de mînă a gării fusese depus un geamantan pe numele lui, şi că în acel geamantan este containerul, iar chitanţa, tichetul pentru restituirea geamantanului se afla la locul convenit, aproape, chiar în incinta hotelului... Adam Brănescu n-avea decît să coboare, va face cîţiva paşi prin holul imens de la parter, se va odihni un pic într-unul din nenumăratele fotolii răspîndite, plantate cu generozitate acolo, va intra în posesia tichetului, apoi se va duce la gară, apoi va ridica de la ghişeul bagajelor de mînă geamantanul, apoi va reveni la hotel, apoi... Dar, nu ! Acestea sînt fleacuri de-acum. Neastîmpăr. Nerăbdare. Neîncredere ? ! Nici vorbă ! Adam Brănescu îşi cunoaşte foarte bine omul, pupilul, una din operele vieţii sale : Iloilo nu comunică decît lucruri exacte. Ce rost are, îşi zice bătrînul aristocrat, abia temperîndu-şi zorul inimii, ce rost mai are acum să se grăbească, să se precipite, să pipăie, curînd, cît mai curînd, să mîngîie cu degetele lui, cu ochii lui containerul ? Inima lui bătrînă îi dă ghies, îl împinge din fotoliu, ar vrea să fie în aceeaşi clipă la ghişeul gării, dar şi la el în cameră, aici, în fotoliu, cu gîndurile dezlănţuite, cu simţurile potolite, legănat într-o sfîntă şi dulce beţie, beţia amintirilor...

O viaţă de om a trecut de atunci, o viaţă de om alergînd neîntrerupt, fără pauze, fără spaţii albe, un maraton lung de peste 40 de ani. Exact vîrsta lui Vasile. Ciudată coincidenţă ! Pe unde-o mai fi Nineta

acum ? O mai trăi ? N-o mai trăi ? De ce-a fugit ? ! Ce-o fi găsit ea aşa de tulburător, atît de irezistibil la finlandezul ăla ? ! De ce-a fugit cu el atunci, atît de neaşteptat, abandonînd totul, totul în urma ei ? ... Lumea zice că nordicii ăştia, nici nu sînt, aşa, prea virili. Or, Nineta... Ehei !... Frumoasă femeie, Doamne ! Era bucureşteancă. Se născuse şi crescuse în Pantelimon. Ţîşnise în viaţă printre ţigănimea de-acolo, printre telali, negustori de lucruri furate, tăinuitori şi năimiţi, lustragii şi vînzătoare de bidinele, chilipirgii, hoţi de buzunare, borfaşi mărunţi, puzderie de borfaşi mărunţi care împuşcau francul de azi pe mîine, o lume viscolită de patimi şi sărăcie roise în jurul ei. Acolo se născuse, acolo crescuse, pînă a descoperit-o doamna Brummell. A descoperit-o într-o zi, întîmplător, la Piaţa de flori, Nineta abia împlinise doisprezece ani, vindea cîteva coşuleţe mici, micuţe, făcute din rămurele fine de salcie, sau din răchite, coşuleţe cît degetarul în care înfloriseră unul sau doi ghiocei, era în desprimăvărare, pe la începutul lui Martie, coşuleţele cu ghiocei se vindeau bine, se vindeau repede, mai avea doar cîteva şi gata, cînd în faţa ei, la marginea trotuarului a oprit o trăsură, a oprit brusc, s-a speriat, a făcut cîţiva paşi înapoi, neliniştită, temătoare, dar şi curioasă. Trăsura era neagră, uriaşă, lucioasă pe dinafară, cu pernele dinăuntru roşii, ca vişina putredă, şi caii albi, superbi, erau doi armăsari necastraţi, abia struniţi de surugii, Nineta se pricepea la cai, şi taicăsău crescuse cîndva cai, îi lua de mici, cumpăra mînji, doi, trei, uneori mai mulţi, îi creştea la marginea Capitalei şi-i vindea apoi la preţ bun, era bine, era aşa de bine, pînă cînd a vîrît odată unul cuţitul în el, la beţie, într-o noapte, s-au certat, s-au încăierat, ăla n-a vrut să-l omoare, erau prieteni vechi, a dat şi el aşa cu

şişul, mai mult ca să se grozăvească, să-l sperie, cînd a văzut că şi-a omorît prietenul şi-a tăiat şi el beregăţile, acolo pe loc, şi au murit amîndoi, au pierit amîndoi în aceeaşi noapte absurdă, era mult de-atunci, Nineta aproape că uitase întîmplarea asta nenorocită din viaţa ei, dar din anii aceia dintîi învăţase să se apropie de cai, să-i înţeleagă, să-i iubească, de-atunci se pricepea Nineta la cai, iar acum se uita, deopotrivă temătoare şi curioasă, la trăsura aceea, la caii aceia care se opriseră la cîţiva paşi în faţa ei. Nu cobora nimeni. Lumea începuse să se adune de colo şi colo, să caşte gura, să murmure şi, deodată, Nineta avu sentimentul penibil că e privită, că e studiată cu atenţie, cu un ochi critic, cunoscător, pătrunzător, şi-o cuprinseră atunci, aşa fără rost, o ruşine şi o sfială încît ar fi rupt-o la fugă, dar nu mai avea cum, în jurul ei era un zid de oameni, trecători curioşi care se holbau şi ei la trăsura aia, dar se chiorau şi la ea, cu ochi subţiri, parşivi, iar ea, Nineta, nu pricepea nimic, nimic... Atunci s-a clătinat trăsura un pic şi a coborît o doamnă înaltă, blondă, îmbrăcată în mătăsuri scumpe, s-a apropiat încet de ea şi Nineta a simţit că ameţeşte din cauza parfumului. Doamna aceea a privit-o cu blîndeţe, s-a apropiat şi mai mult, a mîngîiat-o ocrotitor pe obraz, avea degetele lungi, fine, subţiri, cu buricele degetelor moi ca nişte pernuţe, cam aşa cum văzuse ea că au pisoii lăbuţele, cînd sînt mici de tot şi jucăuşi, Nineta nu s-a ferit, a stat dreaptă, împingînd înainte tăviţa din aramă pe care se mai aflau cîteva coşuleţe cu ghiocei...

— A cui eşti tu ? a întrebat-o doamna aceea falnică şi frumoasă, care te ameţea cu parfumurile ei.

— Dar dumneavoastră, cine sînteţi ? a răspuns prompt, tot printr-o întrebare, Nineta, iar prin mulţi-

mea de gură cască trecu un zvîcnet de plăcere, de rîs. Vorbele îi veniseră singure pe buze, asta se chema obrăznicie, ea vrusese să spună cu totul altceva, să se recomande, să facă o mică reverență cum învățase la școală, dar pe buze îi înflorise sonor, neașteptat, gîndul care o chinuia : „Cine o fi doamna asta, n-o fi cumva chiar regina ? !"

— Eu sînt doamna Brummell ! auzi Nineta ca prin vis. Dar tu, cine ești ? insistase cald, încurajator femeia aceea care abia coborîse din trăsură.

— Mă numesc Antoaneta Stratan și sînt fata lui Alexandru Stratan, ăla care creștea cai frumoși, tot așa de frumoși ca și ai dumneavoastră, dar a murit de mult. Mi se spune Nineta și sînt florăreasă !... se recomandă ea repede — repede, turui subțire, cu vocea gîtuită de un spasm rebel, de o emoție care nu se mai sfîrșea...

Cum să nu știe ea, Nineta Stratan, cine-i madam Brummell ? Cine nu cunoaște firma „Brummell" ? Păi nu ducea ea, pe Calea Victoriei, la numărul 56, nu căra ea acolo, cînd și cînd, niște coșuri mari cu flori, cu garoafe sau trandafiri, cu narcise, cu gladiole, cu cale, cu zambile, chiar și săptămîna trecută a dus acolo un coș cu zambile timpurii, o cunoștea toată piața, a strigat-o un barosan : „Du-te, fă, la domnul Brummell cu zambilele astea, a făcut cineva comanda, ia coșul și fugi, mai cîștigi și tu un gologan !" îi spusese ăla, cu gînduri bune, cu gînduri de ajutor, cînd și cînd o trimitea cîte unul, ea mulțumea, lua coșul în brațe, era iute de picior, ajungea repede, suna la numărul 56 de pe Victoriei, apărea de fiecare dată în cadrul ușii un bărbat uscat, bătrîn, în livrea neagră, cu fireturi aurii, lua coșul cu flori, îi zîmbea, îi lăsa în palmă trei-patru lei bacșiș și pleca... Cum să nu știe ea, Nineta, cine-i

Brummell ? Casa Brummell era una dintre cele mai luxoase croitorii din Capitală, iar pe zidul casei strălucea o plăcuţă metalică, argintie, pe care se aflau gravate cuvintele : „Furnizor al Curţii Regale", formulă de prestigiu în lumea comercianţilor acelor timpuri. Dar pe doamna aceea înaltă, blondă, parfumată, Nineta n-o văzuse niciodată...

De-atunci s-a schimbat destinul Antoanetei Stratan. La început a fost fată în casă la domnul Brummell. A învăţat să se poarte, să se îmbrace, a deprins repede noile gusturi, noile maniere, noile atribuţii. Deretica, ştergea praful, făcea paturile, ducea desuurile doamnelor de onoare, de la croitorie la curte, desuuri şi finetuţi scumpe, pe care doar firma „Brummell" le procura, la croia şi le desfăcea sub nasul înaltelor cercuri. Apoi, mai tîrziu, avea deja şaptesprezece ani, a văzut-o pe unul din culoarele Palatului, a întîlnit-o acolo întîmplător Duduia — aşa îi spunea toată curtea Elenei Lupescu, ţiitoarea regelui — femeia aceea stranie, puternică, fermecătoare, de care se temea o lume întreagă de amploaiaţi, de la servitorii Palatului, pînă la miniştri, femeia aceea mîndră şi fascinantă, cu priviri mereu arse de un dor nestins, de o nestinsă patimă, s-a oprit în dreptul ei şi i-a poruncit rece, răspicat : „Dezbracă-te !" Surprinsă, uluită, hipnotizată parcă de ochii mari, strălucitori şi fierbinţi ai celebrei curtezane, Nineta s-a supus numaidecît, s-a dezbrăcat imediat, a rămas goală pe culoarul acela pustiu, unde se aflau numai ele două, s-au privit îndelung în ochi, apoi deodată Duduia a zîmbit, era dumnezeiesc zîmbetul ei, şi-a plesnit palmele chicotind copilăreşte, strengăreşte, şi a rugat-o să treacă imediat pe la intendentul Palatului, să primească instrucţiuni şi toate cele de trebuinţă, de mîine va deveni camerista ei.

Cameristă la Palat! Nineta din Pantelimon!... Unul din capriciile Duduii era să se înconjoare de femei tinere, foarte tinere şi frumoase, ochioase şi drăcoase, femei din popor, „pur-sînge" cum spunea ea aţîţător, provocator, ştia că astfel îl aţîţă pe rege, ştia că regele nu poate rezista unei fustiţe de 17—18 ani, dădea năvală ca un taur stătut, fetele tinere făceau şi ele ce puteau, maiestatea sa nu era mulţumită, regele pleca de la masa plăcerii flămînd, întărîtat, numai ea, Lupeasca, îl sătura. Duduia ştia acest lucru, îl verificase îndelung, era stăpînă pe situaţie, pe trupul regal, şi de aceea îl aţîţa ori de cîte ori avea prilejul, cu cameristele ei frumoase şi fragede şi despletite ca nişte amazoane...

Cînd a cunoscut-o el, Adam Brănescu, pe atunci se numea încă Heiler Augustin, cînd a cunoscut-o el pe Nineta, aceasta era deja o femeie împlinită, era de un farmec răpitor, înaltă, brună, avea un aer misterios şi incitant, cu ochii ei codaţi, cu buzele proeminente, senzuale, cu părul bogat, lung, mătăsos şi negru, cu profilul avîntat în linii şi arcuri perfecte, aşa cum văzuse el odată într-o galerie profilul Antigonei pictat de un spaniol. Antoaneta Stratan îşi cunoştea de-acum farmecele, interesele, se ştia puternică, închegase şi întreţinea relaţii subterane în lumea Palatului, relaţii influente, de-acum nu se mai lăsa sedusă, călărită de oricine, ci îşi alegea ea amanţii, favoriţii, exemplarele de masculi cele mai superbe din lumea bună.

Heiler Augustin, spiţă nobilă, nume străvechi, răsărit de undeva de prin părţile Sibiului, răsărit din trunchiul vechilor oieri sibieni, oieri care au devenit mai apoi negustori, sau industriaşi, ori cămătari, şi unul dintre ei, mai isteţ, mai norocos, se lipsise de nişte bani împrumutaţi cuiva, cîndva la Viena, datornicul

era un ins suspus, un os mai îndepărtat al casei imperiale, nu vroia să se ştie, să se afle că s-a îndatorat cu asemenea sume uriaşe unui fost cioban şi atunci şi-a plătit datoria investindu-l pe acel cioban, devenit cămătar, investindu-l cu rangul de conte, şi contele acela proaspăt nu era altul decît bunicul lui Heiler Augustin, la început fusese în numele lor, fusese înscrisă acolo şi o particulă distinctă „von", între timp însă dispăruse, prea aducea a nume străin, a ecou străin, or Heilerii se născuseră de zece generaţii tot pe pămîntul Sibiului, şi ultimul lăstar al acelor nobili ciudaţi, ridicaţi pe spinarea oilor, oameni bogaţi, foarte bogaţi, ultimul lor lăstar era Heiler Augustin, bogat, desfrînat, cultivat în academiile de arte frumoase din Berlin şi Paris.

Îl cunoscuse pe Carol al II-lea încă de pe cînd acesta se afla la Paris, înconjurat de aureola tristului cavaler care sacrificase un regat pe altarul iubirii, prinţul moştenitor hoinărind şi petrecînd în chiolhanuri monstruoase, în orgii cu fete aduse tocmai din îndepărtatul Orient, se vîra, amuzîndu-se, în scandalurile cele mai ticăloase, organiza zaiafeturi deşănţate şi scumpe, curgeau vinuri celebre la masa lui, şi femei celebre trecuseră prin aşternutul său, în jurul prinţului se încheiau afaceri dubioase, femei necunoscute, cu zăbranice coborîte adînc peste chipuri, unduiau adeseori prin odăile somptuoase ale lui Carol, apoi cineva divulga un nume, o anumită oră, adulterul era descoperit, scandalul se lăţea repede, Heiler Augustin era un tînăr ziarist pe atunci, tînăr dar instruit, tînăr dar cu întinse relaţii în lumea poliţiei, a justiţiei, intervenea, telefona, potolea spiritele, deturna anchetele poliţiei, ameninţa, mituia, scandalurile princiare se aplanau, se stingeau...

Prințul Carol, mai tîrziu, nu prea tîrziu, ajuns regele Carol al II-lea al României, nu-și uitase apărătorul escapadelor pariziene, îl chemase în țară, îl răsplătise cu onoruri, cu bani, cu o sfoară de moșie, iar acum, de curînd, după ce-l concediase pe Puiu Dumitrescu, după ce-și îndepărtase o parte din pletora de lingușitori și consilieri, îl numise ca secretar particular, în serviciul său personal, pe Heiler Augustin. Omul de încredere numărul unu din camarila regală. Numărul unu, dar după Elena Lupescu. Heiler Augustin a înțeles perfect ierarhia, și-a slujit cu credință stăpînul, dar și pe favorita acestuia. Iar Duduia l-a răsplătit, printre alte plăți și răsplăți, aruncîndu-i-o în brațe pe Nineta. Văpaia neagră din Pantelimon. Antoaneta Stratan n-a executat doar porunca, dorința stăpînei, ci l-a și plăcut într-adevăr pe Heiler. S-a descotorosit numaidecît de ceilalți curtezani, amanți pasageri, luxoși, libidinoși, amanți de-o noapte, fluturi de-o noapte, trîntori de-o noapte, care nu mai miroseau a piele de om curată, proaspătă, elastică, ci a esențe străine, a licori străine, amețitoare, miroseau, puteau a duhoare dulce, atrăgătoare, otrăvitoare, înainte de a-i primi în patul ei, Nineta îi trimitea la baie, să facă un duș, să piară miasmele acelea pure, scumpe, rafinate și să rămînă doar aburul crud de piele proaspătă, curată... S-a descotorosit de ei și i-a rămas credincioasă lui Heiler Augustin. „Gusti", cum îl alinta ea, cînd erau singuri, cînd tăifăsuiau, bîrfeau și se iubeau năprasnic, năvalnic, cu o furie oarbă, cu o dăruire oarbă, numai ura oarbă atinge, poate atinge aceleași temute adîncuri, ca și oarba iubire, neînfrînată, scăldată în patimi niciodată potolite pînă la capăt...

Atunci a rămas Nineta grea cu Vasile. L-a născut de Anul Nou, l-a botezat Vasile, l-a trecut pe numele

ei, Vasile Stratan, n-a spus nimănui nimic, a născut la o mînăstire, cînd s-a întors era la fel de frumoasă, parcă şi mai frumoasă, mai tulburătoare... S-a reintegrat rapid în viaţa de la Curte, Duduia n-a renunţat la serviciile ei, Nineta şi-a dat copilul la o doică, nu i-a cerut lui Heiler s-o i-a de nevastă, nu l-a abandonat, dar a reînceput să-şi împartă nopţile şi cu alţi admiratori, se lăsa iarăşi curtată, răsfăţată, plătită. Heiler Augustin a înţeles şi s-a îndepărtat singur, încetîncet, stins, scîrbit, cu o repulsie pe care şi-o reprima greu, tot mai greu, şi atunci totul s-a sfîrşit între ei.

Cînd a trecut atîta amar de vreme ? Unde s-a cărăbănit, s-a ascuns de n-o mai găseşte nimeni ? Unde s-au dus acei ani de putere, de desfrîu, de dureri mîntuite cu alte dureri, ani de aur, de lux, de dezmăţ şi bogăţie? La curtea lui, regele îţi permitea să faci orice, orice în afară de politică. Politică făcea doar maiestatea sa. Monarhul ! Mai ales în ultimii ani. Politică şi afaceri, politică şi porunci, porunci medievale, ordine inchizitoriale, regele devenise Dictator.

Atunci, odată cu înscăunarea dictaturii carliste, s-a gîndit Heiler Augustin, atunci s-a gîndit el pentru prima dată cu alte gînduri la el însuşi, la el ca om, ce reprezintă el, s-a gîndit intens la destinul său, la viitorul său. Ştia din istorie, din cultură, dar mai ales simţea din instinct, din intuiţie, că despotismul nu rezistă prea mult, piere, dispare ca un accident al istoriei, şi cînd dispare el se rostogolesc pe acelaşi tobogan al pierzaniei şi slujitorii, linguşitorii şi întreţinuţii dictatorului, miniştrii lui, secretarii lui, curvele, lichelele curţii, majordomii înfiretaţi, curtezanele vaporoase, bancherii pîntecoşi, afaceriştii veroşi, toată lumea aceea de rapt şi tiranie se duce dracului, se spulberă, se împrăştie în cele patru vînturi ale pămîntului...

Atunci nu va mai fi nici Urdăreanu, care să-i zîmbească subțire, superior, protector domnului Heiler Augustin, nu vor mai fi nici Nicolae Malaxa, nici Max Auschnitt cu mutrele lor lipicioase, alunecoase, cu cadourile lor țepene, cu morga lor de mari industriași și mari potentați care-și vîntură interesele pe sub nasul lui Carol, atunci se vor duce dracului cu toții, Despotul, Duduia, Camarila și, după ei, grămadă, ceilalți toți, absolut toți... Dar el, Heiler Augustin, ce va face el atunci? Se va lăsa tîrît, strivit de turma în degringoladă, în rostogolire ? Nu ! Heiler nu e un prost, Heiler Augustin are simțul de prevedere al strămoșilor săi, foști ciobani acum o sută, sau două sute de ani, are încă instinctul lor care-i avertiza în caz de pericol, de primejdie prin munții Sibiului, cînd simți în aer, sub cerul senin-senin cum clocește, plutește furtuna, simți fulgerul încă neizbucnit, simți că vine seceta sau potopul ori grindina și atunci îți aduni grabnic turmele la scuteală, strîngi pe lîngă tine turmele, familia, cîinii, păsările, și toată suflarea de care depinzi și care depinde de tine se pune la adăpost, sub ocrotire, simțul acela strămoșesc de prevedere, de prevestire, de pericol nu-l părăsise niciodată pe Heiler Augustin...

Cultivîndu-și bunul obicei, încă de pe vremea cînd se afla la Paris, Heiler închegase și aici, la București, relații strînse cu poliția, se împrietenise cu comisarul Maimucă. Și cîte nu știe și nu poartă în tolba lui un comisar ? ! Și nu întotdeauna se raportează în sus, la urechea oficială, toate cîte se află și se șoptesc cu înfrigurare, cu desfătare, la urechea prietenului. Astfel, Heiler Augustin a putut afla și deslușI cu o clipă mai devreme, cu o clipă înaintea altora, intenții politice ascunse, intenții obscure, insidioase, și de această clipă, de acest avans s-a folosit din plin. Prin intrigă și co-

ruptie, prin şantaj, prin trafic de influenţă, prin interpuşi şi misiţi, prin speculaţii inteligente sau furt ordinar, Heiler a reuşit să acumuleze într-un scurt răstimp sume imense de bani — lei, lire, dolari, mărci — dar nu bani îi trebuiau lui, pentru că banii se schimbă odată cu timpurile, ci avere neperisabilă, nepieritoare. A căutat, a ştiut unde şi cum să caute, a intuit, a răsplătit şi, în sfîrşit, a găsit ceea ce căuta, comoara condensată, esenţe de valori inestimabile, tezaurizate, ocrotite, vîrîte pentru vremuri de furtună, de ananghie, păstrate într-un container din aluminiu etanş, perfect etanş. Dar şi acest obiect era greu de ascuns, dificil de ţinut prea mult timp în taină, în umbră, sub ochii iscoditori, hrăpăreţi, sub privirile veşnic bănuitoare ale Curţii. Şi atunci s-a gîndit să înstrăineze el însuşi acea comoară, să-i camufleze chipul, să-i croiască, să-i construiască o mască potrivită, banală, şi să înstrăineze el însuşi acel chip calp al comorii sale, gestul său va avea alura firescului, va fi normal, un gest comun care nu va trezi nicidecum suspiciuni, întrebări, vorbe cu două înţelesuri, cu două tăişuri... Heiler avea un prieten relativ nou, îl chema Leonard Herdan, era un tînăr inteligent, cult, mucalit, dornic de parvenire, cu un blazon familial străvechi, spiţă scăpătată, dar fermecătoare, băiat de salon care vroia să refacă faima familiei, dar n-avea nici puteri, nici har, nici bani pentru această uriaşă întreprindere, aşa că se mulţumea să petreacă, să cultive prietenii înalte, să strălucească prin vervă, haz şi erudiţie. Cu prilejul zilei lui de naştere, Heiler i-a oferit drept cadou o copie izbutită, frumoasă, lucrată cu talent, dar în pripă, de un mare maestru al timpului, copie după celebra statuie „Sfîntul Leonardo, patronul prizonierilor". Băiatul s-a bucurat enorm, a aşezat în casa lui, la loc de cinste, păpuşa aia

mare din ghips, știa și el că nu avea decît o valoare simbolică, dar mai ales pentru el, pentru Leonard Herdan, gestul acesta al lui Heiler însemna confirmarea unei prietenii, pe care și-o dorise atît de mult, ce, era puțin lucru să te bați pe burtă cu unul din secretarii particulari ai Măriei Sale ? !...

In pîntecele acelei statui vîrîse Heiler Augustin, ascunsese acolo cu mare grijă și în mare taină containerul din aluminiu. Nu era o avere cîștigată cinstit, nu era o comoară adunată în spirit samaritean, dar parcă găseai vreun cuget onest în lumea aceea în care se învîrtea, trăia ? Aflai undeva vreun gînd curat, dezinteresat ? Totul se vindea, totul era supus prețului. Turpitudinea și specula, intriga și presingul inflației, adeseori delațiunea, falsa penitență, minciuna sfruntată, înșelătoria barbară, porunca suveranului, ordinele secrete ale Duduii și nu de puține ori sîngele vărsat anonim, într-o viroagă, într-o pivniță, într-un iatac somptuos, plăteau și răsplăteau, cumpărau și răscumpărau polițe, dobînzi, creanțe, bani peșin, aur, bijuterii, o avere pestilențială care trecea din mînă în mînă, se acumula, se umfla, devorînd nepăsătoare și eternă, conștiințe, patimi, credințe și jurăminte, onoare și omenie...

Heiler Augustin simțea precipitarea unor evenimente epocale, infernale, nu știa ce va fi, cum va fi, dar simțea în nări miros de sînge, pîndea în aer miros de pulberi ucigașe, auzea tropotul distinct, cadențat al furtunii care se apropia, știa de unde vine și încotro se îndreaptă, dar nu știa că istoria mai are și capcanele ei ascunse... Astfel încît, deși era prieten cu Maimucă, deși era unul din secretarii particulari ai regelui, evenimentele din 5—6 septembrie 1940 l-au surprins profund, asta nu înseamnă că l-au surprins ne-

pregătit, ci l-au şocat profund. Oare nici comisarul Maimucă să nu fi ştiut nimic ? !...

Şandramaua despotismului prăbuşindu-se, au fugit care cum au putut, cît de repede au putut, cu ce au putut apuca, încotro au văzut cu ochii. Mulţi curteni au dispărut în noaptea de 5 spre 6 septembrie, au dispărut fără urmă, pentru totdeauna, pierind odată cu ei tablouri scumpe, lingouri de aur, bijuterii, devize, enorme pachete cu bani, cu ambiţii, cu visuri spulberate...

În dimineaţa zilei de 6 septembrie 1940, regele Carol al II-lea a abdicat, a renunţat la tron, sub presiunea ultimatumului noului său prim-ministru, numit chiar de el cu o zi mai înainte, a renunţat la monarhie, a luat-o pe Lupeasca, pe Urdăreanu, cîţiva servitori credincioşi, cîteva vagoane înţesate cu lucruri scumpe, cu avere cît să ajungă pentru trei dinastii, şi a rupt-o la fugă, pripit, îngrozit, trăgîndu-şi izmenele din mers, plecînd aiurea, scos din ţară, azvîrlit din ţară, smuls din gingia ţării ca o măsea putredă. Aşa au dispărut toate domniile despotice. Dintr-un gest pe care dictatorii nu l-au putut prevedea niciodată.

Aceste evenimente l-au surprins pe Heiler Augustin pe cînd se afla la Paris, trimis acolo de rege cu o misiune secretă, pentru nişte tranzacţii financiare secrete, particulare, cu bancherii francezi. Operaţiunea reuşise admirabil. Două zile mai tîrziu s-a întîlnit cu ex-regele, s-au aruncat unul în braţele celuilalt ca doi nefericiţi, au plîns, Carol era profund zguduit, arăta îngrozitor, dezorientat, înspăimîntat, şi-au spus lucruri banale şi, atunci, pentru prima şi ultima dată, Heiler şi-a mîngîit suveranul, fostul suveran, aducîndu-i la cunoştinţă dezastrul financiar, că nu a putut încheia acele tranzacţii secrete, pe bază de titluri la purtător, că nu reuşise să încheie nici o afacere, că totul se dusese pe

apa sîmbetei, conturile fuseseră blocate, războiul bătea la uşă, nimeni nu-ţi mai dădea un franc pe datorie, pe veresie, pe prietenie. Regele l-a crezut pe cuvînt, n-avea cum să verifice afirmaţiile secretarului său, n-avea timp, n-avea rost, era mulţumit cu averea pe care-o luase cu el din ţară, s-au despărţit repede, lăcrimînd, s-au îmbrăţişat iarăşi trişti, disperaţi, Carol i-a dat întîlnire a doua zi la hotelul „Dominique". A doua zi regele n-a mai apărut, n-a mai venit, a dispărut undeva cu trepăduşii lui, cu averea lui imensă, cu familia, cu Duduia, nu i-a mai întîlnit niciodată, Heiler a răsuflat uşurat. Toate operaţiunile financiare executate în numele fostului monarh, fructele acelor operaţiuni secrete, le încasase el, convertise rapid titlurile la purtător în valută forte, le transferase la o bancă din Monaco, sub cifru, n-avea griji pentru ziua de mîine. De fapt, nu grija zilei de mîine îl frămînta atunci pe Heiler Augustin, ci trei probleme presante, urgente, capitale pentru el, pentru liniştea lui : recuperarea containerului de la Leonard ; aflarea urmei Antoanetei Stratan, la drept vorbind, nu de Nineta îi păsa lui, ci de copil, unde este copilul, unde se află Vasile Stratan, oare tot la doica aia din Bucureşti o fi ; ultima problemă era aceea a unei noi identităţi, confecţionarea unui nou nume, a unei noi firme convenabile, cît mai convenabile.

Antoaneta Stratan fugise cu un finlandez, un negustor de blănuri care se tot învîrtea de vreun an de zile prin Bucureşti, un tip chipeş, blond, bogat, Heiler îl ştia şi el din vedere, din auzite, îl întîlnise întîmplător odată prin saloanele unei ambasade, ce găsise Nineta la blănarul ăla străin. Heiler habar n-avea, nu-l interesa, acum îl interesa doar copilul. Ce făcuse Nineta cu copilul ? Nu făcuse nimic. Heiler descoperise copilul la aceeaşi doică, l-a luat fără nici o explicaţie, i-a

plătit femeii bani grei, bani frumoşi, bătrîna femeie era bucuroasă că scăpase de-o povară, auzise şi ea că Nineta fugise în lume cu un „ăla" străin... Tot atunci Heiler Augustin aflase stupefiat, înmărmurit, că tînărul Leonard Herdan dispăruse fără urmă, nimeni nu mai ştia ceva despre el, fugise peste graniţă ? era arestat ? se ascundea undeva ? fusese asasinat ? Leonard dispăruse brusc, nimeni nu ştia cînd şi cum şi unde, apoi casa Eleonorei Herdan fuse percheziţionată de noua poliţie, fuse prădată, averea Herdanilor, aia cît mai rămăsese, fusese împărţită între noii stăpîni ai zilei, fusese împrăştiată, Eleonora plecase undeva, sau fusese dusă undeva, sau murise, că era tare suferindă, iarăşi nimeni nu ştia, timpurile erau tulburi, erau sîngeroase, curgea sîngele uşor, foarte uşor în ceasurile acelea, erau ceasuri nesigure, ceasuri de turbare, Heiler risca să fie recunoscut, revenise în patrie clandestin, vechii lui prieteni dispăruseră, puşcăriile gemeau, nu mai conta pe nimeni, îşi risca viaţa dacă mai rămînea, n-a stat mai mult de două zile, a aflat cît a putut, cît s-a priceput, cît i-a surîs soarta. Şi-a propus să revină, să caute, să răscolească, să afle, vremurile oricum se vor îndrepta, haosul si spaima asta nu vor dura o veşnicie... „Sfîntul Leonardo" ajunsese, desigur, pe masa, în firida, în biroul, în salonul cine ştie cărui nou stăpîn, proaspăt înălţat în scări, în rang, în leafă, pus pe căpătuială... Va regăsi statueta, era sigur că o va regăsi, nu e un ac în carul cu fîn, nu e un obiect de mare valoare, preţios în sine, care să fie ţinut sub şapte lacăte, e o copie, într-adevăr izbutită, dar totuşi o copie, nu trebuie să fii neapărat un expert ca să nu investeşti cine ştie ce parale în ghipsul ăla, dar ca decor merge, la nespălaţii ăştia, la turma asta de încătărămaţi care mărşăluesc tot timpul pe străzi, la ăştia ţine, merge... Cine ştie cine o fi luat-o

din casa Herdan, a șters-o de praf și a pus-o la vedere în noul salon în care abia s-a mutat, s-a instalat, pe care încă mai atîrnă vechile zorzoane, vechile zugrăveli, dar tablourile, valorile au dispărut, și el — ăla care o fi ! — a pus statueta în noul salon, la vedere, cît mai la vedere, să mai încălzească un pic privirile noilor musafiri, ale noilor parveniți. Nu ! „Sfîntul Leonardo" nu se poate pierde. Îl va regăsi ! Nu acum. Mai tîrziu. Să se limpezească apele istoriei, timpurile, ceșurile astea din capul oamenilor, învrăjbirea asta crîncenă, și atunci el, Heiler Augustin, va reveni, va ști cum și unde să caute, dar acum trebuie, trebuie să dispară numaidecît ! Și-a luat copilul și a plecat din țară, pe aceleași căi ocolite, tăinuite, plătite cu bani tăinuiți...

Pe Vasile Stratan l-a încredințat unei școli aflate sub protecția Vaticanului, angajîndu-se să plătească anual, anticipat, întreaga întreținere a copilului, pînă cînd acesta va crește, va învăța, va ajunge mare și va fi hirotonisit ca preot într-o parohie oarecare. Heiler nu și-a declarat identitatea, a spus doar numele copilului, cîți ani are, iar despre sine a lăsat să se înțeleagă că este și el tot un preot, dar din alt ordin religios, și că dorește să țină în mare taină această chestiune, bineînțeles fiind dispus să plătească, să achite numaidecît, pe lîngă obișnuitele cheltuieli de întreținere, și o danie substanțială, generoasă, periodică, pentru liniștirea sfintelor spirite și împăcarea cugetului omenesc...

În același an — 1940 — Heiler Augustin a devenit, grație unor sume de bani bine plasate, unde a trebuit și cît a trebuit, a uzat de forța miraculoasă a banului și a devenit Adam Brănescu. Un aristocrat român. Și-a cumpărat un castel vechi, sumbru, în Normandia, era de acum pentru toată lumea un fost mare latifundiar român, putred de bogat, care și-a lichidat

întreaga avere în țară, stabilindu-se în Franța, singur, enigmatic, înconjurat de o anumită aureolă de mister și teamă...

Cînd au fost toate acestea ? se întreabă Adam Brănescu, răstignit în fotoliul acela de la etajul doi al hotelului internațional „Împăratul Traian", cu brațele azvîrlite în lături, parcă azvîrlind întregii lumi un strigăt mut : „Gata, nu mai am nimic de ascuns, acesta sînt, mă credeți, nu mă credeți, treaba voastră !"...

Hoinărise destul printre gînduri ciuruite de grindina oboselii, se lăsase pradă amintirilor... Oare de ce amintirile năvălesc exact în ceasurile, în clipele cînd vrei să fii liniștit, gol, pustiu, împăcat cu tine însuți și cu lumea întreagă, pustiit de orice sentimente, resentimente, datorii, dobînzi, polițe, recunoștință ? De ce ? De ce atunci ? Ce resorturi sentimentale ne vîră în magma amintirilor, sau împing amintirile către noi ? Adam Brănescu nu a fost niciodată un sentimental, a disprețuit întotdeauna sentimentele, orice sentiment i-a repugnat profund, deși n-a fost scutit de suferințe, de amărăciuni, de văpăile urii sau ale iubirii, a cunoscut sentimentul iubirii și sentimentul patern, le-a cunoscut, le-a încercat, le-a trăit ca orice om, ca oricare altul, dar în forul său interior le-a detestat profund. Un soi de putere lăuntrică, o putere dură, rece, tiranică, ce nu admitea replică, îl dezarma în fața oricărui sentiment uman, îi poruncea solemn „Întoarce-te !" și el se supunea, se întorcea cu spatele și puterea aceea din el, cu adieri de aisberg, nu dăduse niciodată greș... El, Adam Brănescu, alias Heiler Augustin, fusese întotdeauna deasupra sentimentelor și izbutise, învinsese, supraviețuise mereu unde alții piereau ca muștele, dispăreau ca muștele, ori ca fluturii ăia bezmetici în flama unui petromax...

Mereu şi mereu el, Adam Brănescu, a ieşit la suprafaţă din apele cele mai negre, s-a menţinut la suprafaţă, s-a impus acolo unde alţii au îngenuncheat, a învins acolo unde alţii pierduseră de mult. Nu, Adam Brănescu, n-are nici măcar sentimentul orgoliului. Orgolios este, dar niciodată orgoliul său n-a putut escalada aisbergul acela interior...

Brănescu se ridică din fotoliu dintr-un salt, se ridică iute, smucit, şi în ochi i se desluşeşte dorinţa de a sări într-un picior, de a ţopăi acolo ca un diavol bătrîn, de a rîde în hohote de nemernicia lumii, de nevolnicia ei, de deşertăciunea ei, să hohotească de nebunia ei, pentru că ea, lumea aceasta nebună, nebună, nebună, lumea aceasta în stare de orice, n-a fost în stare să-l oprească pe el din drumul său, să i se pună de-a curmezişul, să-l ţină în frîu cu zăbalele ei de aur, de argint, de oţel, tot zăbale sînt, nu, el, Adam Brănescu, n-a purtat niciodată zăbale ! Frîul, hăţurile s-au aflat întotdeauna în mîinile lui. Zăbalele le-au purtat alţii...

Se îmbracă încet, meticulos, cu gesturi cenzurate de o îndelungată educaţie, se priveşte îndelung în oglindă, nu surîde, are pielita obrajilor albă, foarte albă, iar scînteia aceea de adineauri, din priviri, a pierit suptă parcă de un demon lăuntric, este iarăşi el, bătrînul aristocrat, cu paşaport special, ce-i conferă o anumită prestanţă şi imunitate. Telefonează, solicită la recepţie un getax, coboară, recuperează din holul imens, de sub stinghia unuia din cele 15 fotolii dispuse acolo în fel şi chip, dezlipeşte de sub scîndura aceea un bileţel, un tichet, fixat acolo cu „chewing gum", treaba aceasta nu-i ia mai mult de un minut, holul e pustiu, recepţionera tăifăsuieşte cu cineva în spatele unei uşi întredeschise, vîră tichetul în buzunar, ia getaxul şi se duce la

cooperativa „Artă și precizie", de unde ridică perechea de ochelari dată la reparat ieri, se abate pe la gară, revine cu un geamantan, comandă șoferului „înapoi la hotel", plătește, coboară, liftierul îl ajută respectuos la transportul geamantanului, ajung împreună la etajul doi, liftierul își primește obișnuitul bacșiș, se înclină și dispare. Adam Brănescu intră în apartament, încuie ușa, inspectează din ochi cele două camere, toaleta, holurile, nu mai are răbdare să se dezbrace și, așa, cu pardesiul pe el, cu pălăria pe cap, se repede hulpav asupra geamantanului, alege pripit dintr-un inel pe care rulează mai multe tije diferite, culege de acolo un fel de cheiță ciudată, cheița îi tremură în mîini, între degete, declicul închizătoarelor răsună ca niște focuri de armă, tîmplele bătrînului vuiesc și, dintr-un gest abrupt, nerăbdător, saltă capacul geamantanului. Un spasm îi fulgeră obrazul, chipul capătă contur și duritățI de efigie, gestul rămîne neterminat, brațul împietrește o clipă, suspendat în aer, timpul încremenește și el, clipa devine eternă...

CAPITOLUL 10

Ştiuse că nu i se va aproba, că era o chestiune insolubilă, că afurisita asta de criză, de penurie, de sărăcie energetică face ravagii pretutindeni, strînge cureaua pe nădragii acestui sfîrşit de veac ce se vroise cu tot dinadinsul risipitor şi opulent, trage obloanele peste vitrinele nopţii altădată strălucitoare sub imperiul incandescent şi mirific al kilovaţilor irosiţi, aruncă în panică o lume devoratoare şi trufaşă pînă mai ieri, civilizaţia de consum îşi reconsideră valorile, parametrii, jaloanele printre care abia se strecoară, salvînd aparenţele, mascînd recesiunile şi inflaţiile cu zîmbete de curtezană rafinată, rafinată dar bătrînă, curtezană în care nu mai crede nimeni, în care totul e calp — dinţii imaculaţi, prea imaculaţi şi prea uniformi, culoarea senină a ochilor, prea senină, suspect de senină, frăgezimea obrazului torturat de sulimanuri scumpe — dincolo de toate acestea, dincolo de cosmetică, proteze şi desuuri pîndind mizeria grandorii de odinioară, sărăcia şi spaimele bătrîneţii, energia planetară a început să fie drămuită cu zgîrcenie şi cumpătare, deci căpitanul Marin Manu se aşteptase să fie refuzat, el însă ţintise în altă parte. Refuzul şefului inspectoratului făcea parte din calculele sale. Căpitanul raportase că trebuie să se deplaseze urgent, foarte urgent, la Bucureşti, că are de alergat, că are de căutat şi că îi trebuie, neapărat îi trebuie o

mașină și un șofer. Desigur, se explicase precaut și ritos Marin Manu, desigur s-ar descurca el și fără mașină și fără șofer, dar timpul ar fi altul, ar fi mai lung, ar fi periculos de lung, cronometrul face țac-țac la fel, și pentru el, pentru milițian, dar și pentru celălalt, pentru cel care a furat ce a furat de la Muzeul de Artă și care poate să dispară oricînd, pentru că șansele lui de a dispare sînt mai mari, sînt mult mai mari decît șansele căpitanului de a-l descoperi, de a-l prinde, pentru că timpul în favoarea lui lucrează, în favoarea infractorului, pe cîtă vreme căpitanului Marin Manu nu i se face nici măcar favoarea unei mașini cu șofer pentru București. Și nu i s-a făcut. Nu i s-a aprobat. Marin Manu știa că nu i se aprobă. Că nu se poate. Știa. Dar el țintise în altă parte... Era ciudat uneori căpitanul Marin Manu în meandrele sale, în intențiile sale. Ciudat și imprevizibil. Pe cît de renumit era el în simplitatea și abilitatea cu care soluționa cele mai complexe probleme de muncă, pe atît se complexa la rîndu-i și se încîlcea în hățișul unor chestiuni simple, curente, în asemenea momente devenind lent și difuz și circumspect. Putea să-i raporteze șefului inspectoratului ce și cum, de la bun început, pe șleau, tot ce avea de gînd, să-i raporteze adică direct și franc, fără ocolișuri și reticențe inutile, ce vrea, ce intenționează, chestiunea era simplă de tot, că de fapt lui nu-i trebuie mașină, mașină găsește el și la București, nu mașină vrea, ci îl vrea pe Toma Breharu, că de Breharu are el nevoie acum, la București, că în prezența lui Breharu, el, căpitanul Marin Manu are... adică poate... adică uneori... Ei, cum o să-i raporteze el șefului toată aiureala asta atît de simplă ?! Cum să-i explice ? Ce să-i explice ? Că sînt unele situații, că există anumite momente în viață, cînd ai nevoie de un om, de un anumit

om, de prezența lui, de respirația lui, de replica lui? Ce fel de om? Ce fel de momente? Dealtfel, nici el nu-i prea sigur, poate că i se pare, poate că nu-i decît o senzație pasageră, înșelătoare, poate că supradimensionează datele unei întîmplări, ale unei conjuncturi, ei și ce dacă Breharu a făcut atunci observația aceea atît de neașteptată cu privire la greutatea containerului de aluminiu, ei și ce ?! Că n-a fost prea greu, că dacă ar fi fost prea greu statueta aia n-ar fi stat în picioare, că... La urma urmei, o simplă observație. I se poate întîmpla oricui. Nu-i nici un mister aici, nici o revelație. Nu întotdeauna rutina își face un merit din spiritul de observație. Ba dimpotrivă. Cînd te uiți de o sută de ori pe zi la un obiect, începi, încetul cu încetul, să-l ignori, știi doar că există acolo acel obiect, o formă oarecare în spațiu, un volum oarecare, banal, fără detalii caracteristice, fără taine, și iată că vine unul care se chiorăște la el așa în treacăt, pentru prima dată, și zice și el niște vorbe acolo, niște păreri de-ale lui despre obiectul ăla, iar tu caști gura la el uluit, mirat, ofensat : „Ia uite, dom-le, eu cum dracu n-oi fi observat ?!" Se întîmplă. I se poate întîmpla oricui... Bine-bine, să zicem că i se poate întîmpla oricui, revine căpitanul Marin Manu asupra gîndurilor, reluîndu-le din alt unghi, din altă perspectivă, bine-bine, să zicem, să admitem că asta-i o întîmplare, dar de ce tocmai atunci, de la observația aia a șoferului, s-a întîmplat că el, Marin Manu, a simțit așa, brusc, o iluminare lăuntrică, o puternică iluminare și aproape că a fost sigur în clipa aceea de lumină intensă, aproape că a știut ce taină închide containerul acela de aluminiu, ce ascunde în el ? Și asta tot întîmplare să fie ?! Chiar așa, două întîmplări stranii, una după alta ?!...

Şi nu-i prima oară cînd o replică, o simplă replică de-a lui Breharu i-a deschis căpitanului poarta către o nouă versiune, către o nouă pistă de investigare, către adevăr. Odată, şoferul a văzut pe biroul lui Marin Manu mai multe obiecte ridicate de la un suspect, şi printre ele un ceas de buzunar mare, greu, patinat de vreme. Era gravată pe cadranul acelui ceas o emblemă : C.F.R. Breharu l-a privit curios, apoi l-a apucat uşurel cu degetele lui fine şi subţiri, l-a pipăit îndelung, a mormăit „Asta-i sculă nemţească !" şi l-a aşezat înapoi, pe birou, încet, cu grijă de bijutier. Şi în clipa aia căpitanul Marin Manu şi-a reamintit deodată nişte vorbe ale unui martor din cazul respectiv, era un caz mai deosebit, mai sucit, se petrecuseră cîndva, mai demult, nişte fapte, fapte pe care persoana suspectată nu le recunoştea, alte probe nu erau, cazul trena, Marin Manu era furios, era derutat că cei doi oameni se contraziceau cu înverşunare, martorul susţinea că celălalt săvîrşise, participase la săvîrşirea unor fapte vechi, vechi şi urîte, suspectul dimpotrivă se apăra, nu recunoştea nimic, îl luase pe „nu" în braţe, se jura pe părinţi, pe copii, pe sfînta cruce, şi chiar făcea nişte cruci mari, pioase de-a lungul şi de-a latul pîntecului său uriaş, acum căpitanul ştia că grăsanul acela era vinovat, că minţea cu neruşinare, şi limpezirea aceasta bruscă a cazului venise aproape instantaneu cu replica lui Breharu : „Asta-i sculă nemţească !"...

Şi totuşi, căpitanul nu punea cine ştie ce preţ pe astfel de subtilităţi, de sensibilităţi, de potriveli. O particularitate şi-o recunoştea însă : în prezenţa oamenilor judeca altfel, judeca mai bine, mai profund, gîndurile i se ordonau mai uşor, i se limpezeau mai repede, realiza surprinzătoare deducţii, în prezenţa oamenilor ideile i se asociau mai rapid şi mai divers decît în solitudine,

în general prezența unui semen îl incita la reflecție, la meditație. Nu numai prezența lui Breharu îi amorsa gîndurile. De fapt, căpitanul Marin Manu îl prefera atunci pe Breharu, să-l însoțească la București, și din alt motiv, dintr-un motiv extrem de banal : era singurul disponibil. Toți ceilalți colaboratori ai săi erau vîrîți în cîte-o treabă urgentă, toate încep să fie urgente de la o vreme, sau plecați pe undeva : locotenentul major George Carauleanu, de la diverse, se afla în concediu de odihnă ; locotenentul Zina Brebenel, de la moravuri, finaliza un caz cu niște studente ; locotenentul major Paul Turturică, de la omucideri, plecase încă de ieri noapte la Vaslui pentru o identificare ; locotenentului Andrei Panduru, de la furturi, îi picase chiar azi un caz de la Hîrlău, o spargere la un depozit de materiale. Așadar, singurul disponibil rămăsese șoferul...

Împrejurarea îi surîdea căpitanului. Îi convenea. Parcă toate se potriviseră în așa fel ca Breharu să-l însoțească la București. Dar cum să-i explice el toate astea șefului inspectoratului ? Adică de ce să-l care și pe Breharu la București ? El e șofer, și de el mai trag și alții, nu-i șoferul său personal, Toma Breharu mai deservește și alte compartimente operative. Și nu puțini sînt cei care mai cîrtesc și mai bombăne că Marin Manu l-a „monopolizat" pe șofer. Dar și pe Breharu parcă îl trage ața la judiciar. Cam pe-aici își face veacul, se învîrtește, își caută de lucru, întreabă te miri ce, pipăie curios cîte un obiect, ascultă cu luare-aminte discuțiile, aruncă și el o vorbă, o părere, aerul de aici îi prieste, și în privirile lui adînci și negre căpitanul Marin Manu a surprins adeseori scînteia aceea tristă a neîmplinirii, a visului ratat, a condiției umane care nu întotdeauna se împlinește pe sine, vrerea sa, ci împlinește o vrere străină, vrerea împrejurărilor nefavorabile, vrerea circum-

stanțelor vitrege, împotriva cărora nu oricine și nu oricum se poate ridica cu sorți de izbîndă...

Putea el, Marin Manu, să-i explice toate amănuntele acestea șefului inspectoratului ? L-ar fi înțeles ? Că îi trebuie un om, un ofițer, cu el la București, desigur, e de înțeles. Dar un șofer ? Și încă fără mașină ? Și atunci l-a cerut cu mașină cu tot. Șeful inspectoratului îl ascultase atent, prevenitor, îl înțelegea, dacă Marin Manu solicita să i se pună la dispoziție mașină și șofer pentru București, înseamnă că așa trebuie, că altfel nu se putea, era însă necesară aprobarea ministrului-adjunct de resort, mașina depășea granițele județului, sînt acum niște reguli strînse, foarte strînse în acest sens, și cum să ceară el, șeful inspectoratului, o asemenea aprobare ministrului cînd și în București sînt mașini destule ?! Căpitanul Marin Manu n-are decît să se azvîrle în primul avion, peste o jumătate de ceas se află în București, acolo i se pune la dispoziție o mașină și gata. La treabă. Dar nu, el vrea mașină de aici, de la inspectorat. Uite că nu se poate ! „Cel puțin, dați-mi un șofer", marșă căpitanul, ținînd-o ambițios pe cărarea lui. „Un șofer !?", se înălțară, țîșniră în două unghiuri abrupte sprîncenele șefului. „Exact, un șofer, tovarășe colonel !", sublinie c-o încăpățînare calmă Marin Manu. Și, cum șeful inspectoratului se uita încă lung la el, căpitanul precizează : „Dați-mi-l pe Breharu" ! Colonelul a exclamat „Eece, hee !", a făcut-o într-un anume fel, adică știe el ce știe, va să zică asta era, a zîmbit îngăduitor, concesiv, i-a aprobat, căpitanul nu se avîntase în vreo explicație, nici nu trebuia, șeful inspectoratului nu de ieri de azi îl cunoștea pe Marin Manu. Căpitanul avea într-adevăr nevoie de mașină la București, dar și de șofer. De un anumit șofer. Mașina putea fi oricare. Șoferul însă nu. El nu putea fi decît Toma Breharu. Știa și șeful inspec-

toratului, auzise şi el în cîteva rînduri vorbindu-se că Marin Manu nu lucrează niciodată singur, că simte imperios nevoia prezenţei cuiva în preajma lui, nu o prezenţă oarecare ci una anume, că asta ar fi una din ciudăţeniile lui şi că are preferinţele lui în materie de colaboratori, că tocmai pe aceste preferinţe şi-ar fi ales, şi-ar fi selectat, cu vremea, colaboratorii, că nu şofează în timpul serviciului, deşi are şi el maşină, are o „Dacia"-1100, cenuşie, sensibilă, capricioasă, trecută zdravăn de întîia ei tinereţe, a botezat-o „Lenuţa", o scoate la plimbare zilnic, au făcut împreună turul Europei, dar că la volan în timpul serviciului nu l-a văzut nimeni, nu se urcă, nu explică, aşteaptă, la volan îl preferă pe Breharu, chiar dacă mai sînt şi alţi şoferi disponibili, că îl preferă mai ales în descinderile la faţa locului, în momentele de mare tensiune, de mare încordare, şeful inspectoratului cunoştea de mult toate acestea şi cîte încă altele, avea şi el, la rîndu-i, faţă de căpitanul Marin Manu o slăbiciune aparte, un fior niciodată mărturisit şi poate că tocmai de aceea nu-l întrebase atunci de ce neapărat Breharu şi nu altcineva ? Intuia răspunsul. Şi lui i se întîmplase ca prezenţa unui om, a unui anumit om, într-o clipă critică, să-i învioreze mintea. Şi nu întotdeauna a ştiut să exploateze această şansă a întîmplării. Ce rost aveau preferinţele căpitanului Marin Manu ? Ce însemnau ele de fapt ? Încotro duceau ? Nu era greu de răspuns. Dar nici uşor nu era. Sînt lucruri pe care le înţelegem, le pricepem sensul, ţin de esenţa noastră, deşi taina lor rămîne mereu intactă.

Călătoria cu avionul a fost scurtă, foarte scurtă. Doar ce s-au urcat, şi-au pus centurile de siguranţă,

s-au aprins niște becuri undeva deasupra unei uși, stewardesa, tăvița cu bomboane, o voce de bun venit, o voce calmă, reconfortantă, venind parcă de pretutindeni, pasageri puțini, tăcuți, interiorizați, o privire fugară în jos, pe lîngă aripile avionului, o fulgerătoare senzație de gol, de frig, apoi aeroportul Băneasa...

Marin Manu și Toma Breharu au coborît cu senzația stranie că n-au călătorit, că n-au mers deloc, că nu s-au deplasat nicăieri, că n-au făcut altceva decît să treacă un prag, să păşească peste el, să treacă dincolo, au urcat mai adineauri cîteva trepte, au pătruns într-o încăpere magică, au stat cîteva clipe înlănțuiți în centuri ca într-un ritual, ca într-o contemplare înainte de sacrificiu, apoi au trecut dincolo de prag, au coborît pe altă ușă, altă scară și ochilor uimiți li s-a înfățișat o lume nouă, un spațiu nou.

La ieșire i-a așteptat un subofițer de miliție, a salutat, s-a recomandat, i-a întins căpitanului un etui din piele din care se zăreau capetele rotunjite ale unor chei, le-a arătat în apropiere o „Dacie"-1300 roșie ca focul, le-a reamintit că trebuie să ia legătura cu generalul Barbu, a salutat din nou și a dispărut numaidecît în lumea pestriță și forfotitoare din jur.

Breharu a luat în primire mașina, i-a dat ocol, s-a sucit și răsucit în jurul ei ca un gospodar în jurul casei, a pornit în cîteva rînduri motorul, l-a ambalat, l-a oprit, a verificat aia și ailaltă, a pipăit mulțumit husele fotoliilor, a dat drumul aparatului de radio și aproape că a tresărit auzind clar, foarte clar, chiar lîngă nasul lui : „Apel 631, recepție, vă rog !" Se scurse o clipă de stupoare, Marin Manu surîse cu ochi împielițați, se aplecă spre bord, apăsă un buton și spuse : „631 către bază,

nimic deosebit, verificare, terminat". „Ia uite, drăcie, astea nu-s ca ale noastre ?!" mormăi cumva nemulţumit, dar şi admirativ şoferul... „Să mergem, nea Tomiţă, îl îndemnă căpitanul. Ştii cam pe unde vin Arhivele Statului ?" „Nimerim noi, răspunse cam în doi peri Breharu, îşi privi surprins şeful şi adăugă în treacăt, undeva pe lîngă Cişmigiu, nu ?" Căpitanul trase portiera maşinii cu putere, cu zgomot, aşa-i plăcea lui întotdeauna, să închidă portierele cu acel pocnet specific, la fel închidea şi uşile în urma lui, şi ferestrele, şi sertarele, toate pocneau din ţîţîni şi parcă se răsteau la el, protestau vehement, şi lui tocmai protestul acesta al lucrurilor îi plăcea, îl încînta riposta materiei moarte, reacţia ei sonoră care o însufleţea pentru moment, o smulgea din inerţia absolutei tăceri, tăcerea îi repugna profund căpitanului şi se elibera de tirania ei făcînd materia să protesteze violent în jurul său, spre nedumerirea şi consternarea semenilor care nu-l cunoşteau, cu timpul gestul acesta eliberator devenise reflex, nu se sinchisea prea mult de gustul celorlalţi, portiera maşinii bufni energic şi căpitanul şopti : „E-n regulă, nea Tomiţă, dă-i drumul !"...

Trecuseră de Casa Scînteii. Marin Manu privea încordat tumultul bulevardului, ochii i se subţiaseră şi furişau departe, în faţă, o privire iute, ascuţită, cercetînd cu luare-aminte parcă şi aerul în care se împlîntau, prefira printre gene o lamă albastră şi imobilă, dorind parcă să disece detaliu cu detaliu artera marii metropole, de fapt căpitanul nu privea nicăieri, nu vedea nimic, era orb cu desăvîrşire în clipele acelea, cu ochii minţii frunzărind şi răsfoind în maldăr documente din arhivele statului, propriu-zis din arhivele fostei case regale, documente pe care avea de gînd să le revadă, să le răscolească iarăşi, să caute ceva, nişte întrebări

afurisite îl sîcîiau îngrozitor. Documentele acelea de dinainte de război le mai studiase cîndva, sînt peste zece ani de atunci, era pe vremea cînd îşi pregătea teza de doctorat, dosarele regale îl fascinaseră, citise totul hulpav, nesăţios, dar citise în fugă, pripit şi nu reţinuse totul, ci doar imagini dislocate, informaţii ciuntite, acele arhive i se reprezentau astăzi în memorie ca un mozaic spart, lipseau multe amănunte, şi el tocmai după amănuntele alea umbla acum. În zece minute, într-un sfert de oră cel mult, va fi la Arhive, va solicita cota respectivă, va pătrunde în acel sanctuar al faptelor care au devenit istorie, se va afunda în lectură, două ceasuri, poate trei îi vor fi deajuns. Va căuta, va descoperi, se va convinge. Înseamnă că în containerul de aluminiu n-au fost bijuterii, nici aur, nici pietre scumpe, nici documente bancare, nici... Dar dacă nu va descoperi nimic ? Dar dacă imaginaţia lui mereu febrilă, mereu la pîndă, l-a împins pe un drum pustiu ? Observaţia şoferului, atunci, a fost, desigur, de bun simţ, containerul acela de aluminiu nu putea fi prea greu, era vorba de echilibrul statuetei, de poziţia ei verticală, înseamnă că totul fusese calculat cu minuţie, cu atenţie, înseamnă că... dar asta nu înseamnă că el va descoperi acolo exact ceea ce şi-a imaginat. Oare să fie doar rodul imaginaţiei ? Cînd a apărut îndoiala asta nenorocită ? Ieri era aproape sigur că ştie ce ascunde containerul. Astăzi îndoiala a devenit atroce. Aproape că doare. Oricum, în două-trei ceasuri se vor limpezi toate întrebările astea... Şi de ce se agaţă el neapărat de aceste întrebări ? De ce se duce întîi şi-ntîi la Arhive ? Oare e bine ? E corect ? N-ar fi mai nimerit să meargă prima dată la generalul Barbu ? Nu este mai urgentă identificarea lui Alexandru Profir, decît ?... Sigur că este. Aseară i-a telefonat generalului acasă, se cunosc de mult,

încă de pe cînd Marin Manu era profesor la Cluj, i-a spus care-i necazul, că n-are alt punct de reper decît niște amărîte de tablouri, niște portrete făcute din memorie, că sub înfățișarea asta se ascunde un om abil și periculos, care e pe cale să dispară cu o avere fabuloasă, că...

Unde să dispară ? Cine să dispară ? Alexandru Profir ? Ce identitate acoperă acest nume ? Marin Manu își reaminti întrebarea generalului : „Ești sigur că tablourile alea... ?" „Sînt sigur, tovarășe general !" îi răspunse el prompt, iute, prea iute, luîndu-i vorba din gură. „Păi, ziceai că sînt făcute din memorie, nu ?" insistase generalul la celălalt capăt al firului telefonic, și printre vorbele lui se deslușea o umbră de neîncredere. Căpitanul Marin Manu se aprinsese brusc, se lansase apoi într-o explicație opintită, abruptă : „Colibaba ăsta habar n-are cît de bun portretist este. Cine și cînd i-o fi vîrît o nebunie în cap că trebuie să picteze numai flori și fructe pămîntii, de nici dracu nu se uită la ele, nu știu ! Dar talent, un autentic talent de portretist are. Credeți că spun gratuități ? Nu. I-am cerut să-i facă portretul din memorie lui Andrei Panduru, unul din colaboratorii mei, sau măcar o schiță. Și i-am zis că nu mă mișc din atelier pînă nu văd treaba terminată. A bodogănit, s-a codit, apoi s-a așternut pe lucru și, după aproape două ceasuri, de sub penelul lui Colibaba a ieșit într-adevăr chipul lui Panduru. Deci, mă pot baza pe mîna lui ! Individul pe care îl caut eu, și care se ascunde sub numele de Alexandru Profir, este cel pictat de Colibaba, acela este și nu altul ! se precipitase la telefon căpitanul Marin Manu, încheind tranșant : în privința asta sînt sigur, sînt foarte sigur !" „Bine, conchisese generalul după o pauză lungă, nuanțată, bine Manule, treci neapărat pe la mine, poate facem ceva". Căpitanul înghițise

un nod cît pumnul, dar nu avusese răbdare. „Vă gîndiți la computer ?", tatonase el precaut. „He, he, rîsese ușurel și deloc enigmatic generalul Barbu, vedem noi. Așadar, mîine treci pe la mine"...

Chestia cu computerul i-o sugerase căpitanul Dumitrașcu și Marin Manu îl ascultase ca un elev cuminte și silitor, dubios de silitor. „Va să zică, pe baza datelor furnizate de cele două tablouri, față și profil, operă de maturitate artistică a unui ilustru anonim — explicase cu o morgă scorțoasă criminalistul — compunem un singur portret vorbit, o fișă de caractere faciale : nasul drept, fin, cu baza mare, bărbia bilobată, proeminentă, voluntară, fruntea înaltă, sprîncenele groase, apoi gura, urechile, părul, ochii, gîtul, obrajii, ridurile, colțurile, unghiurile, forma generală a feței și toate celelalte podoabe ale chipului uman dăruite de marele creator. Ei bine, tot acest volum de informații se codifică, se ordonează, se implementează în computer, urmează o sfîntă așteptare de două, trei, poate patru secunde și gata. Ești servit la tavă : numele, prenumele, profesia, domiciliul. Om cu om se mai aseamănă, dar identități perfecte nu există, sortimentul ăsta lipsește cu desăvîrșire chiar și din prăvălia gemenilor. Asta-i ! N-ai decît să întinzi brațul legii, îți apuci infractorul de-o aripă și pleci. Fără suspans. Fără piste false. Fără palpitații. Nu-ți trebuie decît încredere, bătrîne, încredere în tehnică. Iar tu prin părțile astea, taman prin părțile astea ești cam vulnerabil. Te rog, nu mă contrazice că-mi strici ziua ! turuia Dumitrașcu cu o dicție desăvîrșită, iute și rotitor, cu aplomb și detașare. Ce, crezi că nu știu ? Știu că te gîndești la generalul Barbu. Și bine faci. Și generalii sînt buni la ceva, dacă știi cum să umbli cu ei. Pui mîna imediat pe telefon, îi tragi un ropot de politețuri și mîine zbori la el. Știi tu cum să-l iei. Într-un op din

memoriile mele am notat undeva că sînteţi cunoştinţe vechi, ăhă, de pe vremuri, vezi că n-am uitat ? Aşa că te duci, uite-aşa şi aşa, îi spui tot păsul, că n-ai scăpare, că salvare nu-i, că tot tehnica săraca, înţelegi ? baţi monedă forte pe chestia asta. Apoi brusc, pronunţi cuvîntul sacru : *computerul.* Că fără computere lumea s-ar duce de rîpă, că, şi că... ai şi tu, acolo, o leacă de fantezie. Din clipa aia eşti un om făcut. Generalul îţi vîră toate necazurile în calculator şi-ţi scoate de acolo cîrciumarul. Ce, nu eşti convins că-i cîrciumar ? Ia te uită la el ?!"...

Discuţiile pe această temă dintre criminalist şi Marin Manu erau eterne, se ţeseau unele dintr-altele şi nu se mai sfîrşeau. La drept vorbind, căpitanul Marin Manu nu se prea da în vînt după tehnică, mai ales după soiurile astea noi de aparate sofisticate, miniaturizate, care invadau şi deveneau tot mai posesive în spaţiul din jurul criminalistului, cînd ţi-era lumea mai dragă plesneau, crăpau pe undeva, sau se blocau, sau... Căpitanului Marin Manu îi erau îndeajuns simţurile şi mintea şi cînd lui Dumitraşcu îi sărea ţandăra văzînd ce preţ derizoriu punea prietenul său pe tehnica operativă, Marin Manu ştia să întreţină acest foc bizar dintre ei, explicînd, perorînd, cu un calm înnebunitor : „Mintea omenească, dragul meu, nu poate fi integral suplinită, înlocuită de nici un aparat creat de ea. De fapt, mintea omenească nici nu creează, ci construieşte. Ea nu inventează, ci descoperă. Totul a existat, cel puţin ca posibilitate, cu mult înainte ca mintea omenească să devină fruct al naturii, a existat de la începutul genezei siderale, dacă va fi fost cîndva un astfel de început. Omul nu aduce nimic nou în natură. O mimează doar. În loc de soare, becul electric sau bomba atomică. În loc de aer, oxigenul pur. În loc de memoria materiei vii,

memoria materiei inerte. Crezi că natura se simte în largul ei respirînd doar oxigen pur, luminîndu-şi calea doar cu un bec electric, stocîndu-şi amintirile vii pe răbojul materiei moarte ? Ce diferenţă crezi că există între un răboj din gresie de acum zece mii de ani şi un calculator electronic ? Nu-i decît o diferenţă de timp. Atît. Şi asta în detrimentul materiei vii, a memoriei vii. Tot ceea ce construim noi, oamenii, nu sînt altceva decît unelte, simple unelte : un ciomag, o cazma, un stilou, un computer. Unelte şi nimic mai mult. Omul şi-a perfecţionat mintea, s-a perfecţionat pe sine însuşi trudind, spetindu-se, iar nu contemplîndu-şi uneltele, sau abandonîndu-se lor. Ambele ipostaze constituie pericole pentru umanitate. Contemplaţia duce la stagnare. Abandonul, mai grav, la involuţie. Uneltele, dragul meu, indiferent ce fel de unelte sînt, trebuie folosite cu măsură, rolul lor esenţial fiind nu doar acela de a ne ajuta în muncă, ci mai ales de a ne stimula cum să gîndim mai bine, cum să trăim mai bine, cum să descoperim alte unelte. Cînd unealta nu mai dispune de acest rol fundamental stimulativ, devine povară. Mintea începe să coclească, să lenevească. Şi se produce dezastrul. Nu puţine civilizaţii în istorie, la apogeul lor fiind, au pierit tocmai datorită lenei. Uneltele produse de acele civilizaţii au determinat cu timpul acumularea saţietăţii, a suficienţei, s-au instalat apoi în deprinderile oamenilor lenea, lipsa de gîndire, luxul, desfrîul. A urmat prăbuşirea şi dispariţia definitivă. Nu-i nici un mister aici. Mintea omenească nu străluceşte decît prin efort, prin cît mai mult efort. Dacă acest efort nu te doare, dacă nu te-a durut niciodată pînă la lacrimi efortul pe care l-ai făcut, menirea ta ca om suferă îngrozitor. Mii de generaţii de matematicieni au trudit din greu, au plîns, au pierdut, au luat-o de la capăt pînă cînd

au plăsmuit primul computer, primul creier electronic. Saltul acesta este desigur, prin acumulare, revoluționar. O izbîndă epocală. Ce pericol ne paște ? Aceeași străveche lene. Doar veșmintele sînt altele. Întîi se lenevește spiritul, se împuținează sentimentele, oamenii devin mai duri, mai egoiști, lenea îmbracă forme diabolice, travestiul este greu de depistat, pîinea nu se mai cîștigă în sudoarea frunții, iar cînd fruntea nu mai asudă nu mai e nimic de făcut. Pentru calcule care altădată necesitau ani întregi de trudă, astăzi învîrtești doar niște butoane, afli răspunsul aproape simultan cu întrebarea și... pauză. Un spațiu alb. Culoarea lenei întotdeauna mi-am imaginat-o albă, imaculată ca un somn nesfîrșit și profund. Munca poate îmbrăca toate nuanțele, dar lenea nu poate fi decît albă. Și toate aparatele astea moderne, ultramoderne așternîn fața noastră un cîmp uluitor de alb și de întins. Și, te rog să mă crezi, nu-mi doresc niciodată să traversez acest cîmp. Mă mulțumesc cu judecata mea, cu simțurile mele, cu greșelile și limitele mele. Mi-s de ajuns..."

Iar cînd Dumitrașcu replica, uluit de speculațiile căpitanului Marin Manu, de drumurile atît de întortocheate și stranii pe care mintea lui le desfunda, cînd criminalistul replica colțos și revanșard : „Așa, care va să zică, la teorii nici dracu nu ne taie, dăm din clanță toată ziua, dar cînd dăm de greu, hai tot la Dumitrașcu, tot la aparatele lui, la uneltele lui, la lenea aia care o să vină peste el...", cînd Dumitrașcu se înfuria și chiar i se îngroșa un pic glasul de furie, atunci căpitanul Marin Manu zîmbea ca un strengar căruia îi reușise o șotie, avea ochi șmecheroși, aerul acela de tristețe veșnică, de împîclire nelămurită se topea o clipă din apele lor, și-n clipa aia rîdea ca un copil, cu sughițuri mici, pocnite, cu pumnii duși la gură, și pentru sclipărul

acela rar, foarte rar, de soare ghiduş pe chipul căpitanului, criminalistul era în stare să suporte toate teoriile şi nebuniile pămîntului...

„Ia te uită ce mă obsedează arhivele astea ! îşi zise înciudat căpitanul Marin Manu. Cu cît caut să alunec pe lîngă ele, să le ignor, cu atît mă incită mai mult, mă cheamă, mă acaparează şi chestia asta se numeşte obsesie. Bravo căpitane ! se muştruluia el, trezindu-se şi scuturîndu-se parcă de roua altor gînduri şi furînd cu coada ochilor într-o parte şi-n alta, prin parbrizul maşinii, să recunoască locurile, să afle cam pe unde au ajuns, bravo căpitane ! Ai început să ai obsesii ca o fată bătrînă şi neprihănită. Ce-ar zice generalul Barbu dacă te-ai apuca să-i înşiri ce şi cîte îţi trec prin cap acum ? Te-ar da dracului. Scurt. Asta ar face. Şi n-ar face rău deloc. Gata, schimbăm direcţia !" hotărî el. Şi Marin Manu se şi văzu în faţa generalului—un bătrînel mic, mărunt, slăbuţ, un bătrînel cumite şi anonim ai zice după chip, înfăţişare ştearsă sub care se ascundea însă o agerime percutantă, un spirit pătrunzător ca un fascicol de raze X, sub impactul căruia te simţeai dezbrăcat de toate hainele ipocriziei, ale aparenţelor, hainele făţărniciei dispăreau brusc în prezenţa generalului şi rămîneai gol-goluţ, cu toate ascunzişurile şi tainiţele cugetului puse într-o lumină stranie, persistentă şi crudă—Marin Manu se şi văzu în faţa bătrînului general, biroul spaţios, bucuria reîntîlnirii, cafeaua, amintirile, întrebările, necazurile apoi... computerul. La computer se gîndise tot timpul, în ultimele zile, căpitanul Marin Manu. Se gîndise cu speranţă, cu înfrigurare. Cine se ascundea sub numele lui Alexandru Profir ? Ce-i poate spune computerul ? Cu ce-l poate ajuta ? Cu un nume ? Cu mai multe ? Şi el, căpitanul, ce va face după aceea ? Va da buzna peste ei ? Şi dacă oamenii aceştia sînt oa-

meni nevinovați ? Cum să pătrundă el în viața lor, în intimitatea lor, tulburîndu-i, chestionîndu-i, suspectîndu-i ? Cu ce drept ? Și totuși, de această dată e singura posibilitate. Unica șansă. Altfel nu poate ajunge la Alexandru Profir. Ce om se ascunde sub acest nume ? Ieri, privind portretele acelea două făcute de Colibaba, privindu-le așa printre gene, cu genele strînse, aproape lipite, de parcă l-ar fi bătut lumina în ochi, Breharu rămăsese înțepenit în fața acelor cartoane, apoi a pipăit conturul chipurilor, l-a pipăit încet și îndelung, ca și cum ar fi căutat să deslușească proeminența unor trăsături, apoi a făcut „hm !" oarecum nemulțumit, contrariat, și-a dus un deget la bărbie, s-a gîndit ce s-a gîndit, a ridicat din umeri și a mormăit așa într-o doară : „Nu-i ăsta poet, cum nu sînt eu popă. Unul care scrie poezii nu se uită așa. Ăsta parcă te cîntărește din ochi cîte parale faci, ce preț ai. Ăsta lucrează cu bani, tovarășe căpitan, cu bani, nu cu poezii !" Surprinzător ! reflectase Marin Manu. Și Andrei Panduru îi spusese mai înainte : „Ăsta are mutră de contabil, sau de casier". Dumitrașcu o ținea una și bună că e cîrciumar, sau a fost cîrciumar. Interesant, foarte interesant ! Cîteva elemente se leagă admirabil între ele. Liantul comun : banii. Deși nu întotdeauna trăsăturile chipului uman trădează profesia, caracterul. Totuși, trei păreri converg către aceeași deducție...

— Nea Tomiță, am trecut de Ștefan cel Mare ?

— Nu, tovarășe căpitan.

— Cînd ajungi, ia-o te rog, la stînga, intri pe Ștefan cel Mare, treci de „Dinamo" și oprești în fața Inspectoratului general. De acord ?

— Se aprobă ! rosti cu glas de imperator șoferul, bucuros că i se împliniseră niște gînduri. Ce să caute Ma-

rin Manu la Arhive ? Ce să caute el acolo, cînd încă de ieri locotenentul Andrei Panduru îi şoptise, îl luase în primire, îl tocase mărunt-mărunt : „Vezi că mîine te duci cu şefu' la-mpărăţie, lume bună, obraze subţiri, fii atent nea Tomiţă, rasul la sînge, ţol festiv, coşi nasturii, întinzi reverele, dai cu deodorant, privirea de zile mari, auzi ? Şi nu uita ochii, plini de încredere în viitor, şi pieptul nea Tomiţă, pieptul să fie bombat, umerii drepţi, bărbia în faţă, aşa, să nu care cumva să zică ăia de pe-acolo că n-avem şi noi personalitate, auzi ? per-so-na-li-ta-te !" silabisise Panduru didactic şi coroziv, şi cu cele trei degete de la mîna dreaptă, folosite de creştini pentru semnul închinării, trase de sus în jos, de la înălţimea lui uriaşă, o linie verticală prin aer, riguros de verticală şi ţeapănă.

* * *

Era un bloc elegant de pe bulevardul Miciurin, l-a descoperit repede, Victor Oprescu locuia la primul etaj, căpitanul a pătruns în hol, şi-a aruncat ochii pe listele de la avizier, a descoperit o rubrică „Victor Oprescu, 5 persoane, total de plată 258,60 lei", a urcat, a sunat la uşă. Verificase pînă acum trei adrese. Aceasta era a patra. Ultima. Şi era o după amiază tîrzie, prăfuită, cu aerul cald, înecăcios, băltind în neclintire. I-a deschis un bărbat tînăr, blond, de statură atletică, îmbrăcat într-un superb halat de casă. Era al treilea bărbat tînăr, blond şi atletic, pe care căpitanul Marin Manu avea de gînd să-l cerceteze în ziua aceea, să-l sucească pe toate părţile, să-i servească o legendă, un scenariu, să inventeze o mică povestioară, o capcană, trebuia să se convingă. Primul pe care îl anchetase fusese un inspector de finanţe, îl chema Lică Prunoiu, lucra în minister. L-a

găsit la birou, au discutat în forță, căpitanul l-a ținut din scurt, l-a hărțuit, a pierdut aproape trei ceasuri cu el. Omul era necăsătorit, nu prea avea prieteni, nu prea avea alibiuri, era pierdut, era înspăimîntat, căpitanul regreta, dar n-avea încotro. L-a ținut în ghiare pînă s-a convins că e nevinovat. Al doilea lucra ca economist la Consiliul Culturii, era umblat prin toată lumea, avea un tată influent, director de cadre pe undeva pe sus, era căsătorit cu o actriță, un mariaj scandalos, economistul era crai mare și om de pahar. Avea un nume curios : Baltăverde Ninel. Colegii îi spuneau „Burtăverde". Cu ăsta Marin Manu a terminat repede. Într-un ceas, căpitanul era edificat. Ninel avea alibiuri vîrtoase. A treia fișă furnizată de computerul generalului Barbu se referea la un oarecare Marian Horga, specialist în marketing la o întreprindere de comerț exterior. Nu-l găsise acasă. Nu era la serviciu. Se afla în concediu, cine știe pe unde-o fi, concediul era pe sfîrșite, mîine, nu mîine, poimîine trebuia să se prezinte la lucru. Căpitanul l-a lăsat pe Breharu în post fix, post de supraveghere discretă la locuința lui Horga, l-a plantat acolo pentru orice eventualitate, iar el s-a dus în bulevardul Miciurin, la Victor Oprescu. Al patrulea suspect. Ultimul. Căpitanul Marin Manu îl cîntărea din ochi, nu se legitimase încă, nu-l salutase, îl privea numai îngîndurat, întrebîndu-se sub un fior de crispare : „El să fie ? Oare, el să fie? dar dacă nici el nu-i, cine-i Alexandru Profir ? La care ușă să mai bată? Pe cine să mai întrebe?" Și fulgerul palid al îndoielii făcu iarăși cărare printre gîndurile lui. Cu Marian Horga slabe speranțe. De la serviciu numai referințe ireproșabile. Un om cuminte, modest, un savant în materie, s-a ridicat pe picioarele lui, la vîrsta lui puțini învățați mai găsești, toți se dau în vînt acum, mai ales tinerii, după aventuri, distracții, după

bani, jumulesc de pe unde pot, nu prea le e gîndul la carte, la cultură, la profesie, bate aşa un fel de criză de ideal, un fel de vînt bezmetic prin lumea asta tînără, astfel încît unul ca tovarăşul Horga, tot timpul cu nasul în cărţi, e o minune că mai găseşti, e cel mai tînăr, însă şi cel mai bun specialist din ministerul nostru, îşi încheiase afabil directorul întreprinderii scurta, dar convingătoarea sa incursiune în biografia tînărului savant Marian Horga. Apoi, căpitanul îi arătase unul din cele două portrete unui inspector de cadre care îl cunoştea foarte bine pe Horga, el îl adusese în întreprindere direct de pe băncile Universităţii, se uita la tablou şi dădea nehotărît din cap, este şi parcă nu este tovarăşul Horga, oricum privirea nu-i a lui, ăsta pictat aici are nişte ochi vii, prea vii, prea pătrunzători, vreau să spun că se uită la tine aşa cu un fel de obrăznicie, de răutate, or tovarăşul Horga este un timid şi o fire blîndă... inspectorul de cadre făcu o pauză, un gest nervos de căutare, de parcă ar fi vrut neapărat o expresie mai adecvată, mai radicală, se gîndi, o găsi şi repetă inspirat : tovarăşul Horga e o fire blîndă prin excelenţă, tovarăşe căpitan, prin excelenţă, iar ochii ăştia nu sînt ai lui, hotărît nu sînt ai lui, sublinie el cu un aer ce nu admite replică, apoi deodată tresări şi întrebă sec, autoritar : Dar ce s-a întîmplat ? De ce îl caută miliţia ? Căutăm să descoperim un fioros criminal, tovarăşe dragă, îi şoptise conspirativ şi ferm căpitanul, cu gîndul la titlul unui recent serial de presă. Tipul a sedus pînă acum şi asasinat peste douăzeci de babe, are slăbiciunea bătrînelor trecute de şaptezeci de ani, asta e ! încheiase Marin Manu, privindu-şi hipnotic interlocutorul. Cadristul clipi speriat, păli brusc, se retrase circumspect un pas îndărăt, împietri şi rămase aşa cîteva secunde lungi, lungi...

— Bună ziua, pe cine căutați dumneavoastră ?

— Vă salut, tovarășe Oprescu. Căpitanul era încă prins între gîndurile lui întunecate.

— Ne cunoaștem de undeva ? se interesă curios, politicos, tînărul bărbat din cadrul ușii.

— Sînt căpitanul de miliție Marin Manu. Permiteți să intru ? marșă ofițerul, și în privirea lui nu strălucea neapărat soarele blîndeții.

— Poftiți, îl invită amabil Victor Oprescu, făcîndu-i loc să treacă.

Apartamentul era așezat în jurul unui hol spațios, luxos, tapetat pastel, la o privire scurtă căpitanul își dădu seama că era un apartament mare, un apartament de patru sau cinci camere. Marin Manu se legitimă, Victor Oprescu îi citi legitimația cu atenție, o privi cu atenție, o înapoie fixîndu-și oaspetele cu o curiozitate firească. Îl invită să ia loc pe un fotoliu, lîngă fotoliu se afla o măsuță, dincolo de ea celălalt fotoliu, acolo se așezase amfitrionul.

— Mai este cineva acasă ? se interesă vag Marin Manu.

— Soacră-mea și unul din copii, cel mic.

— Celălalt ?

— La țară, la bătrîni.

— Soția ? continuă să-l chestioneze căpitanul, neoferind celuilalt șansa nici unei explicații.

— Soția conduce o delegație în străinătate. Este activistă de partid. A plecat de trei zile, se reîntoarce săptămîna viitoare, miercuri, poate joi, răspunse cu docilitate și calm Victor Oprescu. Încercă o lămurire : cu ce vă putem fi de folos, tovarășe căpitan ?

Marin Manu îi ignoră total dorințele.

— Unde lucrați ?

— La întreprinderea „Republica".

— Ce funcție îndepliniți acolo ?

— Sînt psiholog.

Înainte de a deveni psiholog, ați mai îndeplinit și altă activitate ?

— Casier. Atît. Am fost casier cîțiva ani, pînă m-am înscris la facultate.

Se scurse o pauză pîndită de penibil.

— S-a întîmplat ceva ? Vă putem ajuta cu ceva ? își oferi, în continuare, bunele sale oficii, gazda.

Căpitanul Marin Manu se foi cumva stingherit, ceva nu-i venea la socoteală, la îndemînă, mergea pe un drum străin, simțea că nu-i drumul lui, și totuși trebuia să-l ducă pînă la capăt. Răspunse tot printr-o întrebare.

— Ați părăsit Bucureștiul în ultima lună de zile ?

— Deloc ! răspunse repede, poate prea repede Victor Oprescu.

— Mai gîndiți-vă, de ce vă pripiți ? insistă căpitanul, dar lui i se păru că mai degrabă insinuă și nu-i plăcu, nu reveni însă nici asupra întrebării, nici asupra tonului ei. Aștepta.

Psihologul răspunse cu siguranță, cu detașare.

— N-am la ce să mă gîndesc. N-am plecat nicăieri din București. Și asta nu doar în ultima lună, ci în ultimul an. Sînt un „om de sertar", cum zice nevastă-mea. Nu-mi place să călătoresc.

— Puteți proba ? Întrebarea căpitanului era de rutină, ca și încăpățînarea de a parcurge acel drum inutil.

— Desigur, pot proba cu familia, cu colegii de muncă, cu prietenii...

Marin Manu îl întrerupse cu un gest frînt al mîinii, îi vorbi altfel, și deși tot întrebare era, aducea mai degrabă a mărturisire.

— Dumneavoastră vi s-a întîmplat să aveți un eșec, să știți că vă îndreptați spre un eșec și totuși să nu vă

opriți, să nu vă puteți opri, spuneți-mi vi s-a întîmplat vreodată această bucurie ?

— Desigur, știu eu, adică...

— Mie mi se întîmplă acum, chiar acum, tovarășe Oprescu ! se ridică din fotoliu căpitanul, se ridică încet, cu un abur de oboseală grea în priviri. Vă cer scuze pentru tot. Orice meserie își are riscurile ei. A mea însă are prea multe. Vă salut și s-auzim numai de bine.

Deci, fiasco. O singură speranță se mai întrezărea, un licăr de speranță : savantul ăla blînd prin excelență. Și dacă nu ? Și dacă nici Horga ? Mai departe, unde ? Ce-i de făcut ? se întreba derutat, debusolat căpitanul Marin Manu, coborînd în răspăr scările elegantului bloc din bulevardul Miciurin. Afară se mai învioră, simți că-i e foame și își reaminti de Breharu, de chipul său veșnic încrezător în clipa următoare, în ziua de mîine. Oare, ce face nea Tomiță ? Lui ce-i pasă. Se uită în ușa unui bloc, stă și se uită, poate dă cu ochii de un tînăr blond, atletic, ipotetic... Ei, ia să să vedem, ia să vedem ! își zice Marin Manu, scuturîndu-se de oboseală, de gînduri amare, adunîndu-se de pe drumuri și îndreptîndu-se către locuința lui Marian Horga. Parcă mașina pe o străduță laterală, în apropiere, coborî, traversă, depăși micul scuar din fața unei cofetării, locuința lui Horga se afla peste drum, se uită în stînga, în dreapta, Toma Breharu dispăruse, căpitanul zvîcni ca din pușcă, se repezi în sus pe scări, se opri la etajul al treilea, gîfîind puternic, se aplecă și controlă ușa locuinței lui Horga. Semnul discret, semnul pe care îl așezase el acolo dispăruse. Cineva intrase și ieșise din casa lui Marian Horga. Ce se întîmplase cu Breharu ?

CAPITOLUL 11

Trenul fluieră lung, repetat, semnalul de avertizare, de sosire şi opri lin, elegant, într-o gară, la o răscruce de drumuri ferate : gara Tecuci. Erau ceasurile 16,03. La cîţiva kilometri sînt Mărăşeştii, o leacă mai la vale Focşanii... Într-o jumătate de ceas sîntem la Focşani.

Ce-ar fi să cobor aici ? se întrebă Marian Horga, smuls din reveriile lui triste, neliniştite, nedefrişate încă de lăstărişul uscat, încîlcit, putred. Ce-ar fi să coboare, să-şi ia servieta cu banii, să prindă alt tren, către seară e la Bucureşti. Cealaltă servietă n-au decît s-o recupereze oamenii lui Adam Brănescu... Biletul lui de călătorie cu Rapidul 68, primit acolo, la hotelul „Unirea", odată cu presa de dimineaţă — „înseamnă că Brănescu era permanent pe urmele mele !" — biletul acela era pînă la Focşani. De ce pînă la Focşani ? De ce să coboare tocmai la Focşani. De ce tocmai acolo şi nu altundeva să-şi abandoneze el, Marian Horga, servieta cu containerul acela din aluminiu, pe care Brănescu cheltuise o avere ? Un milion ! Adam Brănescu spusese că nu-i averea lui, că el, nu era decît un intermediar, era executorul testamentar al lui Heiler Augustin, că aceasta a fost voinţa lui, dorinţa lui, ultima dorinţă a fostului consilier regal. Heiler Augustin, îi explicase Brănescu grav, profesional, Heiler

Augustin a murit sărac lipit pămîntului, şi-a cheltuit averea căutîndu-l pe „Sfîntul Leonardo", a umblat, a cutreierat prin toată lumea, a răvăşit arhivele, colecţiile de artă, amintirile oamenilor... Nimic ! Zadarnic ! A păstrat totuşi o anumită sumă de bani, bani de care nu s-a atins niciodată, în speranţa că dacă nu el, măcar altcineva, după moartea lui, va căuta, va întreprinde alte cercetări şi poate că va fi mai norocos, va descoperi statueta aceea din ghips, va recupera containerul şi-l va preda cui trebuie. Instrucţiunile din testamentul său erau clare, aflate sub puterea legii prin confirmare notarială...

Şi, pentru că Marian Horga se arătase curios, al dracului de curios, acolo, în separeul discretei doamne Lemoigne, Brănescu l-a privit la început aşa, într-o dungă, puţin piezişş, ascuţit, a bombănit ceva despre un proverb românesc, că cine ştie multe moare, apoi a adăugat încet, cu fruntea în pămînt, cu vocea lui baritonală, grea, vibrînd de rezonanţe noi, necunoscute pînă atunci lui Horga, i-a confiat în cîteva cuvinte expediate rapid, şoptit, că trebuie să predea containerul acela în mîinile unei persoane, ale unei anumite persoane indicate în testamentul lui Heiler, aşa a lăsat el cu limbă de moarte, aşa trebuie să fie...

Prea multe lucruri ascunse şi periculoase şi triste, prea multe lucruri încîlcite se află în afacerea asta !... se scutură de gînduri neplăcute Marian Horga şi se simţi pentru prima dată obosit. Bine că s-a sfîrşit. Bine că totul s-a încheiat relativ repede şi fără prea mari complicaţii pentru el. Şi-a îndeplinit întocmai misiunea la care se înhămase singur, cu peste un an în urmă, Brănescu îl ademenise doar, nu-l silise, nu-l şantajase, îi exploatase abil, subtil maladiva lui slăbiciune pentru bani, îi oferise un milion de lei dacă îl

va descoperi pe „Sfîntul Leonardo", l-a descoperit, a recuperat containerul, își va încasa banii și „Adio !" Exact cum îi scrisese Adam Brănescu în bilețelul acela... Nu, nu va ieși din cuvîntul lui Brănescu. Va coborî la Focșani. Printr-o nesăbuință, printr-o pripeală s-ar putea să strice totul. Cine știe care sînt rosturile acelui ordin : „Coborîți la Focșani, domnule Horga !"

Într-o jumătate de oră, iată, Rapidul 68 a și plecat din Tecuci, deci în mai puțin de jumătate de ceas va ajunge la Focșani, va coborî și va fi liber. Și va fi bogat ! Și spaima lui de sărăcie, de foame, teama aceea a lui ancestrală, tulbure, frica ridicată ca o negură din hrubele copilăriei va pieri pentru totdeauna. Marian Horga va renaște ! Va fi opera propriilor sale mîini. Va deveni alt om. Își va aranja viața altfel... Se va căsători, spița lui Viziru Horga nu se va stinge. Se va căsători ?! Marian Horga aproape că tresărise la acest gînd. Nu cunoscuse decît o femeie în viața lui, o singură femeie. Atît ! I-a fost de-ajuns. Era în penultimul an de studenție, avea un coleg, Martin Procopie, un prieten din Tîrnăveni, acesta l-a invitat să-și petreacă o parte din vacanță la el acolo, acasă, părinții lui au gospodărie mare, frumoasă, vor merge la pescuit, vor petrece cîteva nopți la stînă, vor hoinări, tîrnăvencele sînt fete trupeșe, focoase și fără prea multe mofturi, viața acolo e mai altfel, e mai aproape de natură, de adevăr, de oameni, „hai să-i vezi și tu și să-i cunoști pe oamenii din Tîrnăveni !", îl îmbiase colegul acela al lui, slăbuț, mărunt, vînos, cu mustața pe oală, cu vorba rară, dar întotdeauna plină de miez, de tîlc. Marian era încîntat, a fost de acord, i-a mulțumit, s-a dus. A petrecut la Tîrnăveni aproape trei săptămîni, ar mai fi stat, se simțea minunat, priete-

nul său era o gazdă desăvîrşită, dar Horga a plecat brusc într-o dimineaţă, lipsise toată noaptea, a revenit în zori, era prăfuit, era palid, aproape vînăt, şi-a luat rămas bun în pripă, aproape bîlbîindu-se şi a plecat iute, poticnindu-se, gîrbovit dintr-o dată ca sub povara unui blam uriaş. Marian Horga nu putuse suporta gestul dezonoarei, al desfrîului, batjocura şi împrejurarea josnică, obscenă la care îl supusese Vera Ulmeanu, o frizeriţă pistruiată, durdulie, cu buzele întotdeauna umede şi fierbinţi, cu priviri umbroase, pudice, inocente şi mersul mîndru, uşor legănat, uşor unduit, ca-ntr-o plutire, ca-ntr-o beţie din care Horga nu se mai trezea. Acolo, la frizerie, o cunoscuse Marian întîmplător. A cunoscut-o, i-a făcute curte, Vera l-a acceptat, s-au plimbat lung, îndelung, Marian îi declara iubire sfîntă, eternă, îi declama versuri aprinse de dor, frizeriţa îl săruta pătimaşă, fără frîu, se îmbrăţişau, se pipăiau, se chinuiau serile tîrzii prin ganguri întunecoase, Marian Horga, n-a îndrăznit mai mult. Martin Procopie, prietenul său, a simţit, a observat şi el cîte ceva şi l-a sfătuit, făcîndu-i şmecheros cu ochiul, s-o mai termine cu lilu-lilu şi să intre direct în problemă, ce naiba ! Marian l-a ascultat atent-atent, simţind că i se usucă gura, a dat din cap, a roşit ca o sfeclă, la prima întîlnire cu Vera a făcut şi el pe bărbatul, a luat-o din scurt, unde stă, dacă-i singură acasă, fata era singură, locuia singură în gazdă la nişte bătrîni, s-au dus, s-au aşternut numaidecît pe treabă, Marian nu s-a prea priceput, era aiurit, era uluit, Vera rîdea în hohote, rîdea îngereşte, şi-l săruta, şi l-a pus în genunchi să-i jure credinţă, apoi tot ea, atunci în noaptea aceea nebună, i-a făcut iubitului, cu nişte ace, cu nişte cerneluri, tatuajul acela vulgar pe braţul stîng, ca semn al juruinţei lor. Apoi s-au despărţit ameţiţi,

înhibați, el de un sentiment vaporos de neîmplinire, de taină încă nedezlegată, ca de cine știe ce alte gînduri... Cîteva zile mai tîrziu, Vera l-a invitat iarăși în camera ei, s-au mai plimbat un pic, s-au dus, Vera s-a dezbrăcat repede, fără un cuvînt și s-a răsturnat goală-goală în patul larg, tare, acoperit cu o cuvertură roșie. Marian o privea extaziat, era încă în picioare, era încă îmbrăcat, Vera i-a spus să se așeze cuminte pe un scaun și să privească. Și atunci, în clipa aceea infernală, de undeva din fundul camerei s-a deschis o ușă și a apărut un alt bărbat, înalt, uriaș, tînăr, cu mustăți lungi, zburlite, tuciurii, cu umeri largi, coapse înguste și gol pușcă. Marian Horga înregistra toate amănuntele acestea, întreaga scenă, automat, ca un somnambul. Bărbatul acela tînăr și străin s-a aruncat asupra Verei dintr-un salt, a cuprins-o ca pe o pradă, s-au înlănțuit amîndoi, s-au zvîrcolit, apoi, deodată, Vera a țîșnit o clipă cu fruntea de sub trupul crispat, de deasupra ei, și i-a strigat lui Marian, „uite, mă, așa se face treaba, mai învață și tu, că nu mai ești o puță, ci ditamai hăndrălăul!" și a dispărut iarăși sub trupul acela cabrat asupra ei, chicotind isteric, înfiorător, încît Marian a simțit că se dărîmă casa pe el, că i se năruie drumul sub tălpi, l-a covîrșit o greață monstruoasă, a rupt-o la fugă bezmetic, umilit, înjosit, simțind ocara pe suflet mare cît piatra de moară. A orbecăit toată noaptea pe străzi, pe cîmpul din apropiere, în zori s-a dus la Procopie, mut, făcut pămînt, și-a luat la revedere și a dispărut pentru totdeauna din Tîrnăveni și din viața oricărei femei...

Cîți ani să fi trecut de-atunci? Aproape zece ani. N-a mai încercat niciodată femeia. Oroare? Rușine? Neîndemînare? Repulsie? Orgoliu încă nevindecat? Poate că toate acestea la un loc și încă multe altele.

Şi totuşi, e hotărît să se căsătorească, spiţa lui Viziru Horga nu trebuie să piară. La urma urmei, e un om normal, perfect normal, sănătos, fercheş, cu o frumoasă poziţie socială. Şi bogat! De-acum e bogat. De-acum e propriul său stăpîn. De-acum nu-i mai pasă de nimeni. De-acum nu-i mai e teamă de nimic... Coşmarul acela, visul crunt al copilăriei sale nu va mai reveni niciodată, niciodată nu se va mai furişa în nopţile lui singure, pustii, goale. De ce atîta mizerie, şi pustiu, şi nenoroc?! Întrebare obsedantă pentru el. Acum, la cei peste treizeci de ani, Marian Horga poate spune, deşi cu inima înţepată de îndoială, cu inima încă cernită, că taică-său şi-a meritat soarta, şi-a plătit cu viaţa prostia, neghiobia, trădarea... Maică-sa s-a stins aproape neobservată, fiinţă fragilă, tăcută, veşnic parcă speriată de ceva, temătoare, veşnic palidă şi cu priviri sfioase, căzute în pămînt. Muncea ca o roabă în casa lor, freca, spăla, călca, gătea pentru familie, gătea şi la bucătăria cîrciumii, alerga după cumpărături, căra ca o servitoare de rînd coşniţele încărcate de la piaţă, niciodată n-o văzuse Marian pe maică-sa sporovăind veselă cu o vecină, cu o prietenă, cu cineva. Era mereu tăcută, plăpîndă şi cu ochii pierduţi undeva, departe, cu buzele strînse, cu palmele aspre, subţiri, crăpate, cu fustele care curgeau pe ea, cu vorba ei domoală, uşoară, cu un geamăt firav, potolit... Atît. De ce? Niciodată n-a putut înţelege, n-a putut desluşi Marian Horga acest mister. Ce taine triste, ce păcate, ce dureri nemărturisite se ascundeau între taică-său şi maică-sa? Curios — şi Marian simte cu amărăciune această revelaţie acum — curios, deşi maică-sa muncea atît din greu, trudea pentru toţi ai casei, deşi ducea toate treburile gaspodăriei în spinarea ei îngustă, aplecată, deşi era prezentă peste tot, cu mîi-

nile ei harnice, cu umbletul ei fără foşnet, fără sunet, să deretice, să aranjeze, să aştearnă, curios, Marian Horga nu-şi reaminteşte să-l fi mîngîiat vreodată maică-sa. Şi mai ciudat era că femeia aceasta, care robotea ca o mucenică de dimineaţă pînă noaptea tîrziu, cînd a murit, cînd a pierit, n-a lăsat în urma ei nici un gol. Parcă nici n-ar fi fost. Curioase sînt drumurile pe care merg oamenii, sentimentele lor, amintirile lor...

Cea mai grea pierdere, cea mai nedreaptă, o simte, o resimte, o consideră Marian Horga moartea fratelui său Petre. Petre Horga îl îngrijise pe Marian ca un părinte. L-a sprijinit, l-a sfătuit, l-a ajutat, a adunat leu cu leu şi l-a trimis la şcoală la Ploieşti. Datorită lui, pe banii lui, întreţinut de el, a terminat liceul, apoi Şcoala populară de artă. Lui Marian îi intrase în cap să ajungă artist, pictor, să picteze tablouri celebre, scumpe şi să cîştige bani, mulţi, foarte mulţi bani... Marian vroia să urmeze Institutul de arte plastice, Petre s-a opus categoric, i-a temperat avîntul juvenil, i-a explicat răbdător, pe îndelete, ce şi cum, i-a dat exemple, i-a deschis ochii, l-a îndemnat să urmeze Academia de Ştiinţe Economice, s-a dus, a dat examen, a reuşit printre primii, acum nu regretă nimic, nimic... Şi tot atunci, la răspîntia aia a destinului, Petre l-a zgîlţîit de umeri, i-a scos fumurile din cap şi i-a destăinuit nenorocirea care se întîmplase tatălui lor, care se abătuse asupra lui, nu se abătuse ci şi-o făcuse singur cu mîna lui, plătise cu viaţa, Marian nu ştia nimic, nu ştia decît că dispăruse într-o noapte de acasă, dispăruse, plecase cu un om necunoscut, undeva departe, de ce ? încotro ? pînă cînd ? Marian nu cunoscuse, şi acum îşi asculta fratele uluit, revoltat, cu sufletul la gură...

Viziru Horga se înhăitase, în ultima vreme, cu niște bandiți, cu niște dezmoșteniți ai soartei, oameni răi și cruzi, unul era un fost colonel de pe vremuri, alții niște lepre politice care puneau țara la cale ascunși, pripășiți prin hîrtoapele și pădurile de dincolo de Dealul Strihanului, Viziru se înhăitase cu ei și le trimitea alimente, medicamente, băutură, țigări, haine, mai tîrziu se aflase că Viziru Horga dezgropase și ceva arme, pitite în pămînt, îngropate acolo încă din timpul războiului, erau arme și muniții nemțești, nemții își lepădau atunci armele pe unde se nimerea și fugeau de rupeau pămîntul, șanțurile din Mizil, din Gura Vadului erau pline de armament ușor, de muniții, de haine, de cadavre de cai, armele pe care le îngropase, le dosise Viziru atunci, le dezgropase acum și le oferise, așa ziceau unii, le oferise plocon tîlharilor din păduri. Apoi nenorociții ăia au fost prinși, judecați, condamnați, au fost strînși cu ușa, au spus și țîța care-au supt-o de la maica... Cineva însă l-a avertizat din timp pe Viziru Horga, „fugi !", i-a spus ăla, și-n noaptea aceea a dispărut, a pierit fără urmă. Iarna următoare, în pădurea de la Șuica, o pădure deasă, neagră, bătrînă, care coboară dinspre Jugureni, dincolo de creasta Mălinului, spre Valea Unghiului și se lățește pînă la Pietricica, Lapoșu și Mînăstirea Ciolanu, ducîndu-se țăranii, ca de obicei, în pădurea aceea după uscături pentru foc, în treburi din astea, în miez de iarnă, oamenii se duc în grup, cu topoarele la brîu, și, afundîndu-se ei către rîpele din Șuica, au auzit deodată, îndepărtat, ca un ecou, răcnet de mare spaimă, răcnet de om care se luptă cu moartea, apoi răcnetul acela a pierit brusc. Oamenii au început să alerge în direcția aceea, înfiorați, îndîrjiți, au strigat, și-au pus palmele pîlnie la gură și au strigat, care ești mă, stai

mă, unii hăuleau prelung, fioros, ca să înspăimînte jivinile pădurii, poate că atacaseră pe cineva, vreun creştin amărît ca şi ei, alergau şi urlau, hău ! hei ! hehei !... apoi ascultau din cînd în cînd într-o linişte desăvîrşită, ascultau încordaţi o clipă-două şi goneau mai departe gîfîind, căutînd. Abia jos de tot, în buza unei rîpe adînci, au descoperit acei ţărani urmele unei haite de lupi, urme proaspete de sînge, zdrenţe de haine însîngerate şi cîteva rămăşiţe omeneşti. După trăsăturile chipului care rămăsese aproape întreg, uimitor de întreg, vîrît adînc în zăpada îngheţată, oamenii l-au recunoscut pe Viziru Horga. Care din podgorenii acelor dealuri nu cunoşteau cîrciuma „La Viziru" din Mizil ! ? Ţăranii şi-au făcut cruce, l-au strîns, l-au adunat bucată cu bucată, ce-a mai rămas din el, şi l-au îngropat la marginea satului, sub dealul Mălinului. Auziseră şi ei din vorbă în vorbă, că vorbele rele, urîte, se duc repede, foarte repede, auziseră şi ei despre dezastrul care se abătuse asupra familiei Horga din Mizil, despre bandiţi, despre fuga lui Viziru în pădure. Mai spre primăvară, cînd unul, careva dintre acei ţărani l-a întîlnit pe Petre Horga într-o zi de tîrg, la Mizil, i-a spus ce şi cum a fost toată istoria aia din iarnă, din pădure şi unde l-au îngropat pe ăl bătrîn. Petre a ascultat, a dat din cap, n-a zis nimic, nu s-a dus nicăieri, şi-a văzut de lucrul lui, de treburile lui la Ateliere, lui Marian nu i-a suflat un cuvînt. Abia cînd a terminat liceul şi flăcăului îi intrase în cap să ajungă artist, abia atunci a pus Petre mîinile lui mari, grele, butucănoase pe umerii lui Marian, l-a împins uşurel să se aşeze pe un scaun şi i-a vorbit îndelung, ca de la bărbat la bărbat, i-a deslusit multe taine murdare din familia lor, multe lucruri urîte, i-a limpezit multe întrebări triste şi tot atunci i-a dezvăluit şi ce se întîmplase cu tatăl lor,

ce făcuse, unde greşise, cum pierise... În aceeaşi vară, Marian Horga a dat examen de admitere la Academia de Ştiinţe Economice, a intrat cu zece, a căpătat bursă, vremurile se mai îmblînziseră...

Marian Horga abandonase revista şi privea tăcut, pierdut, peisajul vălurit, spinările ample ale dealurilor, drumurile dintre dealuri, galbene, subţiri, care se curbau şi piereau şi apăreau iarăşi, în alt unghi, în altă perspectivă, tablouri nude, mişcătoare, care fulgerau pe canavaua orizontului ca pe un ecran fantastic. De ce uneori lucruri mărunte, insignifiante, capătă asemenea dimensiuni fantastice ? Contururi ciclopice ? Sensuri abisale ? De ce lumea nu este mereu pentru noi ceea ce este ea de fapt ? Oare culorile, dimensiunile, sensurile realităţii nu sînt decît în noi, în modul nostru de a gîndi, de a privi, de a simţi ? ! De ce nu întotdeauna vedem la fel aceeaşi realitate, aceeaşi lume, aceleaşi obiecte ? De ce uneori uităm, iar alteori nu ? Pentru Marian Horga întrebările, ele însele ţineau loc şi de răspunsuri. Nu-l interesau răspunsurile... Gîndurile lui roiau acum în jurul lui Petre. De ce a trebuit să moară atît de absurd ? De ce nu-l poate uita ? De ce i-a uitat pe toţi ceilalţi care au pierit — părinţii, bunicii, celelalte rude, neamurile mai de departe — pe toţi, în afară de Petre ? ! De cîte ori şi-l reaminteşte pe frate-său, el, Marian, se simte mic, se simte nevolnic şi neajutorat, iar Petre îi zîmbeşte ca un uriaş din piatră, bonom, blînd, şi capătă de fiecare dată în ochii lui Marian trăsături prometeice, apoi deodată se întunecă şi dispare, se năruie, statura aceea magnifică, omenească, se surpă, şi crapă, şi piere într-o pulbere neagră, într-un nor negru de praf, sau de fum şi în clipa aceea Marian Horga simte acut o stranie senzaţie, aproape mistică, religioasă, că fratele lui n-a murit, ci doar s-a ascuns

în praful acela negru şi va reapărea curînd, curînd... De ce a trebuit să piară Petre Horga aşa de tînăr ? Era robust ca şi tata, era vînos, era vîrtos, era pietros, ca tot neamul lor de bărbaţi. De ce, Doamne, de ce ? ţipase Marian Horga atunci, urlase de durere, de parcă cineva îi despicase spinarea cu toporul, zbierase dezlănţuit, nebun, plînsese ca un desperat, colegii lui de grupă, de cămin, se îngrijoraseră, se îngroziseră văzîndu-l. Marian îşi schimbase chipul, ochii, avea o privire halucinantă... De ce, Doamne, de ce ? Petre Horga răcise iarna, iarna următoare, Marian era abia în anul întîi de studenţie, Petre răcise, făcuse o gripă, febră, apoi a dat în meningită, a fost dus la spital, a intrat în comă, într-o săptămînă s-a curăţat. Prietenii lui de la Ateliere i-au bătut telegramă lui Marian. El nici nu ştiuse că frate-său e bolnav, de fapt nici nu fusese bolnav, nu zăcuse, a venit gripa peste el, peste cine nu vine un guturai, o gripă, iarna ? A făcut gripa, a stat acasă două zile, în pat, cu ceaiuri, cu pilule, apoi la spital încă trei zile, şi gata. Toţi erau uluiţi, medici, colegi, vecini, prieteni. Marian Horga aflase brusc şi brutal că frate-său Petre a murit. „Veniţi urgent, fratele mort !" Cine poate uita brutalitatea unei telegrame ?...

De-acum Marian Horga vrea să uite totul. Totul ! Oare stă în puterea omului uitarea ? Uitarea integrală, totală, desăvîrşită ? Oare nu maică-sa i-a spus atunci, demult, i-a şoptit cu ultimele ei şoapte ? „Să nu uiţi niciodată aceste grozăvii, niciodată !"

Marian Horga se cutremură de amintiri, de tenebre, ca de friguri, ştie că nu va scăpa niciodată de ele... Şi totuşi, de acum încolo va fi altfel ! De-acum încolo va fi alt om ! Gara Focşani nu-i prea departe, poate cinci minute, poate încă zece, şi drumul va fi altul. Şi altul va fi omul care va merge pe acel drum. Va coborî, va

lua alt tren, diseară va fi la Bucureşti, acasă, la casa lui... Şi totuşi, viaţa e frumoasă! Oare toţi învingătorii au acest sentiment? El, Marian Horga, a ştiut, încă din copilărie a ştiut că e predestinat să învingă.

Atunci, cînd Adam Brănescu, în restaurantul „Lemoigne", i-a propus această afacere, încă din clipa aceea a ştiut că asta este cumpăna vieţii lui, răscrucea, şi era sigur că va izbuti. Bătrînul aristocrat îl privea fix, pătrunzător, era speranţă în ochii lui, dar şi neîncredere era, speranţa şi neîncrederea atîrnau acolo, deopotrivă, agăţate de pleoapele bătrînului, pleoape roşii, umflate, aproape fără gene. Acolo, atunci, între pleoapele lui Adam Brănescu, deslușise Horga şi un soi de desperare mută, de speranţă fierbinte, dar şi un aer îndepărtat de neîncredere. El însă, el, Marian Horga, a ştiut că va izbîndi, că va descoperi ce i-a cerut bătrînul, îi va îndeplini întocmai dorinţa, speranţele, va încasa milionul şi va scăpa pentru totdeauna de sărăcie, nu de sărăcie, pentru că nu mai era sărac acum, ci de spaima sărăciei, cea mai cruntă spaimă care i-a bîntuit copilăria, va scăpa de coşmarul copilăriei, de mîna aceea păroasă, umedă şi tare ca piatra care-l sufoca, îi strivea răsufletul, şi-i mătura apoi fişicurile cu banii din faţă, pachetele cu bancnotele strînse în panglici de hîrtie pe care scrisese cu creionul 100 lei, sau 500, sau 10.000, mîna aceea neagră, uriaşă care le spulbera, le risipea într-un abur de sînge, într-un abur de sînge...

Încă de la început Marian Horga a simţit, a avut certitudinea izbînzii, se născuse atunci parcă un alt om în el, un alt spirit, lucid, prevăzător care îl mîna, îl îndemna unde şi cum să caute, îi dirija paşii, gîndurile, planurile... Se iscase atunci în el un duh călăuzitor, poate un înger păzitor, poate un diavol păzitor — ce-i omul decît o veşnică dispută între aceste două du-

huri ! ? — spiritul acela nou care se plămădise în el atunci îi şoptea persuasiv, poruncitor, că-i aşa, sau că-i altfel, du-te colo, încearcă dincolo, repetă, revino, verifică, mai încearcă o dată, confruntă, nu lăsa urme în spatele tău, du-te, nu sta o clipă locului, caută, scormoneşte, întreabă, umblă, discută cu oamenii, răscoleşte-le amintirile, umblă atent prin amintirile lor, fii precaut mereu, mereu, trecutul oamenilor este o junglă veşnic înşelătoare, vîră-te în trecutul oamenilor, în sentimentele lor, ai grijă cum umbli, cum pui piciorul, fii atent la gesturi, la vorbă, eşti un bărbat prezentabil, faci impresie bună oriunde, eşti cult, drăguţ, volubil, atrăgător, poţi răzbate cu un zîmbet, cu un cuvînt cald oriunde, du-te şi scormoneşte, scormoneşte ! !... îl aţîţa, îi poruncea necruţător, neîntrerupt duhul acela nou, suveran, care se născuse într-însul...

Şi astfel, din om în om, din poveste în poveste, din amintire în amintire, căutînd şi descoperind oameni şi locuri noi, şi fapte noi, tot mai aproape de ţelul său, Marian Horga a aflat că un anume Leonard, nepot al Eleonorei Herdan şi prieten la cataramă cu Heiler Augustin, unul din secretarii particulari ai regelui, fusese asasinat în Cişmigiu. Că a existat un Leonard Herdan şi un Heiler Augustin şi că unul îi făcuse cadou celuilalt statueta aia plină de mister, Marian Horga ştiuse încă de la Adam Brănescu. Leonard Herdan dispăruse însă fără urmă, Heiler plecase din ţară precipitat, aproape în fugă, după abdicarea regelui, cînd s-a interesat, mai tîrziu, dispăruse, nimeni nu mai ştia nimic despre el. Iar Horga descoperise că fusese asasinat în Grădina Cişmigiu, că Leonard fusese omorît acolo cu bîtele de nişte indivizi necunoscuţi, fusese găsit dimineaţa acolo, rupt, fărîmat, os pe os nu mai era. Eleonora Herdan, mătuşă-sa, bătrînă şi bolnavă, a plătit oameni,

l-au cărat, i-au făcut cele de trebuinţă ca oricărui creştin şi l-au îngropat în cavoul familiei, la cimitirul Belu. Cavou cu blazon. Cavou mare şi adînc, cu scări din marmură neagră, ziduri înalte, din beton şi fier forjat, să ţină o veşnicie. Atît mai rămăsese, atît mai descoperise Marian Horga din averea casei Herdan — casă cu mare influenţă la curte în perioada interbelică, familie cu un cuvînt greu, cu bani grei, nu treceau pragul acelei case decît oameni cu greutate în lumea opulentă a noilor pricopsiţi de după primul război mondial — atît mai rămăsese din măreţia Herdanilor, acel cavou masiv, impunător, ca o cetate medievală. Averea familiei Herdan secătuise, spiţa lor se diluase, aproape că pierise, Eleonora Herdan murise, Leonard fusese asasinat — de cine ? cu ce intenţii ? în ce împrejurări ? Horga nu a aflat niciodată — dar nu după asemenea rosturi umbla el, şi ce dacă pierise familia Herdan ? Pierise ea o lume întreagă, digerată în pîntecul fecund al istoriei ! el, Marian Horga, umbla cu alte gînduri, cu alte rosturi, „Sfîntul Leonardo" dispăruse şi el în vîrtejul acela sîngeros, ameţitor, şi Marian după statueta aceea fugea, răscolea pămîntul şi iată că o poartă se deschisese deja în drumul său : cavoul familiei Herdan din cimitirul Belu. Marian Horga îl cercetase cu de-amănuntul şi descoperise acolo o listă lungă, aproape ştearsă de ploi, de geruri, de mucegaiuri verzui, aproape negre, o listă săpată în piatră şi care vorbea, amintea despre oameni care au fost şi care vroiseră, se ambiţionaseră să scurme pămîntul şi piatra şi să-şi facă un loc cît mai sus, cît mai trainic, orgoliul lor, mîndria lor sfidînd prosteşte deşertăciunea condiţiei umane. Marian Horga era bîntuit de gînduri contradictorii în faţa acelui cavou, îl detesta profund şi, în acelaşi timp, şi-l dorea, semnul puterii nu piere nici

după moarte, şi el se vroia puternic, vroia să ajungă sus, tot mai sus, prima treaptă era acel cavou, a copiat lista cu cei dispăruţi şi a plecat.

A bătut la porţi necunoscute, s-a interesat, a întrebat, a implorat cu lacrimi în ochi, jucînd rolul îndurerat al ultimului descendent, mulţi pieriseră prin alte părţi, fuseseră însă căraţi şi aduşi tot acolo, în cavoul familiei. Ultima murise Eleonora Herdan... Din familia Harasim, unde îşi petrecuse ultimii ani, ultimul vlăstar direct coborîtor al Herdanilor, nu mai rămăsese decît un bătrîn decrepit, trecut de 90 de ani, uitat acolo, la marginea oraşului, de dumnezeu şi de oameni, surd, scheletic, pe jumătate orb, cineva se milostivise şi-i aducea zilnic tainul cu sufertaşul de la cantina săracilor... Acesta era Abrud Harasim, fost director general de bancă, fost mai apoi agent fiscal, fost salahor pe un şantier de construcţii, fost ! Acum o epavă... De la dînsul a putut afla cu greu, foarte greu, Marian Horga, cîteva date despre familia Herdan, Eleonora se prăpădise de mult, dar parcă mai avea pe cineva pe la Braşov, un oarecare Romică Herdan, altul pe la Cluj, Oliver parcă-i zicea, or mai fi şi alţii dar nu-i mai ştie...

De la Braşov şi Cluj nici o bucurie, nici o informaţie, Horga s-a dus la primărie, la miliţie, interpretînd rolul unei rude îndepărtate care îşi caută familia dispărută în timpul războiului, n-a desprins nici o veste, nimic, nimic... Unul fusese într-un lagăr, pierise ? nu pierise ? i se pierduse urma, altul murise spînzurat în locuinţa lui, familiile li se împrăştiaseră, oamenii de azi habar n-aveau de acele nume, de acele întîmplări, Marian Horga insista desperat, cu lacrimi în ochi, impresiona profund, lumea îl înţelegea şi mulţi se zbăteau pentru el... Astfel, a ţîşnit de undeva, a apărut de undeva o

informație, o singură informație, cum că undeva, prin Moldova, poate prin Iași, ori poate în alt mare oraș de prin părțile alea, ar mai fi rămas o rudă îndepărtată, colaterală, nu-i spune Herdan, îi zice altfel, poate Scrobel, sau Strembel, ori Stroben, sau cam așa ceva, și el poate că știe mai mult, dacă o mai trăi, că trebuie să fie bătrîn acum, foarte bătrîn, dar că pe vremuri era un dentist tare priceput, i se dusese vestea pentru priceperea și îndemînarea lui, dar mai ales pentru memoria lui că era, zicea lumea care-l cunoscuse, că era fenomenală, fenomenală...

Încet, cu tenacitate și minuție, din oraș în oraș, din fir în fir, tatonînd, întrebînd, cercetînd, Horga a dat, în sfîrșit, peste Iacob Strobel. A aflat prin alți oameni că se înrudește cu Herdan. Nu l-a abordat direct, l-a studiat de la distanță, i-a reținut tabieturile, obiceiurile, drumurile, unde și cu cine se plimbă, apoi i-a pătruns în casă pe furiș, a verificat, a controlat cu grijă cameră cu cameră, dulapurile, cotloanele : „Sfîntul Leonardo" nu se afla nicăieri. În altă zi, Horga a controlat podul casei, l-au uimit ordinea și pedanteria de aici, unde de obicei lucrurile vechi sînt aruncate într-o bramburealâ absolută, ordine desăvîrșită era în toată casa lui Strobel, Marian a verificat și podul, statueta nu era, era în schimb o ladă plină cu scrisori de familie. A citit cu nesaț cîteva, a oprit trei din ele în care se vorbea despre Eleonora Herdan, nepotul ei Leonard și statuetă. În sfîrșit, avea prima dovadă concretă, scrisă, despre existența „Sfîntului Leonardo". Statueta fusese a lui Leonard, primită în dar de la Heiler, apoi a ajuns la Eleonora Herdan, apoi ? ?

Atenția lui Marian Horga s-a îndreptat de astă dată către muzeul de artă, poate că... Un fior, flerul, îl chema acolo. L-a cunoscut pe Colibaba, s-au împrietenit,

l-a tras de limbă, nimic. Pictorul nu știa nimic. Și totuși, Marian Horga simțea, cu întreaga lui ființă, că undeva, aproape, curînd, foarte curînd, își va atinge țelul...

Încă o vizită inspirată, un drum de revenire, idee țîșnită dintr-o încăpățînare diabolică, dintr-o credință oarbă în destinul său de învingător, încă o vizită nocturnă, pripită, în podul casei lui Strobel, n-a mai avut răbdare să aștepte una din plimbările bătrînului, din rarele lui ieșiri în oraș, n-a mai așteptat acest prilej, s-a suit noaptea în podul casei, a răvășit iarăși scrisorile, le-a citi la lumina lanternei și norocul i-a surîs. A descoperit o scrisoare din care rezulta clar că statueta, împreună cu alte bunuri, fusese lăsată cu limbă de moarte de Eleonora Herdan lui Strobel, cu rugămintea, cu indicația expresă, ca acele obiecte de artă, moștenite de el, să ajungă la muzeu, așa dorise, așa scrisese ea acolo, cu ultimele ei rînduri...

Marian Horga a citit de nenumărate ori, atunci, dar și mai tîrziu, a recitit scrisoarea Eleonorei Herdan, era atît de aproape de țintă, de succes, ținea de fapt în mînă cheia acelui succes, citise și recitise acele rînduri, încît aproape că le știa pe dinafară : ...„Iacobe, știi ceva — scria Eleonora Herdan — dacă mor, deși treaba aceasta nu se va întîmpla mîine-poimîine, eu, să știi, o mai duc așa, poate o sută, poate două sute de ani, că am jurat să nu mă prăpădesc pînă n-or veni iarăși vremurile noastre cele bune, or timpurile acelea nu se reîntorc ele așa de curînd, roata istoriei e mare, afurisit de mare, și pînă se repetă și revin timpurile pe care le știm noi, pot să treacă niște sute de ani, cu așa am jurat, să nu mor pînă atunci ! Dar dacă o fi să nu-mi pot ține legămîntul, tu să știi că ție îți las toate amintirile mele... Adică : Egreta Brâncovenilor, două ceșcuțe chi-

nezești străvechi, precum și statuetele astea două, aduse în casă de Leonard : un sfînt catolic care-i poartă numele, îi zice „Sfîntul Leonardo", și un popă crăcănat din India. Tie ți le las pe toate. Atît mai am. Pentru că numai tu ești în stare să nu uiți și să mă înțelegi, să înțelegi o mătușă zurlie și să-i păstrezi amintirile. Mai tîrziu, cînd te vor fi părăsit și pe tine toți ai tăi, că așa ne vine la fiecare rîndul, să fim părăsiți, să rămînem numai cu pereții, cînd vei ajunge și tu la ceasul acela de suferință. sau de credință, pentru că și suferința tot o credință este, credința că te vindeci, că trece ceasul rău, deci atunci cînd vei găsi tu că-i potrivit, încredințează-le unui muzeu, unui muzeu serios și trainic, lasă-le acolo cu zapis, cu ultima ta suflare, pentru că numai acolo, în muzeu, toate gesturile și faptele noastre se păstrează intacte, nealterate, numai acolo sîntem noi înșine așa cum am fost, așa cum ne-am petrecut, în rest totul se interpretează și se răstălmăcește și se ciuntește, așa cum dictează istoria și noile generații de satrapi..."

Va să zică, tot la muzeu se află „Sfîntul Leonardo" ! Marian Horga a revenit la muzeu, a căutat îndîrjit, a luat magaziile la rînd, într-o încăpere cu vechituri prăfuite a descoperit statueta. A spart-o, a recuperat containerul, a șters urmele pe cît s-a priceput, s-a retras, a dispărut...

Peste cinci minute va coborî la Focșani. Milionar ! Va coborî ? Nu ! Va urca ! De-acum el va urca mereu, treaptă cu treaptă, spre alt destin. Va fi alt om. Va uita totul, copilărie, trecut, familie, îl va uita pe Adam Brănescu, pe Harasim, pe Colibaba, pe Iacob Strobel, se va uita cu desăvîrșire pe sine însuși cel de pînă acum, va uita calvarul și nesfîrșitele drumuri pe urmele unei statui, va uita ezitările de pînă acum,

eşecurile, înjosirile, o va uita pe Vera şi anii de sărăcie şi umilinţă, va uita pentru totdeauna palma aceea uriaşă, cu părul aspru şi umed, palmă grea ca gresia, palmă care se năruise asupra lui, asupra copilăriei lui, risipindu-i zilele şi banii lui, bani strînşi în fişicuri aşezate alături, pe tejghea, ca nişte popice, ori ca nişte soldaţi de plumb într-un front imaginar... Va uita totul şi-şi va relua viaţa de la capăt. Va renaşte ! A renăscut deja ! Este un alt om ! De acum este un om întreg. Îşi aparţine exclusiv lui. Lui însuşi, pentru totdeauna... Pentru că un om nu-i întreg niciodată şi nu-şi aparţine integral sieşi dacă-l striveşte grija zilei de mîine, spaima de sărăcie, sărac nu va izbuti niciodată saltul acela din imperiul necesităţii în imperiul libertăţii, al libertăţii absolute, pure, neîntinate de nici-o poruncă, un om nu poate fi întreg, nu poate fi om dacă-l covîrşeşte sentimentul că atîrnă de altul, de voinţa, dispoziţia sau capriciul altuia, un om nu-i întreg fără copilărie, fără visurile copilăriei, fără chemările ei, iar visul copilăriei lui, chemarea sfîntă a acelei copilării au fost banii, la început bani mici, mărunţi, sunători, apoi monedele mai mari, mai grele, apoi fişicurile groase şi drepte şi înalte, aşezate ca soldaţii în front, apoi pachetele mari, foşnitoare, cu bancnote de 100 de lei, de 500, de 10.000 de lei, pachete viguroase, sănătoase, fişicurile şi pachetele de bani cu care adormea în gînd, cu care se trezea în zori, pe care-i visa, îi dorea, îi aştepta să curgă în palmele lui de copil din pîntecul acela obscur al casei de bani, din spatele tejghelei părinteşti, să curgă neîntrerupt, iar el să-i numere, să-i numere, să fie fericit, pentru că un om nu-i întreg şi nu-i fericit pe deplin decît... Ah, şi mîna aceea rece, înspăimîntătoare, pustiitoare n-o va mai revedea niciodată, niciodată !... Gata ! Am ajuns ! Viaţa are de-acum alt sens, altă curgere. Iată, parcă

și lumea freamătă altfel. Lumea din jur, aerul, pomii, gara, porumbeii de pe acoperișul gării. Și ce-i pasă lui de forfota din jur ? Ce-i pasă lui Marian Horga de oamenii aceștia grăbiți, transpirați, precipitați, care se îmbrîncesc, se strecoară, se înghesuie să coboare în gara Focșani, repede, cît mai repede ? De ce s-or fi grăbind atît ? Încotro or fi zorind ? Și ce-i pasă lui, ce are el comun cu acești oameni ? Treaba lor ! Treaba lui s-a încheiat aici, la Focșani. Marian Horga și-a luat servieta, pardesiul, pălăria și a coborît și el, absorbit de mulțime, pierdut în anonimat, preocupat și el, ca și ceilalți, să ajungă undeva, mereu undeva...

Peronul gării Focșani era înțesat de lume pripită, gălăgioasă, aceeași lume nestatornică, mereu căutînd ceva, veșnic alergînd undeva — aceeași lume din toate gările Pămîntului — Marian Horga își făcea loc bine dispus, jovial, sigur de sine prin furnicarul acela uman, se îndrepta către biroul de informații, el nu avea bilet decît pînă la Focșani, va face aici o scurtă escală, apoi cu următorul tren își va continua drumul acasă, la București. Cînd va fi următorul tren ? Aceasta vroia să afle Horga de la biroul de informații al gării, mergea agale, avea timp destul, abia își putea zăgăzui bucuria, satisfacția imensă care explodase în el, îl bîzîia ușor un gînd confuz, căuta din priviri cam pe unde o fi biroul acela, sau eventualele panouri ample, înalte cu mersul trenurilor, cînd, deodată i se limpezi acel gînd nebulos. Dar dacă își va continua drumul la București cu același tren, tot cu Rapidul 68 ? Adică de ce nu s-ar putea ? Ia te uită ce simplu e ! își zise, consultîndu-și reflex ceasul de la mînă. Rapidul staționează aici aproape un sfert de oră, are timp berechet să-și ia alt bilet, alt vagon, alt loc, se urcă, în cîteva ore se află la București. E-n regulă ! se hotărî el. Nu încalcă

cu nimic consemnul comunicat de Brănescu, el a coborît la Focşani, nu-l interesează cine a recuperat servieta lui, aceea în care se afla containerul de la muzeu, desigur unul din oamenii lui Brănescu, el şi-a luat servieta cu banii, a coborît la Focşani şi gata. Nu a încălcat cu nimic consemnul.Va lua alt bilet şi va ajunge în Capitală cu acelaşi tren. Marian Horga se oprise un moment în mijlocul acelei mulţimi fremătătoare, ezitase, se gîndise, apoi se îndreptă hotărît către casa de bilete. Mai avea cîţiva paşi doar, se grăbea acum, cînd dinspre dreapta, aproape în şoaptă, se auzi strigat, „Monsieur Horga !" Tresări, se opri mirat, uimit, se întoarse curios şi întîlni privirea binevoitoare, prietenoasă a unui bărbat înalt, suplu, subţirel aproape, îmbrăcat într-un elegant costum din lustrin gri, tipul era mai înalt cu un cap decît el, îi zîmbi şi i se alătură numaidecît lîngă umăr, se aplecă apoi puţin într-o parte, cu discreţie, ca Horga să-l audă mai bine în murmurul general al gării, şi-i spuse, în limba franceză, că domnul Adam Brănescu îl roagă, îl aşteaptă afară, în spatele gării, numai pentru un minut, că operaţiunea a reuşit perfect şi excelenţa sa este foarte mulţumită şi doreşte această întrevedere numai pentru un minut, atît, numai pentru o ultimă şi prietenească strîngere de mînă...

Cu un sentiment ciudat, complex, de alarmă, de teamă, dar şi de o nestăvilită curiozitate, cu inima zvîcnindu-i deodată violent în capul pieptului, Marian Horga se uita atent, foarte atent, privea încă tăcut şi circumspect la bărbatul necunoscut de lîngă el, îl cerceta cu priviri iuţi, suspicioase, reîntîlni acelaşi zîmbet politicos, de siguranţă şi încredere, aceeaşi deferenţă vădită în întreaga atitudine a omului, ochii necunoscutului nu oglindeau nici un gînd ascuns, Horga se linişti, zîmbi şi el, ridică din umeri şi spuse că n-are ni

mic împotriva dorinței domnului Brănescu, fu de acord să-l însoțească pe bărbatul necunoscut și se îndreptară către platoul din spatele gării, cam strîmt, cam înghesuit, unde forfoteau, veneau, staționau sau opreau, scrîșnind ascuțit din pneuri, ori demarau viforos, în trombă, automobile nervoase, țîfnoase, deranjate cumplit de pietonii ăștia prea mulți și prea puțin dispuși să le acorde vreo atenție...

Ajunși în dreptul unei „Dacii" — 1300, alb-cenușii, cu număr de București, portiera se deschise brusc, larg, bărbatul de alături, care rămăsese un pas în urma lui, îl săltă ca pe un fulg de umeri, îi făcu vînt înăuntru și, o clipă mai tîrziu, Marian Horga se afla între doi necunoscuți, prăvălit pe bancheta din spate, automobilul demarînd fulgerător către periferia orașului. Horga ținea încă strînsă în ambele mîini servieta maron, nu încerca nimeni să i-o smulgă, nimeni nu-l privea, autoturismul gonea ca turbat, cei doi necunoscuți de lîngă el, care îl încadrau tăcuți, încruntați, priveau țintă înainte, abia acum Horga observă că celălalt tip, masiv, uriaș, avea chipul fălcos, cîrpit cu cîțiva plasturi, pe fotoliile din față nu se afla decît un bărbat, cel din spatele volanului, Marian nu-i vedea decît spinarea îngustă, umerii aplecați asupra volanului, conducea tăcut, încordat, nimeni nu-i adresa un cuvînt, el continua să-i întrebe cine sînt, ce vor, ce s-a întîmplat, unde-i domnul Brănescu, toți trei tăceau și Marian Horga încă mai spera într-o explicație...

Tîrziu, ieșiseră din Focșani, se îndreptau spre nord, într-un tîrziu, bărbatul de la volan începu să vorbească, să spună ceva, să întrebe ceva, avea un glas deosebit de melodios, plăcut, odihnitor, pronunța cuvintele clar, ca actorii, cu o dicție perfectă și, abia atunci, cînd necunoscutul din față începu să vorbească, Marian Horga îi

descoperi în oglinda retrovizoare fruntea albă, înaltă, ochelarii negri, cu rame groase, foarte groase şi o parte din nasul acvilin, vulturesc, amintind întrucîtva de profilul lui Adam Brănescu, bărbatul acela necunoscut, din spatele volanului, repetă întrebarea, tot în limba franceză, nu aşteptă răspunsul, ci vorbi mai departe calm, dojenitor, întrebător, şi Marian Horga înţelese consternat, înfricoşat, că necunoscutul îl întreabă unde se află containerul din aluminiu, şi dacă se află la el, la Marian, poate în servieta lui, poate l-a pus, l-a ascuns în altă parte, este bine, este foarte bine ca să-l scoată de acolo, să-l predea, să-l înmîneze, să-l încredinţeze lui, celui ce conducea autoturismul, apoi este liber, în primul oraş, la prima gară coboară liniştit, împăcat şi se duce la treburile lui, că excelenţa sa, domnul Adam Brănescu este foarte contrariat şi supărat şi cere să i se aducă containerul! Unde este containerul sustras din muzeul de artă? Adam Brănescu îl cere, este dreptul lui, aşa au convenit acolo, în restaurantul distinsei doamne Lemoigne. El a plătit, domnul Horga şi-a încasat banii, unde este containerul ? De ce domnule Horga trişaţi ? De ce nu vă respectaţi cuvîntul dat ? Aţi încasat milionul ? Bun, e dreptul dumneavoastră, să-l stăpîniţi sănătos ! Dar containerul ? De ce nu ne predaţi containerul ?...

Incet, încet, glasul bărbatului de la volan se înăsprise, căpătase inflexiuni metalice, reci, dure.

Marian Horga înţelese cu groază că undeva greşise, că undeva se produsese o fisură, o încurcătură, că cineva intervenise în toată această splendidă construcţie şi vîrîse undeva un pilon, o grindă şubredă, putredă şi tot eşafodajul acesta mirific e pe cale să se surpe, să se spulbere, şi trebuie salvat, salvat cu orice preţ ! Lucrurile trebuie lămurite repede, extrem de repede, poate că servieta, cealaltă servietă, în care se afla containerul,

mai este încă în Rapidul 68, se mai află încă în vagonul cinci, deasupra locului patruzeci şi unu, deasupra, în plasa de bagaje, desigur că încă se mai află acolo, de vreme ce Adam Brănescu, oamenii lui nu intraseră în posesia ei...

Horga se explica pe larg, se repeta, se bîlbîia, gesticula haotic, surescitat, repeta mereu ceva despre o neînţelegere care poate că s-a ivit, s-a produs întîmplător undeva, el nu minte, el nu trişează, el nu a făcut decît să execute indicaţiile domnului Adam Brănescu, iată, spre convingere, acest bilet primit de la dînsul, şi Marian Horga scoase plicul albastru din buzunar. Îl arătă tuturor victorios, îl flutură ca pe un stindard al convingerii, îl desfăcu, trase afară biletul, îl despături şi rămase perplex, năuc, încremeni cu hîrtia aceea în aer, stană de piatră, incapabil să mai rostească ceva. Biletul nu mai era acum decît un petec oarecare de hîrtie albă-albă, imaculată, fără nimic scris acolo şi, pe cînd se holba prostit la bileţelul acela alb, îngrozitor de alb, hîrtia începu deodată să se îngălbenească, apoi se întunecă, apoi se aprinse brusc cu o flacără albăstruie, intensă şi arse instantaneu, Marian scoţînd chiar, fără să vrea, un ţipăt ascuţit, ca de copil arzîndu-şi degetele...

Nu se auzeau decît pneurile vîjîind, vuind sub podeaua autoturismului, tăcerea aceea adîncă, absurdă, fu întreruptă numaidecît de replica ironică, tăioasă ca un brici, a necunoscutului de la volan.

— Va să zică, umblăm cu scamatorii, domnule Horga, umblăm cu scamatorii, hai ? !

Au fost ultimele cuvinte auzite de Marian Horga.

CAPITOLUL 12

Întotdeauna strada îl fascinase. Îi deslușise de fiecare dată mii de amănunte. Amănunte schimbătoare, fulgurante și totuși cuprinzînd în ele ceva din esența unei societăți, a unei culturi. Strada nu-i doar o arteră de circulație, de promenadă, strada nu înseamnă doar drum, cale, bulevard, strada nu-i doar o posibilitate de tranzit, de deplasare, ea nu înseamnă nici vitrine, nici trotuar, nici parte carosabilă, ar fi puțin, ar fi monstruos de puțin. Strada e o lume complexă și concentrată, o lume aparte, distinctă, riguros determinată, o lume cu legile ei scrise și nescrise, cu obiceiurile, moravurile și năravurile ei, de fapt strada e o lume în care umanitatea se oglindește în toate ipostazele sale.

Toma Breharu avea de fiecare dată revelația străzii. Îl fascina și-l captiva mereu cu aceeași forță de seducție. O viață întreagă o privise prin parbrizul mașinii, o călcase cu pasul său mărunt, atent, prevenitor, își umpluse ochii și sufletul de rumoarea ei veșnică, de nestatornicia ei, de francheța ei aproape brutală cu care își dezvăluia farmecele, viciile, capriciile, strada fusese dintotdeauna cîmpul lui de operații, lumea în care își cîștigase pîinea, lumea în care îmbătrînise, lumea lui pe care o bătuse și-o străbătuse o viață de om, și totuși — prin ce miracol ? — fascinația acestei lumi i se păstrase nealterată. Descoperea mereu nuanțe noi,

detalii noi, sensuri noi. De ce ne implică strada, ori de cîte ori îi respirăm aerul, de ce ne implică ea de fiecare dată în meandrele ei, în tainele ei ? De ce nu oboseşte niciodată ? De unde îşi adună puterea de atracţie ? De ce ne absoarbe mereu pe alte traiectorii, de ce ni se înfăţişează mereu şi mereu cu alt chip, din altă perspectivă ?...

Scuarul din faţa cofetăriei era, la drept vorbind, o insuliţă verde între două străzi. Pe una din băncile acelui scuar se odihnea Breharu, frunzărind distrat o revistă, pipăind-o mai degrabă decît citind-o, privirile fiindu-i furişate, focalizate peste drum, în pragul uşii unui bloc, iar cugetul cotropit de interogaţii născute din spectacolul diurn al străzilor. Cofetăria se numea „Liliacul", avea ferestrele mari, aproape cît peretele, geamurile sclipeau de curăţenie, prin geamuri se întrezăreau mesele, forfota oamenilor, unii intrau, alţii ieşeau. Nu toţi. Cîţiva aşteptau cuminţi şi răbdători afară, apoi de la o vreme fremătau şi-şi consultau ceasul pripit, tot mai pripit, apoi cineva venea, preaplinul răbdării se risipea brusc în gesturi, în zîmbete şi plecau mai departe... Va să zică, în zona asta, cofetăria e un reper, un punct de aşteptare, de întîlnire, nu sînt prea multe puncte de reper pe-aici ! conchise şoferul într-o primă rundă de observaţii.

În stînga şi-n dreapta cofetăriei, case mici, vile cochete cu unul sau două etaje, curţi interioare lungi, înguste, asfaltul tivit cu ronduri de flori, porţile străjuite cu arbori umbroşi, maiestuoşi. Cvartal de locuinţe vechi, trainice, elegante, zidite probabil imediat după primul război. De cealaltă parte a scuarului altă lume. Blocuri de patru şi şapte etaje, blocuri noi, proaspete, dar austere. Aşa se cheamă uneori sărăcia de imaginaţie : austeritate. Ziduri înalte, cenuşii, uniforme. Balcoane

desenate parcă pe un cer plumburiu cu aceeaşi cretă, de aceeaşi mînă, sub acelaşi ordin geometric lipsit cu desăvîrşire de avîntul fanteziei.

Din cînd în cînd, în faţa vilelor opreau, silenţioase şi negre, limuzinele unor oameni cu un aer de permanentă preocupare, chiar cînd coborau o făceau într-un anume fel, cu o mină interiorizată, cu fruntea adîncită în gînduri şi treburi înalte, privirile lor alunecau grele cîteva clipe în jur, apoi se retrăgeau în aceleaşi tăinuite adîncuri, şi personajele acelea curioase, contrafăcute, care nimeriseră întîmplător în ochiul vitriolic al lui Breharu, dispăreau grabnic dincolo de porţi, cărînd după ele o inutilă răceală de cavou, ce se ambiţiona cu tot dinadinsul a se numi prestanţă...

Dincoace de scuar, în faţa blocurilor noi, turnate din beton armat, ca nişte uriaşe cazemate, animaţia era mai vie, pestriţă şi clocotitoare. Blocul din capul străzii avea două scări, şapte etaje şi placaj din cărămidă aparentă. Era un bloc de locuinţe proprietate personală. Pe prima scară, la etajul al treilea, se afla locuinţa lui Marian Horga. Într-acolo se aţintiseră privirile şoferului. Cuprindeau în arcul lor amplu ferestrele locuinţei, mai degrabă perdelele trase, eventuala lor fluturare, cadrul uşii larg deschise de jos, de la intrare, lungul şi latul străzii, iar în neastîmpărul lor necontenit, ochii măturau în răstimpuri scurte scuarul şi cealaltă stradă, strada din faţa cofetăriei. Lipite în coasta blocului de şapte etaje se înşiruiau mai multe blocuri din beton armat, netede, fumurii, P + 4, adică parter şi patru etaje, purtînd pe colţuri cîte o tăbliţă incifrată : M 1-II, AB-4, D-19... Departe, dincolo de scuar, cîţiva copii jucau şotron în plină stradă, maşinile aici erau rare, erau foarte rare, mai dese erau cărucioarele de copii, sacoşele, ghiozdanele. Grupuri compacte de tineri ţîşneau pe uşa cîte unui

bloc, invadau zgomotos strada, se risipeau, se regrupau, apoi se fărîmiţau iarăşi care încotro în marea aventură a Metropolei. Oamenii intrau şi ieşeau de pretutindeni, discutau, se salutau, fumau în grabă un chiştoc lîngă bordură, rîdeau, se întristau de necazurile vecinului, comentau cu aprindere cine ştie ce eveniment sportiv, unii coborîseră în faţa blocului numai în papuci, pantaloni şi maiou, taclaua se întindea, se lăţea o jumătate de oră, o oră, apoi se spărgea lent, plecau unul cîte unul, strigaţi de neveste, de părinţi, de copii, se retrăgeau în sus pe scările înguste şi întunecoase, alţii coborau, şi spectacolul se repeta în acelaşi decor, cu alţi actori...

Dacă te uiţi cîteva ceasuri zdravene la aceşti oameni, dacă-i asculţi, dacă-i urmăreşti cu privirea ce fac, ce dreg, cum trăiesc, cum vorbesc, afli aproape totul despre ei ! gîndea şi, totodată, se uimea de această constatare Toma Breharu. Nu stătuse, nu privise tot timpul din acelaşi loc. Căpitanul Marin Manu îi ordonase să nu scape din ochi locuinţa lui Marian Horga. Să înregistreze orice mişcare mai deosebită din jurul acesteia. Să înregistreze mai ales posibila prezenţă a unui tînăr blond, atletic, de statură mijlocie, elegant, adică apariţia lui Horga. Căpitanul nu intrase în amănunte, Breharu ştia ce înseamnă un post fix, ştia prea bine ce înseamnă o supraveghere operativă. Marin Manu plecase la alte adrese, adică la una singură, pentru că una mai rămăsese de cercetat din lista furnizată de generalul Barbu, desigur nu generalul întocmise lista aceea de suspecţi, ci computerul, dar computerul se afla sub puterea generalului, era invenţia lui, era creaţia lui, îl botezase „Barom“ şi era primul computer românesc folosit în criminalistică. Marin Manu plecase la ultima adresă, a patra, Breharu rămăsese la postul său fix, aşa i se spunea, „post fix“, dar asta nu însemna că el era

acolo bătut în cuie. S-a fîţîit prin scuar, s-a plimbat o vreme hai-hui pe cele două străduţe paralele, a vizitat cofetăria, a cumpărat de la chioşcul din colţ o revistă, a revenit în scuar, a trecut mai bine de-o jumătate de ceas de-atunci. Ce-o face tovarăşul căpitan? O fi descoperit ceva ? N-o fi descoperit ? O urmă trebuie să existe undeva prin toată povestea asta. Toma Breharu scrutează necontenit şi discret jur-împrejurul, dar atenţia i se concentrează mai ales asupra locuinţei lui Horga, asupra perdelelor de la etajul al treilea, asupra uşii larg deschise, de jos, de la parterul blocului cu placaj din cărămidă aparentă. Tînărul care locuieşte aici, peste drum, se spune c-ar fi un savant în economie, nu chiar în economie, altfel îi zice, marketing parcă-i zice, îşi reaminti şoferul de cuvîntul pronunţat, în cîteva rînduri, de căpitan, şi chestia asta ţine mai mult de comerţ, ce poţi să scoţi de la un savant ? Pe unde-o fi acum ? Cei de la serviciu afirmă că se află în concediu şi că e pe sfîrşite concediul ăsta. O veni azi ? Mîine ? Şi dacă vine, care-i scofala ? Ce realizăm ? Ce cîştigăm ? O strîngere de mînă, un bună ziua, scuzaţi deranjul, vedem şi noi cum arată un savant pe post de suspect, ne mai scuzăm odată şi... valea ! Şoferul nu prea auzise el de infractori în lumea savanţilor. Pentru el, savanţii sînt un soi de înţelepţi ai pămîntului, care stau tot timpul cu nasul vîrît în cărţi, stau şi pigălesc acolo formule şi calcule şi teoreme şi din cînd în cînd cîte unul ridică fruntea şi spune ceva, spune ce-a descoperit, ce-a inventat, un motor nou, o lege nouă, şi omenirea mai face un salt înainte... Ce să caute un infractor printre savanţi ? Aştia nici măcar nu se însoară ca lumea, de-aia şi sînt aşa de rari savanţii, că se prăsesc greu, nu prea lasă urmaşi, se sihăstresc în nişte chilii ciudate, capitonate, chilii care se numesc laboratoare, sau biblioteci,

sau cabinete, n-au altă patimă decît munca lor, ei cercetează şi umblă printre lucruri care nu sînt, dar care vor fi, se vor ivi, vor fi inventate de ei, pe cîtă vreme un infractor, spre pildă un hoţ, umblă numai printre lucruri care sînt, ori care au fost... Ce să caute un hoţ printre savanţi? se răsucea întrebarea aceasta, revenea obsedant şi se răsucea ca un titirez fierbinte printre gîndurile şoferului. Şi căpitanul Marin Manu întîrzie, întîrzie... Mereu întîrzie pe undeva. Iar el, Toma Breharu, e predestinat să-l aştepte. Încă nu e seară, dar e tîrziu, într-un ceas, două se va însera, se va înnopta şi el va rămîne singur în scuarul acela pustiu, între cele două străduţe pustii. Atunci suspectul va deveni el. Suspect, bineînţeles, pentru orice om de bună-credinţă care îl va repera că se tot suceşte încolo şi-ncoace teleleu, cu ochi parşivi, ce caută, cu ce gînduri umblă ? Ar fi hazul dracului, cineva din blocurile alea de peste drum să telefoneze la miliţie, uite-aşa şi aşa, prin scuarul din faţa cofetăriei „Liliacul" se învîrteşte de vreo cîteva ceasuri un tip dubios, trage cu coada ochiului în jur, s-a înnoptat şi încă n-a plecat, ia să vină cineva să-l întrebe, ce hram poartă ?...

Surîsul acidulat încă nu se stinsese de pe chipul şoferului, cînd acesta tresări brusc, un zvîcnet puternic i se ridică iute din capul pieptului în gîtlej, respiraţia i se tăie cîteva secunde, secunde lungi de concentrare asupra ferestrelor de la etajul al treilea. Deşi uimit, deşi surprins, Breharu nu se înşelase. Nu fusese o iluzie. Era convins. Una dintre perdelele de la locuinţa lui Horga fluturase uşurel, apoi se despicase în două şi în spatele acelei despicături şoferul distinsese umbra unui profil uman. Despicătura dispăru numaidecît, apele perdelelor se clătinară iarăşi şi totul reintră în nemişcare. Nu se poate ? îşi zise Breharu, căutînd febril o explicaţie. Aparta-

mentul lui Horga e gol. Sunaseră mai înainte, el și căpitanul Marin Manu, tăcere, nici un răspuns. Insistaseră zadarnic. Horga era în concediu, căsătorit nu era, rude apropiate n-avea, cine să fie în locuința lui ? Marian Horga în nici un caz nu era, dacă ar fi sosit, dacă ar fi intrat ar fi fost observat de Breharu. Să fi intrat altcineva ? Un prieten ? Un vecin ? Să fi lăsat locuința în grija cuiva pe timpul concediului ? E posibil. O fi avut omul flori în apartament, trebuie udate, trebuie aerisite, multă lume bună procedează astfel. Apoi, savantul ăsta tînăr o fi trăind chiar așa singur, cuc, n-o fi avînd și el un suflet de femeie alături, măcar din cînd în cînd ? ! Dacă i-o fi lăsat cheia concubinei să vină, să mai deretice, să mai... a, nu, asta nu se poate ! În caz că există vreo concubină aici, apoi desigur că l-a însoțit pe Horga în concediu, ce, era nebună ea să rămînă în București iar el să hăndrălească cine știe pe unde ? ! Breharu nu era convins de nici una din aceste versiuni. Cine să fi pătruns în locuința savantului ? Cu ce scop ? Și de ce s-a uitat așa, în stradă, doar prin despicătura perdelelor ? Dacă era vecinul ăla, sau prietenul ăla care are grijă de flori, de ce n-a tras perdelele, de ce n-a deschis ferestrele ? Prea multe întrebări, prea multe îndoieli... Și timpul trece repede, prea repede, și el, Breharu, trebuie să facă ceva, să întreprindă ceva urgent, să se informeze, să se convingă, ce-i va raporta căpitanului ? Să aștepte ? Pînă cînd ? Și dacă atunci va fi prea tîrziu ?...

Toma Breharu părăsi scuarul învăluit în gînduri contradictorii, în presupuneri labile, schimbătoare, o singură idee i se rotea zurlie și statornică prin cap, îl îmboldea, îi dădea ghes să plece, să urce, să sune la ușa aia și să întrebe : „Domnul Horga e acasă ? Sînt de la întreprindere și am o comunicare pentru dînsul". Bun,

se duce, sună, apare cineva, el, Breharu, îi zice ce-i zice, ăla ascultă politicos, îi răspunde că savantul e în concediu, că vine în cutare sau cutare zi, mulţumesc, la revedere, e-n regulă. Dar dacă în pragul uşii apare însuşi Marian Horga ? Ipoteza aceasta era cea mai tulburătoare. Cum va proceda ? Ce-i va spune ? Cum îşi va motiva inoportuna vizită ? În caz că savantul se ştie cu musca pe căciulă, că într-adevăr el este tipul ăla după care aleargă Marin Manu, orice legendă i-ar servi şoferul, nu exclude posibilitatea ca Horga să intre la bănuieli, să intuiască pericolul şi să dispară. Să-l aresteze ? Dar dacă e nevinovat ? Iese un tămbălău de bubuie pînă la ministru. Să-l întrebe ? Ce să-l întrebe ? ! N-avea nici o dezlegare de la căpitan. Oricum, înapoi nu mai dă. Trebuie să verifice, să acţioneze, să se convingă. Iată, a şi ajuns la etajul al treilea, uşa se află la doi paşi, pe uşă o tăbliţă din crom, pe tăbliţă gravat un nume : Marian Horga. Breharu ezită o clipă, apoi se hotărî, se apropie şi întinse mîna. Clinchetul muzical al soneriei răzbătu de dincolo de uşă repetat, îndepărtat. Se auziră paşi grei, apăsaţi, se simţi studiat prin vizor, apoi uşa se deschise rapid, dintr-o singură smucitură, şi în faţa lui se ridică statura înaltă a unui bărbat suplu, subţire aproape, îmbrăcat într-un elegant costum din lustrin gri. Au fost singurele amănunte înregistrate pe parcursul unei secunde, pentru că în secunda următoare Breharu simţi un tunet năprasnic deasupra capului, un zgomot infernal se năruí peste el, ameţindu-l, sufocîndu-l, mai avu o brumă de luciditate că se prăbuşeşte undeva într-un hău negru, nesfîrşit, apoi se abandonă integral acelei căderi în neant.

Căpitanul Marin Manu era nedumerit, era iritat de oboseală, de zădărnicie, acum iritarea se accentuase, se

însoțise cu nedumerirea : unde dispăruse Breharu ? Cine intrase în locuința lui Horga ? Horga însuși ? Altcineva ? Cine ? Cînd ? Și unde-i Breharu ? Căpitanul coborî din nou cele trei etaje, ieși în stradă, se îndepărtă puțin, traversă scuarul, scotoci din priviri jur-împrejurul, reveni în fața blocului placat cu cărămidă aparentă, îi ocoli, tăie o curte interioară, micuță, gălăgioasă, înțesată cu prichindei și bunicuțe, ieși printr-un pasaj într-altă străduță, laterală, subțire, un soi de alee între două șiruri de blocuri : Breharu nicăieri. Dădu ocol blocurilor, semicercul altei alei îl aduse iarăși în fața scuarului, privi către celălalt capăt al străzii, către blocul cu șapte etaje, grăbi instinctiv pasul, ajunse în fața primei scări, urcă cele trei etaje pînă la locuința lui Horga aproape în fugă. Liniște desăvîrșită. Nicăieri un semn revelator, o mișcare, un zgomot. În față, ușa locuinței lui Horga. Ușa din lemn lăcuit, cu mînerul clanței curbat, mîner din metal forjat, sclivisit, lăcuit și el, ușa cu ochiul ei de ciclop, ochi inert, fix, imobilizat într-o geană din plastic rotund, ușa cu plăcuța ei din crom gravat, ce-i putea spune ușa ? Imobilă, pasivă, ternă. Încă trei uși la fel pe același palier. La fel, minus plăcuța și numărul de deasupra. Chiar nu-i putea spune nimic ? Nimic, nimic ? !...

Căpitanul Marin Manu își șterse transpirația de pe frunte, și-o șterse îndelung, mototoli batista în palme, apoi își fricționă grijuliu degetele, întinse batista, o împături meticulos, o netezi, o puse în buzunar, gest mecanic, reflex, impersonal, se gîndea intens la ceva, o alarmă nelămurită se cuibărise în el de cîteva minute, acum îi acaparase toate gîndurile, încît fu puternic sur

prins cînd lîngă el sisîi o întrebare peltică, dar categorică :

— Causi pe sineva, nene ?

Cînd şi cum răsărise la picioarele lui zgaiba aia de copil pistruiat, serios, cu ochii mari înălţaţi către el ?

Marin Manu zîmbi, nu se prefăcu, ci zîmbi din tot sufletul său veşnic rănit, veşnic neîmplinit, se aplecă, zîmbi şi uită de toate — de Breharu, de Horga, de arhivele regale — se lăsă pe vine, întinse braţele şi cuprinse în palme umerii dolofani ai puştiului. Acesta îi răspunse cu acelaşi zîmbet, deşi întrebarea încă nu-i dispăruse din ochi, Marin Manu îl privea adînc, cu un dor viscolit chiar atunci din teritorii tăinuite, oftă şi vorbi simplu, ca între doi oameni de treabă.

— Pe mine mă cheamă Marin. Tu cum te numeşti ?

— Sandu ! îi răspunse scurt, grav, copilul.

— Şi cîţi ani ai tu, Sandule ?

— Sinsi, da matale ?

— Treizeci şi cinci, recunoscu Marin Manu, mimînd gravitatea interlocutorului.

Se scurse o clipă de tăcere fluidă, prin care cu greu îţi puteai face drum.

— Te dusi la un pleten ? îl salvă Sandu cu o întrebare.

— Ai ghicit, bătrîne, răsuflă uşurat căpitanul, la un prieten mă duc. Dar tu de unde ştii ? se interesă el vădit curios.

— Păi, si io tot la un pleten mă duc, explică rar şi important puştiul. Îl cheamă Puiu.

— Ascultă Sandule, vreau să-ţi fac o propunere, eşti de acord ? îl luă din scurt căpitanul.

— Da ! achiesă prompt copilul.

— În cinstea cunoştinţei noastre, îţi iei prietenul,

vă duceți la cofetărie și serviți prăjituri. Bine ? Ia spune, ce hîrtie e asta ? îi arătă Marin Manu o bacnotă.

— De douăzesi si sinsi !

— E-n regulă, Sandule. Ia-o și fugi cu Puiu la cofetărie. Data viitoare petrecem în trei. La revedere.

— Sălu'mîna, nene Malin.

Puștiul luă banii cu un gest firesc, îi strînse cu nădejde în pumnișor, se întoarse lent și coborî scările serios, gînditor, fără grabă.

Căpitanul Marin Manu se ridică, îl petrecu din priviri și iarăși fu luat prin surprindere de întrebarea copilului, de jos, de la celălalt etaj.

— Nene Maliiin, matale ai copil ?

Întrebarea se răsfrînse de pereții sufletului în ecouri aspre, dureroase.

— Am! minți căpitanul, covîrșit dintr-o dată de un pustiu în care pătrundea rar, foarte rar. Dar de ce te interesează ?

— Vleau să-i alăt căselul ! sîsîia insistent, hotărît glasul copilului de la celălalt etaj.

— Care cățel ? întrebă Marin Manu, eliberîndu-se de fapt de cu totul alte întrebări.

— Păi, am spus ! strigă Sandu de jos. Puiu ! Vleau să i-l alăt, să ne zucăm, vii și matale ?...

— Vin, vin... mormăi Marin Manu, și gîndurile cele negre se duseseră dracului, și grijile, și oboseala, și-i veni așa deodată să rîdă în hohote, să rîdă din toate băierile inimii, nu pentru că Puiu ar fi fost numele unui cățel, nici că un copil poate spune unui cățel, prietenul meu, și nici vechile dureri întîmplător răscolite nu-l îndemnau nicidecum să rîdă, ci revelația aceea uriașă a vieții, viața în simplitatea ei nudă, onestă, cuceritoare și eternă, în fața acelei măretii atît de simple, necazurile lui și căutările lui păreau atît de insig-

nifiante, încît simţi nevoia imperioasă a unui hohot de rîs brutal, sănătos, eliberator, dar nu izbuti decît acelaşi surîs palid, reticent, fluturîndu-i efemer şi discret în colţurile gurii, copilul şi surîsul dispăruseră, în faţa lui înălţîndu-se aceeaşi uşă, tăcută şi nepăsătoare, pe care o mînă orgolioasă fixase o plăcuţă de crom gravat : Marian Horga...

Oare atît de nepăsătoare să fie uşa unui apartament ? Oare să nu fi reţinut ea nimic dintr-o realitate proaspătă, foarte proaspătă, dacă au trecut două-trei ceasuri de-atunci !... Căpitanul scoase dintr-un buzunar o pară minusculă din cauciuc, îi ataşă un recipient metalic, cît un degetar, şi pompă peste clanţă, de-a lungul canatului, în sus şi-n jos, o pulbere fină, aproape incoloră, repetă aceeaşi operaţie în pragul uşii şi aşteptă cîteva secunde, răstimp în care schimbă recipientul metalic cu altul, de altă formă, cu alt conţinut. Reluă travaliul acesta ciudat, meticulos, în aer se răspîndi un uşor miros de eter, Marin Manu strînse repede para din cauciuc, recipientul, le vîrî într-un buzunar, şi-şi puse o pereche de ochelari fumurii. Privi cu atenţie suprafeţele tratate. Amprentele de pe clanţă, de pe canatul uşii, cele din dreptul soneriei, toate erau proaspete. Urmele de lîngă pragul uşii erau şi ele recente, urmele de paşi se reliefau puternic, în riduri irizante, clare. Breharu purtase pantofi cu talpă din crep alb, o pereche de pantofi vechi, vechi dar nu purtaţi, astfel de pantofi nu se mai fabrică astăzi, au pe talpă nişte cercuri mici, ca nişte ventuze, căpitanul purtase şi el cîndva astfel de pantofi. Ceea ce-l intriga însă nu erau urmele pantofilor din crep, perfect vizibile în faţa uşii, lîngă prag, ci faptul că acele urme, urmele acelor paşi, paşii lui Breharu, acele urme erau orientate exclusiv către interiorul locuinţei, celelalte urme — Marin

Manu distinse încă trei tipuri de urme plantare, două purtînd numărul 43 sau 44, deci niște haidamaci cît Panduru trecuseră pe acolo, cealaltă, tot urmă bărbătească, să fi purtat numărul 39 sau 40 — va să zică toate celelalte trei tipuri de urme intrau și ieșeau din apartamentul lui Horga, numai urmele lui Breharu intrau dar nu mai ieșeau. Acest fapt îl constată imediat căpitanul, nu fără o strîngere de inimă și, din clipa aceea, știu ce are de făcut. Un aparat foto „Minox" pe care i-l vîrîse tot Dumitrașcu, la plecare, i-l vîrîse în mîini, insistase să-l ia, odată cu celelalte instrumente mici, ușoare, care se pliau în fel și chip, făcîndu-și loc prin toate buzunarele, aparatul „Minox" îi fu de folos lui Marin Manu să fotografieze acele urme aparent invizibile, își scoase ochelarii în pripă, trebuia să se grăbească, știa că de graba lui, de iuțeala cu care intervenea, atîrna poate viața unui om, a unui coleg, atîrnau multe întrebări și multe răspunsuri. Deschiderea „yalle"-i nu i-a luat mai mult de un minut, a apăsat pe clanță, a împins ușa apartamentului încet, cu precauție, atent la orice zgomot, la orice mișcare, era înarmat, dar nu folosise niciodată în cariera lui de milițian revolverul, era ultima lui rezervă, ultima șansă, niciodată însă căpitanul nu se lăsase în nădejdea ultimei șanse. A pătruns într-un hol semiobscur, a închis ușa în spatele său, a aprins lumina. La capătul holului altă ușă, dincolo de ea o cameră de zi, de primire, mobilată cu gust și decență. Marin Manu trecu de pragul acelei uși, păși pe covor și nu fu prea mirat întîlnind privirea mută a șoferului, mută și disperată, implorîndu-l de jos, de lîngă picioarele unei canapele. Toma Breharu era legat fedeleș, era făcut sul, strîns în sfori, în noduri, cu un căluș imens vîrît în gură și peste căluș cîteva fîșii înguste de emplastru cauciucat. Căpitanul

răsuflă uşurat, gheara aceea de alarmă care-i strînsese inima se potolise, se aşteptase la mai rău, acum era liniştit, i se limpezise o certitudine fundamentală : va să zică, Marian Horga era Alexandru Profir ! Îngenunchie degrabă lîngă şofer, îi scoase căluşul, îi tăie sforile, îl ridică de subsuori şi abia atunci îi observă o dîră subţire de sînge, aproape uscată, prelinsă după ureche. Breharu respira adînc, nesăţios, aerul şuiera către plămînii lui, se ridicase în capul oaselor, se aşezase pe canapea, îşi freca în neştire încheieturile, încă nu se limpezise, încă nu se hotărîse să vorbească. Căpitanul nu-l grăbi, nu era prea tare îngrijorat, mirat, îi cercetase cucuiul din moalele capului, pielea era uşor plesnită, nu mai sîngera. Abia cînd Marin Manu se întoarse din baie cu o sticluţă de spirt şi se îngriji neîndemînatic de acel cucui intempestiv, Breharu păru că se dezmeticeşte de-a binelea, că-l podideşte o ruşine bezmetică, se foi, se suci şi privi la căpitan cu nişte ochi spăşiţi, culpabili.

— Mi-o făcuşi, nea Tomiţă ! rupse tăcerea Marin Manu şi se aşează, deloc mustrător, pe unul din scaunele împrăştiate prin încăpere.

— Credeam că ies la pensie şi nu mi se întîmplă una ca asta, murmură şoferul, oleacă mai revenit, încurajat de bunăvoinţa căpitanului.

— Panduru a încasat-o din primul an, îţi aminteşti ? îl îmboldi Marin Manu, zgîndărîndu-i intenţionat memoria.

— Atunci la botezul ăla, cînd au dispărut nişte tacîmuri din argint ? îşi reaminti Breharu. Doamne, ce scandal a fost în noaptea aia...

— Păi vezi, i-o întoarse căpitanul. Aici, cel puţin, a lipsit scandalul, nu ?

Şi pentru că Breharu tăcea, şi tăcerea nu-şi avea deloc rostul în clipele acelea, Marin Manu reveni, insistă.

— Ei, cum s-a întîmplat, nea Tomiţă ?

Toma Breharu se ridică de pe canapea, gemînd uşor, se ţinu drept, bătos, mai era totuşi ameţit, amorţit, nu atît din lovitura primită, cît din nenorocitele alea de sfori care-i sfîrtecaseră muşchii, se îndreptă încet către fereastră şi puse mîna pe o perdea. Povesti sec, cu întretăieri, cu reveniri, cu o uşoară jenă pe care încă nu şi-o putea reprima.

— Trecuseră vreo două ceasuri de cînd m-aţi lăsat aici. Mă uitam. Mă plimbam. Nimic. Şi, deodată, văd că flutură asta. Perdeaua asta ! Se mişcă, se crapă un pic, eu eram peste drum, în scuar. Şi mai văd că cineva îşi vîră nasul o clipă prin crăpătura aia şi dispare. M-au trecut atunci toate gîndurile. Mi-am făcut fel şi fel de socoteli, de întrebări. O fi Horga ? N-o fi Horga ? O fi altcineva ? Cine ? Şi dacă pleacă, dispare, eu să stau de lemn-tănase ? N-am rezistat, trebuia să verific, să fac ceva. În sfîrşit, m-am dus. Am sunat, a ieşit în prag un tip înalt, slab, nu era slab, ci mai degrabă subţire, suplu. M-am uitat foarte atent la el, era îmbrăcat într-un costum gri, lucios, venea ca turnat pe el. Avea un chip binevoitor, politicos. Am vrut să-l întreb ceva. Vrusesem să-l întreb dacă domnul Horga e acasă, că sînt de la întreprindere şi am o comunicare pentru dînsul. Îmi pregătisem eu dinainte ceva în genul ăsta. Dar n-am mai avut timp. Cineva m-a atacat pe la spate, m-a pocnit în cap. Cred că pe la spate a venit, bănuiesc că pîndea un etaj mai sus. A coborît, cum dracu a coborît de nu l-am simţit, nu ştiu, m-a lovit în cap şi gata. Nu mai ştiu nimic. M-am trezit pe cînd mă legau şi-mi îndesau batista în gură.

Îmi cotrobăiseră prin buzunare, mi-au scos actele, au văzut că sînt miliţian şi s-au grăbit să dispară. Nu m-au întrebat un cuvînt. Am observat că răscoliseră totul prin casă. Căutau ceva. Erau trei bărbaţi. Unul din ei era slăbuţ, scund, cu chipul delicat şi extrem de mobil. Ceilalţi doi, care nu ieşeau din cuvîntul primului, erau înalţi, unul era un zdrahon cu fălci proeminente, dure, şi cu doi plasturi pe faţă, celălalt era cel care îmi deschisese uşa. Bănuiesc că sînt străini, tovarăşe căpitan, deşi poate fi un tertip de-al lor. Au discutat tot timpul în franceză. Mi-au vîrît actele la loc, au plecat şi m-au abandonat aici. Cam asta-i tot. O întîmplare neghioabă. Să fiu lovit pe la spate, iar eu să n-am habar, asta nu mi se poate întîmpla decît o singură dată în viaţă. O ruşine ca asta mi-ajunge...

Căpitanul Marin Manu îl ascultase neclintit, nemişcat de pe scaunul său, nu făcu nici o remarcă, nu întrebă nimic, ascultase gînditor, nemişcat. Apoi, cînd Breharu termină, îl rugă să se întindă puţin pe canapea, să se odihnească, să stea cuminte, oricum lovitura aia de la cap poate fi... Şoferul îl întrerupse, protestînd că el nu are nimic, se simte bine, că se poate pune iarăşi bază pe el, căpitanul nu insistă, nu reacţionă la protestul lui, ochii i se împîclirăă brusc de alte griji. Începu să cerceteze apartamentul, să-l purice fărîmă cu fărîmă, sertarele, şifonierul, biblioteca, buzunarele hainelor, cărţile, carneţelele, agendele, dulapurile, tablourile, bibelourile, pas cu pas, centimetru cu centimetru...

Treabă minuţioasă, pretenţioasă, istovitoare. Se scurseră astfel cîteva ceasuri. Afară se înserase de mult, acum era noapte tîrziu şi căpitanul Marin Manu încă nu terminase de verificat, de cercetat toată casa, nu găsise nimic deosebit, nu descoperise nici o urmă, nici o informaţie, nici un semn dubios. Locuinţa unui bur-

lac, a unui tînăr specialist în marketing, a unui savant „prin excelenţă cumsecade", sau blînd, sau nu mai ştie cum zisese cadristul ăla despre Horga. Atît ! Nimic suspect.

Toma Breharu se învîrtea şi el de colo pînă colo, răsfoia, ridica, se uita, pipăia, citea un cuvînt, un rînd, habar n-avea ce caută, făcea şi el ce făcea căpitanul, nu îndrăznea să-l tulbure, să-l întrebe ce are de gînd, ce caută, ce vrea, ce vor face mai departe, îi urmărea mişcările, tăcut ca o umbră, îl imita, se ferea din calea lui, aştepta să plesnească pe undeva încordarea asta afurisită.

Căpitanul Marin Manu prefira mai departe încăpăţînat, neguros, prefira printre degete puzderia aceea de lucruri şi lucruşoare care se adună, se îngrămădesc cu timpul într-o locuinţă de om, le răsucea pe toate feţele, le studia cu atenţie, le aşeza apoi la loc, cu grijă, avea chipul aproape crispat de încordare, întreaga lui făptură iradiind tot mai intens un aer de crispare, de ciudă, de nemulţumire surdă. Se mişca greoi, tot mai greoi şi abia recepţionă întrebarea şoptită a şoferului.

— Tovarăşe căpitan, există cumva în Bucureşti telefoane cu şapte numere ?

— Nu ! răspunse căpitanul. Dar ce întrebare-i asta? se întoarse el, brusc şi atent, către Breharu.

— Am găsit aici, într-o agendă, într-asta, îşi justifică şoferul nedumerirea, strîngînd în mîna întinsă o agendă de buzunar, am găsit aici notate două iniţiale A. B. şi un număr din şapte cifre, 73.49.638. Cred că-i de telefon...

Din clipa aceea evenimentele se derulară vertiginos, se precipitară ca într-o tornadă, declanşată instantaneu, născută din senin, după legi veşnic misterioase...

Căpitanul Marin Manu se repezi la telefon, chemă dispeceratul Inspectoratului General de Miliție, își declină calitatea și solicită urgent legătura cu Biroul Național Interpol. Odată avînd pe fir Interpolul, purtă o discuție scurtă, convingătoare cu ofițerul de serviciu, îi transmise cele două inițiale, numărul compus din șapte cifre, precum și observația că în ultimii doi ani, persoana care îl interesa, și la care fusese descoperit numărul, efectuase călătorii exclusiv în Franța. Precizează că acțiunea este de mare importanță, că trebuie operat cu maximum de rapiditate și că așteaptă rezultatul la telefonul cutare... O oră și ceva mai tîrziu i se comunica de la Interpol că numărul telefonic 73.49.638 aparține lui Adam Brănescu, originar din România, stabilit în Franța încă înainte de cel de-al doilea Război Mondial. În prezent, această persoană se află în vizită în România, într-o calitate semioficială, ca reprezentant al unei asociații culturale neguvernamentale. Domnul Adam Brănescu, precizau informațiile Interpolului, este o persoană onorabilă, extrem de bogată, cu relații întinse în lumea artelor și culturii...

Abia închise telefonul, cînd acesta zurui din nou, strident, asurzitor aproape în liniștea care se așternuse, căpitanul smulse surescitat receptorul din furcă și auzi vocea calmă, egală, reconfortantă a generalului Barbu.

— Tu ești, Marine ?

— Să trăiți, tovarășe general, eu sînt. Cum ați dat de mine ?

— Încă de aseară am lăsat vorbă la dispecerat, dacă suni de pe undeva, să fiu anunțat, indiferent de oră.

— Vă mulțumesc ! Aveți ceva de ordonat, s-a întîmplat ceva ?

Generalul făcu o pauză, parcă răsfoia nişte hîrtii, din receptor se auzeau foşnete nelămurite. Apoi, întrebă cu un reproş abia schiţat.

— Tu ai citit ziarele de azi, Marine ? Adică de ieri, că e deja trecut de miezul nopţii... Le-ai citit ?

— Regret, tovarăşe general, dar n-am avut răgazul nici măcar să vă telefonez, aşa cum ar fi trebuit, pe unde-am fost, ce-am făcut, dar să mai fi citit şi ziarele. Desigur, turuia căpitanul aprins, învăluitor, desigur, nu-mi fac o virtute din asta, aş zice chiar că-i o măgărie, dar de cîte măgării nu sîntem în stare, involuntar, sub presiunea împrejurărilor ? !...

— Măi băiatule, îl întrerupse blînd generalul Barbu, tu ai fi în stare să-mi faci teoria măgăriei şi la două noaptea. Te ştiu, te cred, te apreciez, mersi. Mai bine ascultă-mă. Îţi citesc din „faptul divers" : „În apropierea gării din Botoşani, printre şinele de cale ferată, a fost găsit trupul neînsufleţit al unui tînăr a cărui identitate, deşi s-au făcut ample cercetări, nu s-a putut afla încă. Avea talia mijlocie, constituţia atletică, vîrsta probabilă între 25 şi 28 ani. Singurul semnalment mai neobişnuit — tatuajul de pe mîna stîngă : o inimioară, întretăiată de două săgeţi, cu iniţialele V.U şi grupul de litere T-Veni. Cine poate da relaţii este rugat să le comunice organelor de miliţie".

CAPITOLUL 13

Clipa aceea de miracol nu se mai termina. Miracolul împlinirii. Ultimul spasm înainte de sosire. Ultimul zvîcnet, cu ultimele puteri. Zvîcnetul care te propulsează pe podiumul cîştigătorilor. Pe prima treaptă a acelui podium. Nu prima, ci unica. Pentru că el, Adam Brănescu, este unicul cîştigător. Cursa a fost pe viaţă şi pe moarte. O viaţă de om. Putea fi şi moarte de om, dar n-a fost. Adam Brănescu n-a dorit vărsare de sînge. Cine ridică sabia, de sabie va pieri ! Această înţelepciune veche şi creştinească ajunsese pînă la el intactă, moşii şi strămoşii lui o respectaseră cu sfinţenie, apoi neamurile mai noi parveniseră, se ticăloşiseră, ticăloşia lor mergea însă pînă la sînge. Niciodată n-a trecut dincolo. Heilerii n-au ridicat niciodată primii pumnalul asasin. Om n-a pierit niciodată de mîna lor, din porunca lor, iar această credinţă o primise intactă şi Adam Brănescu, ultimul vlăstar al acelor păstori din munţii Sibiului. De fapt, cursa a început de-atunci, din munţii aceia şi s-a terminat abia astăzi, acum. În clipa aceasta de miracol.

Adam Brănescu ridică din geamantan containerul de aluminiu, îl săltă în căuşul palmelor cu gesturi paterne, îl mîngîie, îşi plimbă uşurel degetele tremurînde peste luciul său rece şi neted. Respiră zgomotos, pielita obrajilor albă, extrem de albă, căpătă nuanţe purpurii.

Se plimbă prin încăpere cu acel obiect metalic în braţe, îl strînse la piept, inima nebună se mai potoli, transpiraţia frunţii se zvîntă, degetele nu mai tremurară. Adam Brănescu realiză abia acum că nu se dezbrăcase, că încă avea pardesiul pe el şi pălăria pe cap. Surîse satisfăcut, îşi răsfăţă privirile în apele mate ale cilindrului din aluminiu, îl săltă către tavan, îl azvîrli în sus şi-l prinse din zbor, îl aruncă iarăşi şi ţopăi prin mijlocul camerei, prinzîndu-l în braţele crispate de plăcere, de triumf, toată bucuria triumfului se adunase în el plecînd din căuşul palmelor transpirate.

Aşeză apoi containerul pe o măsuţă, îl aşeză acolo ca pe un odor nepreţuit, o făcu cu gingăşie, gestul fu delicat, Adam Brănescu îndepărtă cu mîna un imaginar fir de praf, se retrase un pas, admiră îndelung ciudatul seif din aluminiu şi, fără să vrea, îşi surprinse chipul aprins în oglinda mare, amplă, fixată pe peretele opus, un chip caraghios, de ţap bătrîn, de comediant bătrîn şi scorojit care se dă în spectacol la iarmaroc, la bîlci, la bîlciul deşărtăciunilor. Imaginea hilară din oglindă, grotescul acelei imagini, chipul caraghios şi deşănţat, ridicol şi vulgar, care îl aţintea din adîncul oglinzii, avură asupra lui efectul unui duş rece, un fior de gheaţă îi străbătu trupul înalt şi osos, se ruşină cumplit de nenorocitul ăla din oglindă care îl privea cu desfrînare, cu ochi de codoş bătrîn şi ruşinea aceea îl ajută să depăşească, să treacă dincolo de clipa de miracol ce nu se mai sfîrşea. Ultimul spasm se stinse şi Adam Brănescu redeveni bătrînul aristocrat, calm, detaşat, sobru, cu reacţii cenzurate, şlefuite pînă la eleganţă.

Se dezbrăcă încet, făcu un duş, îşi puse halatul de casă. Se regăsise. Se apropie de măsuţă, răsuci containerul într-un anume fel, îl deşurubă, îl deschise. Nimic

nu se schimbase. Totul era ca acum patruzeci de ani. Toate lucrurile erau la locul lor. Scoase acele comori cu grijă, le inventarie, le pipăi cu ochi de expert, era mulţumit. Le vîrî înapoi în seif, înşurubă capacul cilindrului la loc, îl strînse pînă se auzi declicul metalic al unei piedici, era gata. Adam Brănescu se aşeză, gemînd încetişor, într-un fotoliu. Se lăsă împresurat de linişte, de gînduri împăcate. Va să zică, Marian Horga izbutise. Interesant om ! îşi zise bătrînul. Foarte interesant ! Un exemplar rar. Un geniu ratat. Un prizonier al speranţelor ca şi el. Dar el, Adam Brănescu, se eliberase pînă la urmă, ţarcul speranţelor fusese escaladat, evadase, era iarăşi un om liber. Oare Horga îşi împlinise şi el speranţele ? Evadase din vis ? Speranţele tînărului specialist în marketing aveau o înfăţişare precisă, inconfundabilă : banii. Oare se împlinise şi Horga, intrînd în posesia unui milion de lei ? Treaba lui. Şi-a îndeplinit obligaţiile asumate, şi-a încasat preţul, a plecat, a dispărut în lumea lui. Fiecare îşi poartă crucea pe care şi-a ales-o singur. Fiecare îşi pleacă grumazul singur sub crucea speranţelor. Interesant om, foarte interesant specialistul ăsta în marketing !... Îl remarcase la Paris, cu prilejul vernisării unei expoziţii de artă modernă, organizate de asociaţia „Ars Longa". Asociaţia aceasta avea caracter filantropic şi neguvernamental, fiind menită a sprijini şi încuraja pe artiştii tineri cei mai dotaţi. Adam Brănescu o crease şi preşedintele acelei asociaţii el era. O crease cu mulţi ani în urmă pentru a putea pătrunde în culisele artei şi culturii, o întemeiase cu scopul nemărturisit de a se strecura în lumea secretă a tranzacţiilor operelor de artă, a falsificării lor, a furtului şi plasării pe sub mînă a multor capodopere dispărute în condiţii enigmatice, lumea veroasă a marilor angrosişti internaţionali şi regi

neîncoronați pe piața neagră a artelor plastice...

„Ars longa" îi prilejuise frecvente deplasări în străinătate sub o acoperire semioficială, cu pașaport special, bucurîndu-se de o anumită imunitate diplomatică.

Prin interpuși și misiți, prin agenți și detectivi împînziți în toată lumea, Adam Brănescu organiza expoziții și licitații, nu-l interesau cîștigurile, plătea generos în stînga și-n dreapta, un singur gînd îl îndemna să meargă înainte, să caute, să găsească, să descopere: „Sfîntul Leonardo". Epuizase multe piste false, pînă cînd s-a convins că statueta tot în România se află. Multe eșecuri uitase, multe drumuri zadarnic străbătute fuseseră îngropate în uitare, o întîmplare mai veche însă îi stăruia în memorie, nu se lăsa alungată, abandonată. Stăruia ca o scînteie în spuza focului răcit de mult...

Sosise în Veneția ca invitat la una din faimoasele ei Bienale de Artă. Orașul își savura din plin clipa festivă. Pe un platou imens peste șaizeci de pavilioane străine. Forfotă, reclame, panouri în culori vii, blițurile fotografilor. Artă și comerț. Mai mult obiecte de tarabă, decît artă. Obiecte ciudate, contorsionate, hidoase. Decupaje din reviste ilustrate încastrate în foi de celuloid, siluete din carton strident colorat, figurine din tablă, din cîrpe, din paie, garduri întregi vopsite în culorile infernului. Și firme noi, curente noi: pop-art, op-art, artă cinetică. O bramburealâ cromatică în care bine făceai dacă intrai cu parul în mîini. Nimeni însă nu cuteza să înfrunte milioanele organizatorilor. Poate doar vreun gazetar prea curios, prea cinstit, sau cu gînduri de revanșă, ori plătit de alți stăpîni. Atît. Încolo numai zîmbete, maniere alese, recepții opulente, protocol, temenele, conveniențe și afaceri. Printre pavilioanele acelea — mai degrabă prăvălii decît expo-

ziţii de artă — fusese organizat şi un mic muzeu cu raritäţi din toată lumea, curiozităţi din lumea artelor, lucrări de artă recuperate din zone sinistrate, din catastrofe, din război. Animaţia cea mai mare aici la muzeu era. Şirul curioşilor de la intrare nu se termina niciodată. Către sfîrşitul vizitei, lui Adam Brănescu i-a fost prezentat şi acest muzeu ad-hoc, ce se bucura de atîta popularitate. Un adevărat labirint. Coridoare lungi, înguste, întortochiate, de-a lungul cărora fuseseră aşezate picturi celebre, unele pe jumătate arse, sau rupte, ori spintecate cu cuţitul, sculpturi sau fărîme de sculpturi faimoase, un picior, un tors, un profil ciobit, carnea marmorei fusese sfîrtecată, acolo unde geniul artistic insuflase viaţa, întîmplarea oarbă trunchiase, strivise, tîrîse după ea dezastrul, marmura însă nu murise, agoniza, suflul creaţiei mai stăruia încă în acele pietre sfinţite cîndva de mîna omului...

Fiecare operă îşi avea istoria ei tragică şi ghidul o depăna egal, impersonal şi tocmai prin această detaşare, ori plictis, ori oboseală, sporea farmecul acelor insolite istorii. Adam Brănescu asculta atent, de fapt pîndea atent, el pîndea tot timpul, în orice împrejurare, oriunde s-ar fi aflat, pîndea o replică, o aluzie, o observaţie, tot ce putea constitui un reper pe nesfîrşitul drum al căutării sale. Şi, deodată, la cotitura unui coridor, dintr-o vitrină de cristal, apăru silueta sobră, cu linii şi forme impecabile, atît de bine cunoscute lui, apăru mohorît şi impenetrabil însuşi „Sfîntul Leonardo, patronul prizonierilor". Bătrînul aristocrat împietri cîteva clipe, avu sentimentul acut că se va poticni, că se va prăbuşi, îşi reprimă cu greu şocul surprizei, tulburarea lui trecu neobservată în îmbulzeala din jur şi, brusc, simţi că-i lipseşte aerul. Auzi ca prin vis vocea monotonă a ghidului care explica ceva despre celebrul

„Sfînt", că statueta ar fi fost descoperită într-un tren nemţesc capturat în timpul războiului, că nu se ştie nici pînă astăzi din ce ţară provine, cine a fost proprietarul ei, că încă o enigmă îşi aşteaptă dezlegarea... Adam Brănescu nu mai percepu nici un sunet, nici un zgomot, lumina din jurul său se împuţină tot mai mult, se întunecă, aerul iarăşi îi lipsi, îl strînse pe Iloilo de braţ, îl strînse cu spaima slăbiciunii pe care încă n-o cunoscuse pînă atunci şi-i şopti să fie condus numaidecît afară. Un sfert de oră mai tîrziu, revenit, liniştit, Adam Brănescu făcu observaţia că muzeele acestea improvizate ar trebui să dispună de nişte sisteme de ventilaţie mai bune, mai eficiente, că îmbulzeala oamenilor şi proasta ventilaţie pot crea accidente, iar un incendiu ar fi pustiitor... Observaţia n-o reţinu decît Iloilo Felecan, poate şi ceilalţi cîţiva însoţitori apropiaţi, colaboratori de afaceri ai bătrînului, trecu repede în uitare, alte griji se născuseră, mai ales că Adam Brănescu îşi manifestă spontan dorinţa de a se reîntoarce imediat la Paris. Pe drum încă fiind, Adam Brănescu îşi înfiripase deja planul sustragerii mult rîvnitei statuete. A plătit aur greu, avea oameni de încredere, a poruncit discreţie totală, n-a închis ochii, n-a dat geană în geană pînă cînd nu l-a văzut pe „Sfîntul Leonardo" în biroul său, jos, pe covoraşul din faţa bibliotecii. Se prosternase în faţa lui, mut de uimire, de încîntare. Cauţi o viaţă întreagă, alergi ca un nebun, pentru că numai un nebun mai poate spera cînd toate disperările curg peste el, şi ce simplu se împlinesc visurile : o întîmplare, un gest, un preţ şi gata. Fulgerat de emoţie, s-a apropiat de „Patronul Prizonierilor", l-a mîngîiat cu mîini de expert şi, abia atunci, şi-a dat seama de enorma eroare. O dezamăgire cruntă, o furie oarbă l-a cuprins atunci, o deznădejde vecină cu demenţa, şi-a

smuls părul de neputință, a urlat ca un smintit, și n-a lipsit prea mult ca să distrugă acea operă de artă veritabilă, autentică, pentru că autentică era, în fața lui, acolo pe covorașul din fața bibliotecii se afla într-adevăr „Sfîntul Leonardo" cel autentic, originalul, iar nicidecum copia de la București. Și aceiași hoți care o șterpeliseră, uluiți au fost, și cruce și-au făcut cu mare spaimă de pretențiile unui aristocrat bătrîn și absurd, cînd acesta le-a poruncit, în termeni duri și fără nici o explicație, ca statueta să ajungă iarăși în muzeul de unde fusese răpită.

Această întîmplare stranie n-a putut niciodată s-o evite Adam Brănescu. Face parte din lanțul lui de eșecuri. Ca și Vasile Stratan, alt eșec al vieții sale. Preotul Vasile Stratan. Fiul său și al Antoanetei Stratan, văpaia neagră din Pantelimon. Fructul unor ani petrecuți parcă acum un veac, sau mai multe, sau niciodată. Parcă ar fi fost un vis din care s-a trezit de mult, ori o întîmplare auzită undeva, citită undeva, povestită de alții, ori o dorință de care nu e încă sigur dacă s-a împlinit sau nu, dacă a trăit-o sau nu aevea, și dacă n-ar fi Vasile Stratan cu sutana lui neagră, cu privirea lui neagră, cu chipul său mobil și pervers, ca al actorilor eșuați în lumea interlopă, cu amenințarea lui permanentă din necunoscut care irumpe către el, către Adam Brănescu, ca dintr-o noapte neagră, ca din hruba celor mai negre gînduri, ar zice că nu-i decît o poveste halucinantă și atît. O poveste în care dacă vrei crezi, te implici, dacă nu vrei nu crezi, nu te implici în substanța ei. Totul ar depinde de voința ta, de capriciul tău. Pătrunzi în mrejele acelei povești, te lași pătruns de fiorul ei, sau lași fiorul acela sacru să treacă pe lîngă tine. Nu ! Vasile Stratan nu-i doar o poveste de dragoste. Nu-i doar un eșec. Ci o

prezență demonică. O prezență terorizantă care-l urmărește pe Adam Brănescu, îl însoțește permanent și ocult, îi simte prezența subterană și amenințarea în fiecare pas al său, în fiecare gest pe care îl face, și cîți pași, și cîte gesturi nu a săvîrșit bătrînul de-atunci, din noaptea aceea tîrzie și fatală, cînd l-a chemat la căpătîiul său de muribund pe părintele Stratan din parohia Boudeir, un sat răzlețit undeva prin sudul Franței, cîți pași și cîte gesturi n-a săvîrșit el de-atunci ?...

Adam Brănescu obosise într-o vreme, oboseală perfidă, mincinoasă, nu oboseală era ci ruinare lentă, la început fusese lentă, apoi grăbită, apoi galopantă, simțea în oase o sfîrșeală cumplită, și pe ogorul acesta otrăvit prinseră a încolți renunțarea, nepăsarea. Mai tîrziu, nu prea tîrziu, și-a dat seama că nu-i oboseală, că e morbul unei boli neiertătoare, s-a dus pe la doctori renumiți, a consultat profesori și clinicieni celebri. Era edificat. Avea zilele numărate. Pentru el începuse numărătoarea inversă. Nimeni din anturajul său nu bănuise cruntul adevăr, bătrînul încă se ținea tare, mima puterea, doar Felecan Iloilo simțise ceva, se uita adeseori cu ochi pierduți la patronul său și sticleau în acele priviri semne ciudate și obscure, pe care doar Brănescu le-ar fi putut culege și descifra, dar el nu mai avea timp. Nici putere. Se usca pe picioare, devenea mai puțin, tot mai puțin. Iloilo îl înconjura cu aceeași dragoste filială, cu un devotament total, îl slujea cu o credință a cărei dogoare Adam Brănescu n-o mai putea surprinde. Gîndurile lui, puterile lui erau plecate în trecut, la Antoaneta Stratan, la nopțile lor fierbinți, la Vasile, la zvăpăiatul de Leonard, la micul seif din aluminiu ascuns într-o statuetă, la averea fabuloasă ce se ascundea în acel seif. Fabuloasă, pentru că valoarea containerului din aluminiu crescuse cu vremea, valorile tezaurizate

acolo, ascunse acolo, căpătaseră astăzi, atinseseră în timpurile mai noi cote nesperate, cote exorbitante, la bursa internațională a acelor valori se plăteau astăzi prețuri de sute de ori mai mari. Sînt de neprevăzut legile care guvernează lumea valorilor, sînt obscure, sînt perfide și cu cît omul încearcă să se apropie mai mult de acele legi, cu atît mai nestatornice sînt, mai fluctuante și pline de mister...

Boala nemiloasă îl rodea în tăcere, fără sorți de scăpare. Într-una din seri, Adam Brănescu și-a făcut testamentul. Cea mai mare parte a averii i-o lăsase lui Vasile Stratan, odată cu explicația detaliată a vieții lui, a legăturii de sînge dintre ei. O parte însemnată îi revenise lui Felecan Iloilo, pupilul din Mindanao, cîinele credincios care-l însoțise, care îl slujise o bună bucată din viață. Apoi, Adam Brănescu s-a gîndit că ar fi mai bine să-l concedieze pe Iloilo, să-i remită în bani lichizi partea sa din testament, să-l elibereze din obligații, să-l scutească de eventualele încurcături ale defalcării masei succesorale. L-a chemat, i-a înmînat banii, i-a spus adio, Iloilo a plecat fruntea și a dispărut fără un cuvînt. Nu după multă vreme însă a reapărut tăcut, tulburat, bătrînul căzuse la pat, nu se mai putea ridica, Felecan aflase și revenise, Brănescu i-a șoptit să se apropie, a golit salonul de curioși și au discutat ca doi vechi și buni camarazi și de atunci Iloilo nu s-a mai despărțit de lîngă patul său de suferință. Restul averii era împărțit între asociația filantropică „Ars longa" și cei cîțiva prieteni. Dar „Sfîntul Leonardo" ? Oare statueta aceasta se va pierde definitiv în negura timpului, a uitării, va fi lăsată în voia hazardului ? Adam Brănescu nu putea renunța la speranța vieții sale. Va muri, desigur, prizonier al acelei speranțe, dar dincolo de el, peste făptura lui vremelnică, visul i se va

împlini, va fi împlinit de Vasile Stratan. Cine altul să-i continue opera decît propriul său copil ? Unica sa odraslă... De aceea, într-o altă seară, la cîteva săptămîni după întocmirea testamentului, l-a trimis pe Iloilo în parohia Boudeir, să-l aducă, pentru sfînta spovedanie, pe preotul Stratan. Tînărul preot a sosit la căpătîiul muribundului cu toate cele de trebuinţă, bătrînul aristocrat a deschis ochii, s-au privit îndelung şi, ca printr-o minune, de atîta amar de vreme stinsă, vocea lui a bubuit iarăşi. Adam Brănescu a făcut un gest nervos cu mîna, s-a ridicat în capul oaselor şi a poruncit să fie lăsat singur cu sfinţia sa. Au rămas amîndoi mai multe ceasuri în salonul acela imens din care Adam Brănescu nu mai ieşise în ultimele săptămîni. S-a spovedit de păcatele pe care a crezut el de cuviinţă să le ridice în lumină, să le divulge, apoi i-a istorisit pe îndelete preotului o suită de evenimente stranii petrecute în urmă cu aproape o jumătate de veac, culminînd cu seiful din aluminiu, cu „Sfîntul Leonardo", cu abdicarea regelui Carol al doilea al României, cu pierderea acelei comori ascunse în pîntecele statuetei. Nu, comoara nu e pierdută, nu-i decît rătăcită pe undeva, ea poate fi găsită, trebuie să fie găsită, stă în puterea omului s-o descopere. Iar acel om este el, Vasile Stratan. Tînărul preot îl asculta uimit, surprins, înmărmurit. „De ce îţi povestesc toate acestea ? îl întrebase Adam Brănescu, întrebîndu-se de fapt pe sine, încercînd să-şi desluşească propriile întrebări, ultimele întrebări. De ce crezi că te-am chemat, părinte ? Pentru spovedanie ? Pentru uşurinţa sufletului ? Nu ! Să ştii că nu cred în dumnezeu şi nu doresc astfel să-mi ispăşesc păcatele cele cu voie şi cele fără voie. N-am păcătuit mai mult decît alţi semeni ai mei care mor nespovediţi şi nu se face gaură-n rai dacă n-ajungem şi noi acolo. Nu din pio-

şenie fac acest gest către dumneata. Ci dintr-un motiv mult mai simplu. Foarte simplu. Un motiv pe care îl vei înţelege îndată ce voi muri. Ştiu că mor. Poate că nici nu mai apuc ziua de mîine. Motivul ţi l-aş fi putut spune chiar eu, acum, aici. Dar detest lacrimile. Detest lamentările şi tot ce ţine de sentimentalismele astea care ne otrăvesc viaţa. Nu-mi plac astfel de scene, sînt penibile, orice sentiment de milă, de compasiune, orice sentiment îmi repugnă profund. Aşadar, motivul acestei spovedanii îl vei înţelege, îl vei deduce singur din testamentul ce va fi deschis de avocatul meu, după ce mă voi săvîrşi. Adio, părinte, şopti bătrînul cu ochi uscaţi, şi nu uita că sentimentele aduc cele mai mari nenorociri omenirii..."

Preotul Vasile Stratan a plecat îngîndurat, covîrşit sub povara destăinuirii, Adam Brănescu a căzut într-un somn adînc, frate bun cu moartea, abia se mai simţeau pulsul şi respiraţia, două zile şi două nopţi nu s-a trezit din acel somn pustiu, purtat pînă aproape de apele Styxului. Iloilo Felecan nu se dezlipise de lîngă patul său, îl fricţionase cu nişte fierturi făcute cu mîna lui, cu nişte ceaiuri şi licori întunecate, uleioase, cu arome necunoscute, bizare, îl fricţiona în anumite răstimpuri, într-o anumită ordine, de-a lungul unor meridiane ale trupului omenesc, linii ciudate şi ascunse ochilor profani. După două zile şi două nopţi, Adam Brănescu s-a trezit, s-a frecat la ochi şi a cerut de mîncare. Nu i-a fost dat să moară atunci. În trei săptămîni a fost pe picioare. O lună mai tîrziu, fostul muribund era de nerecunoscut. Făcea iarăşi plimbări, nesfîrşitele lui plimbări matinale, juca iarăşi golf, era iarăşi văzut prin saloanele de artă, admirat, temut, respectat. Iloilo îl însoţea pretutindeni, ca o prezenţă necesară, vitală, Adam Brănescu şi-l apropiase mult, foarte mult, erau

nedespărțiți. Erau nedespărțiți mai ales de cînd Vasile Stratan dispăruse. Își părăsise parohia, se înhăitase cu niște derbedei în bluzoane negre, oamenii din satul Boudeir spuneau că preotul lor se schimbase în ultimul timp, se înrăise, era vizitat de niște necunoscuți încruntați, călări pe motociclete, veneau seara și plecau dimineața, apoi, într-o zi, a dispărut și Stratan. Cercetînd mai amănunțit, interesîndu-se mai îndeaproape, Adam Brănescu a aflat — nu fără un junghi părintesc în inimă — că prea sfințita sa odraslă făcea parte dintr-o bandă de teroriști autointitulată „Étoile noire", și că strînge bani din jafuri și șantaj în vederea finanțării unei incursiuni într-o țară străină, îndepărtată, pentru recuperarea unei comori. Va să zică asta era ! conchise cu amărăciune bătrînul. „Sfîntul Leonardo" ! Comoara din seiful de aluminiu ! Vasile Stratan nu uitase spovedania, mărturisirea cu limbă de moarte a unui bătrîn și cam scrîntit aristocrat, oricît de scrîntit ai fi însă, pe patul de moarte nu spui decît adevărul și, deși nu mai avusese acces la testamentul muribundului, acesta însănătoșindu-se ca prin minune, a plătit și el niște bani pe undeva, „Étoile noire" îl ajutase și ea și aflase că, într-adevăr, Adam Brănescu umblă de ani de zile după o avere pierdută, rătăcită încă înainte de război.

Adam Brănescu își dăduse seama de greșeala făcută, dar altă alternativă nu avusese, nu era. Avea un singur copil, cui să-i fi încredințat taina vieții lui dacă nu acelui copil ? Nu și-a închipuit niciodată că Vasile Stratan putea fi, putea deveni un ticălos, un bandit, un hoț ordinar. Sîngele din Pantelimon înflorise pe alte meleaguri, îmbrăcase veșmintele penitenței, căpătase educația cucerniciei, a smereniei, zadarnic. Sîngele apă nu se face. Nici chiar apă sfințită. Sămînța de altă dată, purtînd în ea germenele ticălosiei, germinează mai

departe de-a lungul generațiilor. Brănescu își modificase testamentul, își dezmoștenise fiul natural, înlocuindu-l cu pupilul din Mindanao : Iloilo Felecan. Forțase destinul și învinsese. Pînă la urmă tot el cîștigase cursa speranțelor. O cursă pe viață și pe moarte. Simțise mereu pe urmele sale umbra tăcută și rece a lui Stratan. Se știa vînat, spionat, „Étoile noire" își plasase oameni peste tot în calea lui, pe mulți îi descoperise, nu-i lichidase, îi sfătuise numai să-și vadă de alte treburi, mai domestice, mai onorabile, astea nu sînt treburi pentru ei, cînd viața îți atîrnă de un fir de păr nu te vîri singur în bucluc, nu te duci singur la ocnă. Nu-i descoperise pe toți. Îi tîra după el, peste tot, prin lume. Și totuși, cîștigase. Își regăsise comoara, averea, liniștea. De-acum, întîmplă-se orice ! El, Adam Brănescu, este împăcat, și-a atins țelul suprem al vieții : recuperarea seifului din aluminiu. Din clipa aceasta a devenit unul din cei mai bogați bărbați din Franța. Se va retrage la castelul său, va trăi liniștit, va muri liniștit, din liniștea aceasta atît de mult rîvnită, atît de mult așteptată nu-l va smulge nimeni, destinul însuși nu mai are putere asupra lui. Întîmplă-se orice, din împăcarea și din liniștea lui nu-l va tulbura nimeni și nimic. Prețul a fost plătit : patruzeci de ani de prizonierat în fortăreața speranțelor. Zidurile acestei cetăți se înălțau pînă la cer. El totuși aștepta. Știa că pînă la urmă va escalada acele ziduri. Apoi l-a întîlnit, l-a cunoscut pe Marian Horga la expoziția aceea de artă modernă. Ceva din făptura lui, din aerul lui îl incitase pe Brănescu să-l cerceteze, să și-l apropie. Îi apropia aceeași nestăvilită sete de avere. Setea de bani. S-a informat asupra lui, a culeș datele cele mai diverse despre el, amănuntele cele mai banale, aparent banale, informații despre familie, despre slujbă, despre locuință, temperamentul,

înclinaţiile, slăbiciunile, caracterul, prietenii, călătoriile, încrederea de care se bucură din partea şefilor, a colegilor, cum îl cunosc vecinii, rudele, ce preferinţe are, spre ce tinde, ce fel de om este în esenţa lui, cum apare în proprii săi ochi, cum se vede el prin propria-i conştiinţă. Un dosar imens. Adam Brănescu l-a studiat meticulos şi sagace, aşteptînd clipa prielnică. Apoi aşteptarea s-a transformat în febră, în acţiune, în nerăbdare. Acum, arsura nerăbdării s-a terminat. Horga se achitase pe deplin de obligaţiile asumate. Containerul din aluminiu se afla iarăşi lîngă el, intact, neviolat, preţuind o avere...

Şi, deodată, în momentele acelea de reverie, de retrospectivă, abandonat în braţele moi ale fotoliului, Adam Brănescu avu neplăcuta senzaţie că nu e singur în apartament, că îl priveşte cineva fix, că îl spionează un ochi hain de undeva, dintr-o direcţie nedefinită. Bătrînul aristocrat îşi smulse de la subsuoara stîngă un pistolet plat, lung, greu, nu se despărţea niciodată de el, gloanţele acelei arme erau otrăvite, arma aceea nu lăsa în urma ei decît morţi, dar Adam Brănescu nu o folosise decît atunci cînd fusese atacat, şi asta de puţine ori, de foarte puţine ori în viaţa lui. Se ridică din fotoliu, ciulind urechea la sunetele nopţii, se răsuci prin încăpere investigînd colţurile, faldurile perdelelor, ale draperiilor. Inspectă atent cele două camere, cele două holuri, baia, balconul, firidele, ferestrele. Îşi aruncă o privire sub pat, sub canapea. Nimic. Nici un semn care să trădeze trecerea cuiva, existenţa cuiva. Deschise brusc uşa de la intrare : palierul era pustiu. Şi, totuşi, senzaţia aceea dezagreabilă că nu este singur în casă, că cineva priveşte parcă peste umărul său nu-l părăsi. Dimpotrivă, se accentuă. O teamă obscură începu a i se insinua printre gînduri, pulverizîndu-i liniştea, împăcarea. Nimeni

nu se poate sustrage destinului. Reveni în apartament, închise uşa, o încuie pe dinăuntru, tăcerea îi ţiuia în urechi. Era tîrziu. Muzica de jos, de la restaurant se stinsese de mult, forfota oamenilor, a paşilor pe culoare se ostoise, strada respira liniştită, ferestrele de peste drum ale hotelului „Unirea" erau întunecate, dincolo de ele oamenii dormeau, era trecut de miezul nopţii. Senzaţia aceea de pericol devenea tot mai puternică, o frică tulbure se cuibărise aşa deodată în el, o frică ridicolă, stranie. Se gîndi o clipă că ar fi bine să-l sune pe Iloilo, să-l cheme la el, nu era departe, de la hotelul „Unirea" pînă la „Împăratul Traian" nu sînt decît cîţiva paşi, îl sună, îl cheamă, Iloilo va veni numaidecît, în prezenţa lui orice teamă dispare ca prin farmec. Adam Brănescu întinse mîna spre telefon, formă numărul recepţiei, „Hotelul Unirea, ce doriţi, vă rog ?" se auzi din pîlnia receptorului, bătrînul ezită, de dincolo se auzea repetat, stăruitor, „alo, alo", ezitarea se prelungi, apoi închise. De ce să-l trezească pe Iloilo din somn ? De ce să-l cheme ? Ca să-şi înfăţişeze propria-i slăbiciune ? Propria-i neputinţă ? Ca să desluşească în ochii lui Felecan milă, credinţă, protecţie ? Nu, aşa ceva îi este imposibil să accepte. Slăbiciunile sînt rufele murdare ale cugetului nostru. Nimeni nu trebuie să aibă acces la ele. De ce să se teamă ? Ce i se poate întîmpla ? Desigur, tentaţia averii pe care abia a regăsit-o, tentaţia acelei comori este mare, poate orbi pe oricine, se poate produce moarte de om. Cît sînge n-a curs de-a lungul istoriei, sînge vărsat de mirajul comorilor ? Cîte masacre n-au fost săvîrşite de dragul aurului, al bogăţiei concentrate într-un pumn de arginţi, de briliante ? Întotdeauna aurul a asmuţit oamenii unii asupra altora, mereu bogăţiile fabuloase au atras hoardele de luptători flămînzi, hămesiţi, cu ochii arşi de strălucirea vecinului, de setea de

cotropire a acelei străluciri. Capetele încoronate au rîvnit comorile altor capate încoronate şi pofta aceasta pătimaşă nu se potolea decît după îndelungi războaie de zece ani, de treizeci de ani, de-o sută de ani. Ambiţiile cele mai crude, cruzimile cele mai înspăimîntătoare au fost puse în mişcare de acelaşi resort ancestral: bogăţia. Oare Vasile Stratan ar fi în stare să ucidă? se întrebă Adam Brănescu şi răspunsul afirmativ îi veni instantaneu pe buze. Tocmai de aceea îşi luase, încă de la Paris, anumite măsuri de precauţie, tocmai de aceea se grăbise, îl grăbise pe Marian Horga, îi spusese atunci, la început: „Trebuie să ajungem primii, neapărat primii trebuie să ajungem!", explicîndu-i că şi alţii aleargă după aceeaşi avere, că undeva, cîndva s-a produs o fisură în taina „Sfîntului Leonardo", aceleaşi motive îl determinaseră pe Adam Brănescu să nu se expună, să nu acţioneze direct, să vină în România însoţit de Iloilo Felecan...

Senzaţia aceea sumbră de frică, de teamă nelămurită îi mai strîngea încă inima, deşi violenţa dintîi se mai polotise. Adam Brănescu îşi făcu de lucru încă vreun ceas, ieşi de mai multe ori pe balcon, planul gîndit cu mult timp înainte îl puse în aplicare, deretică prin camere, îi plăcea să lase întotdeauna în urma lui ordine, curăţenie. Îşi strînse apoi lucrurile în două geamantane, le aşeză în hol, lîngă cuier, reveni în cameră, îşi puse alături pe măsuţă pălăria, mănuşile, pardesiul şi se răsturnă iarăşi în fotoliu. Se liniştise. Va face noapte albă. Noapte de veghe. Mîine dimineaţă va pleca, se va întîlni cu Iloilo, vor părăsi România. Pînă mîine nu mai e mult. Va veghea din fotoliu. Patru-cinci ceasuri trec repede. Poate înfrunta şi singur o noapte. Nu-i prima noapte şi poate că nici ultima nu-i...

Şi, pe cînd se legăna printre gînduri orgolioase, Adam Brănescu simţi că-l năpădeşte un somn sălbatic, irezistibil, că nu se poate împotrivi nicidecum acelui somn barbar, încercă să se ridice din fotoliu, zvîcni din picioare neputincios, pleoapele coborau ca de plumb. Un gînd i se învîrtea firav, tot mai firav prin minte: „Ferestrele... De ce n-am deschis ferestrele?... Să deschid ferestrele!..." Se aplecă mult în faţă, încercînd să se desprindă din fotoliu, nu izbuti, alunecă înapoi pe spătarul înalt, pluşat, se scutură de cîteva ori din umeri, oftă uşor, eliberat parcă de toate poverile pămîntului, şi adormi acolo somnul ultimei sale nopţi.

CAPITOLUL 14

Hoinărise pe străzi aproape toată ziua. Fără țintă, fără grabă, privind lumea, casele, orașul, ascultînd zgomotul străzii, huetul asurzitor al tramvaielor, fîșîitul aspru al automobilelor, strigătele oamenilor, chemările lor, șoaptele lor, pașii lor pripiți, sau calmi, ori țanțoși, ori tîrșîiți, sau tropotul exploziv al unui copil, se îmbăta de privelișlea fastuoasă a edificiilor publice, a vitrinelor, a trotuarelor, a balcoanelor încărcate cu flori, cu iederă, cu șezlonguri, ori cu măsuțe joase, lungi, înguste pe care se ghiceau cafele, ori farfurioare cu dulceață, sau niște pahare mici, micuțe, din care Iloilo Felecan știa că se bea o băutură limpede și dumnezeiască, cu irizări cristaline cum numai izvoarele pămîntului nasc, românii au botezat-o țuică, și parcă țipă ceva în cuvîntul acesta, parcă auzi țipătul, sau chiotul, ori hăulitul unui chefliu tîrziu în noapte, cînd strigătul său de bucurie și nepăsare și dor se înalță ca o suliță pînă la stele. Iloilo nu se mai sătura hoinărind, privind, ascultînd. La început, orașul îl surprinsese cu aceeași mască mohorîtă, modernă, ca oricare din orașele bătrînei Europe, nu găsise nimic nou, nimic proaspăt, iluziile pe care și le făurise, imaginile acelea mirifice ale dorinței care se vrea cît mai repede împlinită, se spulberaseră încă de la primul contact cu pămîntul natal al părinților săi. Apoi, gîndurile dintîi se potoliseră, vraja acelor

iluzii se destrămase, rămăsese doar grija pentru Adam Brănescu. Cele cîteva zile au trecut parcă într-un sclipăr de timp, încordarea ființei, a cugetului comprimă timpul, îl reduce la dimensiunea doar a faptelor săvîrșite, din timpul trăit nu mai rămîn decît gestul, mișcarea, acțiunile pe care le-ai comis, dincolo de ele încordarea aceea, țesînd pînza cenușie, canavaua cenușie pe care memoria n-a zămislit nici o imagine, încă nu și-a proiectat acolo lumina onirică a subconștientului. Abia după ce și-a încheiat misiunea, Iloilo Felecan a descoperit orașul, a descoperit lumea înconjurătoare, adevăratul ei chip, de fapt le-a redescoperit, el știindu-le mai dinainte, desprinzîndu-le încă din amintirile părinților săi, din vorbele lor, din poveștile lor cele din copilărie, populate cu oameni blînzi și înțelepți și veseli, cu așezări de tihnă și meditație, cu o cumințenie pe care n-o afli oriunde, oameni și pămînturi primitoare, viscolite din cînd în cînd de urgiile istoriei, dar acele viforniță treceau, bîntuiau cît bîntuiau și se retrăgeau în matca lor, istovite și nevolnice și uimite de puterea acelor oameni și-acelor pămînturi, putere plămădită din alte esențe decît substanța vremelnică a urgiilor...

În celebra grădină Copou, Iloilo s-a afundat ca într-o junglă, o junglă superbă, misterioasă, construită numai din tei seculari, un popor din tei străjuia, din vîrful acelui deal, cetatea de la poalele lui. Se stîrnise o briză, un fuior de vînt subțire, mătăsos, dar zglobiu și șmecher ca o pușlama pusă pe șotii, pentru că suflase așa nu știu cum, într-o răbufnire piezișă, și desprinsese din părul unei fete o eșarfă aurie, străvezie, grupul de fete străbătea o alee, fetele șușoteau ceva între ele, așa cum șușotesc toate fetele pămîntului și chicotesc mărunt și tainic și, deodată, una țipă scurt și zvîcni brațele în sus, dar nu mai prinse eșarfa din zbor, aceasta

țîșnise către cer ca o rază de soare și doar un tei bătrîn și înalt mai avu vreme să-și tremure un ram și eșarfa se prinse numaidecît în crenguțele lui. Fetele se opriseră, se roteau în jurul teiului și azvîrleau în sus cu pietricele, cu te miri ce, vrînd să recupereze eșarfa, intenție sporadică, gesturi mai mult simbolice, și se gîndeau chiar s-o abandoneze, ca pe un tribut firesc plătit pădurii de tei, dacă un tînăr subțirel, elegant, purtînd ochelari cu multe dioptrii, nu s-ar fi nimerit întîmplător pe acolo, tînăr părea cel puțin la prima vedere, o statură de adolescent și niște trăsături fine, juvenile, ce altceva puteau destăinui decît tot prezența vreunui student, dornic să-și arate curajul, să se grozăvească în fața unor posibile colege, cum o să se cațere el în teiul ăla înalt cît Turnul Goliei?... Tînărul ochelarist se apropiase curios, privise și el în sus la eșarfa care flutura în văzduh, surîse enigmatic, și fetele nu-l mai crezură atunci chiar atît de tînăr și imprudent, se strînseră una într-alta tăcute, neîncrezătoare, tînărul nu spusese nici el nimic, zîmbise doar așa într-un fel ciudat, se oprise, apăruse de undeva în fața lor, apoi zîmbetul lui își schimbă direcția către trunchiul falnic al teiului, și nici una dintre fetele acelea n-ar fi putut povesti mai tîrziu, cît de cît coerent, cînd și cum a izbutit tînărul necunoscut să ajungă în vîrful teiului, să desprindă eșarfa, să coboare de acolo ca pe scările unei catedrale și s-o predea uneia dintre ele, totul nu a durat decît cîteva secunde, tînărul și-a scos ochelarii, i-a șters un pic, a zîmbit iarăși în felul său tainic și grav, și a dispărut fără o vorbă, agale și nepăsător în susul altei alei.

Iloilo Felecan nu-și explicase nici el acea extravaganță, simțise o rumoare năvalnică în toată ființa lui. o bucurie secretă îi umpluse sufletul ca atunci cînd

asculta uimit poveştile cele dintîi ale părinţilor. Dacă aceste locuri mai poartă încă în ele parfumul acelor amintiri ascultate cîndva, dar locurile Sibiului ?! Cum vor fi ele acum ? Ce-ar zice patronul să-i propună un scurt ocol pe la Sibiu ? Patronul !? Felecan tresări cu inima strînsă, gîndindu-se la Adam Brănescu. Oare ce face el acum ? La ce s-o fi gîndind ? S-o fi liniştit ? O fi ridicat de la gară geamantanul cu seiful din aluminiu ? O fi mulţumit ? Iloilo ar fi vrut să-l vadă numaidecît. Ar fi dorit să-l vadă împăcat, fericit că-şi atinsese ţelul vieţii. Intrase în posesia containerului din aluminiu. Deci, nu fusese nebunie, nu fusese deloc o idee fixă, un marasm, cum îşi închipuise Iloilo la început... Ciudat bătrîn ! Deşi trăia de peste douăzeci de de ani în aerul său, în preajma sa, mereu alături de el, Iloilo nu l-a înţeles niciodată pe deplin. O aureolă de mister îi înconjura unele fapte, unele atitudini, era absurd uneori, paradoxal şi contradictoriu, Iloilo Felecan îl accepta integral, dar nu-l înţelegea integral. De ce îşi sacrificase el atîţia ani pentru descoperirea unui container în care ascunsese ceva din tinereţe ? La ce bun o viaţă întreagă pusă în slujba acestei căutări ? Se pot recupera anii irosiţi ? Cu ce ? Cu avere ? Cu bogăţii ? Dar Adam Brănescu era şi aşa destul de bogat, destul de puternic, ce-i mai trebuiau alte comori ?! Să aibă doar o valoare morală acel seif din aluminiu ? Să închidă în el doar un simbol, doar o credinţă, fiorul unor gînduri care i-au pîrjolit tinereţea ? Acestea, într-adevăr, ar merita, ar justifica preţul unei vieţi închinate redobîndirii acelor valori...

Şi pe măsură ce Iloilo se gîndea tot mai adînc la Adam Brănescu, o undă tulbure se lăţea tot mai mult în faţa lui, printre gîndurile lui, şi sălbaticul acela din el se trezise brusc, şi se foia neastîmpărat, şi mormăia

ceva de neînțeles, neliniștindu-l, furîndu-i clipă cu clipă exuberanța revelației acelor oameni minunați pe care îi întîlnise hoinărind prin oraș, revelația orașului redescoperit se întuneca treptat sub unda aceea tulbure în care colcăiau spaime nelămurite.

Niciodată instinctul nu-l înșelase. Ce putea să i se întîmple patronului ? Iloilo fusese atacat, înseamnă că fusese urmărit. Nu, nu fusese urmărit. Felecan i-ar fi simțit imediat pe urmăritori, simțea impactul oricărei priviri. Nu fusese urmărit. I se aținuse calea. Fusese reperată mașina lui, „Peugeot"-ul fusese parcat în spatele acelui magazin, cineva îl reperase, îl recunoscuse și îl așteptase acolo pe el, pe Iloilo. Cine ? Cine fuseseră cei doi bărbați înalți, uriași, cele două gorile care îl atacaseră, în slujba cui erau ? Iloilo Felecan cunoștea legile nescrise ale acestei jungle. Niciodată stăpînii nu atacau direct, nu se expuneau decît în cazuri extreme, cînd înfulecau prada, în rest treburile acestea murdare le făceau, le săvîrșeau prin interpuși, oameni plătiți, oameni fără alt dumnezeu decît punga stăpînului. Cine erau acei oameni care îi aținuseră calea ? Adam Brănescu îl prevenise mai demult, îl informase că și alți oameni adulmecă pe urmele aceleiași comori, dar nu precizase nimic... Va să zică, nu doar valoare morală avea acel container din aluminiu. Cine mai umblă astăzi după valori morale ?! Unul ca Adam Brănescu, e posibil. Dar alții ? Greu de crezut. Să fi scăpat cîndva, undeva, patronul, vreo vorbă ? Să fie tipul ăla blond și atletic din tren un taler cu două fețe ? Să fi trădat încrederea bătrînului ? Iarăși greu de crezut. Adam Brănescu știa să-și aleagă oamenii, să lucreze cu ei, prin ei. Și totuși, undeva, patronul greșise. Voit sau nu, eroarea se produsese. Altfel de unde apăruseră gorilele alea două ? În slujba cui, din ordinul cui acționau ? După

confruntarea din spatele magazinului, Iloilo Felecan era convins că le retezase brusc elanul de a mai continua să-l urmărească, să-l atace. Oamenii, în general orice oameni, nu sînt chiar atît de complicați, de imprevizibili, cum par ei să fie, cum se străduiesc să pară. Sînt simpli, sînt atît de simpli !... Reacțiile umane nu au prea multe secrete pentru un fin observator ca Iloilo Felecan. Mai ales reacțiile unor specii din lumea interlopă. Dar dacă Adam Brănescu este urmărit ? Dacă toate mișcările lui au fost puse sub observație ? În fond, el este piesa principală din acest joc. Desigur că este urmărit îndeaproape. Urmăritorii, se înțelege, știu și ei că, pînă la urmă, containerul tot în mîinile lui Adam Brănescu va ajunge. Deci, sînt cu ochii pe el. Cum de nu și-a dat seama pînă acum Iloilo de acest lucru atît de simplu, îngrozitor de simplu ?! Înseamnă că patronul e în pericol de moarte. Oare, el știe de primejdie ? O fi observat ceva ? Știe ceva ? Bănuiește ceva ? Ce-ar fi să-i dea un telefon ? Să-l prevină ! Ce să-i spună ? Să-i povestească despre atacul din curtea aceea imensă din spatele magazinului ? Ce-ar zice patronul ? Colțos, cum îl știe, l-ar fi repezit : „Dar ce, te-ai fi așteptat să te sărute careva ?“ Adam Brănescu da, el este un tip imprevizibil. Ca și atunci, la Teheran, cînd se încurcase cu o dansatoare de bar. Bătrînul își pierduse capul, nu era prea bătrîn pe atunci, se înfierbîntase deodată și căldura aia nebună i se suise la cap. Dansatoarea îl scosese din minți. Iloilo nu se aventurase în vreo discuție lămuritoare cu patronul său, ședea deoparte, observa, tăcea. Stăpînul îl ignora total. Într-o noapte, dansatoarea a cedat stăruințelor, poate banilor, poate farmecului întunecat al lui Adam Brănescu, și l-a urmat supusă la hotel. S-au dus înfierbîntați, și zurlii, și orbi, s-au închis în cameră și s-au prăpădit atunci multe ceasuri,

fărîmate între trupurile lor aprinse de patimă. Au adormit absorbiți în nebunia lor, în beția lor, noaptea tîrziu un arab cu pumnalul în dinți a escaladat balustrada terasei, a izbucnit din noapte ca un duh răzbunător, și dacă el, Iloilo, n-ar fi fost prezent atunci, prezent și treaz într-un colț al amplei terase, încă o crimă pasională s-ar fi săvîrșit sub cerul magnific al Teheranului. Arabul a zburat înapoi peste balustradă, a zburat realmente în văzduhul negru, înstelat, surprins de șocul năprasnic al loviturii, s-a rostogolit pe caldarîm cu pumnalul după el, de acolo l-a cules poliția mai tîrziu, cu șira spinării frîntă, mutilat pentru toată viața. Și drept mulțumire pentru gestul său ocrotitor, Adam Brănescu l-a muștruluit după aceea pe Iloilo pentru că își vîrîse nasul dincolo de interesele lui, de treburile lui, că el, Adam Brănescu nu are nevoie de paznici și nici de priviri și urechi indiscrete, că s-ar fi descurcat și singur cu un nenorocit de arab gelos, că de fapt gestul lui Felecan ar fi fost chipurile un afront la neputința lui, a patronului... Iloilo Felecan l-a ascultat supus, răbdător, știa că bătrînul e înfuriat așa dintr-un capriciu orgolios, dar efemer.

Și totuși supărarea, nerecunoștința bătrînului nu-i picase prea bine, atunci, lui Iloilo. La ce bun să-l deranjeze acum cu un telefon ? Mai rău l-ar fi întărîtat, și Felecan ar fi primit poruncă să-și vadă de treburile lui, burzuluit că pupilul său încălcase consemnul tăcerii. Așa, într-un fel, are mîinile dezlegate. Poate să acționeze nestingherit, după propriile-i gînduri și intenții. Socoteală va da mai tîrziu. Va da, desigur, numai dacă va fi nevoie, dacă va surveni vreo primejdie și va fi nevoit să intervină. Dacă nu, dacă totul va decurge normal, nimeni nu va afla nimic de măsurile sale prevenitoare, o fi el patronul isteț, dar nici buricul pămîntului nu-i...

Iloilo Felecan devenea tot mai alarmat de imineța primejdiei. Întregu-i trup vibra de o încordare lăuntrică, fierbinte, pe care și-o cunoștea prea bine. Avea presentimentul catastrofei. Avea febră. În clipele premergătoare primejdiei îi creștea brusc temperatura, devenea agitat, circumspect, simțurile i se ascuțeau pînă la acuitatea fiarelor sălbatice, reacțiile lui erau instantanee, gesturile fulgerătoare, el însuși devenind primejdie de moarte pentru adversari. Făcu o descindere la fața locului. Holul de la parterul hotelului „Împăratul Traian" era uriaș, peste tot oglinzi, stîlpi din marmoră, fotolii, lume puțină. Barul era aproape pustiu. Pătrundea a doua oară în holul acestui hotel. Prima dată s-a prelins în grabă, cu alte gînduri, s-a descotorosit de recipisa aia de la ghișeul de bagaje din gară, a respectat întocmai consemnul, a dispărut fără urmă. Acum alte treburi îl readuceau în același loc. Își făcu de lucru încolo și-ncoace, frunzări niște ziare de pe o măsuță, comandă la bar cafea și coniac, îl servi o duduie frumoasă, o brunetă superbă, cu chipul tăiat în linii pure, dar urîțit de o tristețe adîncă, nemărturisită, era absentă, somnoroasă parcă, abstrasă mediului în care lucra, fata aceea se gîndea probabil, își zise Iloilo, la ceva neplăcut și greu, la un necaz urît și proaspăt, și ea nu avea nici o ieșire din acel necaz, trebuia să-l admită în viața ei, și toată ființa i se zvîrcolea de durere, de oroare, luptînd acolo, în pustiul dintre pereții sufletului, luptînd singură și neajutorată cu propria-i condiție, cu propriu-i destin, ciudate și ticăloase sînt uneori destinele oamenilor...

În timp ce-și consumase cafeaua și degetarul de coniac, Iloilo își făcuse deja o idee exactă despre căile de acces în hotel. În afară de intrarea principală dinspre Piața Unirii, pe unde venise el, mai existau încă

era absorbit total de acel obiect metalic, era concentrat asupra lui, îl pipăia precaut, bănuitor, îl mirosea, și-a aplecat în cîteva rînduri urechea asupra lui, îl sucea și-l răsucea la nesfîrșit, tatonîndu-i suprafața rece, netedă, ternă, nu îndrăznea mai mult, nu putea mai mult, se gîndea la Dumitrașcu și la aparatele lui complicate, eficiente în orice împrejurare, în zece minute va fi în laboratorul său, criminalistul are mîini de aur, și căpitanul Marin Manu s-a dus, a dispărut, lăsînd în urmă uimirile și nesfîrșitele întrebări din privirea locotenentului. Criminalistul a cercetat și el îndelung seiful, l-a măsurat, l-a cîntărit, a făcut niște calcule, l-a radiografiat, nu era mulțumit, stupefacția se lățise pe chipul său, apoi a hotărît secționarea. Containerul era gol. Stupefacția criminalistului, o mască urită. La fel de urîte erau și întrebările... Cui să te împotrivești ? Întrebărilor ? Ele curg, curg. Cresc unele din altele, se înmulțesc, îmbătrînesc și devin capricioase. Ca anii. Cu cît se adaugă mai mulți, unii în spinarea altora, cu atît devin mai arțăgoși, mai capricioși. Ca „Lenuța", care se bosumflă din orice acum, se supără mai din nimic și stă uneori zile întregi nemișcată, deslușind în nemișcarea ei și încăpățînare dar și deznădejde. Cam asta-i cu întrebările ! conchise Marin Manu, oftînd ușor, mîngîind ușor volanul mașinii, rulînd cuminte și atent prin furnicarul de oameni, tramvaie și autobuze, întorcîndu-se acasă. Va ajunge acasă curînd, foarte curînd. Hoinărise destul, se eliberase de prea plinul întrebărilor, al îndoielilor, undeva în mijlocul pădurii de la poalele orașului lepădase o ghiulea de plumb, acum putea fugi din nou, Doamne, ce bine e să poți să fugi

cînd vrei ! Acasă îl aşteaptă Alexandra, cu chipul ei dintîi, cu surîsul de-atunci, cu privirea iarăşi adîncă şi fermecătoare, fulgerată de acelaşi fior al încrederii în dragoste, fior etern şi pur şi născător de viaţă... Alexandra avusese dreptate : şansa împotrivirii aparţine întotdeauna omului. Să nu te supui niciodată, atunci cînd crezi tu că supunerea înseamnă distrugere, uitare, haos, să nu te opreşti niciodată din drumul tău, să cauţi mereu, să mergi mereu, să nu te poticneşti şi să nu te abaţi din acel drum niciodată, atîta vreme cît n-ai descoperit încă adevărul după care ai plecat cîndva, aceasta-i şansa împotrivirii ! Glasul femeii lui era cald şi grav, Alexandra îl privise în ochi şi el, Marin Manu, se gîndise atunci la împotrivirea ei, a Alexandrei, la sacrificiul şi la izbînda ei. Şi-a reamintit vorbele Alexandrei cîteva zile mai tîrziu, şi abia atunci a înţeles că, de fapt, nevastă-sa se gîndise la el, la necazurile lui : furtul de la muzeul de artă, cele cinci cadavre, absurditatea unui seif banal, tăcerea ironică a morţii... Alexandra avusese, într-adevăr, dreptate. Căpitanul Marin Manu reluase întreaga acţiune de la capăt, filă cu filă, probă cu probă. Deşi cunoştea toate piesele voluminosului dosar, în amănunt, în detaliu, revenise totuşi încăpăţînat asupra lor, revenise cu înverşunare, refăcînd deducţiile, cercetînd iarăşi faptele, corelîndu-le din nou, asamblînd iarăşi edificiul concluziilor finale, citind şi recitind şi receptînd, informaţie cu informaţie, pachetul acela uriaş de mărunţişuri, de note şi rapoarte, sinteze, schiţe, fotografii şi o sumedenie de lucruri ridicate de la locul faptei, obiecte personale care aparţinuseră victimelor, agende de buzunar, bile-

țele, cărți de vizită... Deodată, căpitanul îngheță, privind ca hipnotizat, holbîndu-se năuc la cele cîteva cărți de vizită știute de el, descoperite de el mai demult, atunci, la început, printre alte hîrtii, în portvizitul lui Adam Brănescu. Nu se poate ! Fuseseră patru cărți de vizită obișnuite, albe, imaculate, nefolosite. Fuseseră pînă în clipa aceea. Cine le folosise între timp ? Al cui era scrisul ? Cine și ce scrisese pe verso-ul acelor cărți de vizită ? Cînd ? Uluit de surpriză, incapabil de vreo idee, Marin Manu încerca să pună cap la cap cele patru cartonașe, mîinile îi tremurau de emoție, izbuti cu greu, se liniști abia după ce parcurse integral textul acela ciudat, neașteptat, scris cu o cerneală maronie, un maron sepia, mat, întunecos, pe alocuri cu marginile ușor estompate, scrisul era mărunt, febril, mîna care scrisese acolo trăda fermitate și siguranță, dar și temperatura înaltă a gestului disperat :

„Domnilor,

Scriu pentru eventualitatea cînd dumneavoastră, autoritățile române, mă veți descoperi asasinat într-o cameră de hotel. Cerneala va deveni vizibilă abia peste patru zile. Unde voi fi atunci ? Poate acasă, departe de orice pericol, zîmbind temerilor, amintirilor. Poate voi rămîne eu însumi o amintire macabră, abandonată în acest hotel. Nu știu. Nici nu vreau să știu. Bănuiesc doar. Și mă tem. Echivocul însă e de preferat siguranței. La ce mi-ar folosi certitudinea proprie-mi morți ? Clemență ? Amînare ? Deși... aș putea

să mă salvez. Dar cu ce preț ? De prețul acesta mă tem mai mult ca de moarte.

Ucigașul urmărește să-mi fure un recipient din aluminiu, pierdut de mine cîndva, demult, în împrejurări dramatice și recuperat acum, abia acum. Aici, în acest safé improvizat, am ascuns o întreagă avere. Comori care pot tulbura mințile oricui. Recipientul ce mi se va fura nu are însă nici o valoare. Nu-i decît o copie pentru ceasuri de primejdie. Originalul se află în altă parte.

Apartamentul 218, al hotelului internațional „Împăratul Traian", are un balcon. Sub balcon, la mică distanță, se ridică acoperișul crenelat al restaurantului. O fantezie arhitectonică de prost gust. De pe balcon nu se vede decît acoperișul. Ca să-i observi și streașina mărginită cu jgheaburi din tablă, trebuie să coborîți pe acoperiș. Nu e prea greu. Eu am putut. Încercați și dumneavoastră. Acolo, în cel de-al treilea burlan de scurgere ce pleacă din jgheab, al treilea de la stînga la dreapta, am ascuns recipientul original.

O să mor asasinat ? Înseamnă că destinul a cerut această împlinire. Cel ce mă va ucide e însă un om prea crud și prea viclean ca să-l puteți prinde. Numai eu v-aș putea ajuta. Dar nu o fac. De prețul acesta mă tem cumplit. Dumneavoastră v-ați trimite fiul la ocnă ? Adio ! Adam Brănescu".

...De atunci a trecut aproape o săptămînă și căpitanul Marin Manu încă nu și-a întocmit raportul final. Șeful inspectoratului l-a felicitat, i-a strîns umerii prietenește, l-a reținut la o cafea, l-a îmbiat cu aroma cî-

torva păhărele de coniac Segarcea, aromă fină, aromă sfîntă din care însuşi Marele Creator şi-ar putea face o virtute, Marin Manu era însă pierdut undeva înăuntrul său, era tăcut şi inabordabil, a mulţumit, a zîmbit sfios, s-a scuzat şi s-a retras tiptil pe drumurile lui interioare, unde nimeni nu l-a însoţit niciodată.

Sfîrşit

Bucureşti — Strehaia, 1981

ÎN ACEASTĂ SERIE AU APĂRUT:

1. SIR ARTHUR CONAN DOYLE
   Memoriile lui Sherlock Holmes
2. CONST. BARBUCEANU
   Gentlemanul şchiop
3. PONSON DU TERRAIL
   Rocambole I
4. ŞTEFAN MARIAN
   Paşaport pentru moarte
5. HANS WALLDORF
   Asasinul se afla pe stadionul Wembley
6. RÉJTŐ JENŐ
   Oraşul revolverelor mute
7. PONSON DU TERRAIL
   Rocambole II
8. ŞTEFAN MARIAN
   Acvaforte
9. PONSON DU TERRAIL
   Rocambole III
10. GEORGE TIMCU
    Fără suspecţi
11. ŞTEFAN MARIAN
    Detectivul duce tava
12. ADRIAN CERNESCU
    Abis
13. PONSON DU TERRAIL
    Rocambole IV
14. N. FL. IONESCU, IOAN DINU
    Spion fără voie
15. PONSON DU TERRAIL
    Racambole V
16. ŞTEFAN OPREA
    Procesul manechinelor
17. MIRCEA IONESCU
    Moartea paharelor de cristal
18. O. SÉCHAN, I. MASLOWSKI
    Voi care n-aţi fost ucişi niciodată

19. P. ŞESTAKOV
Labirint
20. BERNARD PICŢON
Firul evidenţei
21. • • •
Fantastica întîlnire din zori
22. SERGIU ADAM
Iarna, departe
23. V. DIAVATOV, M. MILANOV
Hoţii de icoane
24. PONSON DU TERRAIL
Rocambole VI
25. PONSON DU TERRAIL
Rocambole VII
26. MIHAIL KOLESNIKOV
Richard Sorge aşa cum a fost
27. MIRCEA IONESCU
Singurătatea calului troian
28. ANTONIN WINTER
Miza pe 13
29. OLIMPIAN UNGHEREA
Versiunea maiorului Vlad
30. NELU IONESCU
Quod
31. GEORGE TIMCU
Tristeţea lui Alec Armaşu
32. ŞTEFAN OPREA
Plus sau minus infinitul
33. W. WERNIC
Şeriful din Fort Benton
34. GEORGE TIMCU
Enigmă pe autostradă
35. ANASTASIE TOMA
Alertă la Interpol
36. ILIE TĂNASACHE
Doria, opreşte-te !
37. • • •
Necunoscutul

38. ELENA SIUPIUR
Cazul „Fundația Prejbeanu"
39. VÁCLAV ERBEN
Însinguratul
40. ALEKSANDER OMILJANOWICZ
Fantoma din codrii Bialowieżei
41. FLORIN VASILE BRATU
O legătură ciudată
42. JEAN NEDELCU
Clandestin la bord
43. GEORGE TIMCU
Dispariția unui necunoscut

ÎN PREGĂTIRE :

44. NICOLAE IONESCU DUNĂRARU
Trăsnetul zeilor

Redactor : ADA FĂRTAIȘ
Tehnoredactor : MIHAI BUJDEI

Apărut 1983. Format 70×100/32. Coli tipo 10,25
Bun de tipar la 5.III.1983
Editura Junimea, str. Gheorghi Dimitrov nr. 1
IAȘI—ROMÂNIA

Tipărit sub cd. nr. 381
la Întreprinderea poligrafică Iași,
Str. 7 Noiembrie nr. 49

JUNIMEA
IAȘI ● ROMÂNIA

Lei 13